„O capodoperă care a fost îndelung aşteptată în cultura noastră spirituală. *Viaţă după moarte* este un ghid îndrăzneţ şi reconfortant, despre viaţa de după".

Caroline Myss
Autoarea cărţii *De ce nu ne vindecăm şi cum putem să o facem*

Deepak Chopra a ajuns la sufletul a milioane de cititori, demistificând temerile noastre cele mai profunde, păstrând însă poezia şi magia. Acum îşi îndreaptă atenţia asupra celui mai adânc mister: Ce se întâmplă după ce murim? Chopra ne spune că există o mulţime de dovezi că „viaţa de dincolo" nu este separată de această lume printr-un zid de netrecut; de fapt, o unică realitate cuprinde toate lumile, toate timpurile şi locurile. La sfârşitul vieţilor noastre, „trecem dincolo", într-o nouă fază a aceleiaşi călătorii a sufletului, în care suntem chiar în acest moment.

În *Viaţă după moarte*, Chopra analizează ultimele descoperiri ştiinţifice şi marile tradiţii spirituale, pentru a furniza o hartă a vieţii de după. Este o călătorie fascinantă, în multiplele niveluri ale conştiinţei. Dar mult mai important este mesajul său imperios: Cei pe care îi întâlneşti în viaţa de după şi ceea ce experimentezi acolo reflectă credinţele, aşteptările şi nivelul de conştiinţă pe care le ai în prezent. Aici şi acum poţi influenţa ceea ce ţi se întâmplă după ce mori. *Viaţa după moarte* ne invită să devenim co-creatori în tărâmul subtil şi, pe măsură ce ajungem să înţelegem realitatea unică, alungăm temerile iraţionale şi căpătăm un sentiment al extraordinarului şi al puterii personale, care ne hrăneşte şi ne dă forţă.

DEEPAK CHOPRA este fondatorul Centrului Chopra pentru Starea de Bine – Chopra Center for Well Being (www.chopra.com) şi preşedintele Alianţei pentru o Nouă Omenire – Alliance for a New Humanity (www.anhglobal.org).

Deepak Chopra este autorul cărţilor: *Întinereşte şi trăieşte mai mult*, *Vindecarea sufletului de frică şi suferinţă* şi *Calea spre iubire*

18.00
RON

Editura For You
ISBN: 978-973-7978-56-1

VIAŢĂ DUPĂ MOARTE
DEEPAK CHOPRA Ph. D
135

DEEPAK

CHOPRA Ph. D

VIAȚĂ DUPĂ MOARTE

Puterea dovezilor

Editura For You

Ediție în limba engleză

LIFE AFTER DEATH, the Burden of Proof
by Dr. Deepak Chopra, M.D.
Această carte a fost publicată prin înțelegere cu Harmony Books,
un departament al Random House, Inc.

Tehnoredactare Felicia Drăgușin
Coperta PDG Advertising

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CHOPRA, DEEPAK
Viață după moarte / Deepak Chopra: București : For You, 2007

ISBN 978-973-7978-56-1

159.961
237

Tel./fax. 021/6656223; 0744352963; 0311001455, 0724212690

e-mail editura_foryou@yahoo.com
site: http://www.editura-foryou.ro, www.copiii-indigo.ro

Printed in Romania ISBN 978-973-7978-56-1

Deepak Chopra

Viață după moarte

Puterea dovezilor

Traducere
Julia Kretsch

EDITURA FOR YOU

Pentru iubiții mei părinți

Mulțumiri

Îi mulțumesc editorului meu, Peter Guzzardi, care m-a încurajat să scriu o carte despre moarte și trecerea dincolo. Aceste scrieri au devenit cartea de față.

Ca întotdeauna, instinctul său a funcționat perfect și a reprezentat un ghid neprețios pentru mine, de-a lungul întregului proces.

Le aduc mulțumiri lui David, Carolyn, Felicia și întregului personal de la Centrul Chopra. Zilnic îmi vin în minte dedicația și bunătatea voastră față de mine.

Vă mulțumesc.

De asemenea, mulțumesc membrilor familiei mele, care îmi dăruiesc mai multă iubire și devoțiune decât aș putea eu să le acord într-o viață întreagă.

VIAȚĂ DUPĂ MOARTE
PRIVIRE GENERALĂ:
VIAȚA DE DINCOLO

În timp ce scriam această carte despre viața de dincolo, am început să fiu atras de poveștile pe care le auzisem în India, în vremea copilăriei. În aceste povești, chestiuni abstracte precum moartea, nemurirea și eternitatea dobândiseră chipuri umane, oamenii obișnuiți confruntându-se cu frica și uimirea în fața morții. Parabolele sunt un mijloc puternic prin care putem să-i învățăm pe copii, și multe dintre lucrurile care mi s-au povestit mi-au rămas în minte întreaga viață. M-am hotărât să țes această carte în jurul unor povestiri asemănătoare cu cele auzite acasă, în temple și la școală, în speranța că cititorul va fi atras de o lume în care eroii se luptă cu întunericul, pentru a găsi lumina.

În acest caz, eroul este o femeie, Savitri, iar dușmanul pe care trebuie să-l învingă este Yama, stăpânul morții. Într-o zi, Yama își face apariția în curtea ei, așteptând să-l ia pe soțul femeii, atunci când acesta urma să se întoarcă de la slujba sa de tăietor de lemne. Savitri este îngrozită. Ce strategie ar putea întoarce Moartea de la inexorabila-i misiune?

Nu mi-a fost greu să-mi imaginez aceste personaje. M-am temut pentru Savitri și am fost nerăbdător să aflu cum s-a încheiat lupta spirituală cu Moartea. Lumea lor a pătruns ușor în a mea, pentru că India copilăriei mele nu se îndepărtase chiar atât de mult. Vreau să analizez, pentru un moment, ceea ce moartea și lumea de dincolo însemnau pentru mine atunci.

În copilăria mea, elementul magic era transformarea. Moartea însăşi era văzută ca o oprire scurtă într-o călătorie infinită a sufletului, care putea transforma un țăran într-un rege şi invers.

Existând posibilitatea de a avea un număr infinit de vieți, oriunde pe axa timpului, un suflet putea experimenta sute de raiuri şi de iaduri. Moartea nu încheie nimic. Dimpotrivă, face loc unui număr nelimitat de aventuri. Dar, la un nivel mai adânc, este ceva tipic pentru indieni să nu tânjească după permanență. Un strop de apă devine vapor, adică ceva invizibil. Totuşi, vaporul se materializează în nori, iar din nori ploaia cade pe pământ, formând torente care, în cele din urmă, se scurg în mare. A murit cumva stropul de apă în timpul acestui proces? Nu, de fiecare dată a căpătat o altă formă. La fel, ideea că avem un trup fixat într-un timp şi un spațiu este un miraj. Poate că un strop de apă din trupul meu a fost ocean, nor, torent sau râu, cu doar o zi înainte. Îmi aduc aminte de acest lucru atunci când viața cotidiană mă presează prea tare.

În religiile tradiționale vestice, viața de dincolo este văzută ca un loc înrudit cu lumea materială. Raiul, Iadul, Purgatoriul sau celelalte tărâmuri de dincolo se regăsesc într-o zonă îndepărtată, dincolo de cer sau sub pământ. În India copilăriei mele, lumea de dincolo nu era câtuşi de puțin un loc, ci o stare de conştiință, un plan al existenței, între multele milioane în care cosmosul îşi celebrează existența. Ce reprezintă acest lucru pentru imaginația unui copil? În imaginația mea, era ca milionul de picături de apă care sar din stropitoarea din grădină, vara, strălucind în soare. Sau ca atâtea poveşti şi fabule, fiecare cu propriul tărâm fantastic de dorințe şi vise.

Separarea acestor domenii de lumea „reală" este o greşeală pe care nu am făcut-o niciodată. Experiența cosmică pe care voi şi cu mine o avem chiar acum, cu pomi, plante, oameni, case, maşini, stele şi galaxii, reprezintă doar conştiința care se exprimă pe o anumită frecvență. În alt timp şi spațiu, există simultan alte planuri. Dacă aş fi întrebat-o pe bunica unde este Raiul, mi-ar fi arătat casa

în care locuiam, nu doar pentru că era un loc plin de dragoste, ci pentru că era ceva normal pentru ea, ca mai multe lumi să coexiste în același loc.

Prin analogie, atunci când ascultați un concert orchestral, există sute de instrumente care cântă, fiecare ocupând același loc în spațiu și timp. Puteți asculta simfonia ca pe un tot sau, dacă doriți, vă puteți concentra asupra unui anumit instrument. Puteți chiar separa sunetele individuale ale acelui instrument. Prezența unei frecvențe nu presupune lipsa celorlalte. Dacă ați avea o ureche care să poată auzi o singură notă, ați rata restul simfoniei. Dacă urechea voastră s-ar extinde asupra mai multor sunete din aceeași gamă - să spunem, vioară, flaut și piculină - ați rata toate celelalte instrumente. O mare parte din realitate v-ar fi inaccesibilă pentru că sunteți acordați doar la o bandă îngustă de sunete.

Nu știam acest lucru în copilărie, dar, când mergeam prin piața aglomerată din Delhi, unde, într-un singur bazar, erau mai mulți oameni decât v-ați putea imagina, lumea pe care nu o puteam vedea era încă și mai aglomerată. Aerul pe care îl respiram conținea voci, zgomote de mașină, ciripit de păsări, unde radio, raze X, raze cosmice și o gamă aproape infinită de particule subatomice. Realități nesfârșite mă înconjurau.

Fiecare frecvență din natură există în mod simultan. Cu toate acestea, experimentăm doar ceea ce vedem. Este natural să ne temem de ceea ce nu vedem și, de vreme ce moartea fură vederii noastre o anumită persoană, reacționăm cu teamă. Cu siguranță, nici eu nu am fost imun la acest aspect. Moartea unui animal de companie mi-a dat neliniște și tristețe. Moartea bunicului meu, care a avut loc brusc, la miezul nopții, a fost devastatoare. Fratele meu mai mic alerga prin casă, strigând: „Unde este? Unde este?" Aveau să treacă ani până când să îmi dau seama că răspunsul corect este: „Aici și peste tot".

Diferite planuri ale existenței reprezintă diferite frecvențe ale conştiinței. Lumea fizică este doar o expresie a unei anumite frecvențe. (Zeci de ani mai târziu, am citit fascinat că, potrivit fizicienilor, există un zumzet de fond al universului, corespunzător notei Si bemol, cu toate că vibrează de milioane de ori mai jos decât poate auzul uman să perceapă).

În India, un copil nu ar auzi niciodată despre o asemenea idee complicată, cvasi-ştiințifică. Dar am auzit de cele cinci elemente sau Mahabhuta: pământul, apa, focul, aerul şi spațiul. Aceste elemente s-au combinat pentru a forma tot ceea ce există, idee ce pare crudă celor obişnuiți cu ştiința vestului, dar care conține un adevăr valoros: toate transformările se reduc la câteva simple elemente. Acest aspect a stabilit o legătură între toate realitățile, aşa cum existența electronilor, a protonilor şi a neuronilor stabileşte o legătură între toate elementele materiale, chiar şi între lucruri diferite, precum aurul, un mango şi papagalii verzi din copaci.

În secolul al XX-lea, civilizația vestică a ajuns să înțeleagă că toate obiectele solide sunt, de fapt, constituite din vibrații invizibile. În copilăria mea, obiectele solide erau văzute ca fiind constituite, în mare parte, din elementul pământ. Altfel spus, obiectele solide aveau vibrații dense ori vibrații pe un plan inferior. Lucrurile vaporoase erau văzute ca având o vibrație mai fină, pe un plan mai înalt. Aici însă, referința la „mai înalt" sau „inferior" nu are valoare de judecată. Este doar o observație la nivelul densității.

Aşa cum există diferite planuri de lucruri materiale, există şi diferite planuri spirituale, o noțiune şocantă pentru pioşii călugări catolici, majoritatea irlandezi, care mi-au fost profesori la şcoală. Pentru ei, singurul spirit era Sfântul Duh, care se afla în Rai. Noi, copiii, eram destul de înțelepți încât să nu îi contrazicem. Cu toate acestea, în cosmosul nostru, era limpede că, dacă Pământul era o lume spirituală densă, trebuiau să existe şi planuri spirituale mai înalte, cunoscute de noi drept Loka, ceea ce în cercurile mistice ves-

tice a devenit cunoscut drept „planuri astrale". Există un număr infinit de planuri astrale, divizate în lumi astrale mai înalte şi mai joase. Până şi cele mai joase vibrează la o frecvenţă mai înaltă decât lumea materială.

Cu mult timp în urmă, Vestul a renunţat să mai încerce să audă muzica sferelor, dar în India se crede că o persoană cu o conştiinţă bine acordată poate pătrunde şi auzi vibraţia diferitelor planuri mai înalte. El sau ea poate vedea, auzi, atinge, gusta şi mirosi în toate planurile, aşa cum facem în vis, graţie celor cinci simţuri subtile, sau *Tanmatra*. Acestea sunt mai fluide decât cele cinci simţuri grosiere, care răspund obiectelor din afară. Cele cinci *Tanmatra* răspund minţii. În planul astral, vă puteţi vedea propriul trup, de exemplu, cu toate că îşi poate schimba vârsta de la un moment la altul.

În planurile astrale mai joase, găsim fenomene psihice, clarviziune, telepatie şi alte elemente rafinate ale celor cinci simţuri de bază, precum şi fantome, apariţii ale unor suflete fără trup şi spirite care, dintr-un motiv sau altul, sunt „blocate" aici. În copilărie, eram convins că atunci când o pisică sau un câine se opreşte şi adulmecă aerul, vede ceva ce eu nu pot vedea. Astfel, mai târziu, nu am fost surprins să citesc în diferite texte, atât estice cât şi vestice, că planurile astrale mai joase, percepute de oameni în stări mai înalte de conştiinţă, sunt adesea simţite de animale. După cum nu am fost surprins să întâlnesc un medic psihiatru rezident care mi-a spus că, dacă în cameră lumina era destul de difuză, putea vedea – la limita vizibilului – cum sufletul părăseşte o persoană care moare. Fiecare copil indian devorează, pur şi simplu, revistele cu benzi desenate care prezintă faptele glorioase ale diferiţilor eroi ce s-au luptat în îndepărtate Loka.

Intrarea şi ieşirea din existenţa materială reprezenta pentru noi versiunea călătoriei în spaţiu. Eroii din revistele noastre se întâlneau cu forme ale gândului, nori ai gândului, trupuri astrale care

călătoreau în timpul somnului, culori astrale și aure. Toate acestea sunt vibrații din planul astral inferior.

În tradiția indiană, fiecărui corp fizic îi este desemnat un corp astral. Corpul vostru astral este o oglindă completă a corpului vostru fizic. Are inimă, ficat, picioare, față etc. Dar, de vreme ce operează la o frecvență mai înaltă, majoritatea oamenilor nu sunt conștienți de acesta. În timpul vieții, corpul fizic furnizează un veșmânt pentru suflet. Oferă o aparență prin care putem fi localizați în lumea materială. Când murim, corpul fizic începe să se dezintegreze, iar sufletul se desprinde și intră într-un plan astral care corespunde existenței sale în planul material, frecvenței care se apropie cel mai mult de viața anterioară.

Planurile astrale reprezintă prima oprire a unei persoane care moare. Sufletul lipsit de trup începe apoi să-și ducă la bun sfârșit experiența karmică, punând în balanță binele și răul, plăcerea și durerea experimentate în viața anterioară. Prin autoexaminare, ajunge gradat la frecvențele mai înalte ale planurilor astrale mai spirituale, fără a mai fi tras în jos de durere și suferință, pe măsură ce acele experiențe sunt înlocuite de lumina clarității.

Pe atunci îmi stăruia în minte noțiunea generală că mergi acolo unde meriți să mergi. Îmi imaginam câinii mergând în Raiul câinilor și oamenii care iubeau câinii alăturându-li-se. Îmi imaginam că oamenii răi nu vor mai face rău nimănui decât lor înșiși, pentru că erau izolați într-un soi de închisoare karmică. Acest gând mă consola, era o asigurare că oamenii buni, care mă iubeau, dar care acum plecaseră dintre noi, se aflau într-un loc al binelui. Dar unghiul din care priveam lucrurile era unul limitat. Nu am fost niciodată sigur dacă bunicul l-a întâlnit pe tatăl său în viața de apoi, acesta arătându-i cum să procedeze, sau dacă această misiune era îndeplinită de îngeri sau de spirite luminate.

Mult mai târziu, atunci când am început să studiez karma, am descoperit că, după ce murim, rămânem motivați. Un suflet acțio-

nează după dorință, dintr-un plan astral într-altul, proiectând, ca într-un vis, locurile și oamenii, ghizii și entitățile astrale de care are nevoie pentru a avansa.

Toate aceste planuri au fost imaginate de Spirit, așa cum a fost imaginat și planul material. Cuvântul indian pentru Spirit era Brahman – care înseamnă Tot, conștiința unică ce umple fiecare plan al existenței. Dar indienii nu își fac probleme în privința terminologiei, așa cum este și cazul într-o cultură foarte veche. Noi foloseam cuvântul Dumnezeu. Rama. Shiva. Maheshwara.

Aspectul important nu era numele, ci conceptul unei conștiințe unice, care a creat totul și care continuă să facă acest lucru în dimensiuni infinite, la o viteză infinită.

Pe planurile astrale, Spiritul continuă să joace roluri. Acolo chiar pot fi văzute imagini ale zeilor și zeițelor, ale îngerilor și demonilor. Acestea sunt iluzii, pentru că fiecare plan astral furnizează experiența unui *concept* despre spirit. Aici, în planul nostru, conceptul este materia, starea solidă. În planurile astrale, este vorba despre conceptul ființelor subtile și al tărâmurilor în care acestea locuiesc – este ceea ce noi am putea numi vise.

Cosmosul nu poate fi localizat. După moarte, ne pierdem gradat apartenența la o locație. Ne percepem așa cum suntem în realitate, din perspectiva sufletului: peste tot, în același timp.

Această ajustare este, probabil, cel mai mare obstacol peste care va da oricare dintre noi în planurile astrale. În acest moment, puteți spune că locația voastră este Pământul, că Soarele este departe, iar Luna este aproape, însă acesta este adevărul doar din punctul de vedere al acestui plan material. În univers, nimic nu este localizat undeva anume. Voi sunteți în centrul universului, pentru că infinitatea se extinde în toate direcțiile. Cineva din cealaltă parte a lumii este, de asemenea, în centrul universului, pentru că, și în acest caz, infinitatea se extinde în toate direcțiile. Și voi, și acea persoană sunteți centrul universului, ceea ce înseamnă că vă

aflați în aceeași locație. Faptul că păreți să vă aflați în locuri diferite este un artefact senzorial. Se bazează doar pe imagini și sunete, care sunt evenimente locale. Voi nu sunteți un eveniment local.

În mod similar, fiecare moment este centrul timpului, pentru că eternitatea se întinde în jurul acelui moment în toate direcțiile.

Toate momentele sunt centrul timpului etern. Prin urmare, fiecare moment este același cu toate celelalte. Cosmosul, nefiind localizat, nu are sus sau jos, nord sau sud, est sau vest. Acestea sunt doar puncte de referință, pentru a ne fi ușor, cât timp ne aflăm pe această frecvență (adică, în interiorul unui trup). Procesul de transformare de după moarte nu este o mișcare în alt spațiu sau timp, ci doar o schimbare a calității propriei noastre atenții. Puteți vedea doar acele elemente la care vibrați.

Am avut un unchi pasionat de călătorii, care vizita diverși sfinți și înțelepți, în India aflându-se atâția. Uneori, spre fascinația mea, mă lua împreună cu el. Am văzut sihaștri care stăteau într-o postură ani de-a rândul; alții care aproape că nu respirau. Știu acum că ochii mei mă înșelau. Vedeam doar o crisalidă, în interiorul căreia aveau loc transformări uimitoare. Aceste ființe se acordau, în tăcere, la diferite frecvențe, dincolo de lumea exterioară. Prin intermediul unei schimbări a atenției, puteau vorbi cu Rama (sau Buddha ori Iisus Christos – cu toate că acest lucru era mai puțin probabil în India).

Meditația profundă nu era o stare inertă; era o rampă de lansare pentru conștiință. În secția de urgențe a unui spital, atunci când cineva are un infarct, fiind apoi resuscitat și raportându-se un caz de moarte clinică, se folosește o rampă de lansare diferită.

În ambele cazuri, a avut loc o modificare a calității atenției. Diferența majoră este că, atunci când un pacient cardiac pătrunde în lumină, călătoria este involuntară. Acele siluete tăcute din trecutul meu au demonstrat o intenție. Având o dorință la un nivel des-

tul de profund al stării de conştiinţă, au trecut printr-un proces paralel morţii. Simţurile li s-au atenuat, unul câte unul.

(Ultimul simţ care părăseşte trupul unui muribund este auzul, fiind primul care apare la naştere. Acest aspect corespunde noţiunii că cele cinci elemente vin şi pleacă într-o anumită ordine; de vreme ce sunetul este echivalentul vibraţiei care susţine trupul, este logic să fie şi ultimul care pleacă).

Pe măsură ce aceste cinci simţuri se atenuează, simţul subtil se acutizează. Putem încă vedea şi auzi, dar acum obiectele nu mai sunt fizice. Ele constau din orice dorim să vedem în plan astral: imagini şi sunete celeste, creaturi divine şi lumini strălucitoare. În acest timp, oamenii care se simt foarte apropiaţi de o persoană muribundă pot simţi prezenţa acelei persoane.

În experienţele la limita dintre viaţă şi moarte, cele mai întâlnite manifestări sunt chipurile, vocile sau o prezenţă emoţională. În tradiţiile altor culturi, oamenii se pot aştepta să întâlnească fantome sau animale. Adesea, înainte de a muri, o persoană simte ceva subtil în jurul său - o anumită căldură, o formă sau un sunet slab. Cumva, acestea pot fi accesate pe frecvenţa vibraţională a persoanei muribunde.

Oricine a stat în preajma unor persoane aflate pe patul de moarte ştie că aceştia spun adesea că în cameră li s-a alăturat soţul sau soţia răposată ori altă persoană dragă, care a plecat de mult timp din această viaţă. Se creează un fel de contact astral, în zona de tranziţie dintre fizic şi subtil.

În timpul morţii, duplicatul astral al corpului fizic se separă de acesta. Potrivit învăţăturilor vedice, sufletul petrece un timp dormind în dimensiunea astrală - ceea ce eu traduc printr-o perioadă de incubaţie. Noi idei pătrund în minte, înainte să conducă la acţiune - şi ceva similar se întâmplă şi cu sufletul. El intră într-un spaţiu gol, potrivit modului în care funcţionează conştiinţa, atunci când are nevoie să facă saltul înspre ceva nou sau necunoscut.

În mod normal, sufletul doarme liniştit. Dar, dacă o persoană moare brusc sau prematur, ori are multe dorințe neîmplinite, acest somn poate fi neliniştit. Agitat. Ororile unei morți violente continuă să reverbereze, şi la fel se întâmplă cu chinurile lumeşti, cum ar fi o iubire neîmpărtăşită ori o suferință. Sinucigaşii trec prin acelaşi chin interior care i-a determinat să-şi pună capăt vieții.

Dorințele neîmplinite nu trebuie să fie neapărat negative. Dorința de plăcere reprezintă, de asemenea, incapacitatea de a renunța. Unchiul meu, un om de mare spiritualitate, a auzit multe relatări detaliate ale sufletelor rămase captive în planurile astrale mai joase. (India nu s-a limitat niciodată la povestea lui Dante, care călătoreşte prin nivelurile Infernului şi ale Paradisului).

Aceste suflete neliniştite pot vibra multă vreme la o frecvență astrală joasă, cu toate că acest aspect este măsurat din perspectiva pământeană. Zilele, lunile şi anii nu sunt riglele după care se măsoară perspectiva sufletului. Atunci când o persoană moare brusc sau în mod nefiresc, nu are timp să îşi analizeze propria karmă. Până când îşi procesează în întregime ataşamentele şi obligațiile, rămâne atrasă de acest plan mai dens.

Sfinții şi înțelepții au avantajul de a fi capabili să călătorească liberi prin planurile astrale, fără să fie constrânşi de dorințe. Sufletele neliniştite rămân prinse între două lumi şi, dacă cei iubiți rămaşi în urmă continuă să cheme sufletele prin rugăciuni, durere, iubire neîmplinită sau încercări de a-l contacta pe cel decedat, sufletul va continua să fie perturbat. Sufletul are menirea de a dormi în trupul astral, aşa cum a făcut în pântecul mamei, iar moartea împăcată face acest lucru posibil.

Apoi, se mai întâmplă ca unii oameni să-şi vadă viața trecându-le, într-o secundă, prin fața ochilor. De vreme ce această experiență o au cei aflați în preajma morții, precum victimele unui înec, trebuie să fie vorba despre o parte a unei tranziții, nu neapărat despre o legătură propriu-zisă cu moartea.

Nu mi s-a spus niciodată acest lucru, pe când eram copil. Mai târziu, am cunoscut un doctor care mi-a spus că aproape s-a înecat în Marea Barieră de Corali din Australia. Experiența a fost una pașnică, a spus el, acompaniată de o serie rapidă de imagini din întreaga sa viață - mai degrabă secvențe fotografice decât un film. (Mă întreb dacă ar fi devenit un suflet neliniștit, în cazul în care salvamarii nu ar fi ajuns la el în timp util).

Swami (preoții hinduși) scriu mult despre viața de după și despre tranziția spre aceasta. Potrivit unora dintre ei, a-ți vedea viața trecându-ți prin fața ochilor este un proces karmic specific. Karma este țesută în jurul sufletului precum un fir în jurul unui fus. Aceasta este linia vieții, firul evenimentelor care vor avea loc, desfășurându-se an după an, așa cum vă dictează karma.

Ori de câte ori o persoană este expusă posibilității unei morți bruște, firul se desfășoară rapid, iar persoana vede imaginile evenimentelor care au avut loc deja. În aceste secvențe, devin vizibile doar momentele karmice semnificative. În cazurile în care moartea survine după o perioadă de săptămâni sau luni, karma se desfășoară încet. Persoana poate deveni extrem de absorbită de trecut, asupra căruia reflectează. În momentul morții, intrarea în planul astral poate fi acompaniată de o revizuire karmică rapidă, în care imaginile se derulează precum pelicula unui film.

Totuși, puriștii din India pot percepe și această imagine ca pe o pură iluzie. Ei consideră că fenomenul prin care vedem secvențe din viață trecându-ne prin fața ochilor demonstrează că fiecare secundă conține întreaga eternitate. În timpul în care sufletul doarme profund, între două vieți, toate amintirile evenimentelor petrecute în corpul fizic se imprimă asupra sufletului, formând softul karmic din care se va naște viitoarea individualitate. Astfel, înregistrarea concentrată a unei întregi vieți este adăugată stării latente a sufletului.

Încă efectuez următoarea practică spirituală: stau întins în pat, înainte să adorm și trec în revistă evenimentele zilei. Fac acest lucru în ordine inversă, așa cum se întâmplă și cu derularea karmică: pentru a înțelege și a accepta cele întâmplate. Sentimentul meu este că unui muribund trebuie să i se acorde aceeași oportunitate, indiferent dacă acest lucru se întâmplă în somnul sufletului sau prin derularea scenelor karmice.

Perioada de somn a sufletului variază în funcție de gradul lui de evoluție la momentul morții. Motivul principal al acestei experiențe este separarea de orice legături și apoi trezirea la frecvența astrală, ori la planul cel mai apropiat de nivelul său de evoluție. Puterea acestor legături va determina cât va dura desprinderea de ele. Atunci când sufletul se trezește poate intra doar într-un plan al existenței care îi este familiar.

Dacă ar fi să intrați într-un plan mai înalt decât nivelul vostru de evoluție, ați fi dezorientați și nu v-ați simți bine. La fel, nu puteți merge înapoi pe scara evoluției - puteți doar progresa.

Un soi de cocon înconjoară sufletul adormit. Atunci când se trezește, sufletul își distruge cochilia, care dispare în cele din urmă. În timpul călătoriei astrale, sufletele întâlnesc alte suflete care vibrează la un nivel similar al evoluției. Puteți da peste suflete pe care le-ați întâlnit în viața fizică, dacă acestea se află pe frecvența voastră. Majoritatea oamenilor nutresc dorința profundă de a se reuni cu cei dragi pe lumea cealaltă. Sufletele lor nu plutesc prin atmosfera astrală, ci sunt direcționate de iubire. Iubirea este o vibrație mai veche decât însăși omenirea. Dar principiul direcției este foarte uman: mergem acolo unde ne duc cele mai profunde dorințe ale noastre.

Atunci când Spiritul se mișcă în lumea obiectelor fizice, vibrația sa este foarte joasă și foarte densă, aproape oprită în loc de carcasa materială pe care o reprezintă corpul. Atunci când operează la o vibrație foarte înaltă, Spiritul este liniștit, pentru că ex-

perimentează doar conştiinţă pură - cu alte cuvine, se experimentează pe sine. Între aceste două extreme se află întreaga înşiruire a creaţiei. În lumea astrală, sufletul poate vizita planuri vibraţionale mai joase decât ale sale dacă doreşte, dar pentru a evolua trebuie să viziteze doar planuri mai înalte, la fel cum trecem particule prin site tot mai fine. Orice particulă se poate întoarce la un nivel mai grosier, dar poate avansa doar atunci când a atins nivelul corect de rafinare.

Călugării creştini care m-au învăţat adorau să vorbească despre cum va fi viaţa în ceruri - iar pentru ei casa Domnului era la fel de reală şi de solidă, precum orice clădire din Delhi. Swami şi yoghinii erau de acord cu acest lucru, dar numai datorită credinţei lor în Spirit, care nu are formă şi pătrunde în orice nivel al existenţei.

În funcţie de nivelul vostru de conştiinţă, Spiritul poate lua forma oricărei imagini. Vă proiectaţi propriile raiuri, iaduri şi purgatorii, pentru a trece în planul fizic, la fel ca şi în planurile astrale. În lumea fizică, dacă doriţi să construiţi o casă, trebuie să adunaţi cărămizile, să le stivuiţi şi aşa mai departe. În lumea astrală, este suficient să vă imaginaţi casa aşa cum doriţi şi va apărea la fel de reală şi de solidă ca cea din lumea fizică.

În planul astral, suferinţa şi bucuria îşi fac apariţia în imaginaţie, chiar dacă totul pare să fie real. În mod ironic, se pare că o persoană care a fost sceptică în această lume va fi sceptică şi în planurile astrale. Nu va realiza că se află în acel plan, de vreme ce nu crede în existenţa lui. Corpul pe care îl deţii în lumea astrală este cel cu care te-ai identificat cel mai mult în viaţa fizică anterioară. De vreme ce acesta este un corp imaginar, îl poţi păstra sau schimba în viaţa astrală. Evoluţia, la nivel fizic sau în planurile astrale, durează.

Profesorii mei creştini agreau ideea că fiecare dorinţă se va îndeplini în Rai şi, din nou, swani au fost de acord. Dorinţa este în continuare crucială, după ce murim. Evoluţia este, cu adevărat, procesul îndeplinirii dorinţei, dincolo de ciclul experimentat aici,

pe Pământ. În lumea astrală, îţi îndeplineşti şi îţi rafinezi dorinţele rămase din ultima ta viaţă fizică. Lumea astrală este ca absolvirea unei şcoli pentru încarnarea fizică precedentă. Aici, sufletul stochează energie pentru dorinţele mai înalte, mai evoluate, astfel încât să fie îndeplinite la următoarea vizită în planul fizic, atunci când va locui într-un nou trup.

Nu ştiam sigur de ce oamenii mor, în conceptul creştin. Unii, se pare că erau în mod evident încărcaţi de păcate, asemenea criminalilor care au ajuns la capătul acţiunilor mârşave, în timp ce alţii mureau pentru a-L întâlni pe Dumnezeu, bucuroşi că timpul lor a venit. În India, cineva moare după ce atinge nivelul maxim de evoluţie alocat pentru acea viaţă. Au ajuns la capătul a ceea ce karma lor ii poate învăţa.

La fel se întâmplă şi în oglinda lumii astrale. Odată ce un suflet a atins evoluţia deplină pentru acea viaţă astrală, se întoarce într-o stare de hibernare, pregătindu-se pentru manifestarea în planul fizic, într-o nouă încarnare.

Ciclul se închidea pentru a produce o renaştere, care mie, în copilărie, mi se părea cât se poate de naturală. De fapt, atât de naturală, încât nu m-am gândit cât de misterios trebuie să fie procesul. Cumva, în timpul acestei a doua perioade de somnolenţă, sufletul găseşte un set de părinţi potriviţi, astfel încât să fie renăscut, pentru a-şi continua evoluţia. Mulţumită evoluţiei care a avut loc în plan astral, această reîncarnare are loc la un nivel mai înalt decât al celui pe care l-a părăsit. Calculele specifice sunt făcute de universul însuşi, ori - aşa cum pretind unele scripturi - de stăpânii karmei.

Pe când eram copil, îmi imaginam o scenă asemănătoare unui tribunal, în care judecători înţelepţi prezidează şi analizează fiecare caz - de fapt, atât de înţelepţi încât cunoşteau fiecare viaţă pe care a avut-o vreodată un suflet. Cu totală imparţialitate, măsurau evenimentele care urmau să aibă loc în viaţa următoare. Ţelul

lor nu era să recompenseze ori să pedepsească, ci să creeze noi oportunități pentru evoluție.

Mai târziu, în cursul vieții, mi-a trecut prin minte că nu este nevoie de stăpâni ai karmei, de vreme ce universul deja corelează nu doar fiecare viață, ci fiecare eveniment din natură. Scena cu tribunalul, pe care o imaginasem, reprezintă un simbol pentru claritatea judecății mele. Între vieți, suntem perfect capabili să facem propriile alegeri pentru evoluția noastră din viitor.

Pentru marii înțelepți şi sfinți, nimic din toate acestea nu se întâmpla în mod inconştient. Ei îşi aminteau experiențele din viețile trecute, cu aceeaşi claritate cu care tu şi cu mine evocăm întâmplările de ieri. Dar, pentru aceia dintre noi fără conştiință eliberată, doar o palidă amintire rămâne despre ceea ce s-a întâmplat înainte.

A te naşte înseamnă a ajunge la un nivel nou de intuiție şi creativitate. Procesul se repetă din nou şi din nou, de fiecare dată progresând la un nivel mai înalt. Atunci când karma voastră a fost suficient realizată şi atingeți limita maximă pentru acel plan, sufletul vostru intră din nou în hibernare şi ciclul continuă.

Traiectoria sufletului este întotdeauna ascendentă. Orice suferință în planul astral - chiar şi cel mai chinuitor Iad - este doar o deturnare temporară. Rezolvată, karma are întotdeauna grijă ca acțiunile voastre să fie mai bune, data viitoare.

Ştiu că acest lucru contrazice credința populară, conform căreia reîncarnarea poate retrograda o persoană la nivelul unui animal sau chiar al unei insecte, dacă acțiunile sale o merită. India este o cultură complexă şi foarte veche, iar după ce am crescut am fost uluit să descopăr cât de contradictorii pot fi învățăturile sale spirituale - credințele se schimbau de la un oraş la altul precum felurile de a găti mâncarea. Indienii sunt suflete omnivore. În anumite momente, au crezut în toate. Profesorii catolici din şcoala mea au fost ultima rubrică dintr-un meniu vechi de secole. În cele din urmă, am

concluzionat că singura cale de a învăța ceva despre chestiunile spirituale era să citesc și să experimentez cât puteam de mult.

Potrivit Indiei din copilăria mea, nu ne alegem următoarea reîncarnare în mod voluntar, dar apare posibilitatea unei alegeri, care. depinde de claritatea cu care te poți vedea în planul astral. Această capacitate, numită mărturie, este comparabilă cu ceea ce experimentăm aici și acum. Aceia dintre noi care au cea mai puțină libertate de alegere sunt conduși de obsesii, constrângeri, dependențe și impulsuri inconștiente. Pe măsură ce te eliberezi de acestea, ai mai multă libertate de alegere. Se întâmplă la fel în cazul unui suflet care își contemplă următoarea încarnare.

În această viață, sfinții și înțelepții sunt martori care văd clar. Se spune că Buddha era capabil să își închidă ochii și, într-o secundă, să vadă, în detaliu, mii de foste reîncarnări. Spre deosebire de el, majoritatea oamenilor sunt atât de preocupați de dorințe, încât, atunci când încearcă să se vadă cum sunt cu adevărat, nu văd decât ceață ori întuneric.

Dezvoltându-vă abilitatea de a fi martor, de a fi conștienți de situația voastră, veți fi capabili să influențați viețile fizice și astrale în care vă încarnați. De asemenea, veți fi capabili să grăbiți procesul arderii karmei. În același fel în care vă puteți rafina abilitățile și talentele pentru a vă atinge scopurile fizice, puteți să vă dezvoltați abilități și talente în planul astral. (Aceasta explică, printre alte lucruri, cum dau dovadă de talent marii artiști și muzicieni, la vârste neașteptate, adesea înainte să împlinească trei ani; a te naște cu un talent, nu este un accident.) Ori de câte ori vă nășteți fizic sau astral, vă aduceți talentele pe care le-ați dezvoltat în toate existențele voastre anterioare. Suntem cu toții născuți la diferite niveluri ale evoluției spirituale, în funcție de fostele noastre acțiuni și de karmă.

De fiecare dată când ne naștem, sufletul operează la un nivel mai înalt de expresie, decât a făcut-o în viața anterioară. Ciclul evoluției continuă într-o spirală ascendentă constantă.

Legăturile şi relaţiile sufletului au loc la nivel astral, la fel cum se întâmplă şi în lumea fizică. Relaţiile din planul astral iau naştere atunci când vibraţi în acord cu sufletul altcuiva şi, prin urmare. nutriţi un sentiment mai puternic de iubire, unitate şi beatitudine. Nu e o relaţie în termeni spaţiali şi fizici, pentru că lumea astrală este populată doar de forme ale gândului.

Atunci când sufletul despărţit de trup se acordează la frecvenţa unei persoane iubite, aflate în plan fizic, acea persoană poate simţi prezenţa celui plecat. Sufletele pot comunica, deşi unul vibrează în planul material iar celălalt în planul astral.

Relaţiile de pe toate planurile fac să avanseze evoluţia voastră. Motivaţia sufletului de a continua să se întoarcă în planul material este dublă: de a-şi îndeplini dorinţele şi de a se reuni cu suflete familiare. Noi avem acum legături cu oameni ale căror suflete au avut legături cu ale noastre în trecut. Punem capăt relaţiilor cu oameni ale căror suflete nu mai vibrează cu ale noastre.

Pe când eram copil, singurul lucru care mă tulbura în privinţa acestei scheme era felul în care se termina povestea. În Vest, a trecut multă vreme de când oamenii tânjeau după viaţa următoare mai mult decât după aceasta. Încă din Evul Mediu, am devenit puternic ancoraţi în dorinţa de a fi aici. India a fost întotdeauna ambivalentă. Există destulă durere în viaţă, încât perspectiva de a o repeta la nesfârşit să creeze anxietate. Cum scapi de roata karmei?

Într-o versiune a credinţei indiene, odată ce sufletul şi-a ars toată karma, îşi pierde toate dorinţele pământeşti. A trecut dincolo de obiecte materiale şi ataşamente pentru a deveni luminat. Şi, odată eliberat de karma, nu mai este nevoie să renască nici în planul fizic, nici în cel astral. Un asemenea suflet continuă să urce în spirală, în evoluţia sa, dar pe planuri pe care nu ni le putem imagina.

În filosofia estică, acestea sunt cunoscute drept planuri cauzale. Aici, conştiinţa ia o formă atât de subtilă încât nu ne oferă nicio imagine vizuală de care să ne agăţăm. Vom cunoaşte lumea cau-

zală numai dacă suntem pregătiți să trăim această experiență, care este diferită pentru fiecare persoană. Putem întrezări o epifanie aici, dar vom sălășlui acolo doar atunci când vibrațiile sufletului vor fi destul de înalte pentru a susține acest lucru.

Într-o altă variantă indiană, karma este infinită și se reînnoiește constant. A încerca să ajungi la capătul karmei tale este ca și cum ai goli cu o mână apa dintr-o barcă și ai turna-o înapoi cu cealaltă mână. Așadar, evoluția acționează cumva diferit în această schemă. Atunci când obții claritate sau autorealizare, nu te mai identifici cu trupul tău, cu mintea, cu ego-ul sau cu dorințele tale. Devii un martor pur, și, în acea stare, poți alege să treci dincolo de karma.

Sfârșitul karmei nu este sfârșitul vieții. Este ca și cum ai scăpa de datorii și ai rămâne cu libertatea de a alege, fără constrângeri.

Această a doua alternativă o însumează pe prima, de vreme ce ambele suflete continuă să se ridice pe planuri mai înalte. Diferența este că autorealizarea e un proiect pe care o persoană și-l asumă în lumea fizică.

Mergând înspre interior, contactăm transcendentul și repetăm experiența iar și iar, până când ne devine foarte familiară. Nu este nevoie să parcurgem pașii karmici, unul câte unul. Prin analogie, dacă vrei să te uzi, nu elimini obstacolele ca să o faci. Găsești apa și te cufunzi în ea. În termeni spirituali, a-ți trăi karma, viață după viață, este ca și cum ai trăi printre obstacolele din calea eliberării. Meditația și experiența profundă a transcendentului *înseamnă* eliberare – temporară, dar reală.

Singura întrebare este cât timp va dura până când starea de transcendență va fi permanentă.

Impulsul de a mă elibera a crescut și s-a estompat în mine – așa cum se întâmplă cu fiecare. În tradiția indiană, renaștem, la urma urmelor, dintr-un motiv pozitiv – acela de a exprima și a epuiza forța dorinței. Chiar din copilărie știam că frații catolici nu sunt de acord, de vreme ce singurul motiv întemeiat pentru a te naște în

această lume a păcatului este să găseşti o cale către Iisus. Creştinul ideal s-ar afla într-o asemenea grabă să-şi ispăşească păcatele, încât ar renunţa cu totul la această lume, aşa cum au făcut mulţi sfinţi creştini - şi mulţi indieni.

Mintea indiană nu este mintea hindusă.

India s-a îmbibat de culturi străvechi, ce au precedat apariţia hinduismului şi, chiar şi sub influenţa cuceritorilor islamici şi creştini, s-a concentrat asupra eternităţii. În mintea indiană nu există sfârşit al tărâmurilor celeste, care aparţin unor frecvenţe mai înalte ale existenţei - dar, aşa cum am văzut, la un anumit nivel al evoluţiei, unele suflete pot alege să-şi încheie drumul spre celest. De îndată ce un suflet a ajuns la aceste nivele, nu va dori să revină în corp uman, decât pentru a furniza un anumit serviciu - dar aceste suflete reprezintă excepţii.

Budismul numeşte aceste suflete *bodhisattvas* - cei care nu se întorc pe Pământ mânaţi de forţa evoluţiei, ci aleg să revină pentru a servi cauzei iluminării.

Când am întrebat un lama tibetan ce este un bodhisattva, a spus: „Imaginează-ţi că nu mai visezi şi, cu toate că îţi place să fii treaz, îţi place şi să-i ajuţi pe ceilalţi care încă dorm".

Desigur că mulţi oameni nu cunosc toate aceste lucruri şi, pentru ei, ciclul karmic este continuat în mod spontan. Chiar aici şi acum suntem înconjuraţi de o infinitate de planuri. Tărâmurile celeste şi cele ale suferinţei se află peste tot în jurul nostru.

Dacă v-aţi putea îndrepta conştiinţa spre o frecvenţă mai înaltă, v-aţi putea afla împreună cu îngerii, chiar în acest moment, dacă doriţi acest lucru. În câmpul posibilităţilor infinite existaţi la toate aceste niveluri, în acelaşi timp - dar, la nivelul experienţei, existaţi într-unul singur.

Potrivit unor învăţături indiene, cu toţii tânjim atât de mult după aceste alte planuri, încât călătorim spre ele noaptea, în somn. Atunci trupul astral părăseşte cu adevărat trupul fizic, rămânând

atașat printr-un fir care îl readuce înapoi. Dacă firul este rupt, calea înapoi se pierde. Este, de asemenea, periculos să te joci cu planurile astrale mai joase, dacă nu le înțelegi.

Totuși, odată ce îți dai seama cu adevărat că întreaga schemă a lumilor este imaginată de Spirit - de la cel mai jos nivel până la cel mai înalt, de la demoni până la îngeri - nu poate exista nimic periculos în creație.

În această privirea de ansamblu, am încercat să vă introduc în lumea în care m-am regăsit în urmă cu 60 de ani. Aceasta a fost perspectiva Vedică, așa cum am înțeles-o eu. Era un vast ocean spiritual și, în maniera tipică indiană, ați fost invitați să vă cufundați cupa și să luați cât de puțin sau cât de mult doriți.

Este aproape imposibil ca o societate să accepte infinitatea - iar India nu face excepție. Oamenii rămân la fel de tulburați de moarte ca și cei de aici, dar există și cei care și-au întors spatele la oceanul cunoștinței care le curge la picioare.

În Vest avem propria noastră versiune a acestui fenomen. Negăm că cineva poate ști ce se află dincolo de moarte - ceea ce, închide, în mod convenabil, ușa neliniștii, pentru o vreme. Sau spunem că întreaga cunoaștere spirituală este relativă. Tot ce contează este credința - nu obiectul credinței. Sau putem reduce spiritualitatea la o singură religie, privind cu ostilitate orice contradicție cu dogmele acesteia.

Cartea de față se străduiește să depășească tocmai aceste limitări. În cele din urmă, întrebarea: „Ce se întâmplă după ce murim?“, se transformă în: „Ce se întâmplă după ce mor?“ Chestiunea devine personală, emoțională și inevitabilă.

Dacă un musulman devotat ar ajunge în Raiul creștin (sau invers), ar fi foarte nefericit: eternitatea n-ar corespunde așteptărilor sale. Am avut noroc în copilărie, deoarece schema simplă care mi-a fost prezentată - și pe care am elaborat-o în această privire de an-

samblu – permite fiecărui suflet să-şi găsească drumul spre casa de care aparţine.

Ceea ce a rămas cu mine sunt anumite teme ce vor străbate această carte:

Viaţa de după oferă o nouă claritate.
Viaţa de după nu este statică. Noi continuăm să evoluăm şi să ne dezvoltăm după ce murim.

Alegerea nu ia sfârşit odată cu moartea; ea se extinde.
Imaginile pământeşti ne poartă în viaţa de după (vedem ceea ce cultura noastră ne-a condiţionat să vedem), dar atunci sufletul face salturi creative, care deschid noi lumi.

Mi-am propus să văd cât de credibile sunt aceste premise, de vreme ce merg dincolo de povestea creştină a Raiului şi a Iadului, pe care majoritatea copiilor o învaţă în Vest. Dar cel mai mare dar al bogatei moşteniri în cadrul căreia m-am născut este fluiditatea acesteia. O cultură veche face loc iubirii şi morţii deopotrivă, nu ca duşmani, ci ca aspecte împletite ale unei singure vieţi.

Marele poet bengalez Rabindranath Tagore a scris:

Noaptea a sărutat cu o şoaptă ziua care se îndepărta.
„Eu sunt moartea, mama ta,
de la mine vei primi o nouă naştere."

Viaţa de după, despre care am învăţat în copilărie, nu are limite ca viaţa însăşi. Înţelepciunea spirituală a acestei priviri asupra lumii a rămas cu mine zeci de ani, modificată de experienţă şi reflecţie. Singura concepţie despre moarte, care are sens pentru mine trebuie să ne dea libertatea de a experimenta totul.

Acum sper să le dau cititorilor o şansă la libertate – aici şi în fiecare lume ce va veni.

Partea 1

Viață după moarte

MOARTEA LA UȘĂ

Cu mult timp în urmă, într-o pădure deasă care înconjura cândva sfântul oraş Benares, era mult de lucru pentru tăietorii de lemne. Unul dintre aceştia era frumosul Satyavan, care era cu atât mai frumos cu cât îşi iubea mai mult soția, Savitri. Îi era greu să se desprindă din îmbrățişarea ei dimineața şi să părăsească locuința pentru a merge la muncă în pădure.

Într-o dimineață, Savitri stătea în pat visătoare, contemplându-şi fericirea, care i se părea completă. Deodată, a observat o siluetă care stătea cu picioarele încrucişate pe pajiştea din fața casei. *Un călugăr pribeag,* s-a gândit ea. A pus orez şi legume într-un vas şi s-a grăbit să i le ofere sfântului om, de vreme ce ospitalitatea era o îndatorire sacră.

„Nu îmi trebuie mâncare", a spus străinul, împingând vasul pe care Savitri îl pusese pe pământ, în fața lui. „Voi aştepta aici."

Savitri s-a retras îngrozită, pentru că şi-a dat brusc seama cine era oaspetele ei. Nu era un călugăr pribeag, ci însăşi Moartea, care este cunoscută în India sub numele de Stăpânul Yama.

„Pe cine aştepți?", a întrebat ea, cu vocea tremurândă.

„Pe cel numit Satyavan", răspunse Stăpânul morții, politicos.

Era obişnuit să aibă autoritate absolută asupra muritorilor şi îi aborda simplu, uşor grăbit.

„Satyavan!", a strigat Savitri. Se ținu cu greu să nu leşine când auzi numele soțului ei.

„Dar e puternic şi sănătos şi ne iubim foarte mult. Nu vreau să moară? De ce îl iei?"

Yama a ridicat din umeri.

„Totul va fi așa cum va fi", a spus el indiferent.

„Dar, dacă îți pasă atât de puțin", a spus Savitri, recăpătân-du-și înțelepciunea, „atunci de ce nu iei pe altcineva? Există oameni bolnavi și nefericiți, care se roagă să fie eliberați prin moarte. Vizi-tează-i și lasă-mi casa în pace."

„Voi aștepta aici", repetă Yama, neemoționat de rugămintea ei și de lacrimile care curgeau din ochii lui Savtri.

Pe fața lui Yama, femeia vedea o lume lipsită de nume și de milă. Tânăra femeie s-a grăbit să intre în casă. A început să meargă prin cameră, tulburată de gândul că soțul ei avea să-și întâlnească sfârșitul. Tigrii se temeau de mișcarea toporului curajosului Satya-van, dar aici era un dușman pe care nicio lamă nu-l putea atinge. Atunci, lui Savitri i-a venit o idee născută din disperare. Aruncând un șal peste umeri, a ieșit pe ușa din spate și a alergat spre pădure.

Savitri auzise că există un loc sacru pe munte, un spațiu în pă-mânt, o peșteră formată de rădăcinile unui copac uriaș. Un sfânt re-numit locuia acolo. Savitri avea să-l roage să o ajute. Dar nu cunoș-tea drumul și curând s-a trezit că merge pe drumul cerbilor și prin defilee. Frica o mâna repede, cât îi permiteau respirația și puterea ei și, astfel, Savitri a urcat tot mai mult, până când epuizarea a răpus-o. Când o rază de lumină a făcut-o să deschidă ochii, Savitri s-a trezit la baza unui copac uriaș. A privit caverna dintre rădăcini, neliniștită. Înainte să capete curajul de a intra, o voce dinăuntru i-a spus:

„Pleacă!" Era atât de puternică și de bruscă, încât a tresărit.

„Nu pot pleca", a răspuns Savitri, cu voce tremurătoare.

I-a explicat, implorând, însă vocea din întuneric a zis:

„Prin ce ești tu diferită de toți ceilalți? Moartea se află întot-deauna la doi pași în urma noastră, din leagăn și până în mormânt."

Lacrimile umplură ochii lui Savitri.

„Dacă ești mai înțelept decât oamenii obișnuiți, trebuie să ai ceva mai mult pentru mine." Vocea a întrebat:

„Vrei să negociezi cu Moartea? Toți cei care au încercat au dat greș." Savitri s-a ridicat, cu demnitate, ștergându-și lacrimile.

„Atunci lasă-l pe Yama să mă ia pe mine, în locul soțului meu. Ceea ce spune toată lumea este adevărat. Moartea este absolută. Singura mea speranță este că mă va omorî pe mine și va cruța pe cineva care nu merită să moară."

Vocea fu mai blândă de această dată:

„Fii calmă. Există o cale."

Apoi, Savitri a auzit foșnet în întuneric, iar sfântul a ieșit din peștera lui. Era un ascet cu trupul slab. O cârpă îi acoperea șalele, iar pe umeri avea un șal de mătase. Părea surprinzător de tânăr. I-a spus lui Savitri că numele lui era Ramana.

„Știi o cale de a învinge moartea? Spune-mi-o!", îl rugă Savitri.

Călugărul Ramana miji ochii din pricina luminii soarelui, ignorând-o pentru o clipă. Îi aruncă o privire pe care Savitri nu o putea citi și apoi s-a aplecat să ia de pe pământ un fluier vechi, din trestie.

„Vino", a zis el. „Poate vei reuși să înveți. Nu fac promisiuni, dar cu siguranță ești suficient de disperată."

Ca și cum ar fi uitat-o, Ramana a început să cânte la fluier și a pornit în jos pe o cărare. Savitri a rămas locului pentru moment, descurajată și confuză, dar sunetele fluierului începeau să se estompeze, așa că nu avea de ales decât să alerge după el.

MIRACOLUL MORȚII

Fiecare viață este încadrată de două mistere. Doar unul dintre ele, nașterea, este considerat miracol. Dacă ești o persoană religioasă, nașterea aduce un nou suflet în lume, din casa lui Dumnezeu. Dacă nu ești, atunci miracolul este acela că o singură celulă fertilizată din pântecul mamei se poate diviza și subdiviza din nou, de cel puțin 50 de ori, pentru a produce o persoană cu totul nouă. Un

amestec de proteine și apă știe cum să se transforme în ochi, mâini, piele și creier.

Această transformare de nouă luni este accelerată, așa că, până la sfârșit, un milion de noi celule apar în creier, în fiecare minut. În momentul în care se naște copilul, ca o navă spațială ce se desprinde din nava-mamă, fiecare sistem care trebuie să funcționeze independent - inima, plămânii, creierul și tractul digestiv - realizează dintr-odată că momentul este acum și nicio secundă mai târziu. Organele se detașează de dependența totală de mamă și, cu o precizie uluitoare, încep să acționeze de parcă ar fi făcut acest lucru singure, dintotdeauna. Într-o fracțiune de secundă, viața alege să trăiască.

Celălalt mister ce are loc zeci de ani mai târziu - moartea - este foarte diferit. Aduce sfârșitul tuturor lucrurilor pe care nașterea s-a luptat atâta să le obțină. O bătaie de inimă trece de o linie invizibilă și rămâne nemișcată. Plămânii, care au pompat de 700 de milioane de ori, refuză să mai pompeze încă o dată. O sută de miliarde de neuroni încetează să mai acționeze. Un biliard de miliarde de celule din întregul corp primesc vestea că misiunea lor s-a încheiat. Totuși, acest final abrupt este la fel de misterios ca și nașterea, pentru că, în momentul în care viața se încheie, 99% dintre celulele noastre încă funcționează și toate cele trei miliarde de codoane, literele individuale din cartea ADN-ului uman, rămân intacte.

Moartea survine fără coordonarea miraculoasă a nașterii. Unele celule nici măcar nu primesc vestea, pentru o vreme. Dacă persoana moartă este revitalizată în decurs de zece minute - înainte de distrugerea permanentă a creierului prin hipoxie - mașinăria corpului își va reveni, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Într-adevăr, moartea este un eveniment atât de confuz, încât pleoapele continuă să clipească de 10-12 ori după ce capul este retezat (un fapt terifiant, descoperit la picioarele ghilotinei, în timpul Revoluției Franceze).

Religia nu consideră că moartea este un miracol. În Creştinism, moartea este legată de păcat şi de Satana - echivalentul vestic al Stăpânului Morţii. Moartea este duşmanul, iar Dumnezeu ne salvează din ghearele ei. Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, moartea este poarta către un eveniment mult mai important - începutul vieţii de apoi. În mintea unui om religios, moartea aduce aproape prezenţa lui Dumnezeu, şi, de-a lungul întregii istorii, există martori care au susţinut că au văzut cum pleacă sufletul. (Nu toţi aceşti martori sunt religioşi. Cunosc un psihiatru renumit, al cărui ateism a fost puternic zdruncinat pe când era student, când, intrând în camera unui pacient bolnav de cancer, exact în momentul morţii, a văzut o formă fantomatică, luminoasă, ieşind din corp şi dispărând). Persistă o legendă, conform căreia 21 de grame de masă dispar atunci când murim - şi că aceasta trebuie să fie greutatea sufletului. De fapt, nu se petrece nicio asemenea schimbare .

Orice s-ar întâmpla în timpul morţii, eu cred că merită să se numească miracol. Miracolul, în mod ironic, este faptul că noi nu murim. Încetarea funcţionării organismului este o iluzie şi, asemenea unui magician care trage cortina, sufletul revelează ceea ce se află dincolo. Misticii au înţeles de mult timp bucuria acestui moment. Aşa cum spune marele poet persan Rumi: *„Moartea este căsătoria noastră cu eternitatea"*.

Dar nu numai misticii au văzut dincolo de iluzia morţii. Eminentul filosof al secolului al XX-lea, Ludwig Wittgenstein, a scris: *„Pentru viaţa din prezent, nu există moarte. Moartea nu este un eveniment în viaţă. Nu este un fapt în lume."*

Eu cred că moartea îndeplineşte următoarele miracole:

- Înlocuieşte timpul cu eternitatea.
- Îşi extinde graniţele spaţiului până la infinitate.
- Revelează sursa vieţii.
- Aduce o nouă cale de a cunoaşte ceea ce se află dincolo de percepţia celor cinci simţuri.

- Revelează inteligența ascunsă care organizează și susține creația (pentru moment, nu vom folosi cuvântul „Dumnezeu" pentru că, în multe culturi, un creator unic nuface parte din moarte, sau din viața de după).

Cu alte cuvinte, moartea este o împlinire a scopurilor noastre aici, pe Pământ. Fiecare cultură oferă credința profundă că acest lucru este adevărat, dar a noastră cere un standard mai înalt al dovezilor. Eu cred că dovezile există, dar nu pot fi fizice, de vreme ce, prin definiție, moartea reprezintă sfârșitul vieții fizice. Pentru a vedea aceste dovezi, trebuie să extindem granițele conștiinței, astfel încât să ne cunoaștem pe noi înșine mai bine. Dacă te cunoști ca pe cineva dincolo de timp și spațiu, identitatea ta se va extinde, pentru a include moartea. Motivul pentru care oamenii continuă să caute împlinirea dincolo de stele este acela că noi simțim că propriul nostru mister se află acolo - și nu aici, pe tărâmul limitării fizice.

Eternitatea acum

Fiind un miracol invizibil, moartea este extrem de greu de sesizat. Dar noi primim indicii că ceea ce se află „de partea cealaltă" este, de fapt, foarte aproape de noi în acest moment. Oamenii nu înțeleg cât de important este acest lucru în termenii vieții de după.

Însuși cuvântul „după" implică faptul că timpul nu s-a schimbat în momentul morții, că încă se mișcă în linie dreaptă, ducând o persoană din timpul de pe Pământ, în timpul Raiului. Această idee este greșită din două puncte de vedere. Întâi, eternitatea nu este o funcție a timpului. În Creștinism, păcătoșii vor fi pedepsiți *în afara* timpului. Oamenii buni, care și-au găsit salvarea, trăiesc în aceeași regiune în care ceasurile nu ticăie niciodată. Așa că simțul obișnuit pe care îl avem pentru percepția timpului, nu are nicio relevanță pentru ceea ce se întâmplă „după".

În al doilea rând, simțul timpului se bazează pe eternitate. În urmă cu 14 miliarde de ani, Universul a explodat, creând existență

– şi a pornit ceasul cosmic. Corpurile noastre au experienţa timpului, datorită vibraţiilor atomice la nivelul hidrogenului, oxigenului, azotului şi carbonului, cărămizile compuşilor organici. Măsurăm evenimentele exterioare, folosind ceasul interior al creierului, care nu reprezintă nimic altceva decât aceşti compuşi organici. Creierul unui melc ticăie atât de încet, încât e nevoie de cinci secunde înainte de trecerea unui eveniment şi de apariţia altuia nou. În aceste cinci secunde, poţi să iei melcul şi să îl muţi trei metri, iar pentru el va fi ca şi cum s-ar fi teleportat prin spaţiu. Creierul uman ticăie destul de repede, încât să sesizăm evenimente care durează doar câteva miimi de secundă (zborul unui ţânţar, bâzâitul unei păsări colibri), dar este prea încet pentru a observa zborul unui glonţ, ori milioanele de particule neutrino care ne străbat trupurile în fiecare minut.

Înainte de Big Gang, timpul nu trecea. O secundă era egală cu eternitatea. Presupunem acest lucru, pentru că fizica cuantică a străpuns iluzia timpului, detaşându-se de ceasul atomic pentru a merge mai adânc în componenţa materiei. La cel mai profund nivel, vibraţiile încetează. Universul nu mai acţionează – e precum un creier mort. Cu toate acestea, aparenţa morţii este iluzorie, pentru că frontiera în care toate activităţile încetează marchează începutul unei noi regiuni, cunoscută drept realitate virtuală, unde materia şi energia există ca pur potenţial. Baza pentru realitatea virtuală este complexă, dar, în termeni cât se poate de simpli, o regiune nonfizică trebuie să existe pentru a da naştere universului fizic. Această regiune este un vid, dar e departe de a fi goală. Aşa cum atunci când moţăi pe canapea, mintea ta este goală, dar se poate trezi imediat, făcând loc unei alegeri infinite de gânduri, la fel, tărâmul virtual se trezeşte în faţa unui şir infinit de noi evenimente. Creaţia sare din vid în deplinătate – aşa cum eternitatea trece de la inexistenţa timpului, la plenitudinea timpului.

Dacă eternitatea se află cu noi acum, subliniind întreaga existență fizică, ea trebuie să ne susțină. Iluzia timpului ne spune că tu și cu mine mergem în linie dreaptă, de la naștere până la moarte - când, de fapt, ne aflăm în interiorul unui balon, lăsat să plutească liber către eternitate.

De fapt, evenimentul morții nu a fost niciodată prea îndepărtat, iar granița fixă dintre viață și moarte nu este impenetrabilă. Cunosc o femeie de 50 de ani, May, care e divorțată și locuiește în New Mexico. În adolescență a suferit un șoc, atunci când fratele ei mai mare a murit brusc, într-un accident de mașină.

„Aveam 15 ani, el avea 19 și era singura persoană pe care am divinizat-o într-adevăr. Când a murit, așa, ca din senin, n-am putut să concep ideea“, a spus May. S-a aflat într-o stare de durere profundă, care a persistat vreme de mai mulți ani.

„M-am retras complet. Am încetat să mă mai văd cu oameni. Mă tot întrebam: *De ce? Vreau un răspuns. Spune-mi.* Zi după zi, niciun răspuns.“ May a dat naștere unui copil, așa că, de dragul acestuia, s-a hotărât să se întoarcă în societate.

„Vorbeam cu cineva și țineam un pahar cu vin în mână, când mi-am dat seama că picioarele mi-au amorțit. Amorțeala mi-a cuprins repede ambele picioare și am înțeles. *Asta este!* Imediat, camera a dispărut și zburam prin spațiu, mai repede decât îmi puteam imagina. Era ca și cum totul s-ar fi comprimat și expandat în același timp, într-un mod incredibil. Nu știu cât timp am fost plecată. Petrecerea avea loc la o fermă, la țară, așa că au trecut 50 de minute până când a sosit ambulanța. Până atunci, îmi revenisem. Prietenii mei mi-au spus că tot timpul au simțit doar un puls foarte slab. Nimeni nu și-a dat seama dacă eram leșinată sau dacă am avut un atac de cord.“ Am întrebat-o cum a interpretat această experiență.

„Este încă aici“, a spus ea, ținându-și palma la vreo 30 de centimetri de piept. „Cam atât de departe.“

„Ce anume este acolo?“, am întrebat.

„Eternitatea. Sunt sigură că asta am experimentat şi sentimentul nu m-a părăsit niciodată. El mă reasigură că exist în afara corpului meu. Pe la 30 de ani, am avut de luptat cu un cancer la sân, dar nu m-am temut de moarte, nici măcar pentru o clipă. Cum aş fi putut? Am văzut eternitate."

Vedanta – Răspunsuri din Suflet

Vreau să dau un chip nemuririi, înainte să trecem la ştiinţa care o sprijină. Faptele sunt inutile, dacă nu le putem aborda personal – şi nimic nu este mai personal decât moartea. În India antică, ideea că experienţa eternităţii poate fi trăită a fost larg acceptată – aşa că, haideţi să ne aventurăm şi să vedem cum este posibil acest lucru. Cu mii de ani în urmă, au existat oameni care au cercetat adâncurile spiritului pentru a primi răspunsuri, fără a-L ofensa pe Dumnezeu, ori a intra pe domeniul Lui. Aceştia erau ***rishi*** – sau înţelepţii Indiei vedice – care au devenit proeminenţi odată cu înflorirea hinduismului, poate în urmă cu patru mii de ani ... sau doar o mie. Numele cu care sunt cunoscuţi rishi – precum Vyassa, Brighu şi Vasishtha – pot fi istorice sau nu, dar lucrările pe care le-au lăsat în urma lor numără mii de pagini. Multor scrieri le lipseşte un autor dovedit, ca în cazul Vechiului Testament, dar învăţătura rishi-lor, cunoscută sub numele Vedanta, nu este o religie.

Tărâmul spiritual al Indiei era supraîncărcat cu zei şi zeiţe; existau nenumărate *lokas.* sau lumi nonfizice. Existau, de asemenea, ierarhii de îngeri şi demoni ce rivalizau cu tot ce a imaginat Dante. În faţa unei asemenea diversităţi uluitoare, rishi nu au oferit un Dumnezeu. Ei au oferit o realitate care a cuprins fiecare experienţă posibilă – atât în această viaţă, cât şi dincolo de ea. Au susţinut că fiecare nivel al existenţei era, de fapt, o stare a conştiinţei. Alte lumi – de fapt, toate lumile – au fost formate în conştiinţă. Prin urmare, ca şi creatori ai acestor lumi, am putea să le experimentăm şi să le influenţăm după dorinţă.

Aceasta este esența Vedanta. Ceea ce rishi au propus a fost mai mult decât o filosofie. A fost o invitație la participarea la un experiment fără sfârşit. Scopul experimentului a fost testarea adevărului realității, explorându-l în interiorul persoanei.

Invitația este încă deschisă. Atunci când o acceptăm, suntem legați de rishi vedici, prin ceea ce Aldous Huxley a numit „filosofia permanentă", care se întoarce la fiecare vârstă, pentru a se conforma cererilor unei noi generații. Ar fi lipsit de sens să aducem o tradiție antică până în prezent, dacă nu am putea-o aplica - dar Vedanta se poate aplica. Întâi, îndoiala a înlocuit dogma în viețile multor oameni, iar acum o mulțime de sisteme de credință se multiplică. Confuzia spirituală din prezent poate să nu fie la fel de exotică precum multitudinea de temple şi zei din India antică, dar ascultați vocile care se aud în jurul nostru:

- *Am fost în secția pentru bolnavi de Alzheimer, când a murit bunicul meu. A devenit o persoană cu totul diferită, în final*
- *incoerent, dopat la maximum cu morfină. Era ca şi cum ai privi moartea unei legume. Atunci când respirația i s-a oprit, a fost ca şi cum nimic nu s-ar fi schimbat.*
- *Fostul meu soț este un ticălos. I-am spus că o să aibă un bilet drept spre Iad, când o să moară. La clasa I.*
- *Eu sunt budist. Când renunț la corp, am să devin pură conştiință.*
- *Sunt hindus. Sunt deja pură conştiință.*
- *Pe cine încearcă să păcălească? Atunci când mori, s-a terminat. Punct.*

Ultima voce este cea a materialistului, care priveşte moartea ca pe un final, pentru că percepe doar viața din trupul fizic. Putem pretinde că a nega viața de după înseamnă ştiință - dar, de fapt, acest lucru nu indică decât o credință în materialism. Rishi credeau că ştiința nu este externă omului, ci adăpostită în interiorul con-

științei. Astfel, ei nu aveau nevoie de un Dumnezeu exterior care să rezolve ghicitoarea vieții și a morții. În schimb, Rishi se aveau pe ei inșiși, așa cum se întâmplă, din fericire, și în cazul nostru. Fiecare persoană are un Eu. Fiecare persoană este sigură de existență - adică de faptul că este vie. Cu aceste ingrediente în stare brută, declară Vedanta, oricine poate avea cunoștințe despre orice, în mod direct, indiferent cât de profund pare a fi misterul.

Atunci, de ce nu le avem și noi? Poate pentru că nu contactăm cea mai profundă parte din noi, cea pe care rishi o numesc *Atman.* Cel mai apropiat echivalent este cuvântul „suflet". Suflet și Atman sunt o scânteie a Divinului, componenta invizibilă care aduce prezența lui Dumnezeu sub formă fizică. Cea mai mare diferență dintre ele este că, în Vedanta, sufletul nu este separat de Dumnezeu. Spre deosebire de sufletul din Creștinism, Atman nu poate veni de la Dumnezeu, după cum nu se poate întoarce la Acesta. Există unitate între ceea ce este uman și ceea ce este Divin. Conștiința unei asemenea unități este pasul necesar care face să apară această realitate.

Pentru Atman, este natural să spui: „Eu sunt Dumnezeu". Pentru noi, este mult mai nefiresc. În urmă cu mai mulți ani, am avut un prieten capabil de experiențe spirituale intense. De exemplu, își părăsea corpul și privea lumina albă din inima lui, după cum spunea el. I-am spus că eu nu am trăit asemenea experiențe. „Nici eu", a răspuns el. „Le am în mod impersonal."

În acel moment, mi-a oferit o dovadă de intuiție, pentru că ceva etern, nelimitat și neschimbător *nu poate fi personal.* Din obișnuință, spunem sufletul „meu" - dar este greșit. Sufletul nu îmi aparține mie, așa cum îmi aparține casa ca proprietate, ori ca în cazul copiilor mei, ca o extensie a cărnii și sângelui meu. Nu îmi aparține așa cum se întâmplă cu personalitatea sau amintirile, pentru că senilitatea și bolile mentale pot afecta creierul, eliminându-le pe amândouă. Moartea nu este ceea ce posed - ci ceea ce pot deveni.

Astăzi mă văd ca pe un copil al timpului, dar aş putea deveni un copil al eternității. Îmi văd locul aici, pe Pământ, dar aş putea să mă aflu într-o călătorie prin univers. Oamenii au intuiția profundă că destinul nostru este infinit, dar ne temem de moarte, pentru că ne testează dorințele şi visele. Ne temem să fim testați pentru că, dacă se dovedeşte că am greşit, atunci toate aspirațiile noastre par goale. În cariera mea medicală, am văzut cât de speriați pot fi oamenii, în cele din urmă. Moartea nu este mai reală decât oricare alt moment - dar e definitivă. Nu contează cât eşti de bogat sau de talentat, moartea este marele egalizator. (Îmi aduc aminte când un renumit guru a vorbit despre absorbția în lumină, ca recompensă spirituală supremă. Femeia care stătea lângă mine se tot agita. S-a aplecat şi mi-a şoptit la ureche: *„Mie îmi pare că seamănă foarte mult cu moartea“*.)

Pentru ca viața de după să aibă un sens, trebuie să fie la fel de satisfăcătoare ca această viață. Sfârşitul banilor, puterii, sexului, familiei, realizărilor şi plăcerilor fizice nu este ceva trivial. Multe dintre lucrurile pe care le iubim şi de care depindem vor dispărea, atunci când viața va ajunge la capăt. Cu toate acestea, putem aduce ceva în acel moment. Cu mulți ani în urmă, pe când eram un medic rezident neexperimentat, în Boston, un cuplu în vârstă a fost internat în spital. Soțul se afla la capătul unei îndelungate lupte cu un cancer de colon. Soția, deşi avusese probleme cardiace, se afla într-o stare mult mai bună. Cei doi împărțeau o cameră şi, în cele câteva zile în care i-am vizitat, am observat cât de ataşați erau unul de altul.

Soțul a mai trăit câteva zile, având pierderi de conştiință şi dureri enorme. Soția a stat pe pat, lângă el, ținându-l de mână, ore întregi. Apoi, într-o dimineață, am venit şi am văzut patul ei gol - ea murise brusc, în timpul nopții, din pricina unui atac de cord. Soțul avea o perioadă de luciditate, aşa că i-am dat vestea, şovăind, temându-mă de şocul pe care l-ar putea avea. A părut foarte calm.

„Acum cred că am să plec“, a spus. „Am aşteptat.“

„Ce anume?“, l-am întrebat.

„Un gentilom îi acordă întotdeauna întâietate femeii“, a spus. A recăzut în starea de inconştienţă şi a murit în acea după-amiază.

Asta îmi aminteşte ceea ce putem alege să aducem în moarte. Graţie, calm, acceptare răbdătoare a ceea ce urmează. Toate acestea sunt calităţi ce pot fi cultivate, iar atunci când se întâmplă astfel, moartea este un test pe care nu îl vom rata.

Greşeala noastră nu este că ne temem de moarte, ci că nu o respectăm ca pe un miracol. Cele mai profunde subiecte - iubirea, adevărul, compasiunea, naşterea şi moartea - sunt egale. Ele aparţin destinului nostru, dar şi vieţii noastre din prezent. În cele din urmă, scopul acestei cărţi este să aducă moartea în prezent şi, prin urmare, să pună semnul de egal între ea şi iubire.

În acest scop, ca un interludiu în discuţia noastră despre viaţa de după, voi continua să vă prezint povestea lui Savitri, o femeie care a căutat să folosească iubirea pentru a învinge moartea, În deplinătatea iubirii, există un secret pe care ea l-a învăţat şi pe care trebuie să-l învăţăm şi noi.

Tagore îl atinge foarte frumos, în următorul poem.

CE VEI DA?

Ce vei da,
atunci când moartea va bate la uşa ta?
Deplinătatea vieţii mele -
vinul dulce al zilelor de toamnă şi al nopţilor de vară,
micul meu tezaur adunat de-a lungul anilor
şi ore pline de trăire.
Acestea vor reprezenta darul meu,
atunci când moartea îmi va bate la uşă.

2

LEACUL PENTRU MOARTE

Urcând în sus, spre munte, Savitri devenea tot mai neliniștită, dar călugărul Ramana nu îi dădea atenție. O lăsă pe cărare, urmând o potecă printre niște bolovani uriași și dispăru. Cățărându-se în urma lui, Savitri a zărit un pârâu lângă care stătea Ramana. Acesta își scoase fluierul din trestie, pe care îl ținea în rasa galbenă și a început să cânte.

„Muzica mea nu te face să zâmbești?“, întrebat el, observând privirea neliniștită din ochii lui Savitri. Ea nu se putea gândi decât la faptul că Stăpânul Morții o aștepta acasă.

„Avem atât de puțin timp“, îl implora ea. „Învață-mă ce ai să mă înveți.“

„Ce-ai zice dacă te-aș învăța leacul pentru moarte?“, a întrebat-o Ramana. Savitri rămase uluită.

„Sunt sigură că toată lumea moare.“

„Atunci crezi în zvonuri. Dacă ți-aș spune că nu ai fost niciodată fericită?, m-ai crede?”

„Sigur că nu. Am fost fericită în această dimineață, înainte să înceapă toată tevatura asta“, a spus Savitri. Ramana încuviință.

„Ne amintim cu toții că am fost fericiți și nimeni nu ne poate face să credem altceva. Așa că, lasă-mă să-ți adresez o altă întrebare. Îți amintești că *nu* ai fost vie?“

„Nu“, a ezitat Savitri.

„Mai încearcă. Poartă-ţi mintea înapoi, la vremea când erai foarte, foarte mică. Încearcă din răsputeri să îţi aduci aminte că *nu* ai fost vie. Este important, Savitri."

„Bine." Savitri îşi dădu toată silinţa, dar nu avea nicio amintire din vremea când nu era vie.

„Poate nu îţi aminteşti că *nu* ai fost vie, pentru că ai fost întotdeauna vie", a spus Ramana.

Apoi i-a arătă o lăcustă care stătea pe o rămurică, deasupra capului ei.

„Dacă vezi o lăcustă ieşind din pământ, după şapte ani de somn, înseamnă oare că înainte a fost moartă?"

Savitri scutură din cap.

„Totuşi, singurul motiv pentru care crezi că te-ai născut este faptul că părinţii tăi te-au văzut ieşind din uter. S-au gândit că au fost martori la momentul în care ai început să exişti, aşa că au răspândit zvonul că te-ai născut."

Savitri era uluită de acest mod de gândire.

Atunci Ramana a devenit insistent.

„Priveşte acest pârâu. Tot ce vezi este o porţiune din el. Cu toate acestea, poţi spune că ştii unde începe şi unde se termină pârâul? Ascultă-mă cu atenţie, Savitri.

Accepţi moartea pentru că accepţi naşterea. Cele două aspecte trebuie să meargă împreună. Uită aceste zvonuri despre naşterea ta. Este singurul leac pentru moarte."

Apoi Ramana s-a ridicat şi-a vârât fluierul înapoi în rasă, gata de plecare.

„Mă crezi?"

„Vreau să te cred, dar mă tem", a recunoscut Savitri.

„Atunci vom merge mai departe."

Ramana a pornit din loc, iar Savitri îl urma, gândindu-se la vorbele lui. I se părea de necombătut ideea că, dacă nu s-a născut niciodată, atunci nu va muri niciodată. Oare era adevărat?

Ramana i-a citit gândurile şi i-a zis:

„Nu poți baza realitatea pe ceea ce nu ne amintim, ci doar pe ceea ce facem. Toată lumea îşi aminteşte existența; nimeni nu îşi aminteşte nonexistența."

Apoi, Savitri i-a atins brațul cu blândețe şi i-a spus:

„Mai cântă-mi puțin, te rog. Vreau să-mi amintesc fericirea.

TRECEREA DINCOLO

Asertiunea şcolii Vedanta, conform căruia sufletul se află întotdeauna aproape, ne pune față în față cu fascinantul fenomen al experiențelor la limita dintre viață şi moarte, care au devenit parte integrantă din credințele populare. (Dintr-un sondaj, efectuat în 1991 de Gallup, a reieşit că 13 milioane de americani, aproximativ 5% din populație, a raportat trăirea unor asemenea experiențe).

Experiența la limita dintre viață şi moarte reprezintă o apropiere momentană de o altă realitate - sau, cel puțin aşa consideră cei care raportează asemenea experiențe. O persoană stă întinsă în camera de urgențe, sau în sala de terapie intensivă. Inima se opreşte şi se instalează moartea. Cu toate acestea, o parte dintre aceşti pacienți, care adesea au suferit un stop cardiac, pot fi resuscitați. Atunci când se întâmplă acest lucru, aproape 20% dintre ei relatează cel puțin unul dintre simptomele cunoscute ale NDE*, îşi părăsesc trupul, privesc în jos şi se văd pe masa de operație, observă procedurile medicale pe care le aplică doctorii în încercarea de a-i resuscita, trec printr-un tunel, îndreptându-se spre o lumină puternică, simt prezența unei puteri mai înalte, îi aud sau îi văd pe cei dragi, care le fac semne cu mâna.

Doctorul Pin van Lommel, cardiologul care a coordonat un studiu olandez important asupra acestui subiect, a rămas uluit când

* abreviere în literatura medicală pentru *near-death experience*, care înseamnă *experiență din preajma morții* N.T.

a aflat că pacienții au avut un NDE complet, după ce creierul lor şi-a încetat activitatea. Electroencefalograma a arătat o linie continuă, până când pacienții au fost resuscitați. Brusc, moartea începe să ia forma unui miracol. Cum este posibil ca o persoană să experimenteze ceva, de vreme ce ceasul creierului s-a oprit?

Alte culturi s-au aventurat chiar mai departe în teoria timpului şi a veşniciei, asigurându-ne că timpul se poate opri, dar starea de conştiința continuă.

O femeie pe nume Dawa Drolma stă tăcută într-un cort negru din fetru, pe versantul unui vârf din Himalaya.

Aceasta este casa ei, dar nu are prea multă intimitate, de vreme ce vizitatorii trec pe acolo toată ziua, ca să-i pună întrebări şi să-i obțină binecuvântarea. Dawa Drolma a devenit faimoasă în partea de est a Tibetului, după ce s-a întors din morți. Moartea ei a survenit ca urmare a unei boli bruşte, pe când avea 16 ani, şi, timp de cinci zile întregi, trupul ei neînsuflețit a rămas neatins de familie sau de preoți. După această perioadă, Dawa a reintrat în trup, amintindu-şi în întregime ceea ce s-a întâmplat în *Bardo* – cuvântul subtil ce semnifică viața de după moarte a budiştilor tibetani.

În aceste cinci zile, Dawa a trecut prin multe Raiuri şi Iaduri. (Aceştia sunt termeni creştini, dar corespund locurilor descrise în budism, unde cei buni sunt recompensați, iar cei răi sunt pedepsiți). Dawa a fost călăuzită de însăşi zeița înțelepciunii, care a dus-o în fiecare loc şi i-a arătat cine se afla acolo şi de ce. Ea a simțit încântarea acelor suflete, pentru care se rugau membrii familiilor lor, aflați încă în viață. A auzit țipetele de agonie şi implorările pentru îndurare ale celor răi, care păcătuiseră pe Pământ. Dawa l-a întâlnit pe zeul morții, care i-a dat mesaje pe care să le transmită celor vii. El ştia, la fel ca şi ea, că Dawa avea să se întoarcă la viață. De fapt, moartea ei nu a fost o întâmplare. A făcut această călătorie în mod conştient, analizând mai întâi toate riscurile şi pericolul. Preoții bu-

dişti au avertizat-o să nu facă acest lucru, dar Dawa a avut convingerea că viața ei avea să fie în întregime dedicată morții.

An după an şi-a povestit experiența. A avut nevoie de mult timp pentru a convinge oamenii. Cultura tibetană nu era pregătită să acorde importanță spirituală unei femei, exceptând cazurile extraordinare, dar cunoştințele directe pe care Dawa le-a adus din Bardo - şi din „Lumina Clară" care se află dincolo - au fost imposibil de negat. Ea le-a arătat oamenilor unde să găsească aur îngropat. Cunoştea secrete despre viețile lor private şi detalii despre rudele plecate, informații pe care nu avea cum să le ghicească. A purtat discuții cu preoți învățați şi i-a egalat sau chiar i-a întrecut în teologie budistă.

Dawa Drolma nu este unică în Tibet. Oamenii care s-au întors la viață sunt numiți *delog* (sau *delok)* şi unul dintre ei, faimoasa Lingza Chokyi, a lăsat mărturii clare, în secolul al XVI-lea. „Mă aflam încă în cameră, dar, în loc să zac bolnavă în pat, mi-am părăsit trupul şi am plutit spre tavan. Mi-am văzut trupul, care arăta precum un porc mort îmbrăcat în hainele mele. Copiii mei mă plângeau, iar acest lucru mi-a provocat o durere intensă. Am încercat să le vorbesc, dar nimeni nu mă putea auzi. Atunci când au mâncat, am plâns şi m-am înfuriat pentru că nu m-au hrănit. Atunci când au rostit rugăciuni pentru mine, m-am simțit brusc mult mai bine."

Stadiile trezirii

Un aspect uluitor legat de aceşti *delog* îl reprezintă faptul că timpul nu pare să le altereze experiențele. Experiența lui Dawa Drolma, în secolul al XX-lea, oglindeşte experiența pe care Lingza Chokyi a avut-o cu patru sute de ani înainte. Au văzut aceleaşi şase nivele din Bardo, au fost ghidate de Alba Tara, zeița înțelepciunii şi au primit mesaje pe care să le ducă celor vii. Aceste mesaje tind să transmită ideea de a fi un bun budist tibetan (aşa cum aparițiile Fe-

cioarei Maria din toate secolele recomandă ca oamenii să fie buni catolici practicanți).

Experții găsesc multe asemănări între cazurile de NDE şi *delog*. Ambele situații descriu părăsirea corpului fizic, privirea înapoi spre propriul trup şi spre împrejurimi, imposibilitatea de a vorbi cu oamenii şi apoi călătoria în altă parte, cu ajutorul forței gândului. Atunci când *delog* relatează că, în cealaltă lume, au avut „un trup din epoca de aur" - ceea ce înseamnă tânăr şi perfect - ne amintim că, în unele cazuri de NDE, subiecții îşi amintesc faptul că, după moarte, li s-a părut că s-au întors în primăvara vieții fizice, undeva la vârsta de 20 sau 30 de ani. Rudele moarte apar de cealaltă parte, într-o regiune pe care tibetanii o numesc „Bardo al devenirii". Atunci când o persoană decedată de curând încearcă să li se alăture, este împinsă înapoi în viața fizică, dându-i-se de înțeles că nu a venit încă vremea, sau că s-a comis o greşeală. În ambele cazuri, există un profund sentiment de intrare în contact cu Dumnezeu sau cu Lumina supremă, după care frica de moarte nu mai are nicio putere.

Există paralele semnificative între experiența NDW şi aceşti *delog* din Tibet. De vreme ce *delog* furnizează informații mai bogate şi mai detaliate, pare normal să presupunem că un NDE este doar începutul trezirii care poartă un muribund prin toate stagiile necesare pentru ca sufletul să se reveleze. Dacă stabilim geografia specifică a Raiului creştin, a Bardo-ului budist şi multele *loka* - sau tărâmurile Divine, din hinduism - primul stadiu al vieții de după moarte se remarcă prin anumite evenimente comune.

„TRECEREA DINCOLO"
Răsăritul vieții de după moarte

1. Corpul fizic se opreşte din funcționare. Este posibil ca persoana să nu îşi dea seama de acest lucru, chiar de la bun început.

2. Lumea fizică dispare. Acest lucru se poate întâmpla în etape. Subiectul poate simți că plutește în sus, ori că privește în jos spre locurile familiare, pe măsură ce acestea se îndepărtează.

3. Subiectul se simte mai ușor, brusc eliberat de constrângeri.

4. Mintea și, uneori, simțurile continuă să opereze. Totuși, treptat, ceea ce se percepe devine nonfizic.

5. Este simțită tot mai puternic o prezență Divină. Această prezență poate fi înveșmântată într-o lumină sau într-un trup de înger sau zeu și îi poate comunica muribundului.

6. Personalitatea și memoria încep să se atenueze, dar sentimentul „Eu-lui" rămâne.

7. Acest „Eu" are sentimentul copleșitor că se mută în altă fază a existenței.

Această trezire în șapte etape nu este același lucru cu plecarea în Rai. Cercetătorii o numesc adesea faza „inter-viață" - o tranziție între starea mentală din timpul vieții și starea mentală pe care o are subiectul, atunci când realizează că a murit. Nu toți cei care trec prin NDE „merg înspre lumină". Unii pacienți relatează călătorii spre diverse planete sau spre alte lumi, în funcție de credințele lor religioase. Unii trăiesc un sentiment al judecății, care poate fi dur sau chiar infernal; cu toate acestea, el poate aduce și multe satisfacții.

Cine este muribundul joacă un rol important în aceste variații. Din cercetările întreprinse asupra experiențelor la limita dintre viață și moarte reiese că un copil se poate întoarce din Rai, povestind că acesta era plin cu animăluțe care se jucau. Un pacient cardiac poate raporta că stătea în poala lui Dumnezeu, care îi spunea că trebuie să se întoarcă pe pământ. Un *delog* poate vedea fiecare detaliu al teologiei tibetane. În mod cert, aceste imagini depind de cultura pe care o reflectă. Houston Smith, expert în religiile lumii, declară că „tot ceea ce experimentăm în Bardo este o reflectare a lucrării propriului nostru mental". „Viața de după" poate fi, pentru

unii, Bardo, dar creştinii văd imagini creştine şi nu budiste, iar musulmanii văd imagini islamice.

Cu toate acestea, trecerea dincolo este doar o tranziție. Realitatea întreagă a sufletului nu s-a relevat încă în întregime. Ceea ce descriu *delog* este versiunea lor pentru trecerea dincolo. Este vorba despre experiența „naturii pure a minții", aşa cum o numesc budiştii. Trebuie menționat că *delog* susțin foarte clar că nu au plecat, de fapt, nicăieri şi că fiecare nivel al călătoriei există în conştiință. Reale nu sunt Raiul şi Iadul, ci „Lumina Clară" care se află dincolo de acestea. Dawa a vizitat acea lumină albă, strălucitoare, înainte de a coborî prin lumile intermediare, ca să se întoarcă la existența fizică.

Aşa cum scria fiul său, „în ciuda faptului că tărâmurile existenței ciclice sunt goale, în sensul absolut al cuvântului, simple proiecții ale iluziilor minții, la un anumit nivel, suferința ființelor prinse acolo este imposibil de negat". În Vest, considerăm că lumea fizică este reală. Budiştii tibetani o numesc iluzie. Vesticii se întreabă dacă viața de după ar putea fi la fel de reală ca lumea fizică. Esticii declară că ambele sunt nişte proiecții mentale. Noi, vesticii, limităm ciclul vieții umane la un interval scurt, între naştere şi moarte. Esticii văd un ciclu etern al vieții, al morții şi al renaşterii.

Astfel, există posibilitatea unor variații chiar şi în cazul aceleiaşi călătorii. „Ca într-un vis ori o halucinație, ființele plutesc, intrând şi ieşind din percepția lui Dawn Drolma, precum fulgii de zăpadă." Într-o secundă, ea întâlneşte o cunoştință care trece prin cele mai îngrozitoare chinuri ale Iadului; în alta, întâlneşte o persoană virtuoasă, aflată pe drumul spre un tărâm pur. Uneori, vede întregi procesiuni de ființe din bardo, care pleacă spre tărâmuri pure, conduse de un mare lama... care, prin puterea propriilor aspirații altruiste, a venit să îi salveze.

Comoara aşteptărilor

Dacă în culturi diferite, sunt văzute lucruri atât de diferite după moarte, trebuie să acceptăm posibilitatea că ***noi înşine să ne***

creăm propria viață de apoi. Poate că imaginile vii care le apar muribunzilor sunt proiecții. Poate că sunt căile prin care sufletul ne ajută să ne obișnuim dincolo de cele cinci simțuri. Accept faptul că viața de după este creată în conștiință. Dar, așa cum mi-a spus recent un reputat biolog, nu fără un oftat, „din minutul în care începi să folosești cuvântul «conștiință», ești scos imediat în afara științei". Dintr-un număr recent al revistei *Times*, spicuiesc următoarele fraze ale profesorului Eric Cornell, laureat al Premiului Nobel pentru fizică: „Știința nu presupune înțelegerea minții lui Dumnezeu; presupune înțelegerea naturii și a motivelor din spatele tuturor lucrurilor. Emoția este dată de faptul că ignoranța ne depășește cunoștințele".

Sunt sigur că mulți oameni vor fi de acord, fără să-și dea seama, că „înțelegerea naturii" are o valoare limitată, atunci când nu înțelegi natura umană. De ce ne eliminăm pe noi înșine din acest experiment?

Atunci când conștiința nu este o posibilitate viabilă, explicațiile pot veni doar dinspre materialism. Drogurile (de exemplu: marijuana, hașișul, LSD, chetaminele, mescalina) îi pot induce creierului atât experiența unei lumini albe, cât și pe cea a efectului de tunel. La fel și centrifugarea unei persoane la o viteză destul de mare, astfel încât sângele să fie presat să iasă din lobii frontali – astronauții și piloții au astfel de experiențe, atunci când se antrenează. Stresul extrem poate induce halucinații. De fapt, pacienții internați la secția de terapie intensivă, după un atac de cord, sunt predispuși la asemenea trăiri.

Este oare posibil ca, până la urmă, trupul nostru să conțină toate răspunsurile? Dr. Van Lommel, care a coordonat studiul olandez al experiențelor la limita dintre viață și moarte, nu crede acest lucru. El a evaluat 344 de pacienți a căror inimă a intrat în fibrilație (spasme haotice, în locul bătăilor regulate). Discutând cu ei, la câte-

va zile după ce şi-au revenit, van Lommel a descoperit că anestezia sau medicamentele nu le-au afectat experienţa.

Însă, cel mai mult l-a uimit relatările care relevă existenţa conştiinţei în absenţa activităţii creierului. Au trecut destui ani, iar acest paradox încă îl intrigă:

„În acel moment, oamenii nu numai că sunt conştienţi. Conştiinţa lor este mai extinsă ca oricând. Pot gândi extrem de clar, au amintiri de la începuturile copilăriei şi experimentează o legătură intensă cu toate lucrurile şi toate fiinţele care îi înconjoară. Cu toate acestea, creierul lor nu indică nicio activitate!"

Aceste observaţii subminează teoria materialistă a morţii creierului, de vreme ce creierul s-a oprit înainte de începerea NDE, în acel interval periculos de patru până la zece minute în care resuscitarea este posibilă fără alterarea funcţiilor creierului.

Van Lommel subliniază cu precauţie că orice explicaţie fiziologică, dacă este adevărată, trebuie aplicată tuturor. El a descoperit că 82% dintre pacienţii resuscitaţi nu îşi puteau aminti nicio experienţă. Oare de ce creierele lor i-au lipsit de experienţe pe care le-au avut celelalte 18 procente dintre pacienţi?

Poate conştiinţa nu se află în creier. Este o posibilitate care sperie, dar e în concordanţă cu cele mai vechi tradiţii spirituale ale lumii. Dar dacă un NDE este doar un pas în viaţa de apoi, care este încă guvernată de amintiri şi aşteptări?

Dacă lucrurile stau astfel, nu ar trebui să avem aşteptări cât mai mari? Nu există nicio îndoială că Raiul este aşteptarea multor oameni din societatea vestică şi, prin urmare, va trebui să-i examinăm promisiunile, ca să ne dăm seama dacă Paradisul este alegerea pe care dorim să o facem.

3

MOARTEA ÎNDEPLINEȘTE TREI DORINȚE

După două ore de mers pe poteca din pădure, Savitri și Ramana au ajuns la o răscruce.

„Dacă mergem pe acolo, ajungem la castelul lui Yama. Știai că moartea locuiește atât de aproape?“, a întrebat-o el.

Savitri se cutremură.

„Serios?“ Ramana păru sincer surprins.

„Am ajuns la castel din întâmplare, pe când mă plimbam într-o zi. Am fost foarte curios să întâlnesc moartea față în față.“

Savitri a început să tremure, amintindu-și ceea ce o înspăimântase atât de mult. Ramana a apucat-o atunci de mână.

„Vino. Pot să-ți povestesc în timp ce mergem.“

Avea o strângere de mână puternică, iar Savitri s-a mai calmat, ca și cum puterea lui interioară i s-ar fi transmis și ei.

„Mi-am dat imediat seama că am dat de casa lui Yama“, a continuat Ramana, „pentru că am văzut craniile înfipte în țepușe, de jur împrejurul porții. Așa că m-am așezat și am așteptat să sosească gazda mea. Yama s-a întors acasă de abia în a treia zi. Când m-a văzut, s-a întristat. «Te-am făcut să aștepți lângă poarta mea trei zile întregi», a spus el. «Nici măcar Moartea nu poate încălca jurământul sacru al ospitalității. Prin urmare, am să-ți îndeplinesc trei dorințe, câte una pentru fiecare zi.» Asta îmi convine de minune, am răspuns, pentru că aștept de multă vreme să capăt cunoștințe de la tine,

cea mai înțeleaptă dintre toate ființele creației. Yama a făcut o plecăciune nobilă. Prima mea dorință, am spus, este să știu drumul înapoi spre casă. Nu sunt un prost și nu doresc să rămân cu tine pentru totdeauna. Yama a zâmbit și a arătat înspre est. «Vei găsi drumul de întoarcere spre lumea viilor, dacă mergi în acea direcție, dinspre care răsare soarele.» Cea de-a doua dorință, am continuat, este să știu dacă ai simțit vreodată dragostea. Yama n-a mai părut la fel de încântat, dar a răspuns: «Rolul iubirii este creația. Rolul meu este distrugerea. Prin urmare, nu am nevoie de iubire.» Auzind acestea, am simțit milă pentru Yama, dar el m-a privit mândru, disprețuind orice încercare de compătimire. A spus: «Acum grăbește-te și spune-mi care este cea de-a treia dorință.» Am întrebat: Marii înțelepți spun că sufletul supraviețuiește morții. Este adevărat? Un nor negru s-a lăsat pe chipul lui Yama. S-a înfuriat, dar n-a avut încotro și mi-a răspuns: «Există două drumuri în viață, drumul înțelepciunii și drumul ignoranței. Drumul înțelepciunii este căutarea Sinelui. Drumul ignoranței este căutarea plăcerii. Plăcerea, fiind născută din simțuri, este temporară și tot ceea ce este temporar cade sub incidența morții. Astfel, ignorantul ajunge în strânsoarea mea. Dar Sinele este lumina nemuririi. Strălucește veșnic. Puțini sunt destul de înțelepți încât să vadă această lumină, cu toate că ea se află în interiorul lor și nicăieri altundeva. Sinele nu este decât lumina sufletului tău. Acum pleacă. Yama va fi încântat să nu-ți mai vadă chipul niciodată.» Spunând acestea, a pornit semeț, plin de furie!

Povestea i s-a părut lui Savitri fascinantă. Era însă nedumerită.

„Cum este posibil să nu găsim sufletul, dacă el strălucește în interiorul nostru?" Ramana s-a oprit și a privit în jur. A zărit o baltă și a atras-o pe Savitri înspre aceasta.

„Vezi cum soarele se reflectă în acel ochi de apă?"

Savitri a încuviințat:

„Văd."

„Atunci privește." Ramana a pășit în apă, răscolind noroiul și suprafața lină a apei.

„Acum mai vezi reflexia soarelui?" Savitri recunoscu:

„Nu mai pot".

„Iată de ce oamenii nu pot găsi sufletul", a spus Ramana. „El este murdărit de activitățile și confuziile constante ale minții. Atunci când am distrus reflexia, nu am omorât soarele. Acesta este etern și nimic nu îl poate elimina. Acum știi secretul sufletului, pe care nici măcar Moartea nu îl poate distruge."

Savitri a devenit gravă și gânditoare.

„Este ceva ce îmi doresc să cred."

„Încă îți este teamă", i-a spus Ramana blând. „Dar învață un lucru: să nu ai încredere în reflexii, dacă vrei să vezi realitatea."

Savitri, a continuat să meargă gânditoare, alături de călugăr, care îi ținea mâna într-a lui.

O CHESTIUNE DE CREDINȚĂ

Cel mai îngrozitor lucru
pe care mi-l pot imagina după moarte este Iadul.
Al doilea ar fi Raiul.

Am mâzgălit în grabă aceste fraze pe pagina unui carnet, în vara lui 2005. Cuvintele „Rai" și „Iad" sugerează imediat un punct de vedere creștin, dar eu am gândit în general. Raiul este locul în care mergi dacă ești destul de bun pentru Dumnezeu – și Iadul este cel în care mergi dacă nu ești. Oare nu este posibil să gândim în afara acestei categorisiri?

Vedanta susține că fiecare viață de apoi este creată pentru a ni se da ceea ce așteptăm. Dacă acesta este adevărul despre Rai și Iad, atunci răspunsul căror așteptări este reprezentat de aceste tărâmuri? De ce ar trebui ca faptele rele să te condamne la o închisoare în care să fii pedepsit fără milă și fără speranța grațierii? Este

o întrebare uşoară, în comparaţie cu cea opusă. De ce ar trebui ca binele să conducă spre un tărâm fantastic deasupra norilor, unde virtutea este recompensată cu indolenţă nesfârşită – şi asta tot fără putinţa vreunei schimbări?

În vara lui 2005, aceste chestiuni mă preocupau foarte mult. Moartea era ceva la care mă gândeam constant, pentru că mama mea intrase în comă. *Grăbeşte-te,* îmi spusese cineva, telefonându-mi din India. M-am urcat imediat în avion. Nu eram sigur dacă voi ajunge la timp lângă ea, ca să-mi pot lua rămas bun.

Este greu să-ţi imaginez că o persoană dragă ţie moare. Mama mea avea aproape 80 de ani şi starea ei de sănătate se înrăutăţise constant, în ultimii cinci ani. Corpul ei era o epavă, în comparaţie cu felul în care arătase cu şase luni înainte. Toţi membrii familiei căzuseră de acord că încetarea suferinţelor ar fi fost o binecuvântare pentru ea.

M-am trezit gândindu-mă la o singură celulă din inima mamei mele. Ca doctor, îmi puteam imagina acea celulă cu multă claritate, ca şi cum aş fi văzut-o la microscop. Oricare celulă din inimă şi-a schimbat atomii de mai multe ori în timpul vieţii. Inima slăbită a mamei, atât de plină de experienţe, nu era un obiect static. Era o văpaie schimbătoare. Pentru că fiecare celulă este astfel, mama mea a tot murit şi înviat, încă din ziua în care s-a născut.

Celulele inimii bătrâne nu pot ajunge în Rai. Cu toate acestea, supravieţuiesc morţii fizice, în felul lor. Întregul corp face acelaşi lucru, fiind aşezat în mormânt şi ridicându-se din morţi de mii de ori pe minut, pe măsură ce materia veche este înlocuită cu una nouă.

De vreme ce moleculele pot fi înlocuite, doar moartea informaţiei contează. Informaţia este esenţa unei celule, pe care nimeni nu o poate vedea sau atinge. Atunci când un atom iese din suflul respiraţiei noastre, plutind în lume, ceea ce supravieţuieşte este mult mai important: cum se construieşte o celulă, cum se comportă aceasta şi cum relaţionează cu alte celule. Cum poate un simplu şir

de molecule dintr-un lanț ADN să știe toate acestea? Atunci când murim, începem să căutăm răspunsul, pentru că atunci ne confruntăm cu propria noastră esență, aflată în spatele măștii materiale.

Această călătorie are loc dincolo de imaginile Paradisului. *Raiul este locul de întâlnire dintre existența fizică și esența individuală.* „Esență" înseamnă o distilare, înseamnă reducerea a ceva brut la ceva rafinat, extrăgând purul din impur. Nu este nevoie să ne cantonăm în terminologie. Esența, sufletul, Atman sau Sfântul Duh sunt suficiente. După stadiul inițial al „trecerii dincolo", restul vieții de după se află dincolo de imagini și presupune explorarea sufletului și a credințelor noastre despre acesta.

Mama mea a murit la câteva ore după ce am ajuns la căpătâiul ei. A fost o moarte modernă, fără dramatisme, în coconul plin de grijă pe care îl reprezintă spitalul. Mintea nu poate scăpa de durere, însă gândul că mama era acum era liberă să descopere cine era cu adevărat îmi dădea putere. Milioane de oameni nu gândesc astfel, bazându-se pe ideea veche și respectabilă a Raiului. Această stare de lucruri se schimbă însă. Este suficient să ne uităm la un indiciu precum participarea la slujbele religioase. În timp ce 44% dintre americani spun că merg la biserică în mod regulat, statistici demne de încredere arată că doar jumătate din acest procent este realist. Toate congregațiile religioase sunt în declin – aspect confirmat în 15 din 18 țări dezvoltate. (O excepție o constituie fundamentalismul creștin, care susține că se află în creștere atât în această țară, cât și la nivel mondial).

Eroziunea credinței tradiționale nu a lăsat Paradisul neatins. După dezastrul navetei spațiale *Columbia,* care a explodat în atmosferă, în anul 2003, deasupra statului Texas și în care au murit toți cei șapte oameni aflați la bord, președintele Bush a spus că e sigur că astronauții decedați „sunt acum în Rai". Totuși, în Tennessee, operatorii de interviuri au întrebat oamenii dacă sunt de

acord şi, cu toate că 74% dintre aceştia şi-au afirmat credinţa în viaţa de apoi, doar jumătate (37%) au considerat că astronauţii se află în Rai, o treime declarând că nu ştiu ce să răspundă.

Ca să vă daţi seama dacă vă încadraţi în spectrul credinţei religioase, răspundeţi unei serii de întrebări, după cum urmează:

SĂ CRED SAU NU?

Citiţi următoarele afirmaţii şi bifaţi după cum credeţi:

A [en. Agree] *Sunt de acord - Această afirmaţie corespunde credinţelor mele.*

D [en. Disagree] *Nu sunt de acord - Această afirmaţie nu corespunde credinţelor mele.*

N [en. No opinion] *Nu am nicio opinie - Sunt nesigur sau nu mă gândesc la aşa ceva.*

A.D.N Cred în Dumnezeu.

A.D.N Cred că Dumnezeu se află în Rai.

A.D.N Mă aştept să ajung în Rai, atunci când mor.

A.D.N Pentru a merge în Rai trebuie să fii o persoană bună.

A.D.N A merge în Rai înseamnă să crezi în ceea ce spune Biblia (Coranul sau alte scripturi).

A.D.N Dacă ai credinţă în Dumnezeu, ai şanse mai mari de a ajunge în Rai, decât dacă nu crezi.

A.D.N Dumnezeu este milostiv, dar tot El a creat Iadul.

A.D.N Iadul este creat pentru pedepsirea păcatelor.

A.D.N Atât Raiul cât şi Iadul sunt eterne.

A.D.N Indiferent dacă sunt pedepsit sau capăt salvarea, rezultatul va fi drept.

A.D.N Mă linişteşte să cred că nu voi dispărea, atunci când voi muri.

A.D.N Dovezi ştiinţifice despre Rai nu vor exista niciodată.

A.D.N Ceea ce se întâmplă după ce murim este cunoscut prin credință.
A.D.N Experiențele la granița dintre viață și moarte sunt reale.
A.D.N Atunci când oamenii „merg înspre lumină" și apoi se întorc, avem de-a face cu un preambul al vieții de dincolo.
A D N Experiențele la limita dintre viață și moarte, despre care am citit, mi-au sporit credința în Rai.
A D N Îi voi întâlni în Rai pe cei dragi, pe care i-am pierdut.
A D N Mă aștept să îi regăsesc pe mama mea și pe tatăl meu, după ce mor.
A D N Comunicarea cu morții este reală.
A D N Reîncarnarea este reală.

Total A _____
Total D _____
Total N _____

Comparați numărul de aprobări, de dezaprobări sau lipsă de opinie și găsiți categoria dominantă.

Predominant A (14-20 puncte) Ești un *credincios.* Credincioșii se încadrează în două categorii: cei care îmbrățișează dogma unei religii organizate și cei care merg pe calea spiritualității, chiar dacă au renunțat să mai meargă la biserică. În calitate de credincios, te simți sigur cu privire la viața de după, iar acest sentiment te liniștește. Simți că ai eliminat teama de moarte. Dumnezeul tău este blând – o ființă superioară, care va avea grijă de sufletul tău, atunci când vei muri. Ceea ce știi despre experiențele la limita dintre viață și moarte îți confirmă credința.

Predominant D (14-20 puncte) Ești un *sceptic.* Ca sceptic, abordezi viața prin prisma logicii și a materialismului. Cu toate că

nu eşti neapărat un om de ştiinţă, preferi modelul ştiinţific, celui religios - până în punctul în care, pentru tine, cele două nu pot coexista. Nu crezi în viaţa de după moarte şi te-ai împăcat cu acest gând. Suspectezi că experienţele la limita dintre viaţă şi moarte trebuie să fie nişte disfuncţii ciudate ale creierului. Părerile tale pot fi schimbate prin dovezi mai convingătoare, dar, până acum, nu ai găsit niciuna. Presupui că fiecare dovadă a vieţii de după este fie o fantezie, fie îndeplinirea unei dorinţe. De vreme ce nimeni nu se întoarce din morţi, eşti sigur că nu vei deţine niciodată dovezi certe în această privinţă.

Predominant N (14-20 puncte) Eşti *agnostic* sau *evaziv.* În ciuda diferenţei dintre aceste două grupuri, membrii ambelor sunt de acord că e posibil, sau nu, ca viaţa de după să existe. E posibil să nu te gândeşti la moarte, preferând să aştepţi până când nu vei avea încotro şi va trebui să o înfrunţi. Sau poate simţi că viaţa de după - la fel ca şi Dumnezeu - nu va fi niciodată explicată. Poveştirile despre experienţele la limita dintre viaţă şi moarte nu te interesează în mod deosebit.

Dacă nu aţi atins 14 până la 20 de puncte din nicio categorie, consideraţi-vă *deschişi la minte.* Asemenea oameni îşi descoperă credinţa în noţiunile spirituale, dar şi în cele materialiste ori ştiinţifice. Sunteţi interesaţi de experienţele la limita dintre viaţă şi moarte, dar nu sunteţi convinşi în totalitate. Puteţi să simţiţi o nelinişte, pentru că nu aveţi o credinţă concretă. Puteţi să vă consideraţi derutaţi. Este foarte probabil să vă simţiţi bine pentru că nu aveţi certitudini, în opinia voastră neexistând certitudini, atunci când este vorba despre viaţa de apoi. (La gândul că aţi putea merge în Rai, oftaţi şi vă gândiţi că ar fi plăcut. Dar nu contaţi pe acest lucru).

Ar trebui să nu fiţi surprinşi dacă descoperiţi că sunteţi un credincios, un sceptic sau un agnostic. Cu toate acestea, atunci când vedeţi categoriile în care se încadrează alţi oameni, care se pot afla

foarte departe de sistemul vostru de credințe, vi se pare deranjant să descoperiți că *ați putea să aveți cu toții dreptate.*

Credincioșii pot merge în Raiul (sau Iadul) care se potrivește trecutului lor religios. În viața de după, ei se vor întâlni cu versiunea de Dumnezeu sau zeu pe care o doresc. Vor fi înconjurați de îngeri sau de bodhisattva (ființe luminoase). Tonul emoțional al vieții de după poate fi de beatitudine totală, dacă este tonul pe care l-au anticipat - ori poate fi mai ambiguu, sau chiar trist. Teologia catolică vorbește despre Iisus care plânge și despre mama sa, Maria, care simte părere de rău pentru soarta păcătoșilor.

Este, de asemenea, posibil ca experiența să fie lipsită de orice sentimente. Scepticii pot descoperi că viața de după este goală, lipsită de senzații conștiente. Pentru ei, moartea poate induce un somn lung, fără percepția sinelui. Întrebarea este cât durează această stare, sau unde poate duce.

Pentru agnostici, viața de după este problematică. Ei pot percepe că rămân ei înșiși, ocupând un soi de margine a Iadului, în care faptele bune și cele rele formează o negură, neexistând niciodată o rezolvare decisivă. În acest fel de viață de după, îngrijorările și ambiguitățile care stau la baza punctelor de vedere ale agnosticilor pot persista. Pentru creștini, purgatoriul se potrivește acestei descrieri.

Cum rămâne cu cei indeciși, ori cei cu mintea deschisă? Ei pot avea cea mai mare surpriză, pentru că un om cu mintea deschisă moare fără nicio așteptare. Dacă vă trăiți viața luând fiecare zi așa cum este, ultima dintre ele nu va fi diferită. Pe scurt, capacitatea conștiinței de a ne modela viețile este aspectul permanent - singurul aspect al minții care ne putem aștepta să continue.

Undeva, în spațiul gol

Atâta vreme cât fizicul și metafizicul sunt confundate, suntem prinși în spațiul gol dintre ele. Deoarece credința nu este o pre-

dispoziție a societății noastre, de ce ar trebui să ne așteptăm cu toții la o viață de după? Alegerea și condiționarea trebuie să joace un rol uriaș în experiența finală. Gândiți-vă la acești doi oameni, ale căror vieți diferă în atâtea sensuri.

Kate s-a născut într-o familie catolică, foarte numeroasă. A primit împărtășirea și a fost credincioasă, până când mama ei a murit de cancer ovarian, înainte de împlinirea vârstei de 40 de ani. Suferința mamei sale a ucis ceva în Kate. A încetat să mai creadă în mila Domnului, cu toate că nu a recunoscut acest lucru, nici măcar în fața ei înseși. Când s-a căsătorit cu un bărbat care renunțase de multă vreme la credință, ea și-a îndreptat atenția asupra carierei și a familiei, având succes pe ambele planuri. Zeci de ani au trecut, fără probleme majore. După ce ultimul ei copil a plecat la facultate, Kate a început să se simtă singură și, în câțiva ani, a căpătat un sentiment vag de vinovăție, care a determinat-o să se gândească la o întoarcere către Biserică. Aflată la vârsta de 52 de ani, ea simte din nou nevoia credinței avute în copilărie.

Aaron provine dintr-o mică familie de evrei non-practicanți. Ca fiu unic, dorințele i-au fost îndeplinite în copilărie – poate prea din plin. Atunci când talentul său pentru matematică a ieșit la iveală, tatăl l-a încurajat să devină contabil (pentru securitatea financiară). Aaron s-a îndreptat spre drept și, la vârsta de 30 de ani, și-a găsit o slujbă bună, la o firmă de avocatură din Manhattan. De atunci, nu a privit niciodată înapoi. S-a căsătorit târziu, cu o avocată, și împreună dețin un apartament în oraș și o vilă de vacanță pe malul mării. Nu au copii, și când a descoperit că soția îl înșeală, Aaron și-a revenit repede din șoc. S-a ocupat de divorț, în așa fel încât să iasă cât mai mult în avantaj. La vârsta de 50 de ani, nu s-a hotărât dacă să se recăsătorească, iar cariera îi lasă foarte puțin liber pentru a lua în considerare acest lucru. Din câte își dă seama, nu a mai avut un gând spiritual, de ani întregi.

Este evident că aceşti doi oameni au dus vieți foarte diferite. Unul este un discipol liniştit, celălalt un competitor acerb.

Kate îşi îndreaptă energiile spre familie, iar Aaron spre carieră. Cuvinte-cheie pentru Kate sunt: stabilitate, intimitate, grijă, împreună, cooperare, ascultare şi răbdare.

Cuvinte-cheie pentru Aaron pot fi: independență, încredere în sine, competiție, putere, ambiție şi succes.

Atunci când două vieți au valori atât de diferite, de ce s-ar putea aştepta la aceeaşi viață de apoi?

Alegerile de bază ale tuturor oamenilor - cele care le-au modelat viețile - încep la acelaşi nivel al conştiinței. La acest nivel, alegerile nu sunt simple. Ele depind de memorie şi de condiționare, de cultură şi aşteptări. De toate aceste ingrediente depinde ceea ce se întâmplă în viața de după.

Doar una dintre credințele care contează se centrează pe religie. Mult mai semnificative sunt celelalte alegeri - cele pe care le facem zilnic - pentru că acestea creează realitatea noastră personală.

Ceea ce alegeți astăzi va avea efect pe parcursul a mii de zile de mâine.

SCĂPAREA DIN LAȚ

Din clipa în care a fugit de acasă, Savitri a numărat minutele rămase până la întoarcerea lui Satyavan din pădure. Mintea ei se mai potolise. Nu era doar influența înțelepciunii lui Ramana sau tăcerea pădurilor. Soarta avea o schemă pregătită pentru ea. Soarta o conducea în cercuri, până când avea să fie mulțumită că Savitri poate înfrunta singură moartea.

În acea dimineață, tot ceea ce putuse vedea cu ochii minții era soțul ei iubit, care se întorcea acasă pentru a-și găsi sfârșitul – dar acum nu mai vedea nimic. Probabil că acesta era un semn bun, pentru că Ramana începu să vorbească:

„Nu-ți promit că îl putem salva pe Satyavan, dar au mai scăpat și alții de moarte." Savitri își simți inima săltându-i.

„Povestește-mi."

„Îmi amintesc de un băiat care s-a născut sub un blestem îngrozitor. Tatăl său era un mare rishi, cel mai respectat învățat dintr-o zonă întinsă. Acest rishi își dorise mult un fiu, dar soția lui era stearpă. În cele din urmă, rishi s-a hotărât că va îi va cere un fiul lui Dumnezeu. Numai înțelepții știu secretul conform căruia Dumnezeu a fost creat să acționeze conform cerințelor noastre – și nu invers. Rishi L-a chemat pe Dumnezeu, însă acesta a refuzat să apară. Rishi avea multă răbdare și, an după an, a continuat să-L roage pe Dumnezeu să îi dăruiască un fiu. În cele din urmă, Dumnezeu a apărut în fața lui și a spus: *«Am să-ți dăruiesc un urmaș, dar trebuie să alegi. Vrei o sută de fii care să aibă vieți lungi, dar să fie proș-*

ti, sau alegi un fiu inteligent, dar care va muri tânăr?» Rishi nu a ezitat și a ales fiul inteligent, despre care Dumnezeu anunțase că va muri la cea de-a șaisprezecea aniversare. Spre bucuria nemărginită a lui rishi și a soției sale, au avut un băiat. Acesta a crescut, dând dovadă de o inteligență extraordinară, iar părinții lui îl adorau, cu atât mai mult cu cât știau blestemul sub care se născuse. Intenționau să-i vorbească băiatului despre soarta lui, la timpul potrivit. Anii treceau și ei tot amânau acest moment.

În cele din urmă, a sosit cea de-a șaisprezecea aniversare a băiatului, iar acesta încă nu știa nimic. Atunci când a îngenunchiat în fața tatălui său, pentru a-și primi binecuvântarea, richi a spus: «Vreau să stai alături de mine și să nu părăsești casa, astăzi.» Băiatul a fost uluit, mai ales că a văzut lacrimi în ochii tatălui său. Ascultător, a stat alături de el întreaga zi, dar rishi a fost chemat pentru un moment, iar băiatul a profitat de ocazie ca să iasă în fugă pe ușa din spate. Îi datora o ofrandă lui Dumnezeu, pentru ziua lui, gest pe care nici măcar un tată nu îl putea refuza. Atunci când băiatul a ajuns la templu, a stat în fața altarului, fără să observe că Yama îl urmărise până acolo, purtând cu el lațul pe care îl folosea ca să-și prindă victimele în capcană. Dar, chiar în acel moment, copilul și-a înclinat capul în fața altarului, în semn de recunoștință pentru darul vieții. Lațul lui Yama a ratat și a prins, în schimb, imaginile sacre ale altarului, care au căzut la pământ. Atunci când s-au spart, Dumnezeu a sărit în sus, înfuriat pentru această insultă. L-a gonit pe Yama din templu și l-a scutit pe băiat de moarte. Unii spun că l-a lovit cu atâta putere pe Yama, încât l-a omorât – dar apoi Dumnezeu i-a dat viață din nou, atunci când și-a dat seama că oamenii erau atât de obișnuiți cu moartea, încât nu se putea altfel."

Savitri a ascultat această poveste cu mare atenție. Intuiția i-a spus că băiatul nu era nimeni altcineva decât Ramana, dar s-a hotărât să țină acea informație pentru sine.

„Ce a învățat băiatul din asta?", a întrebat ea.

Ramana a răspuns:

„A învățat că, atunci când Moartea vine să te cuprindă, las-o să Îl cuprindă pe Dumnezeu în schimb. Dacă Dumnezeu se află în tine, lațul lui Yama va rata întotdeauna. Acesta este secretul de a scăpa din strânsoarea sa."

Tocmai treceau pe lângă o pajiște. Florile din luminiș străluceau. Savitri a spus:

„Hai să ne așezăm aici pentru o vreme. Am fost atât de neliniștită, încât am uitat să fiu recunoscătoare pentru că trăiesc."

„Este o idee bună, Savitri."

S-au așezat în lumina după-amiezii care transforma fiecare floare în aur strălucitor, iar Savitri a meditat asupra sufletului ei.

RAIUL LUI RISHI

Noțiunea de Rai menține lucrurile la nivel uman, iar acesta este motivul pentru care a supraviețuit atâta vreme. Imaginea întoarcerii acasă, după ce murim, odihnindu-ne după atâta zbucium și primind recompensa meritată oferă un puternic sentiment de siguranță. (Este dificil să nu izbucnești în lacrimi când asculți un vechi imn, cu refrenul său blând, liniștitor: „Încet și blând Iisus cheamă, *Vino acasă... Vino acasă*") Într-o epocă a îndoielii, cele mai nesigure presupuneri despre Rai sunt cele două fără de care nu se poate:

1. Mergem undeva atunci când murim.
2. Locul în care mergem este același Rai sau Iad pentru toată lumea.

Atunci când am discutat despre stadiul de tranziție cunoscut sub numele de „trecere dincolo", am făcut observația că, pas cu pas, muribundul acceptă pierderea corpului fizic și multiplele atașamente ale personalității. Dar aceasta este doar prima etapă a trecerii. În

față așteaptă o destinație, care, pentru majoritatea oamenilor credincioși, implică un loc real, nu doar o simplă stare de spirit.

Dintre toate destinațiile posibile, Raiul este cea mai ușoară. El oferă asigurarea că fizicul și personalitatea ne vor rămâne intacte. (Oamenii privesc lucrurile cu încă și mai multă concretețe. Am discutat cu o pacientă bolnavă de cancer la sân, care suferise o mastectomie radicală. Știam amândoi că exista șansa ca ea să nu supraviețuiască, dar, fiind o creștină devotată, se gândea că va merge în Rai. „Ce te aștepți să vezi, atunci când vei ajunge acolo?", am întrebat-o. „Sânii mei", a răspuns ea imediat.

Pentru școala Vedanta, Raiul dispare - aceasta susținând că destinația noastră este o întâlnire cu necunoscutul. După ce imaginile familiare ale „trecerii dincolo" dispar, neașteptatul se revelează. Conștiința poate face un salt creativ. Cândva, Raiul convențional despre care ni se povestea în copilărie era doar un salt creativ - dar a devenit un clișeu. Putem rămâne în rutina sa uzată, dar, într-o cultură a îndoielii, nu cred că acest lucru este ceva fix. Îndoiala are avantajul de a deschide noi posibilități.

Una dintre acestea este posibilitatea ca moartea să fie la fel de creativă ca și viața. Dacă lucrurile stau astfel, atunci cum începem să creăm? Un pictor știe că folosește materialul brut al pigmentului, dar majoritatea oamenilor nu își dau seama că folosesc materialul brut al conștiinței. Dacă se gândesc vreodată la conștiință, ceea ce le vine în minte este conținutul. Precum o cameră plină cu mobilă, conștiința voastră este încărcată cu gânduri și amintiri, năzuințe și temeri, dorințe și vise. O parte a acestui conținut se schimbă în fiecare moment, dar o altă parte este permanentă - mobila fixă a minții. Nu este creativ să folosești continuu același conținut. Cu toate acestea, iată la ce se reduce Raiul: mobilă veche.

Luați o bucată de hârtie și creați două coloane, numind una „Raiul" și pe cealaltă „Iadul". Cât puteți de repede, enumerați cuvintele și imaginile care vă vin în minte pentru fiecare cuvânt. Ma-

joritatea oamenilor, indiferent dacă se consideră credincioşi sau sceptici, creează o listă cu următoarele expresii:

RAIUL

- *harpe*
- *nori albi şi pufoşi*
- *îngeri*
- *casa Domnului*
- *pace veşnică*
- *fericire eternă*
- *casa adevărată a sufletului*
- *Paradisul - pierdut şi apoi regăsit*
- *recompensa pentru cei drepţi*
- *un părinte mare şi alb pe tronul său*
- *plăcut, dar plictisitor*
- *o mare familie reunită*
- *opiul maselor*
- *vreau să ajung acolo*

IADUL

- *diavol, furcă, sulf*
- *chinurile damnaţilor*
- *foc*
- *Infernul lui Dante - cerc după cerc*
- *durere nesfârşită*
- *frică îngrozitoare*
- *copite despicate*
- *frica ţine oamenii înşiruiţi*
- *farmecul răului*
- *Satana, cel mai grozav star rock, un băiat rău seducător*
- *nu vreau să ajung acolo*

Acestea au fost cuvintele pe care le-am scris eu, cât am putut de repede. Am observat imediat un lucru: imaginile mele sunt în întregime la mâna a doua, moştenite de la cultura în care am crescut. În al doilea rând, nu există nicio ambiguitate. Raiul este un lucru - iar Iadul este opusul. Fără a exista loc pentru ambiguităţi, viaţa de apoi nu poate fi creativă. Dar mintea noastră preferă ca lucrurile să fie clare. În toate poveştile, binele absolut este opusul răului absolut. Nu le spunem copiilor noştri că, după întoarcerea de la bal, Cenuşăreasa a fost atât de fericită văzându-şi surorile vitrege, încât au devenit prietene bune. Sau că, după ce condurul i-a căzut din picior, s-a hotărât să iasă cu prinţul la o întâlnire de probă. În ciuda seco-

celor de teologie despre Satana și relația lui cu Dumnezeu, mintea noastră simplifică rolurile acestora, în ticălos și erou.

Potrivit credințelor catolice, nu vedem perfecțiunea lui Dumnezeu în timpul vieții pe pământ. Reflexia Lui apare într-o oglindă precum chipul și trupul nostru (expresia Sfântului Pavel: „ca într-o oglindă, în chip nedesăvârșit"). Ne imaginăm că este uman. Dar, ajungând în Rai, Îl vedem pe Dumnezeu direct, așa cum este El. Iar acest lucru, potrivit Bisericii, înseamnă o contradicție - pentru că noi vom vedea ***atât*** imaginea „obscură și vagă" pe care o avem în minte, ***cât și*** Dumnezeul real, „la fel cu propria-I Ființă". Cu alte cuvinte, el poate fi real și ireal, în același timp. Această contradicție nu poate fi rezolvată; este un mister. Cu asta ar cădea de acord și Vedanta. Pentru rishi vechi, totul pare real - dar, de fapt, este o iluzie.

Războiul în Rai

Cunoscutul scriitor britanic H. G. Wells a scris: „Această doctrină a Împărăției Raiului ... este cu siguranță una dintre cele mai revoluționare doctrine care au tulburat și schimbat gândirea umană". Aspectul revoluționar al ideii despre Rai l-a reprezentat trecerea din această lume în următoarea, pentru care Iisus este aproape unicul responsabil. De fapt, Raiul este una dintre cele mai uimitoare contribuții ale sale.

În Vechiul Testament, Dumnezeu le promite profeților și patriarhilor un Rai propriu-zis: Vor conduce pământul în numele Lui. Astfel, Dumnezeu creează o înțelegere, un contract legal obligatoriu cu David, cum că „Lui nu îi va lipsi niciodată un om care să stea pe tronul Său, pentru vecie". De vreme ce David era deja rege, din această promisiune s-a înțeles că tronul lui David din Ierusalim va fi al lui Dumnezeu pentru totdeauna. Iisus însuși pare să fi sprijinit această noțiune, atunci când promite că Împărăția Domnului este la îndemână. Totuși, învățăturile sale sunt mult mai extinse.

În concepția lui Christos, Raiul este **prezent:** este o experiență interioară, care poate fi simțită de cei drepți. Raiul este, de asemenea, **viitor:** este întoarcerea acasă, pentru a fi împreună cu Dumnezeu - întoarcere pe care cei drepți o așteaptă în Ziua Judecății. Raiul este **personal:** este de găsit „în tine“. În același timp, Raiul este **universal:** este o reședință eternă, dincolo de naștere și moarte, un loc în afara Creației.

Învățăturile Sale au fost revoluționare, pentru că Iisus a construit un pod spre suflet, sfătuind fiecare persoană să-și găsească drumul pe acest pod. Înainte, a fi drept în ochii lui Iehova era o chestiune de a respecta ritualul, de a-i asculta pe preoți și de a respecta poruncilw Divine. Dacă în Vechiul Testament există mențiuni despre viața de după moarte, este o chestiune controversată. (Nu mai e nevoie să menționăm că evreii nu consideră Noul Testament o continuare a celui Vechi. Pe măsură ce Iudaismul a evoluat, a ajuns să-și includă propria metafizică elaborată. Dar, pentru milioane de evrei reformați, nu există viață de apoi - ceea ce îl obligă pe fiecare credincios să trăiască, aici și acum, cea mai morală și mai dreaptă viață cu putință.)

Conform lui Iisus, oamenii puteau pleca într-o călătorie spirituală, iar urgența acestei călătorii era ceva nou. Raiul era un premiu pe care oamenii trebuiau să-l câștige în urma propriilor eforturi. Străduința de a câștiga Raiul motivează Creștinismul până în ziua de astăzi, iar cei mai înflăcărați credincioși declară că nu trebuie niciodată uitată. Dar, oare, își amintesc ei faptul că întregul proces are loc în interior?

În cultura de astăzi, Creștinismul a devenit captivul imaginilor, considerând, de exemplu, că Raiul este un loc real. Nu există nicio sugestie la călătoria interioară și nici loc pentru explorarea creativă a sufletului. Oamenii susțin existența unui tărâm imaginar, foarte departe de învățăturile reale ale lui Iisus.

Ramificațiile acestui război ajung peste tot. În 2005, o femeie de 41 de ani din Florida, Terri Schiavo, care a suferit o moarte cerebrală, a devenit centrul atenției în războiul dintre credință și știință. Partea dureroasă în cazul doamnei Schiavo, aflată în stare vegetativă permanentă (PVS), este că poate avea scurte perioade în care pare că se trezește, deoarece expresiile faciale se schimbă, pleoapele clipesc, iar capul se poate mișca. Acestea sunt reflexe inconștiente. Văzute prin ochii unei persoane disperate, aceste semne pot părea „stare minimală de conștiență", termen medical ce implică un grad scăzut de speranță. Părinții lui Terri Schiavo au văzut-o mișcând ochii, atunci când a ieșit din prima comă și au interpretat acest lucru drept semn al recunoașterii din partea persoanei iubite. (Politicienii aripii de dreapta au exagerat foarte mult, pretinzând că doamna Schiavo a râs și a plâns, a recunoscut locul și familia).

Ideea că Schiavo nu mai era în viață - și nu mai fusese de 15 ani, din ziua aceea din 1990, când făcuse infarct - a fost atacată vehement de credincioșii politicieni de dreapta. Președintele Bush a zburat cu avionul peste noapte, de la ranch-ul său din Texas până în Washington, astfel încât moțiunea de urgență a Congresului să poată „salva" viața unei persoane aflate în pericol - o mișcare considerată de unele cercuri drept o scamatorie politică. Acuzațiile de ipocrizie au început să curgă. Oare politicianul religios nu este și un suporter înfocat al pedepsei capitale - o formă de moarte care a distrus vieți inocente? În cele din urmă, tubul prin care Terri Schiavo era hrănită a fost înlăturat prin hotărâre judecătorească, în ciuda moțiunii de urgență. Femeia a murit două săptămâni mai târziu, în martie 2005. Dreptul de a pune capăt vieții celor aflați în stare vegetativă a fost recunoscut prin lege, ajungând până la Curtea Supremă și fiind susținut din nou în acest caz.

În această poveste, religia prinde mintea într-un zbucium în care sunt cuprinse poziții contradictorii ferme. Nu cumva acei oameni care vociferau, afirmându-și credința în Rai, i-au negat lui Te-

rri Schiavo şansa de a ajunge acolo, prin această încercare de a o menţine în viaţă? Dacă Raiul este recompensa supremă, atunci eutanasia este o crimă, sau un dar? Pentru ştiinţa medicală nu contează când sufletul intră în trup, sau când îl părăseşte. Dacă o femeie în stare vegetativă nu poate vedea, simţi sau gândi, atunci eliberarea de aparate nu aduce o schimbare prea mare. Va trece din moarte în moarte, experimentând doar o definiţie adăugită a acestui termen. În cele din urmă, avem aici o dilemă creştină specifică: va merge Terri Schiavo în Rai - acum, sau în Ziua Judecăţii? Cât de mult contează dacă i se permite să moară mai devreme, sau mai târziu? Potrivit fundamentaliştilor, trupul ei va trebui să aştepte până în Ziua de Apoi, ca să se ridice din mormânt şi să-L întâlnească pe Dumnezeu, faţă în faţă. Schisma dintre ştiinţă şi religie este mai mult decât credinţă versus materialism. Ştiinţa absentează din întrebările metafizice, dar majoritatea oamenilor presupun că ştiinţa contrazice metafizica, respinge toate lucrurile invizibile asociate cu Dumnezeu, sufletul, Raiul, Iadul şi aşa mai departe.

Această presupunere înseamnă scepticism, nu ştiinţă. În era fizicii cuantice, ştiinţa nu neagă existenţa lumilor invizibile. Dimpotrivă! Nu putem pretinde că Iisus are legătură doar cu metafizica - El dă o mulţime de sfaturi despre viaţa în această lume. Aici am o nelămurire. Atunci când El le spune discipolilor că ei trebuie să fie în această lume, dar să nu aparţină ei, ai sentimentul că această idee nu poate fi pusă în practică. Dacă eu iau micul dejun, cum pot face acest lucru fără să nu aparţin lumii? Corpul meu fizic mă ancorează aici, în fiecare moment. Doar sufletul reuşeşte să fie în această viaţă, rămânând, în acelaşi timp, ferm în afara timpului şi spaţiului. Iisus ne dă un indiciu despre împărăţia cerurilor din noi.

Acolo unde merg rishi

De multe ori, cuvintele lui Iisus seamănă cu cele ale rishi din tradiţia Vedanta. Cu siguranţă, este adevărat să spunem că suntem

în lume, dar nu aparținem ei, ceea ce reprezintă o respingere directă a materialismului. În termeni mai simpli, El le spune celor mai apropiați discipoli ai săi să nu se mai gândească la ei înșiși ca la niște creaturi fizice. Iisus devine mai explicit, atunci când ridicăm privirea din cele patru Evanghelii și citim fragmentul Evangheliei lui Toma, care a fost scris foarte devreme, poate la un secol după crucificare, dar a fost mai târziu exclus din canonul oficial.

Iisus a spus: „Dacă cei care vă conduc spun: «Vedeți, împărăția este în Rai, iar păsările din cer vor merge acolo înaintea voastră» sau «este în apă, iar peștii vor ajunge înaintea voastră», aflați că împărăția este înăuntrul vostru și în afara voastră. Atunci când vă cunoașteți pe voi înșivă, veți fi cunoscuți și veți ști că sunteți fiii Tatălui viu". Acest pasaj demonstrează cât de profunde sunt rădăcinile religiei și cât de compatibile ar fi marile tradiții ale înțelepciunii, dacă dogma nu le-ar sta în cale. Ceea ce spune Iisus aici sprijină ideea că Raiul este peste tot, și merge mai departe, spunând că Raiul este o experiență interioară – o experiență a conștiinței. Iată de ce Iisus abate atenția discipolilor săi de la lumea fizică. El vede sufletul peste tot și, prin urmare, poate vedea că esența oamenilor se află în afara timpului și spațiului. Ca și rishi, Iisus accepta cu ușurință eternitatea. Atunci, noi de ce nu o acceptăm?

Eternitatea nu poate fi cuprinsă cu mintea, când suntem în starea noastră obișnuită de trezie. Această stare este dominată de timp – pe când eternitatea nu este. Dar dacă sufletul este etern și, în același timp, face parte din noi, atunci trebuie să existe o legătură. Vedanta spune că, de fapt, există un continuum. *Fiecare calitate din voi este, de fapt, o calitate a sufletului.* Gândiți-vă la următoarea înșiruire de cuvinte:

Mulțumit	Fericit
Bucuros	Extatic
Încântat	Stare de beatitudine

Acesta este genul de continuum pe care îl au rishi în minte. O persoană se poate simți mulțumită, fără să știe că există vreo legătură cu sufletul. Atunci când mulțumirea se intensifică, omul e conștient că este bucuros - iar dacă bucuria este destul de intensă, se simte încântat. În rarele momente în care ne putem ridica la un nivel mai înalt, spunem că suntem fericiți sau în extaz. Parcurgem un continuum care poate fi invizibil, dar care, la fel de bine, poate să fie tot atât de real precum deserturile gustoase, care devin tot mai dulci.

Extazul reprezintă limita fericirii care poate fi simțită personal, iar rădăcina latină a acestui cuvânt înseamnă „a sta afară". În limbajul comun, oamenii obişnuiesc să spună: „Am fost atât de fericit, încât mi s-a părut ireal, ca şi cum i s-ar fi întâmplat altcuiva" sau „am iubit-o atât de mult, încât a fost ca o experiență în afara trupului". În Vedanta există doar un singur pas în continuum: beatitudine. În sanscrită, cuvântul este *ananda*. Beatitudinea este o calitate a sufletului. Din perspectiva vieții de zi cu zi, aceasta nu poate fi imaginată. Mintea este derutată de fericirea infinită - aşa cum ar fi şi limba, dacă ar gusta ceva extrem de dulce.

Cu toate că se află în interiorul tuturor, Raiul nu este atins într-un singur salt de credință, intuiție sau dorință. Cât despre beatitudine, există un continuum în cadrul fiecărei calități a sufletului. În mod instinctiv, cu toții cunoaştem acest lucru. Luați bunătatea, de exemplu. Dorința de a face un bine, cum ar fi să dăm nişte mărunțiş unui cerşetor pe stradă, se extinde până la asistența socială pentru cei nevoiaşi. Bunătatea devine un act religios, atunci când grupurile care au la bază credința se angajează să ajute bolnavii de SIDA din Africa. Vedem esența acestui impuls în Buda, Cel plin de compasiune, a cărui natură este însăşi bunătatea.

Avem nevoie să ni se amintească faptul că cele mai bune calități ale noastre pot deveni universale. Creştinismul poate pretinde că Iisus este unic, aşa cum budismul susține că Gautama a fost unic. Totuşi, continuum-ul spune altceva. Cu toții punem în mişcare

propria noastră expresie sufletească. Următoarele calități devin mai intense, pe măsură ce ne apropiem tot mai mult:

- compasiune
- tărie
- adevăr
- beatitudine
- frumusețe
- iubire
- înțelepciune
- putere

Fiecare act de bunătate adaugă o nouă tușă imaginii. Fiecare dovadă de intuiție te atrage tot mai aproape de propria-ți esență. Tu și cu mine suntem diferiți într-o mie de feluri, în funcție de felul în care relaționăm cu propriul suflet.

Într-o bună zi, aș putea să rămân uimit de frumusețea unui apus de soare, de zâmbetul plin de iubire al unui copil, de revelarea bruscă a unui adevăr despre cel care sunt. Ați putea rămâne uimiți câtă compasiune merită cei săraci, cât de înțelept este un poem de Keats, cât de frumos este să lași de la tine.

Ceea ce face ca viața să rămână atât de fascinantă este constanta creativitate a sufletului. La urma urmelor, cred în Rai și, când mor, mă aștept să ajung acolo, nu într-o grădină celestă, ci într-un loc descris de T. S. Eliot în faimoasele sale versuri:

Nu ne vom opri din explorare,
iar sfârșitul căutărilor
va fi să ajungem de unde am plecat
și să știm că vedem locul pentru prima dată.

Adevărul, înțelepciunea, frumusețea și toate celelalte calități ale sufletului nu au nevoie de un decor fizic. Iubirea pură există și în absența unui copil pe care să-l iubești. Adevărul spiritual nu are nevoie de o cruciadă pe care să o urmeze. Sufletul, în deplina sa intensitate, ocupă locul principal, după ce murim - dar este prefigurat cu mult timp înainte.

„Nu m-am căsătorit niciodată, nu am fost mamă niciodată și, oricum, sunt bărbat", mi-a spus cândva un scriitor de vârstă mijlo-

cie. Este homosexual şi vreme îndelungată a fost un căutător spiritual. „Am trăit într-un ashram din vestul statului Massachusetts, vreme de mai mulți ani. Acolo, orientarea era hinduistă şi se vorbea mult despre Mama Divină. Nu sunt destul de creştin, încât să fiu atras de Fecioara Maria. Cred că se poate spune că eram orientat mai mult spre partea masculină. Dar, îmi dau seama că şi partea feminină este importantă. Am prietene femei, care s-au alăturat grupurilor Zeiței. Ele efectuează ritualuri şi dansează atunci când este lună plină. Eu am urmat un drum mai convențional, mai practic, meditând ore întregi pe zi. Fără dansuri, fără cântece, ba chiar şi fără rugăciuni. Am făcut acest lucru vreme de cinci ani. Apoi, într-o zi, s-a întâmplat ceva foarte ciudat. Mă aflam în meditație, când un sentiment blând m-a cuprins. A început ca o căldură în inimă, apoi a căpătat o nuanță emoțională. Tandrețe, dulceață, iubire. Am rămas aşa, bucurându-mă de acest sentiment a cărui intensitate a crescut. Păream să mă dispersez. În zece secunde, am devenit pur. Nu eram nimic altceva decât iubire. *Eu eram Mama Divină.* Cum să-ți descriu acel sentiment? Imaginează-ți că priveşti o actriță extraordinară într-un film. Îşi îmbrățişează şi îşi sărută copiii, iar tu uiți pentru o clipă că stai în întuneric şi priveşti o lumină pe un ecran. Devii ea. Iată ce am simțit - doar că de o mie de ori mai intens. Nu eram nimic altceva decât Mama".

În momente neaşteptate, mergem dincolo de locul nostru obişnuit din continuum-ul nostru spiritual. Nu simțim doar afecțiune, iubire, dragoste romantică sau devotament adânc. Devenim absorbiți în însăşi iubirea universală. Acest om mi-a spus că, acum, priveşte foarte diferit femeile.

„Acestea există ca oameni obişnuiți, dar, în acelaşi timp, o forță complet impersonală - Mama - străluceşte prin ele. Pot să claxonez o femeie aflată la volan, ca să meargă mai repede, dar, dacă întoarce fața spre mine, *o* văd. *Această forță* face totul şi, când îmi

dau seama de acest lucru, mi se pare absurd să claxonez. Poți oare să Îl claxonezi pe Dumnezeu?“

În formă fizică, există mai multă puritate decât putem absorbi - dar, uneori, acest prag este transcendent. Mă gândesc la Sfânta Tereza din Ávila, sfânta spaniolă din secolul al XVI-lea, care a trăit iubirea Divină, sub forma unei săgeți din aur ce i-a fost înfiptă în inimă de către un înger. Tereza a descris această experiență ca fiind îngrozitor de dureroasă și binecuvântată în același timp (de unde statutul ei de sfântă patroană a suferinzilor). Această întâmplare ne duce înapoi la paradoxul Raiului - anume acela că Dumnezeu este vizibil și invizibil în același timp. Este la fel și în cazul sufletului. Îl experimentăm vizibil, prin intermediul evenimentelor care ne inspiră să simțim iubire, adevăr și frumusețe. Vasul care le conține - un soț ori o soție iubitoare, o pictură frumoasă, o vorbă înțeleaptă - se va deteriora și va dispărea. Dar esența sa rămâne și această esență este cea care ne permite să așteptăm nerăbdători renașterea iubirii, mâine. Acesta este drumul spre Rai.

Pentru cineva care a murit, drumul este complet.

Atunci? Odată ajuns pe tărâmul sufletului, experiența încetează? În termini fizici, da. Obiectele iubirii au dispărut. Doar esența este acum reală. Dar, după cum vom vedea, activitatea nu s-a sfârșit. Dimpotrivă. Sufletul este mult mai liber să aleagă. Șansele apărute „în cealaltă parte“ - după afirmațiile făcute de rishi - sunt mai interesante ca oricând.

5

DRUMUL SPRE IAD

„Mă întreb dacă Yama se păcălește singur", a zis Ramana, gânditoare. „În mod cert, îi păcălește pe toți ceilalți."

„Vorbești de parcă ar face o festă", i-a răspuns Savitri.

Era obositor pentru ea să se afle în pădure atâta vreme. Știa că timpul trecea foarte repede.

„Yama chiar face o festă", a spus atunci Ramana. „Dacă ai fi știut, nu ai fi fugit de el."

Ramana s-a oprit, ca și cum ar fi pronunțat ceva evident.

„Arată-mi cum funcționează această festă", a spus Savitri.

„Bine. Am să-ți spun povestea maimuței închise într-o cămăruță din turnul unui castel. Nimic nu se întâmpla în camera aceea, iar maimuța era neliniștită. Ea se putea distra doar mergând la fereastră și privind lumea de afară. Această activitate i-a captat atenția pentru o vreme, dar apoi a început să se gândească la situația sa. Cum de ajunsese în acest turn? De ce fusese prinsă și închisă aici? Dispoziția ei a început să se schimbe. Nu avea ce să facă și nici cu cine să vorbească. Gândurile acestea o deprimară tot mai mult. Camera părea să se micșoreze în jurul său. Maimuța a început să nădușească, agitată. *Nu,* își dădu ea seama brusc, *nu sunt într-o cameră, sunt în Iad.* Rapid, depresia s-a transformat în angoasă, iar angoasa în chin. Maimuța a început să vadă peste tot în jur demoni care-i stârneau toate durerile inimaginabile. *Asta este,* s-a gândit ea. *Sunt în Iadul etern.* Astfel continuă chinul, înrăutățindu-se tot mai mult. Maimuța nu vedea nicio cale de scăpare. Dar, încet-încet,

s-a obişnuit cu durerea. Cât timp trecuse? Nu-şi amintea. A hotărât să accepte locul în care se afla. La urma urmelor, nu era o cameră chiar atât de îngrozitoare. De fapt, era chiar plăcut să fie singură şi să privească pe fereastră, toate lucrurile fascinante care se petreceau afară. Încet-încet, demonii au încetat să o mai tortureze şi s-au retras. Ea a început să se simtă mai bine şi, curând, a venit şi ziua în care se simţea optimistă. A devenit tot mai veselă, iar apoi..."

Ramana s-a întrerupt.

„Sunt sigur că îţi dai seama încotro se îndreaptă această poveste." Savitri a încuviinţat.

„Maimuţa a mers în Rai."

„Exact. A început să se simtă tot mai bine, până când s-a imaginat în Paradis şi, în loc să fie pedepsită de demoni, a fost alintată de îngeri. *Ah,* a gândit ea, ***sunt în beatitudinea eternă.***"

„Până când s-a plictisit." Ramana încuviinţă.

„Maimuţa este mintea, care stă singură în turnul minţii. Pe măsură ce mintea se extinde datorită plăcerii şi se contractă din pricina durerii, creează toate lumile posibile, crezând mereu în propriile-i creaţii. Ea va crede în Rai pentru o vreme, dar apoi se va instala plictiseala care, fiind sământa nemulţumirii, o va atrage înapoi în Iad."

Savitri se simţea descurajată.

„Aşadar, suntem prinşi în cursă."

„Doar dacă accepţi să fii prinsă în cursă. N-am spus că turnul e încuiat", a zis Ramana.

„Există un spaţiu infinit dincolo de zidurile castelului. Îţi poţi duce mintea dincolo de ziduri. Afară există libertatea şi, atunci când o obţii, nu mai trebuie să mergi în Rai sau în Iad."

KARMA ŞI PLATA PENTRU PĂCAT

Până acum, v-am oferit despre viaţa de apoi o imagine deschisă, creativă şi plină de opţiuni. Pas cu pas, ne îndeplinim aştep-

tările şi zărim imagini care se potrivesc acestor aşteptări. Dar această viziune omite un aspect care îi îngrijorează pe mulţi oameni: păcatul. În credinţa creştină, păcatul nu poate fi trecut cu vederea, de vreme ce Dumnezeu ne tot numără faptele bune şi pe cele rele. Păcatul nu poate fi ignorat. Altminteri, toată lumea ar merge în Rai, iar amestecul de oameni buni şi răi ar semăna prea mult cu viaţa de pe Pământ.

Recent, am văzut la un post de televiziune un interviu cu un episcop catolic. I s-a pus o întrebare care era potrivită mai degrabă unui episcop din Evul Mediu: *„Creştinii cred cu adevărat că unicul scop al acestei vieţi este cel de a ne pregăti pentru viaţa care va veni?“* Răspunsul imediat a fost *da* - exact cel pe care l-ar fi dat un episcop catolic în Evul Mediu. O mie de ani nu au adus nicio schimbare în credinţa creştină de bază, care spune că lumea materială este o vale a plângerii, că păcatul creează moarte şi că singura scăpare este ajungerea în Rai. *„Voi avea pace, numai când voi ajunge acolo. Atunci voi reuşi să mă relaxez“*, a spus episcopul. Cu alte cuvinte, ceea ce suferim aici joacă şi acum un rol important în imaginea noastră despre ceea ce se va întâmpla.

Iadul este plata pentru păcate, dar este şi o extensie a suferinţei pământeşti. Atunci când scăparea este recompensa supremă, a rămâne în urmă este pedeapsa supremă. Teologia creştină susţine *„să fii bun, altminteri Dumnezeu îţi va da din nou această viaţă, doar că în condiţii mult mai rele“*. Rishi vedici au privit suferinţa nu ca pe o chestiune legată de păcat, ci ca pe o chestiune a libertăţii pierdute. Potrivit şcolii Vedanta, ceea ce ne limitează libertatea acum va continua să funcţioneze şi după ce vom muri. În ambele cazuri, suntem supuşi puterii Karmei.

Cuvântul de origine sanscrită *„Karma“* însemna „acţiune“, dar s-a extins rapid, iar acum implică lupta eternă dintre bine şi rău. (Voi folosi majuscula „K“ pentru a mă referi la aspectul cosmic al Karmei şi „k“ pentru a vorbi despre efectele sale personale). La

cel mai superficial nivel, vă puteți construi o karmă pozitivă, fiind buni - și o karmă negativă, fiind răi. Acest lucru se potrivește conceptului creștin al alegerii intre acțiunile bune și cele rele și al pedepsei corespunzătoare. Milioane de oameni - atât din est, cât și din vest - trăiesc având această convingere. Dar Karma nu se sfârșește niciodată, ci face parte din călătoria continuă a sufletului, nu doar timp de o singură viață de fapte bune și rele, care vă duce o dată pentru totdeauna în Rai sau în Iad.

Capcana constă în faptul că nicio cantitate de karma bună nu poate câștiga libertatea unei persoane. Versiunea vedică a Iadului este să nu mai găsești niciodată calea de scăpare - ceea ce corespunde, în mod ciudat, cu Iadul creștin. Bunătatea perfectă nu este posibil de obținut și, încet-încet, efectul karmic va transforma viața unui sfânt, în viața unui păcătos - și invers. Iată de ce „liant" ar fi o traducere mai bună a Karmei, decât acțiunea.

Nu există nicio imagine fizică potrivită pentru karma. O puteți compara cu un ceas cosmic, ale cărui rotițe funcționează perfect. O puteți compara cu un supercomputer care ține evidența tuturor acțiunilor din creație. O puteți compara cu o judecată eternă, care cântărește rezultatele bune și rele ale fiecărui gând și ale fiecărei acțiuni. Legea Karmei, care se află la baza tuturor sistemelor estice de gândire, susține că niciunul dintre noi nu poate scăpa de la plata datoriilor karmice și, de vreme ce acumulăm datorii în fiecare zi, nu avem altă șansă decât să continuăm să le plătim, viață după viață.

Salvarea de la păcate

Potrivit celor spuse de rishi, pedeapsa din viața de apoi este rezultatul datoriilor karmice neplătite. Dacă eu comit o crimă și nu plătesc pentru ea aici, pe Pământ, voi plăti suferind mai târziu. Ce este o datorie karmică? Practic, este orice cauză care încă nu și-a gă-

sit efectul. În India se spune astfel: „Karma aşteaptă în prag", ceea ce înseamnă că o persoană poate încerca să scape de acţiunile trecute, dar, ca un câine ce doarme lângă uşă până la întoarcerea stăpânului, Karma poate fi infinit de răbdătoare. În cele din urmă, universul va insista pentru redresarea echilibrului dintre bine şi rău.

Majoritatea experienţelor la limita dintre viaţă şi moarte se dovedesc a fi pozitive - dar unele nu sunt. În loc să meargă spre o lumină pozitivă şi primitoare, unii oameni trec prin experienţa Iadului. Văd demoni sau chiar pe Satana însuşi, aud păcătoşii plângând în chinuri. O întunecime profundă acoperă totul. Cercetătorii NDE au descoperit chiar şi o categorie de oameni pe care au numit-o „suflete legate de Pământ", bântuite de acţiuni negative şi dorinţe pline de frustrare.

O mărturie în acest sens a dat un bărbat pe nume George Ritchie, căruia i s-a oferit ocazia să vadă lucrurile îndeaproape:

În această experienţă la limita dintre viaţă şi moarte, Iisus l-a dus pe Ritchie într-un oraş mare, unde a observat sufletele legate de Pământ, care îi hărţuiau pe cei vii, dintr-un motiv sau altul. Un suflet legat de Pământ cerşea în van o ţigară. Un tânăr care se sinucisese îşi ruga inutil părinţii să fie iertat. Într-o casă, lui Ritchie i s-a arătat sufletului unui băiat care urmărea o adolescentă aflată în viaţă şi o implora să-l ierte, cu toate că fata nu avea habar de prezenţa lui. Iisus i-a spus lui Ritchie că băiatul se sinucisese şi era legat de fiecare consecinţă a actului său.

Acestea sunt fantomele care nu şi-au plătit karma. Merită să amintim că experienţele Iadului nu depind de moarte. Oamenii l-au văzut pe Satana în vise, în viziuni, în imaginaţie şi chiar în carne şi oase (sau mai degrabă în interiorul corpului, în cazul în care credeţi în posedarea demonică şi în capacitatea lui Satan de a-şi stabili locuinţa în trupul unei persoane, până când aceasta este exorcizată).

Cercetătorii NDE fac parte dintre puținii oameni din societatea noastră, a căror slujbă presupune analiza vieții de apoi. Atunci când cercetează orice experiență a Iadului sau a sufletelor chinuite, descoperă că anumiți factori creează aceste viziuni. Mintea noastră ne duce în Iad și tot ea ne scoate de acolo.

Indiferent dacă suferința este creată aici, pe Pământ, prin intermediul durerii fizice, sau în viața de apoi, prin chinurile psihice, cauzele rămân aceleași, de vreme ce acestea pot fi detectate în lucrările Karmei. În fiecare cultură se crede că de faptele rele nu se poate scăpa în viața de apoi - dar rishi au descris felul în care se poate scăpa de chinuri, în general.

Karma este o valoare spirituală. Ea se poate aplica echilibrului dintre bine și rău. La nivel material, nu este evident faptul că „așa cum îți aşterni, aşa vei dormi". Tot timpul, fapte rele rămân neobservate, nepedepsite. Cu toții ne imaginăm o viață în care putem scăpa nepedepsiți, indiferent ce am făcut. Un exemplu ar fi cum, cel puțin în filme, hoții de bănci sunt transformați în eroi.

Oare ne facem vinovați de un alt gen de îndeplinire a dorințelor, atunci când vrem ca cei răi să fie ajunși din urmă de karma negativă? Scepticii ar spune *da*, cu siguranță, pentru că, dacă o datorie karmică este plătită în afara lumii materiale, este ca și cum n-ar fi deloc plătită. Chestiunea nu poate fi rezolvată, dar, în termeni spirituali, putem cu toții observa diferența dintre cineva matur - care și-a plătit o parte din datorii - și cineva imatur.

Persoana matură spiritual duce o viață plină de semnificație, prin intermediul următoarelor:

Stimă de sine: Contez în planul Divin, sunt unic în univers.
Iubire: Sunt iubit și îi iubesc profund pe ceilalți.
Adevăr: Pot să văd dincolo de iluzii și confuzii.
Apreciere și gratitudine: Păstrez în suflet actele creației.
Venerație: Pot simți și vedea sacrul.
Nonviolență: Respect viața în toate formele sale.

A trăi în afara acestor valori este dureros şi, dacă intensitatea trăirii este destul de mare, poate fi suficientă pentru a duce persoana respectivă în Iad. Aşadar, valoarea unei vieţi pline de semnificaţie arată latura ascunsă a datoriilor karmice: atunci când eşti eliberat de ele, viaţa ta devine împlinită şi într-adevăr merită să o trăieşti.

Dar Satana?

Creştinii habotnici vor obiecta că am schiţat o imagine psihologică a Iadului, din care Satana este eliminat. A-l elimina pe Satana înseamnă să ignori textul biblic, care ne vorbeşte despre îngerul Lucifer, cel mai apropiat de Dumnezeu dintre toţi îngerii, cel care nu I s-a supus şi a căzut în păcatul mândriei, până când a ajuns în cel mai îndepărtat loc al creaţiei - Iadul. Faptul că milioane de oameni cred literalmente în acest mit spune multe despre refuzul nostru de a ne asuma răspunderea pentru viaţa de apoi. Preferăm să acordăm concreteţe unui Prinţ al Întunericului, un opus atotputernic al lui Dumnezeu, şi să-l facem apoi agentul tuturor relelor.

A-ţi asuma răspunderea pentru Iad sună îngrozitor, dar a *nu*-ţi asuma răspunderea este acelaşi lucru cu renunţarea la noi înşine. Iadul este cel mai departe de Dumnezeu, pentru că reprezintă partea negativă a conştiinţei. Cauzele experienţelor infernale, aici, pe Pământ, nu sunt doar psihologice. Nu implică deprimarea sau vina. Atunci când devenim deconectaţi de noi înşine, începem să avem sentimentul că merităm să suferim. Iadul este suferinţa pe care crezi că o primeşti. Atunci când conexiunile sunt refăcute, nu mai credem că merităm pedeapsa: ne întoarcem la cursul vieţii, cu toate proprietăţile sale vindecătoare.

Tot ceea ce înseamnă Satana este inclus în felul în care ne judecăm pe noi înşine. Într-adevăr, el este o reflectare masivă a acestei judecăţi. Satana este o creaţie a conştiinţei şi, ca atare, el creşte şi descreşte, evoluează şi îşi schimbă semnificaţia.

Satana este real, în următoarele condiții:

- Oamenii simt că merită pedeapsa, în locul vindecării.
- O cultură crede în mitul Satanei.
- Credincioșii acordă atenție acestui mit și îi atribuie valoare.
- Vina este proiectată în afară, înspre demoni, în loc să fie vindecată dinăuntru.
- Faptele rele se acumulează fără mijlocul de a găsi iertarea, ispășirea sau purificarea.
- Copiilor li se inoculează frica de demoni și li se spune că aceștia au putere.

Satana este ireal în următoarele condiții:

- Oamenii simt că merită vindecarea, în locul pedepsei.
- O cultură e conștientă de felul în care sunt create miturile.
- Oamenii sunt conștienți de propriul Sine și își asumă responsabilitatea pentru emoțiile lor.
- Există o credință în iertare, vindecare și ispășire.
- Sunt găsite căi de eliminare a energiilor negative (prin terapie, sport, dialog deschis, o dinamică familială sănătoasă, educație etc.).
- Copiilor nu li se impune să creadă în demoni și în alți dușmani externi.
- Societatea promovează evoluția conștiinței.

Cultura noastră a trecut dincolo de Satana, pentru că, în ciuda celor care iau religia ad litteram, avem în spate un secol de cunoaștere laică. Oricare ar fi greșelile sale - fie ele chiar izbitoare - cultura laică a promovat terapia, descurajarea superstițiilor, dând oamenilor conștiința responsabilității asupra propriilor lor destine și încurajând dialogul deschis, în fiecare domeniu considerat cândva tabu. Acestea sunt realizări demne de luat în considerare, care demonstrează dezvoltarea extraordinară a conștiinței.

Răul, oricum l-aţi defini, rămâne chiar şi după dispariţia Satanei, dar abaterea atenţiei de la Satana l-a diminuat considerabil - la fel cum străvechii zei ai Muntelui Olimp, cândva atât de puternici încât serveau la explicarea fiecărui fenomen natural, sunt acum exilaţi în istorie.

Asemenea zeilor greci, Satana a supravieţuit propriei utilităţi. Atunci când oamenii găsesc o explicaţie mai bună pentru orice fenomen, vechile explicaţii îşi pierd puterea - meteorologia îl înlocuieşte pe Aeolus, zeul vântului, iar termodinamica înlocuieşte focul lui Prometeu. Avem puterea de a-l mări sau de a-l diminua pe Satana. De fapt, avem puterea de a-l face real sau ireal, ceea ce este un lucru cu adevărat crucial.

Pe măsură ce conştiinţa evoluează, Satana va deveni tot mai ireal. Eu cred că există deja milioane de oameni care sunt gata să nu mai considere demonii, păcatul şi răul cosmic sursa suferinţelor. Ei sunt gata să discute în termenii conştiinţei. Sunt gata să vorbească despre deconectarea faţă de ei înşişi.

Am petrecut secole întregi, chemându-L pe Dumnezeu să ne salveze şi temându-ne de Satana ca de duşmanul suprem. Poate că acest lucru i-a fost necesar evoluţiei noastre, dar acum ne putem întoarce la înţelepciunea mai profundă şi mai umană a rishi, care vorbeşte despre o singură realitate, şi nu despre un univers fracturat, în care Raiul şi Iadul se află la poli opuşi. Binele şi răul, ne spun rishi, reprezintă o funcţie directă a conectării la suflet. Sufletul e cel mai real aspect al Sinelui. Atunci când rupem legătura cu sufletul nostru pierdem legătura cu realitatea.

SUFLETUL NU SE MANIFEST[, ATUNCI CÂND...

- Eşti prea obosit sau stresat.
- Eşti atras în afara Sinelui tău.
- Atenţia îţi este dominată de aspectele externe.
- Îi laşi pe ceilalţi să gândească în locul tău.

- Acționezi în urma impulsurilor.
- Ești influențat de frică și griji.
- Te lupți și suferi.

Aceste condiții trebuie să se schimbe înainte ca legătura cu sufletul să fie restabilită. Moartea oferă acces la domeniul sufletului, dar Vedanta consideră că sufletul are multe de oferit înainte de moarte. Viața este condusă sub privirea atentă a sufletului. Partea voastră de conștiință pură are anumite calități universale:

- Este constantă.
- Nu își ia niciodată privirea de la tine.
- Este conectată la toate celelalte suflete.
- Împărtășește atotștiința lui Dumnezeu.
- Nu este influențată de schimbări.
- Există dincolo de timp și spațiu.

Așadar, nu doar momentele suave, pline de iubire și liniște revelează sufletul. Mai degrabă, momentele în care calitățile sufletului ies la suprafață sunt cele mai importante. Asemenea momente își fac apariția mult prea rar în viața modernă, dar sufletul nu încetează niciodată să se reveleze.

SUFLETUL ESTE REVELAT ATUNCI CÂND...

- Te simți centrat.
- Ai mintea limpede.
- Ai impresia că timpul s-a oprit.
- Brusc, te simți eliberat de orice îngrădire.
- Ești profund conștient de propriul Sine.
- Te simți unit cu o altă persoană, fie prin dragoste, fie prin comuniune tăcută.
- Te simți neatins de vârstă și schimbări.
- Simți beatitudine sau extaz.
- Ai o străfulgerare intuitivă, care se dovedește a fi corectă.

- Cumva, ştii ce se va întâmpla.
- Simţi adevărul.
- Te simţi extrem de iubit, sau în deplină siguranţă.

Dacă există o singură realitate, aşa cum declară rishi, atunci viaţa nu este o luptă dintre bine şi rău, ci o reţea complicată în care toate acţiunile - bune sau rele - ne apropie tot mai mult de realitate, sau ne adâncesc în iluzie.

Karma reprezintă efectul de legătură ce pune reţeaua în mişcare. Karma nu este o închisoare, ci este un tărâm al alegerii.

Legând cauza de efect, Karma păstrează onestitatea alegerilor noastre. Culegem ceea ce semănăm, dar acest lucru nu înseamnă că suntem prinşi de forţele binelui şi răului cosmic.

Iadul, asemeni tuturor celorlalte locaţii ale conştiinţei, reflectă, la urma urmelor, starea propriei noastre conştiinţe, iar eliberarea din Iad este câştigată, asemeni tuturor celorlalte realizări, prin apropierea de realitatea sufletului.

FANTOMELE

„Sunt profund recunoscătoare pentru tot ce m-ai învățat", a spus Savitri. Se făcuse deja târziu, şi adevărul era că începea să-şi piardă speranța că se va mai întoarce acasă.

„Sunt resemnată cu gândul de a trăi singură şi poate voi veni la tine, ca să învăț mai multe."

„Oare, este cu adevărat cineva singur vreodată?", i-a zis Ramana. Pădurea era învăluită în umbre purpurii, iar Savitri nu îi vedea bine expresia feței.

„Eu mă simt singură", a răspuns ea.

„Adesea, nu ne putem încrede în sentimente", i-a replicat Ramana. Brusc, s-a auzit o mişcare în tufişurile de pe marginea cărării. Savitri s-a dat înapoi repede.

„Ce a fost asta?", a exclamat ea, simțind că teama o cuprinde.

„Fantome." Ramana s-a oprit brusc.

„Este timpul să le cunoşti, pentru că, după ce au călătorit dincolo de această viață, fantomele şi spiritele au multe învățături de împărtăşit." S-a ridicat şi i-a făcut semn să păstreze tăcerea. Savitri îngheță pe loc, simțind un curent rece trecând peste pielea ei. După o clipă, cineva a ieşit din întunericul pădurii – o fetiță nu mai mare de doi ani, care se străduia să meargă înspre ei, fără să îi privească.

„Nu face asta!", a avertizat-o Ramana, anticipând că Savitri va dori să alerge şi să ia copilul în brațe. Fetița a privit în gol, apoi a traversat cărarea şi a dispărut din nou în pădure.

„Ai recunoscut-o?", a întrebat Ramana.

„Nu. De unde s-o cunosc? S-a rătăcit?“ Savitri se simțea derutată și neliniștită. În loc să-i răspundă direct, Ramana i-a spus:

„Sunt mai multe. Tu le atragi.“ În acel moment, a apărut a doua fantomă – de data aceasta o fetiță de patru ani. Savitri era uimită.

„Pe aceasta o recunoști?“, a întrebat-o el.

„Eu sunt!“ Auzind aceasta, fantoma a privit înspre ea pentru câteva clipe, apoi s-a îndepărtat.

„Iar copilașul de dinainte sunt tot eu?“ Ramana a încuviințat.

„Fiecare Eu al tău, pe care l-ai lăsat în urmă, este o fantomă. Trupul tău nu mai este trupul unui copil. Gândurile tale, dorințele, fricile și speranțele s-au schimbat. Ar fi îngrozitor să-ți ții toate aceste Eu-ri moarte, agățate de tine. Lasă-le să plece.“

Savitri n-a spus nimic. Una câte una, îi trecură prin față toate fostele Eu-ri. S-a văzut sub forma unei fetițe de zece ani, care stătea lângă mama ei în bucătărie; la vârsta de 12 ani, înroșindu-se în timp ce vorbea cu un băiat; apoi tânăra femeie înfocată, obsedată de Satyavan, prima ei iubire.

Ultima fantomă era cea mai înfricoșătoare, pentru că era ca o imagine în oglindă, exact de vârsta ei și purtând același șal pe care Savitri îl aruncase pe umeri, când plecase de acasă.

„Vezi, până și Eul pe care l-ai avut astăzi este o fantomă“, i-a spus atunci Ramana. După ce ultima apariție a dispărut în pădure, Savitri a întrebat:

„Ce vor ele să mă învețe?“

„Că moartea a fost cu tine în fiecare moment al vieții tale“, i-a răspuns Ramana. „Ai supraviețuit miilor de morți în fiecare zi – pe măsură ce vechile tale gânduri, celule, emoții și chiar vechea ta identitate au dispărut. Toată lumea trăiește în viața de apoi, chiar acum. Pentru ce să te temi sau să te îndoiești?“

„Dar păreau atât de reale“, a comentat Savitri.

„Da, la fel de reale ca visele“, a spus Ramana. „Dar tu te afli aici și acum, nu în trecut.“ Savitri nu se văzuse niciodată în acest fel, iar priveliștea îi dădea un curaj nou.

„Sunt încă hotărâtă să înving moartea, pentru că îl doresc pe Satyavan în brațele mele. Dar dacă Yama iese victorios, nu voi rămâne legată de fantome. Măcar atâta înțelepciune am căpătat.“

TĂRÂMUL VISELOR

Atunci când oamenii se întreabă dacă personalitatea supraviețuiește morții, răspunsul este că ea nu supraviețuiește nici măcar atunci când suntem vii. Personalitatea noastră este în continuă schimbare. Nu suntem aceeași persoană care eram în urmă cu 5 sau 15 ani și ar fi trist dacă s-ar întâmpla așa. Personalitățile noastre evoluează, se transformă, cresc în mod constant. Dacă întrebarea devine: *„Individuallitatea supraviețuiește morții?“*, atunci răspunsul este: *„Ce este individualitatea?“* În realitate, ceea ce numim „Eu“ diferă de la o zi la alta, de la săptămână la săptămână, de la an la an. Despre care individualitate vorbești - despre bătrânul, aflat la granița senilității, despre tânărul, îndrăgostit, romantic și plin de iubire sau despre copilul plin de inocență și mirare? Despre care dintre ele vorbești? Care dintre ele va supraviețui?

Vedanta ne spune că viața de apoi aduce oportunitatea unui salt creator. Pe măsură ce alegerile noastre continuă să se extindă, vom experimenta o nouă realitate care este mult mai bogată decât noțiunea convențională a Raiului. Raiul este un punct terminus, unde toate transformările încetează. Sufletele plutesc într-o stare de beatitudine care seamănă, sincer vorbind, cu o viață în care ești îngrijit veșnic. De ce ar deveni conștiința, inertă? În viață, reacționăm față de tot ceea ce se întâmplă în jurul nostru. În viața de apoi, supraviețuirea nu ar avea niciun sens, dacă nu am continua să reacționăm.

Cea mai mare diferență este aceea că, în viața de apoi, cele cinci simțuri nu ne mai stimulează. Mintea s-a limpezit, lăsând un spațiu care se află atât în afara, cât și în interiorul nostru. Iată de ce Iisus nu emitea paradoxuri, atunci când vorbea despre Raiul „din voi" și despre Raiul „cu Tatăl". Atunci când goliți de mobilă o cameră, spațiul rămas în urmă este gol, dar rishi vedici spun că spațiul mental este diferit. Este plin de posibilități. Orice se poate naște aici. Ei au numit acest spațiu creator, *Akasha*. Cel mai apropiat echivalent în limba engleză ar fi „dream space" (spațiu al visului) sau, cel puțin, acesta ar fi un bun loc de unde să începi.

Un vis este ca un ecran gol pe care se poate proiecta orice eveniment, loc sau persoană. La fel se întâmplă și în cazul Akasha. Atunci când Vedanta spune că fiecare lume este o proiecție a minții, descrie un vis akashic. „Lumile vin și pleacă precum particulele de praf, într-o rază de soare", aflăm dintr-o faimoasă afirmație vedică. În Akasha, ne dăm seama de cât de efemere sunt toate lucrurile și de imensitatea necunoscutului. Visul akashic este cosmic - spre deosebire de visele personale pe care le avem noaptea.

Din experiențele la limita dintre viață și moarte aflăm că stadiul „trecerii dincolo" - tărâmul temporar care precede experiența completă a vieții de apoi - este încă simțit la nivel personal. Spre exemplu, oamenii susțin că și-au văzut prietenii și rudele decedate. Persoana care moare continuă să vadă camera în care se află trupul său, iar amintirile și asocierile îl leagă în continuare de existența fizică. Saltul creativ nu a fost încă realizat. Atâta vreme cât continuați să vă simți precum persoana care ați fost, nu puteți experimenta necunoscutul. Am să vă dau un exemplu.

La o conferință, în urmă cu mai mulți ani, l-am cunoscut pe Gerald, un bărbat care mi-a spus că a devenit fascinat de puterile vindecătoare ale șamanilor din sud-vestul SUA. „De ce fel de vindecare aveai nevoie?", l-am întrebat. „Nu vreau să vă dau aceste informații, încă", a spus Gerald. „Am zburat până în New Mexico și m-am

trezit într-un grup de oameni, lângă Santa Fe. Eram în jur de 20 de persoane. Nu mai întâlnisem niciodată un șaman. Al nostru era Hopi, dar nu purta niciun simbol religios. Era doar un bătrân foarte plăcut, cu părul până la nivelul umerilor. Ne-a salutat pe toți și a intrat în camera de conferințe a unui motel." Șamanul a spus celor prezenți să-și aleagă un partener. „Ni s-a cerut să alegem din cameră persoana cu care ne simțim cel mai confortabil. Eu am ales un tip cam de vârsta mea, care stătea alături. Cu el mă simțeam la fel de confortabil ca și cu oricine altcineva, având în vedere cât de rău mă simțeam."

Gerald mi-a dezvăluit apoi că trecuse printr-o obositoare serie de tratamente pentru cancerul de prostrată, inclusiv operații și chimioterapie. Scăpase de cancer de doi ani, dar era bântuit de teama că doctorii nu îl salvaseră de tot. Grija lui devenise tot mai mare, chiar dacă fusese asigurat și reasigurat că nu mai era bolnav. În cele din urmă, la sfatul unui prieten, fără prea multă convingere, Gerald a căutat un șaman.

„După ce ne-am ales partenerii, am format un cerc. Șamanul a mers în centru și a început să psalmodieze. Nu ne-a cerut să facem nimic altceva, decât să observăm. După 15 minute, s-a întors spre prima pereche, formată dintr-un bărbat și o femeie. Șamanul a privit în ochii bărbatului și a murmurat ceva. Imediat, trupul bărbatului a început să tremure, după care a căzut la pământ, într-un fel de criză. Pe o voce insistentă, șamanul a spus: «Vorbește cu mine!» Ochii bărbatului deveniseră goi. A început să mormăie că îi este frig și că stă întins la pământ în toiul iernii, că a intrat în comă alcoolică și că era pe moarte. Șamanul a încuviințat. S-a întors înspre femeie, care părea foarte zdruncinată. «Ești alcoolică?», a întrebat-o. «De-asta ai venit aici?» Înroșindu-se, femeia a încuviințat. «Ei bine, ai un spirit în arborele genealogic, cineva care a murit din cauza alcoolului. Trebuie să îl eliberăm». A ajutat partenerul femeii să se ridice și i-a

spus că a făcut o treabă bună. Şi a continuat astfel, de la o pereche la alta, mergând în cerc."

Gerald a privit cum fiecare partener a fost folosit pentru invocarea unui spirit plecat. În fiecare caz, spiritul a vorbit despre o problemă - depresie, cancer, dependenţă - care s-a dovedit a se potrivi perfect cu problema pentru care venise cealaltă persoană din pereche. Nimeni nu vorbise cu şamanul înainte de întâlnirea de la motel. Gerald a fost uluit, atunci când partenerul său a adus spiritul bunicului lui Gerald, care murise de cancer la plămâni, pe când Gerald era copil.

„Nu toată lumea îşi recunoştea spiritul şi nu era întotdeauna o rudă apropiată. În cazul meu, auzisem multe despre bunicul, care fusese un cetăţean de vază. A fost înfricoşător să-l aud cum imploră să fie eliberat de durere - extrem de înfricoşător."

Pentru unii dintre cei aflaţi în cameră, plecarea spiritului, de care s-a ocupat şamanul a reprezentat sfârşitul tratamentului. Gerald a rămas şi a făcut o serie de tratamente în sauna tradiţională a şamanilor, însoţite de ritualuri şi cântece. După mai multe săptămâni, şamanul i-a spus că spiritul bunicului său îşi găsise pacea.

„Când m-am întors acasă, am fost cât pe ce să merg la un consult medical, dar încetasem să mă mai tem. N-am mai avut coşmaruri din care mă trezeam ud de transpiraţie. Se terminase, exact aşa cum spusese şamanul."

Povestesc această întâmplare pentru a lărgi perspectiva. Faptul că este crescut într-o cultură creştină, nu înseamnă automat că un muribund se vede ajungând la porţile împodobite cu perle, unde e întâmpinat de Sfântul Petru. (Acesta este unul dintre scenariile comune, descrise de pacienţii aflaţi la limita dintre viaţă şi moarte). El se poate afla în lumea spirituală a nativilor americani. Sufletul urmează un drum pe care nu îl putem prevedea.

Povestea lui Gerald are o urmare curioasă. La o lună după întoarcerea acasă, a mers împreună cu soţia lui, într-o vacanţă în

zona centrală și de vest a SUA, acolo de unde provenea familia sa. „Ne-am cazat la un hotel vechi, renovat. Camera noastră era acoperită cu tapet înflorat și aveam un pat cu baldachin. Însă, ceea ce mi-a atras atenția a fost un ziar înrămat, care atârna pe un perete. Era de la începutul secolului și înfățișa poza unui pompier voluntar. Chiar în mijloc, se afla bunicul meu, pe când era tânăr."

„Te-a zdruncinat acest lucru?", l-am întrebat.

„Nu, pentru mine a fost un semn că șamanul a avut dreptate. Mă bucur că bunicul meu a fost eliberat, oriunde s-ar afla acum."

Akasha

În toate poveștile cu fantome care vor să fie eliberate, ceea ce le ține aici sunt amintirile. Ele continuă să-și amintească viața fizică, că le-au rămas treburi nerezolvate. Spiritul neliniștit nu poate să evadeze în următorul stadiu al existenței. Asta înseamnă, în mod destul de ciudat, că atunci când viața de apoi a devenit reală, lumea fizică a devenit visul. Este doar o chestiune de perspectivă. Atunci când te afli într-un corp fizic, perspectiva ta face ca lumea fizică să fie reală. Atunci când visezi noaptea, starea de vis reprezintă realitatea. Atunci când „treci dincolo", atât starea de trezie, cât și visul sunt ireale, iar Akasha - domeniul conștiinței - este cea reală. Ce anume produce această schimbare a realității? Vedanta susține următorul lucru: conștiința este convinsă de propriile-i creații. Prin urmare, nimic din ceea ce putem vedea, auzi sau atinge - fie în stare de trezie, de vis, ori dincolo de amândouă - nu este real, ci reprezintă doar perspective care se schimbă.

A fi complet liber înseamnă să te trezești din toate stările asemănătoare visului și să declari cine ești: creatorul realității. Nu putem spune că toți oamenii care mor vor ajunge la această libertate absolută. Poate o vor vedea pentru o fracțiune de secundă. Poate

vor percepe posibilitatea de a se rupe de un vis – fiind, totuşi, seduşi de următorul care le vine în minte.

Am cunoscut o femeie care, copil fiind, s-a întors de la şcoală şi, intrând pe uşă, l-a văzut pe vărul ei din Chicago, care stătea într-un colţ şi o aştepta. Amândoi aveau în jur de opt ani, la vremea respectivă. Vărul ei nu a vorbit, iar fata a alergat să-i spună mamei că aveau un oaspete. Când a intrat în bucătărie, a descoperit că mama ei plângea. Fata a întrebat de ce, iar mama i-a spus că se întâmplase un deces în familie. Era vorba despre vărul ei din Chicago, care murise în acea dimineaţă. Oare fata îşi văzuse vărul sub forma unei viziuni, a unei premoniţii, sau fusese vorba, pur şi simplu, despre un act al imaginaţiei, care coincidea cu întâmplarea? Povestind, femeia mi-a spus că şi-a văzut vărul „în realitate". Totuşi, ce înţelegem prin „în realitate", dacă nu faptul că ceva este convingător? Această întâlnire cu o rudă plecată din această lume poate fi privită fie drept halucinaţie, fie la un nivel profund spiritual, în funcţie nu de evenimentul propriu-zis, ci de cine anume îl priveşte.

În viaţa de apoi, o persoană se trezeşte dintr-o perspectivă extrem de convingătoare – existenţa fizică – şi întâmpină posibilitatea libertăţii. Akasha nu este o perspectivă anume – este un teren larg deschis, care îşi aşteaptă jucătorii. Cine vor fi aceştia?

- Ar putea fi aceiaşi jucători cu care ne-am obişnuit.
- Ar putea fi jucători pe care ni i-am imaginat şi pe care dorim să-i vedem.
- Ar putea fi fiinţe din altă lume.
- Ar putea fi emanaţii ale noastre.
- Ar putea fi întruchipări ale unor idei abstracte.

În cultura lumii, au fost descrise toate aceste variaţii. Raiul creştin este o piesă akashică specifică, o dramă a răscumpărării, în care se află fiinţe din altă lume, împreună cu oameni cunoscuţi din trecut – şi o entitate abstractă, pe care o numim Dumnezeu. În măsura în care toate aceste imagini se materializează în minte, un

creștin muribund acceptă că a ajuns în Rai. Vedanta spune că cel mai profund adevăr este acela că persoana care moare a ajuns într-un spațiu creativ, Akasha, care produce orice se dorește.

Dar de unde știe o persoană, ce anume dorește? Răspunsul la această întrebare devine complicat. Să ne întoarcem pe Pământ și să punem aceeași întrebare. De unde știi ce anume îți dorești în acest moment? Până când apare următoarea ta dorință, nu știi. E absolut sigur că vrei ceva - pentru că mintea este un șir continuu de dorințe. Totuși, acest lucru nu face ca mintea să fie previzibilă. Poți fi o ființă cu tabieturi, care dorește întotdeauna ouă jumări la micul dejun, în timp ce poate eu sunt cu totul altfel și îmi doresc un mic dejun diferit în fiecare zi. Amândoi putem fi scoși brusc din șablonul nostru printr-un stres brusc, precum un deces în familie, pierderea slujbei, diagnosticul de boală cardiacă. Deodată, nu ne mai este foame. Mințile noastre doresc să ne întristăm, nu să mâncăm. Războiul imprevizibil dintre vechile șabloane și noile situații fac imposibilă fixarea dorințelor.

În același fel, Akasha ne scapă printre degete, pentru că este atât de deschisă în toate direcțiile. Este la fel de imprevizibilă ca un vis - și la fel de convingătoare. Chiar și așa, tărâmul akashic poate fi parcurs. De fapt, trebuie parcurs, dacă dorim să beneficiem de saltul creator pe care ni-l oferă viața de apoi.

Parcurgerea terenului

Avem șansa de a deschide posibilități dincolo de ceea ce cultura noastră ne-a condiționat să credem. O experiență nu se poate potrivi tuturor. Ochii noștri continuă să vadă ceea ce se așteaptă să vadă, chiar și atunci când folosim ochii sufletului - dar tărâmul akashic nu este un vârtej de imagini întâmplătoare. Este mai structurat decât un vis; are un fel de peisaj invizibil. Structura Akasha nu poate fi descrisă în termeni fizici. Cu toate acestea, dacă privim în

interiorul nostru vedem că şi desfăşurarea aparent incidentală a activităţii minţii noastre urmează un soi de structură invizibilă.

Să spunem că cineva vine la tine şi te salută, rostindu-ţi numele. Persoana zâmbeşte şi are o privire plină de aşteptari. Cum răspunzi? Mintea noastră face mai multe lucruri deodată. Consultă dosarele cu chipuri familiare. Caută un nume şi îl ataşează feţei corespunzătoare. Dacă niciunul dintre aceste elemente nu poate fi găsit imediat, mintea nu se simte la ananghie – dispune de resurse de rezervă. Trece în revistă chipurile în rândul cărora te-ai putea încadra, dar care sunt mai recente ori înregistrate vag. Caută prin mostre de nume din amintire. Analizează cele mai recente evenimente în care acest aparent străin ar fi putut juca un rol. Dacă niciuna dintre aceste variante nu funcţionează, mintea începe să se gândească ce să spună, pentru a acoperi acest gol de memoriei.

Suntem cu toţii familiarizaţi cu asemenea situaţii şi ne-am obişnuit să facem asocieri între nume şi chipuri, astfel încât nu ne minunăm cât de uluitor este întregul proces. Nu numai că mintea însăşi poate căuta informaţii cu o iuţeală incredibilă, ca pe Google, dar efectuează mai multe operaţiuni, având planuri de acoperire, în caz de eşec. Acest aspect implică o structură uimitor de complexă, dar invizibilă.

În viaţa de după, aceeaşi structură continuă să existe. În experienţele de la limita dintre viaţă şi moarte, subiectul, confruntat deodată cu o situaţie necunoscută, caută în interiorul său pentru un însemn familiar: rude decedate, voci pe care să le recunoască, o lumină Divină, prezenţa Dumnezeului tată (sau mamă).

Cu alte cuvinte, avem cu toţii o hartă interioară, pe care o consultăm. Această hartă ne pregăteşte să transformăm orice experienţă necunoscută, în ceva plin de sens. (În timp ce scriam acest capitol, am vizionat întâmplător o emisiune TV despre Rai, în care o femeie intervievată şi-a declarat convingerea de a fi fost în Rai. Experienţa ei la limita dintre viaţă şi moarte a avut loc în timp ce năş-

tea. A avut o criză și a intrat în comă, pentru o perioadă scurtă de timp. Reporterul a rugat-o să descrie Raiul. Chipul femeii a devenit extatic. A povestit despre o scară nesfârșită, care urca până la cer. De-a lungul scării, țopăiau animale fericite. A adăugat că albastrul cerului era indescriptibil, mai frumos ca oriunde pe Pământ. Mie mi-a apărut ca și când ar fi ales să-și interpreteze experiența ca pe un desen dintr-un caiet cu imagini din copilărie).

Psihologii au efectuat experimente care ilustrează automatismul cu care ne creăm sensuri. Într-un asemenea experiment, subiecții stau într-o cameră, în fața unui reportofon. Li se spune să asculte o casetă cu cineva vorbind și să ia notițe despre ceea ce se spune, fiind foarte atenți la detalii. De asemenea, li s-a spus că vocea de pe casetă va fi foarte blândă și înceată, pentru că acest experiment testează cât de bine poate creierul să înregistreze cele mai slab rostite cuvinte.

Caseta a fost pornită. Cuvintele de abia se auzeau. Subiecții s-au aplecat în față și au luat notițe, care au fost apoi strânse. Ceea ce nu li s-a spus a fost că vocea rostea fraze fără sens. Doar cuvinte întâmplătoare ieșeau din aparat. Cu toate acestea, fiecare subiect a luat notițe pline de înțeles, pentru că, în minte, așteptarea de a auzi cuvinte pline de înțeles a dus la crearea înțelesului.

În viața de apoi, posibilitățile creative sunt extinse enorm. În loc să pună o singură întrebare - *Ce spune vocea de pe casetă?* - mintea are o mulțime de întrebări de adresat: *Unde sunt? Ce se întâmplă cu mine? Cine am devenit? Ce mă așteaptă?*

În viața de apoi, mintea este multidimensională. Akasha ne poartă în afara limitărilor timp-spațiu. De fapt, noi suntem tot timpul multidimensionali, numai că suntem atât de convinși că trăim în lumea materială, încât ne confruntăm cu regulile acesteia. Acum trebuie să ne adaptăm la Akasha, unde există o structură fără reguli rigide și posibilități creatoare lipsite de dogmă culturală.

FIRUL INVIZIBIL

Sincer vorbind, ceea ce i-a spus Ramana lui Savitri nu a reprezentat o surpriză totală. Ea fusese învățată să creadă în suflet. Auzise că Sinele înalt - „locuitorul lăuntric", așa cum îl numea Krishna - era nemuritor. Dar aceste lecții păreau atât de îndepărtate.

„De unde știu că am un suflet?", a întrebat ea.

„Nu poți ști, văzându-l sau atingându-l", i-a răspuns Ramana. „Sufletul tău îți poate șopti, dar, chiar și atunci, poți să auzi doar ecouri ale propriei tale voci."

„Așadar, sufletul poate să fie o ficțiune?", l-a întrebat Savitri, simțindu-se copleșită.

„Sufletul nu este o ficțiune, doar pentru că e invizibil", i-a răspuns Ramana. „Privește!" Suspendat într-o rază de lumină, era conturul unei complicate pânze de păianjen, ancorată între două tufișuri. Strălucea și tremura la fiecare adiere.

„Un păianjen a creat această pânză", a spus Ramana. „Vezi lucrarea, dar nu îl vezi pe păianjen. El ține un fir subțire, care îi spune când ceva a aterizat în plasă. Unde a dispărut păianjenul? Nu contează, atâta vreme cât conexiunea există."

Savitri nu-și putea înfrâna încăpățânarea.

„Poate că, totuși, îmi imaginez doar că am un suflet."

„Ah, dar exact aceasta e minunea."

Chipul lui Ramana s-a luminat brusc de inspirație.

„Natura imaginează păianjeni. Au fost imaginați mari și mici, netezi și păroși, unii care trăiesc în aer, în apă și pe pământ, colorați în alb și negru, precum și de toate culorile. Gândește-te la puii de

păianjen, care își poartă firele primăvara, în timp ce păianjenii gigantici de apă se scufundă și prind pești. Suntem proști, dacă ne imaginăm că păianjenul este ceva inert. Este un vârtej plin de calități, schimbător și fascinant. Și sufletul e la fel. Indiferent de modul în care ți l-ai imagina, el va demonstra că are acea calitate și tot îi rămâne un potențial infinit. Atunci când întrebi: «Unde e sufletul meu?», răspunsul nu e un loc - e un potențial. Sufletul e oriunde este, a fost și va fi."

Ochii lui Ramana rămăseseră fixați pe unduirile pânzei de păianjen, care strălucea în lumina soarelui. Văzându-i fascinația, Savitri deveni, la rândul ei, fascinată. Nu putea ști cu siguranță dacă păianjenul care crease această pânză era alb, galben sau roșu, mare ori mic, mascul ori femelă - și, cu toate acestea, nu putea nega faptul că era real. Nu avea idee nici cum arăta sufletul ei, sau ce se afla dincolo de granița morții. Tot ce avea era un fir invizibil. Oare era de ajuns?

„Da", a spus Ramana. „Ai ascultat cu folos astăzi. Înveți."

Savitri a zâmbit, ușor neîncrezătoare. Brusc, devenise foarte obosită. S-a lăsat pe un pat din mușchi și a închis ochii. Încetul cu încetul mintea ei s-a potolit, până când a uitat unde se afla și pericolele pe care le înfruntase. Era suficient, ca să adoarmă.

REȚEAUA LUMILOR

Tărâmul akashic a fost interpretat astfel încât să capete înțeles pentru fiecare cultură în parte. În profunzimea lui, tărâmul reprezintă potențial pur. Dar marii ghizi spirituali ai trecutului au dorit să își asigure adepții că spațiul nu era același lucru cu un loc gol, vid. Știm acest lucru, pentru că propria noastră tăcere interioară nu este un vid. Nu e nevoie să murim, ca să mergem dincolo de gânduri și imagini. Atunci când cineva meditează destul de profund, gândurile dispar și lasă doar experiența tăcerii. Se poate spune că această tăcere este nimic, spațiu gol, dar înțelepții vedici ne spun că este, în realitate, o tăcere foarte bogată.

Am urmărit călătoria sufletului spre cel mai înalt stadiu pe care îl poate atinge – care este Akasha însăşi, sursa creativităţii. Diversele tradiţii spirituale îşi închipuie acest punct final, în moduri diferite. Iată şapte dintre ele, care continuă să influenţeze felul în care oamenii experimentează propria călătorie spirituală:

- Paradisul
- Mintea lui Dumnezeu
- Lumea spiritelor
- Transcendentul
- Transmigraţia
- Trezirea
- Disoluţia

Acestea sunt ultimele locaţii ale sufletului – şi fiecare posibilitate este autocreată. Un vis început pe Pământ continuă până când ajunge la sfârşit. Ingredientele sale sunt luate din structura invizibilă a minţii, apoi le combină astfel încât să aibă sens pe tărâmul akashic.

ŞAPTE DESTINAŢII PENTRU SUFLET

Paradisul: Sufletul vostru se găseşte într-o lume perfectă creată de Dumnezeu. Mergeţi în paradis pentru a fi recompensaţi şi nu părăsiţi niciodată acest loc. (Dacă sunteţi răi, mergeţi acasă la Satana şi nu părăsiţi niciodată acel loc).

Mintea lui Dumnezeu: Sufletul vostru se întoarce la Dumnezeu, dar nu într-un loc anume. Descoperiţi locaţia lui Dumnezeu ca pe o stare eternă, impregnată cu prezenţa Lui.

Lumea spiritelor: Sufletul vostru se odihneşte într-un tărâm al spiritelor plecate. Se uneşte cu străbunii şi cu cei decedaţi înaintea voastră, care s-au unit cu marele Spirit.

Transcendentul: Sufletul vostru dispare, timp în care persoana voastră se dispersează – fie rapid, fie gradat. Sufletul pur se reuneşte cu marea conştiinţei din care s-a născut.

Transmigrația: Sufletul vă este prins în cercul renașterii. În funcție de karma voastră, sufletul trece de la forme de viață mai joase, la altele mai înalte – și poate chiar renaște în obiecte. Ciclul continuă etern, până când sufletul scapă prin intermediul unei înțelegerii mai înalte a lucrurilor.

Trezirea: Sufletul vostru ajunge în lumină. Pentru prima oară, vede cu o claritate perfectă, realizând adevărul existenței, care a fost mascat de trupul fizic.

Disoluția: Eternitatea este neant. Așa cum elementele chimice ale trupului vostru se întorc la stadiul de atomi și molecule, conștiința creată de creier dispare complet. Nu mai existați.

Există multe suprapuneri culturale aici – o tradiție hrănind-o pe alta. Viziunea musulmanilor – conform căreia, eternitatea este o grădină paradisiacă, îmbogățită cu atracțiile sexuale ale huriilor și fructe exotice – își datorează existența, în parte, Grădinii Edenului. Lumile spirituale sunt comune peste tot pe glob. Grecii antici se așteptau să întâlnească umbrele celor plecați de-a lungul râului Styx în Hades – dar, filtrat prin timp și creștinism, Hades a devenit un Iad al pedepselor, condus de Satana, în timp ce locul grecesc binecuvântat de zei, câmpiile elisiene, a devenit Raiul.

Există lumi spirituale invizibile, care își au originea în divinația strămoșilor din Japonia și China. În vremuri preistorice, aborigenii au migrat dinspre Asia de Sud, înspre Australia și insulele din sudul Pacificului, aducând cu ei lumile lor spirituale. Împreună cu acestea, a venit și un fel de „timp al visului", care a influențat timpul obișnuit în care evenimentele din lumea materială pot fi percepute ca depinzând de evenimentele spirituale. Dar lumile spirituale nu au rezistat în India, unde credința dominantă a înglobat celelalte trei vieți de apoi: transcendența (uniunea cu marea conștiinței), trezirea (descoperirea că adevărata natură a unui om este Atman sau sufletul) și transmigrația (ciclul etern al renașterii).

Totuşi, naşterea într-o anumită cultură nu determină locul în care se găseşte sufletul vostru după „trecerea dincolo". S-a dovedit că viaţa eternă este, de asemenea, ceva foarte personal.

Conştiinţa extinsă

Presupunerea generală este că nimeni nu ştie, cu adevărat, ce se întâmplă după ce murim. Dar rishi au pus o întrebare: „De ce nici măcar nu ne aşteptăm să ştim?" În loc să fie de neştiut, poate că viaţa de apoi este ceva la care nu ne-am uitat cu prea mare atenţie. Şi, dacă este aşa, de ce-am făcut-o?

În primul rând, mintea este dependentă de repetiţie. Urmăm astăzi aceleaşi dorinţe pe care le-am avut şi ieri. Potrivit unor studii, până şi gândurile noastre de astăzi sunt 90% aceleaşi gânduri pe care le-am avut ieri. Obiceiul ne conduce acţiunile, un registru limitat al lucrurilor care ne plac şi care ne displac, ne guvernează gustul. Dacă vă temeţi să fiţi săraci astăzi, e probabil să fi avut aceeaşi frică şi în copilărie. Dacă vă gândiţi că veţi pierde câteva kilograme, e clar că acest lucru reflectă o obsesie care dăinuie de ani buni.

Cât priveşte latura pozitivă, filosofii scot în evidenţă faptul că dorinţa de a obţine plăcere şi de a evita durerea ne motivează în fie care zi, dovedindu-şi, în general, eficienţa. Suntem, de asemenea, reasiguraţi de ceea ce ştim. De fapt, rishi vedici declară că ceea ce face o persoană să simtă că este reală, e obiceiul. (În lumea afacerilor, atunci când cineva îşi pierde slujba brusc, pierderea poate fi devastatoare din punct de vedere psihologic - asta ca să nu mai menţionăm faptul că o concediere bruscă sporeşte considerabil riscul unui infarct, al cancerului sau al unui atac cerebral).

În măsura în care repetiţia ne dă forţă, ea are şi un efect de amortizare. Ţinând deoparte ceea ce este nou, ea forţează realitatea să intre în şabloane vechiului. Fiecare dintre noi locuieşte dincolo de un zid, după care se află potenţialul infinit al necunoscutului. Doar porţile cele mai mici sunt incluse în zid, iar noi stăm

și le privim, permițând unei experiențe să intre, dar excluzând-o pe o alta – considerând o experiență bună și pe alta rea. Atâta vreme cât continuăm să privim realitatea în mod atât de selectiv, libertatea rămâne doar o posibilitate îndepărtată.

În acest sens, moartea este un mare dar, pentru că elimină toate porțile, iar ferestrele se deschid. Moartea ne forțează să mergem dincolo de zid. În loc să vedem lucrurile familiare pe care le-am colectat cu atâta asiduitate – și pe care le numim realitate – trebuie să o luăm de la capăt. Rishi ne spun că nu intrăm cu mâna goală în tărâmul akashic. Oricare ar fi visul nostru în acest moment, *acest vis continuă*. Conștiința este legată, prin mii de fire, de amintiri vechi, obiceiuri, preferințe și relații.

Ori de câte ori cineva insistă să întrebe ce se întâmplă după ce murim, răspunsul meu vine sub forma unei întrebări sau a unei variații asupra unei întrebări: *„Cine ești tu?"* Trebuie să știi unde te afli în acest moment, pentru a ști unde te vei afla mâine – iar viața de apoi este doar un fel special al zilei de mâine.

Iată întrebările pe care trebuie să și le pună cineva:

1. ***Care este povestea ta?***

Povestea ta este mai mult decât o listă de evenimente din viață. Este vorba despre imaginea pe care o ai despre tine, despre felul în care te vezi, ce anume ți-a format mintea, ce amintiri și-au pus amprenta asupra ta. Punând împreună toate acestea, povestea ta îți spune unde te afli în cadrul ciclului vieții.

2. ***Care îți sunt așteptările?***

Așteptările sunt semințe. Odată plantate, se manifestă prin lucrurile pe care le obținem sau le pierdem în viață. Atunci când devii conștient de propriile tale așteptări, descoperi limitele tacite pe care ți le-ai stabilit tu însuți. Există o diferență uriașă între cei care așteaptă lucruri mari și cei care nu așteaptă așa ceva.

3. ***Care este scopul tău?***

Acesta este înțelesul pe care încerci să-l afli. Scopul merge mai departe decât lucrurile superficiale pe care sperăm să le obținem, majoritatea acestora centrându-se pe bani, posesiuni, statut şi confort. Dacă îți cunoşti scopul, ştii proiectul mai profund căruia îi este dedicată viața ta.

4. ***Care îți este destinația?***

Este vorba despre împlinire. Scopurile umane sunt nesfârşite. Se desfăşoară, nu ca o şosea care are un capăt, ci ca un fluviu care se uneşte cu marea, creând posibilități tot mai mari. Dacă îți cunoşti destinația, poți să îți imaginezi cea mai înaltă împlinire.

5. ***Care este calea ta?***

Dacă ai identificat scopul şi destinația, trebuie să ai o cale pentru a ajunge acolo. „Calea" a fost adoptat ca termen spiritual, dar, de fapt, toată lumea - spirituală sau nu - urmează anumite căi pentru a ajunge acolo unde se doreşte.

6. ***Cine sunt adversarii tăi?***

Mişcarea înainte nu este niciodată lipsită de obstacole. În calea ta, vei fi blocat. Câteodată, adversarul este exterior, dar, dacă te examinezi cu atenție, vei descoperi că este şi interior.

7. ***Cine sunt aliații tăi?***

Cu toții îi luăm şi pe alții în călătoria noastră. Asemenea adversarilor tăi, îi poți identifica pe aceşti aliați drept externi, dar ei reflectă doar propria-ți tărie interioară - la fel cum un adversar reflectă propria-ți vulnerabilitate.

Niciuna dintre aceste întrebări nu se referă la viața de apoi şi nu vizează credințele tale în Rai şi Iad şi nici sufletul tău. Se întâmplă astfel, pentru că ceea ce ştim în acest moment este imediat şi personal: felul în care simțim, ceea ce vrem, pe cine iubim. Şi este suficient. Deciziile pe care le luăm determină felul în care se desfă-

șoară viața. Nu trecem prin viață doar făcând alegeri bune și proaste. Trecem prin viață creându-ne pe noi înșine. Alegerea este mâna care dă formă lutului din care este alcătuită o persoană.

După o scurtă perioadă de gândire, fiecare dintre noi poate răspunde unor întrebări despre cine suntem și care este scopul nostru în viață. Tot ceea ce trebuie să facem, dacă dorim să alegem ceea ce se întâmplă în Akasha, este să extindem aceleași întrebări, trecându-le dincolo de pragul morții fizice.

- *Care vrei să fie povestea ta, după ce mori?*
- *Ce te aștepți să se întâmple în continuare?*
- *Ce înseamnă viața de după moarte, pentru tine?*
- *Unde te va duce ultima suflare?*
- *Cum vei ajunge acolo?*
- *Cine îți va bloca drumul?*
- *Cine te va ajuta?*

Observați cât de ciudat ar fi sunat aceste întrebări, dacă nu le-ați fi întâlnit întâi în viața de zi cu zi. Suntem prinși între două nivele ale existenței. Am să vă dau un exemplu:

Recent, am cunoscut-o pe Lydia, o femeie în vârstă, care a fost devotată unui roshi Zen (maestru), vreme de peste 30 de ani. Acest roshi era femeie - și mai degrabă italiancă, decât japoneză. Lydia a menționat aceste elemente neobișnuite, fără să-mi explice cum s-a întâmplat să o aleagă drept profesor.

„Am fost întotdeauna foarte apropiate. Nu este ceva la care cineva să se gândească prea mult. Totul vine de aici", a spus Lydia, atingându-și inima ușor. „Am petrecut timp împreună cu profesoara mea în Roma și, de-a lungul anilor, practica a devenit centrul vieții mele. În fiecare iarnă merg la Roma ca să stau cu ea - și practic Zen, împreună cu un grup mic pe care ea l-a strâns acolo."

„Ți-ai găsit calea", am remarcat. Ea m-a privit, îndoindu-se.

„Oare? Ultima oară când mi-am făcut bagajele, m-am tot întrebat: *De ce fac asta? Care este scopul?* Îndoielile mi-au părut ridi-

cole la început, dar apoi am început să mă trezesc noaptea panicată, neliniştită." Am întrebat-o care erau gândurile care o panicau. „Întotdeauna acelaşi lucru. Îmi imaginez că mă voi rătăci acolo, singură şi fără încredere în ceea ce fac. Dar ştiu că totul va fi bine, atunci când mă voi reuni cu grupul meu Zen, aşa că mă culc la loc."

După zeci de ani de meditație şi alte practici spirituale, Lydia se cunoştea bine pe sine, dar atacurile de panică se înrăutățiseră. M-a întrebat dacă ştiam de ce le are.

„Multe lucruri sunt posibile", i-am spus. „Poate că, pur şi simplu, mergi la Roma din obicei, iar angajamentul tău real a ajuns la capăt. Poate că nu ai primit ceea ce ai aşteptat de la budismul Zen. Poate că ai atins un nivel maxim de rezistență, care te împiedică să mergi mai departe." Lydia a încuviințat nerăbdătoare.

„Toate acestea. Câteodată sunt atât de dezgustată de mine însămi, de obiceiuri şi judecăți, încât cred că nu am ajuns nicăieri. Este posibil aşa ceva?"

„Sigur că ai ajuns undeva", am asigurat-o. (De fapt, Lydia avea o prezență formidabilă, care s-a făcut simțită încă din clipa în care a intrat în cameră). „Dar lucrurile pe care le-am acumulat din punct de vedere spiritual sunt puse pe un raft, iar lucrurile la care trebuie să mai lucrăm devin mai vizibile, asemenea petelor de pe o cămaşă, şi atrag atenția, chiar dacă restul veşmântului este curat."

Lydiei i-a plăcut analogia, dar a rămas neîncrezătoare.

„Poate că ceva dinăuntrul meu vrea să pun totul sub semnul întrebării şi să fiu deprimată, sau este ceva negativ peste care nu pot să trec. Dacă da, atunci ce este?"

I-am oferit mai multe feluri de a privi lucrurile.

„Eşti o persoană profund spirituală, iar acest lucru înseamnă că permiți celor mai intime probleme să iasă la suprafață, în loc să le ascunzi. A fi spiritual nu înseamnă să te simți confortabil tot timpul. Poți fi într-o etapă de tranziție, în care să aştepți nerăbdătoare o fază a călătoriei tale."

„Nu mi-am dat seama că am atâtea alegeri. Credeam că sunt doar..." Vocea i s-a frânt.

„În cădere? Deloc", am spus. „Majoritatea oamenilor petrec o mulțime de timp și depun mari eforturi pentru un singur lucru: evitarea adevărului dureros despre ei înșiși. Tu faci exact opusul."

S-a simțit mai bine și a avut la ce să se gândească. Mulți oameni rezistă angajamentului de a fi spirituali, după ce descoperă că acest lucru înseamnă un fel de dospire. Tot ce este serios și dificil este amânat, adesea până în ziua morții.

Dar rishi ne învață că autoexplorarea este cel mai important lucru pe care cineva îl poate face, în pregătirea pentru viața de apoi. Toate tacticile pe care le folosim ca să ne evităm pe noi înșine, trebuie eliminate. Acest lucru pune un om, precum Lydia, într-o poziție nefirească. De fapt, ea experimentează tărâmul akashic ca fiind propria-i tăcere interioară.

Budismul își descrie uneori practicile ca pe un proces conștient al morții. Se vorbește despre moarte în cazul amintirilor, al condiționărilor, obiceiurilor și autonegării - toate lucrurile pe care mintea le folosește pentru a nu se vedea pe ea însăși.

Pentru a experimenta tărâmul akashic, este nevoie de o stare extinsă de conștiință. Conștiința restrânsă ne ține ancorați în treburile de zi cu zi. I-am spus Lydiei că starea ei schimbătoare și lipsa deciziei erau simptomele pendulării între starea de conștiință extinsă și cea restrânsă. Atunci când mintea ei nu se afla în domeniul akashic, era centrată în personalitatea ego-ului ei. Dorințele și impulsurile cotidiene preluau controlul. Dar, alteori, mintea ei trecea dincolo de aceste hotare. Percepându-se cu o conștiință extinsă, renunța la ego, atât cât e posibil, și lucrurile de zi cu zi nu o mai țineau în loc.

„Este prețul pe care îl plătești", am spus. „Se întâmplă la fel cu toți cei care pornesc la drum cu dedicarea de care dai tu dovadă."

Lydia avea noroc şi era obişnuită cu trecerea de la un tip de conştiinţă, la altul. Mulţi oameni găsesc termeni negativi pentru expansiune. Ei spun: *„sunt aerian"*, *„mi-am pierdut echilibrul"*, *„habar nu am cine sunt"*. Câteodată se aplică aceste etichete, dar momentele de transcendenţă sunt trecute cu vederea. La sfârşitul conversaţiei noastre, Lydia a afirmat ceea ce a învăţat din îndelungaţii ani de experienţă: dramele pe care le trăim iau turnuri neaşteptate şi, pe măsură ce facem alegeri în viaţă, sufletul nostru se conturează. Important este să avem o viaţă a sufletului - iar acest lucru are loc doar prin expansiune.

O varietate de alegeri

Akasha este casa sufletului şi, prin urmare, nu poate fi limitată în niciun fel. În mod destul de straniu, misterul este felul în care reuşim să restrângem potenţialul nemărginit al propriilor noastre minţi. Dar o facem. Alegerile pe care le facem construiesc bariere invizibile care conturează structura invizibilă a minţii, în funcţie de drumul pe care îl alegem. Cuvintele cheie pentru asemenea alegeri sunt:

EXPANSIUNE	CONTRACŢIE
Expresie	Represie
Autocunoaştere	Negare
Alegerea nesiguranţei	Căutarea securităţii
Intuiţie personală	Părere primită
Orientare spirituală	Materialism
Acceptare de sine	Vină, autonegare
Individualism	Unitate
Altruism, lipsă de ego	Condus de ego

Aceste calităţi nu descriu tipurile de oameni, ci calităţile propriei noastre minţi - care se extinde şi se contractă, în funcţie de o mulţime de factori. Mintea nu este un lucru unic, ce se mişcă într-o

singură direcție. Putem să avem tendința de a fi mai expresivi în tinerețe, mai reprimați la bătrânețe - dar, de asemenea, este posibil să fi dezvoltat o intuiție personală, care să înlocuiască opiniile primite,și care le dă tinerilor sentimentul de apartenență. De la o zi la alta, mintea fluctuează chiar și atunci când simțim că suntem dedicați unui singur drum. Este natural ca viața să fie generoasă, așa că va continua și în viața de apoi. Pe tărâmul akashic nu există nimic altceva decât propriul nostru potențial.

Vreme de secole întregi, credințele esticilor au avut un efect slab asupra Vestului, în ciuda unor dovezi că Vechiul Testament consideră reîncarnarea posibilă. Gnosticii, o sectă de la începutul Creștinismului, au îmbrățișat reîncarnarea, înainte să fie nimiciți pentru erezie. Iisus pare să se fi referit la acest subiect, o dată. Adepții lui Ioan Botezătorul credeau că El este fie Mesia, fie reîntoarcerea profetului Ilie, numit Elias în Noul Testament. Acest lucru este important datorită credinței că Ilie avea să apară înaintea lui Mesia. Atunci când discipolii lui Hristos L-au întrebat despre aceasta, „El le-a răspuns: «Într-adevăr, Ilie trebuie să vină și va restabili toate. Eu însă vă spun: Ilie a venit deja, dar nu l-au recunoscut, ci au făcut cu el ceea ce au vrut». Atunci, discipolii au înțeles că le vorbea despre Ioan Botezătorul." (Matei 17:9-13) Cu toate acestea, în teologia catolică, reîncarnarea a fost condamnată ca erezie, începând din anul 553 d.Ch. Această neconcordanță cu spusele lui Iisus au dat naștere zvonului că toate referințele la reîncarnare au fost sistematic eliminate din Biblie.

Când scripturile vedice au început să fie traduse - la începutul secolului al XIX-lea - ideile cuprinse acolo au început să apară în locuri ciudate. Atman, de exemplu, a devenit foarte popularul termen Oversoul (Sufletul Suprem), pe care l-a răspândit Ralph Waldo în Noua Anglie, înainte de Războiul Civil. Inspirându-se din ideile indiene, cercul lui Emerson a început redefinirea credințelor puritane moștenite, renunțând la ideea de păcat, damnare și barie-

ra absolută dintre viață și moarte, care poate fi trecută doar prin intermediul credinței în Iisus Christos.

Actualmente, ne aflăm în fața unui amestec de credințe, din care a izvorât mișcarea transcendentă. Curentul New Age este o extensie a mai multor tradiții - cea mai importantă fiind teozofia, o mișcare spirituală care a început cu ședințele din saloanele victoriene și a fost profund transformată de hinduism. (De fapt, Mahatma Gandhi a citit pentru prima oară scripturile vedice, prin intermediul traducerilor englezești oferite de Societatea Teozofică din India). Spiritualismul de la sfârșitul secolului al XIX-lea a fost cel care a determinat asimilarea reîncarnării, de către cultura populară.

Prin contrast, unele versiuni ale vieții de apoi nu caută să se suprapună cu altele. Atunci când Mel Gibson a fost intervievat cu privire la controversatul său film, *Patimile lui Hristos* - care a pus accentul pe ultraviolență și aproape a neglijat iubirea creștină - acesta și-a recunoscut credința într-un Rai exclusiv. Gibson a fost întrebat de ziariștii de la ziarul *Herald Sun* din Australia, dacă protestanților le este negată salvarea eternă. „Nu există salvare pentru cei care nu îmbrățișează Biserica“, a răspuns Gibson, referindu-se la Biserica Catolică. „Să vă explic. Soția mea este o sfântă. Este o persoană mult mai bună decât mine. Sincer. Este episcopaliană, crede în Biserica Angliei. Se roagă, crede în Dumnezeu, Îl cunoaște pe Iisus, crede în El. Și nu este drept să nu ajungă în Rai, întrucât este mai bună decât mine. Dar decizia o ia Cel de Sus. Eu o accept.“

Fundamentalismul este adesea criticat pentru inflexibilitate și interpretarea ad litteram a scripturilor. Totuși, chiar și atunci când Creștinismul este mai flexibil cu privire la intrarea sufletelor în Rai, viziunea sa despre viața de apoi este ireversibilă. Experiența sufletului se încheie, o dată pentru totdeauna, într-o singură viață și, odată ajuns în Paradis, nu mai poți pleca. Dacă ești trimis în Iad, soarta ta este, de asemenea, permanentă. Marele avantaj al credinței într-o astfel de exclusivitate, agreată de milioane de creștini, mu-

sulmani și evrei devotați, este simplitatea și puritatea acesteia. Moartea este la fel de tranșantă ca și câștigarea unui meci de fotbal - sau pierderea, în cazul Iadului - și la fel de irevocabilă. Faptele bune și cele rele sunt contorizate, ținându-se seama de ponderea acordată fiecăreia. Un furt sau adulterul pot produce pedepse de valoare egală, în timp ce unele păcate, precum crima, anulează toate faptele bune și cumpără un bilet direct spre condamnarea eternă.

În hinduismul tradițional însă, aritmetica faptelor bune și a celor rele este flexibilă până la infinit.

Pentru fiecare act care produce karma negativă, trimițând sufletul în jos, înspre noua sa renaștere, există șansa de a echilibra balanța cu ajutorul karmei bune. Reîncarnarea îi permite, de asemenea, sufletului să experimenteze un Rai sau Iad după altul, fără limitare, până când Moksha, sau eliberarea, este obținută.

Moksha pune definitiv capăt ciclului de raiuri și iaduri. În acel moment, sufletul se întoarce la starea sa originară de conștiință pură - un strop de beatitudine, într-un ocean de beatitudine. Potrivit școlii Vedanta, eternitatea nu este o masă cu bunătăți.

Dacă „Dumnezeu este unul", așa cum declară atâția credincioși, trebuie să existe un strat mai profund al tărâmului akashic, unde neînțelegerile și alegerile iau sfârșit.

Conștiința este conștiință, indiferent cine o interpretează.

Akasha există dincolo de alegere, de minte - și, cu toate acestea, rămâne conștientă și vie. Această stare a unității este cea care atrage muribundul înspre ea.

Prin magnetismul sufletului, persoana este atrasă spre următorul stadiu al unui vis personal, care are o sursă universală.

PERCEPEREA SUFLETULUI

În clipa în care s-a trezit, Savitri a văzut că ajunseseră din nou la copacul de lângă care plecaseră. S-a înălțat și a mijit ochii din pricina luminii. Cum era posibil ca soarele să ajungă atât de sus pe cer? L-a văzut pe Ramana stând deasupra ei. Avea o privire misterioasă.

„Nu am plecat încă", a spus el. „Mai sunt câteva ore până la întoarcerea lui Satyavan acasă." Ridicându-se în picioare, Savitri a privit călugărul, de parcă acesta ar fi fost un magician.

„Ce ai făcut?" Ramana a ridicat din umeri.

„Erai epuizată. Ai dormit. Nu sunt responsabil dacă tu ai avut un vis productiv."

Fără alt cuvânt, și-a luat fluierul, exact așa cum făcuse înainte și a pornit. De data aceasta, Savitri l-a urmat fără ezitare. Nu au luat-o pe drumul care urca muntele, ci pe cărarea care îl cobora.

După o vreme, Ramana a spus: „Pe când eram tânăr, exista un prezicător care călătorea. Și-a ridicat un cort pe malul Gangelui. Orice persoană devotată dorește să moară în Benares. Familiile vin la înmormântare, iar un prezicător o poate duce foarte bine, în special cel despre care îți vorbesc, de vreme ce specialitatea lui era prezicerea zilei în care va muri o persoană. Dar eu am refuzat să merg."

„De ce?, a întrebat Savitri. Ramana a râs.

„Eu eram altfel, chiar și atunci. Obișnuiam să spun că e ușor să vezi viitorul. Voi merge la un prezicător care poate vedea prezentul. Cel mai greu este să vezi ceea ce se află aici."

„Poți să-mi explici asta?", a întrebat Savitri.

„Ai auzit de Maya?"

„Sigur. Este zeița iluziei."

„Chiar așa", i-a confirmat Ramana. „Dar ce este iluzia? Un fel de magie care ascunde realitatea de noi? Lasă-mă să-ți dau un exemplu. Să spunem că eu îți arăt o bucată de gheață, un nor de aburi și un fulg de zăpadă. Ai văzut vreun pic de apă? Dacă spui da, atunci ai învins-o pe Maya – forma gheții, a aburului și a fulgului de zăpadă nu te-au păcălit. Ai ajuns la esență – anume că toate sunt create din apă. Dacă spui nu, atunci iluzia te-a păcălit. Gheața, aburul și fulgul ți-au atras atenția și ai pierdut esența. Nu a fost nevoie de o zeiță, ca să fii păcălită. Tu i-ai permis minții tale să te distragă. Așa se întâmplă și în cazul sufletului. Privim oamenii și vedem totul la suprafață. Aceasta e urâtă, aceea e frumoasă, acesta e sărac, acela e bogat, pe acesta îl iubesc, pe acela îl urăsc. Totuși, fiecare este Atman – aceeași esență în infinite de forme."

„Asta vezi tu?", l-a întrebat Savitri.

„Da. Și la fel ai văzut și tu, atunci când te-ai îndrăgostit de Satyavan", a spus Ramana, pironind-o cu privirea. „Știu totul despre tine, prințesă."

Brusc, obrajii lui Savitri luară foc. Ramana îi descoperise secretul. Se născuse prințesă, cea mai iubită fiică a unui rege bogat și puternic. Apoi a venit vremea să se mărite și a insistat să-și găsească singură bărbatul potrivit, așa că tatăl ei, în ciuda grijilor pe care și le făcea pentru ea, a trimis-o cu un grup de nobili, ca să găsească soțul pe care îl dorea inima ei. Savitri și oamenii ei au trecut prin pădurea deasă și întâmplarea a făcut să ajungă la coliba unui tăietor de lemne. De îndată ce a pus ochii pe Satyavan, care era umil și sărac, Savitri s-a hotărât să se mărite cu el, indiferent care ar fi obstacolele.

Atunci când și-a anunțat decizia, Savitri și-a dezamăgit profund tatăl. Totuși, după ce l-a cunoscut pe Satyavan și i-a cunoscut inima bună, generozitatea și iubirea profundă pentru Savitri, regele a acceptat, de voie de nevoie, alegerea fiicei sale. Apoi, a avut loc o întâmplare nefericită. În cele trei nopți de dinaintea căsăto-

riei, Savitri l-a visat pe Stăpânul Yama. De fiecare dată i-a spus același lucru: Satyavan avea să moară după se împlinea exact un an de la căsătorie.

„Așadar, tu știai deja“, a zis Ramana. „Și totuși, te-ai hotărât să te căsătorești cu un om condamnat la moarte. De ce?“

„Pentru că îl iubeam“, s-a auzit șoapta lui Savitri.

„Și ce este dragostea adevărată, dacă nu recunoașterea sufletului altcuiva? Dacă poți vedea dincolo de toate iluziile așezate în calea ta de Maya, vei fi întotdeauna în legătură cu sufletul lui Satyavan. Această legătură nu poate fi niciodată pierdută, indiferent ce se întâmplă cu trupul său.“ Apoi, Ramana a atins fruntea lui Savitri și, brusc, aceasta a văzut trupuri arzând pe ruguri, pe malul Gangelui, iar cenușa lor zbura în vânt.

„Ochiul nu poate să nu vadă asta“, a șoptit Ramana. „Cu toate astea, nu a văzut niciodată sufletul. Iată de ce credem în moarte.“ După ce a lăsat cuvintele să-și facă efectul, a întrebat-o:

„Crezi că poți să nu mai crezi în ochii tăi, acum?“ Savitri a încuviințat și, pentru o clipă, a simțit că sufletul lui Satyavan se unește cu al ei, așa cum s-a întâmplat în ziua în care s-au întâlnit.

DIFERENȚA DINTRE VIAȚĂ +I MOARTE

Cunosc un om de șaizeci de ani, un broker pensionat, care și-a pierdut soția într-un accident tragic. Mergea cu mașina spre casă, la apusul soarelui și ceva i-a distras atenția. Cauciucul din față-dreapta a alunecat la curbă, iar o smucitură a volanului a făcut ca vehiculul să se răstoarne în trafic. Trei ore mai târziu, a murit la spital, din pricina hemoragiei interne masive. Soțul ei a fost șocat. Nu putea accepta această pierdere bruscă. Durerea psihologică uriașă s-a menținut multe luni. A devenit obsedat de ideea că trebuia să discute cu soția sa defunctă, sau să ducă permanent o viață chinuită.

„Se spune că, atunci când iubești pe cineva destul de mult timp, devine o parte din tine“, mi-a spus.

„Cred că este adevărat", i-am răspuns.

„Atunci moartea ia ceva din tine, chiar dacă nu ești tu cel care moare. Momentul plecării lui Ruth a lăsat un gol în mine. Iată cum aş descrie jalea - a fi străpuns de goluri ... şi doare îngrozitor." Stăteam în casa lui, care îmi părea mult prea mare pentru o singură persoană. Trebuie să-şi fi dat seama de asta, pentru că a închis mai multe dormitoare şi s-a retras pe un fotoliu din birou.

„În lunile de după moartea lui Ruth, am jelit ca un câine bolnav", a spus el. „Apoi m-am hotărât că este mult prea mult. O parte din inima mea îmi spunea, iar şi iar, că Ruth nu era plecată cu adevărat. Am început să am conversații cu ea. Cu toate acestea, nu am fost unul dintre acei oameni norocoşi, care simt prezența celor plecați dintre ei. Vorbeam cu... Ce? Cu aerul? Cu o scorneală a imaginației mele?" A făcut o pauză scurtă, înainte de a continua.

„M-am hotărât să merg la un medium. Ai fi uimit să afli cât de mulți oameni din sudul Californiei pot vorbi cu morții, pentru tine."

Am murmurat ceva despre nevoia supraviețuitorului de a şti ce s-a întâmplat cu persoanele dragi.

„Da, aşa este. Mediumul pe care l-am găsit avea doar intenții bune, sunt convins. Am intrat emoționat în casa femeii. Nu locuia într-un cort de țigani - nimic de genul acesta. Era o casă din oraş. Femeia arăta ca orice persoană pe care ai vedea-o la rând într-un supermarket, de exemplu."

Era liniştitor de realistă. I-a găsit omului un scaun confortabil, cu perne, a pus nişte sticle cu apă alături de el şi s-a aşezat de partea cealaltă a măsuței de cafea. A închis ochii şi a cerut tăcere. I-a spus bărbatului că poate medita, dacă ştie cum. Acesta nu ştia, aşa că a rămas cu ochii închişi. Din când în când, o privea pe furiş pe femeie, tăcerea părându-i-se mult prea îndelungată. Apoi s-a întâmplat ceva?

„Extraordinar! A spus că o femeie voia să-mi vorbească şi că vede nişte imagini: doi copii, unul departe acum, o cabană în mun-

ți, un câmp mare, alb (zăpadă? un lac înghețat?). Avem doi copii, iar fiica noastră locuiește în Anglia. Iar mie și lui Ruth ne plăcea să mergem la schi și, câteodată, închiriam o cabană lângă pârtii. Brusc, atenția mea a fost captată."

„Multor oameni le place să schieze", am remarcat. A oftat.

„Știu. Apoi a continuat. Mediumul a continuat să-mi spună lucruri care mi se păreau reale, dar dacă nu ai fost acolo..."

„Nu era nevoie să fiu acolo. Sigur te-ai gândit că era Ruth."

„Atunci și acolo, așa am crezut. Poate pentru că voiam atât de mult să fie ea."

A continuat să-mi spună - așa cum fac mii de oameni în asemenea situații - că mediumul a dat foarte multe detalii uluitoare. Oricine contactează un medium, desenează o imagine prin tușe mici, dar convingătoare - precum numele animalelor de companie și evenimentele ce rămân în cotloanele minții.

„Ruth ți-a spus că se află într-un loc bun și că nu trebuie să-ți faci griji. Era în siguranță și îți spunea că te iubește. Corect?"

„Știu că sună răsuflat", a spus bărbatul ezitând. „Dar ședința a fost foarte emoționantă. Aproape mi-au dat lacrimile. A durat în jur de 45 de minute. Mediumul m-a îmbrățișat. A fost foarte emoționant și pentru ea. Mi s-a părut ciudat să cred că, doar cu o oră înainte, eram complet străini."

„Și care a fost partea negativă?", am întrebat. A dat din umeri.

„M-am simțit imediat mai bine. Dar, apoi, au apărut îndoielile. De ce vorbea Ruth doar despre lucruri pe care le știam deja? Oare mediumul îmi citea gândurile sau aura? Se conecta la dorința mea disperată? Acum nu mai sunt sigur cât bine mi-a adus această ședință." Ceea ce nu știa acest bărbat era faptul că avusesem și eu o experiență similară. Cu mai mulți ani în urmă, am fost rugat să particip la studiul unei universități care dorea să afle dacă este reală comunicarea cu morții. Am stat într-o cameră izolată și mi s-a spus să nu rostesc niciun cuvânt - toate contactele cu mediumul urmau

să aibă loc prin intermediul liderului experimentului. De fapt, erau trei mediumi conectați la noi prin telefon, fiecare în altă parte a țării, fără să vorbească ori să se audă între ei.

Doi intre cei trei mediumi au întrebat:

„Îl aveți pe Deepak Chopra în cameră?"

Nu li se spusese cine eram, nici măcar că eram bărbat. Nu îmi auzeau vocea. Toți trei au spus că cineva plecat din această lume dorea să-mi vorbească. Doi și-au dat seama imediat că era tatăl meu, care decedase subit, cu doi ani înainte. Unul a insistat mai mult asupra relației cu mine, apoi și-a dat seama că era vorba despre tatăl meu. Acest „tată" îmi cunoștea porecla din copilărie, în hindi. A spus că era foarte fericit și că nu trebuie să-mi fac griji. Toți trei mediumii au descris sentimente generale, pozitive. Întregul experiment a durat sub două ore.

Asemenea bărbatului care și-a contactat soția răposată, m-am gândit că era o experiență reală. Și, la fel, m-am îndoit apoi. „Tatăl" meu știa lucruri pe care le știam și eu, dar nimic mai mult. Experimentul avusese indicații stricte, pe care ajunsesem să le regret. Nu puteam pune întrebări și nici nu puteam reacționa la ceea ce auzeam. M-am întrebat de ce persoanele decedate nu descriau mai mult moartea. Se mai pune, de asemenea, întrebarea dacă „Ruth" și „tatăl" meu ar trebui considerați fantome, suflete plecate dintre noi - sau niciuna dintre aceste versiuni. Pentru rishi vedici, sunt resturi de amintiri, informații care plutesc în Akasha, până când găsesc un loc de care să se atașeze. „Ruth" și „tatăl" meu au fost la fel de reali ca orice din Akasha, dar a le conferi un statut cvasi-fizic rămâne o problemă. Prefer să-l vizualizez pe acest„tată" care mi-a vorbit, sub forma aspectelor conștiinței care mi-au fost atât de apropiate, încât putem comunica încă.

Scepticii vor sublinia că avem obiceiul de a vedea și a auzi alți oameni, obicei la care nu vrem să renunțăm, chiar și după moarte. Prin urmare, o fantomă este un vestigiu, o iluzie creată de minte.

Credincioşii vor spune tocmai contrariul - anume, că fantomele sunt reale şi aproape fizice, întruchiparea într-o formă de umbră a oamenilor care nu pot găsi calea de a părăsi această lume. Dar, în ambele cazuri, obiceiul şi amintirea îşi intră în rol. Oare a fost obiceiul meu sau al tatălui meu, cel care ne-a adus împreună? Cred că un pic din amândouă, pentru că orice persoană cu care ai o relaţie de iubire şi intimitate îţi împărtăşeşte conştiinţa.

Suntem unul în interiorul celuilalt - lucru demonstrat de uşurinţa cu care îmi pot aminti vocea, chipul, particularităţile, structurile verbale şi modul de gândire pe care le avea tatăl meu. Într-o anumită măsură, am adaptat o parte dintre aceste aspecte şi le-am preluat, ceea ce şterge şi mai mult linia dintre noi. Atunci când vorbim cu morţii, folosim o legătură familiară, care poate fi puternică ori slabă. Când este slabă, vedem şi auzim decedatul în mintea noastră. Când este puternică, îl vedem şi îl auzim mult mai clar, ca şi cum ar fi în afara noastră. Dar nici eu, nici tatăl meu nu suntem în afara câmpului. Iată aspectul pe care rishi îl subliniază mereu, iar din experienţa mea, ştiu că este adevărat.

Puterile de care ai nevoie

A naviga cu succes prin domeniul obiectelor subtile înseamnă stăpânirea puterilor de care este nevoie acolo. Dacă „cealaltă lume" nu este doar o imitaţie a acesteia, acele puteri trebuie să fie diferite de tăria mentală şi cea fizică, precum şi de celelalte mijloace de susţinere din lumea materială. Totuşi, dat fiind că puterile noastre subtile fac parte din noi înşine, nu ne pot fi în întregime străine. Pentru mulţi dintre noi, lumea primordială este, desigur, cea fizică, dar ne folosim puterile subtile tot timpul, iar acestea ne sprijină în viaţa de apoi. Dacă rishi au dreptate, atunci când spun că toţi oamenii ocupă tărâmul akashic - atât cei aflaţi în viaţă, cât şi cei decedaţi, atunci puterile subtile ale conştiinţei unesc aceste două lumi.

PUTERILE DE CARE AI NEVOIE

Conștienta de sine: Puterea de a te cunoaște pe tine însuți. Această putere te menține centrat.

Bunăvoința: Puterea de a-ți deschide inima. Această putere permite realității să fie văzută, în ciuda vechilor condiționări și credințe.

Intenția: Puterea de a materializa dorințe. Această putere te conectează la scopul tău.

Discernerea: Puterea de a distinge. Această putere te ghidează în subtilitățile înțelegerii.

Acceptarea: Puterea nonrezistenței. Această putere îți permite să integrezi realitatea în tine însuți.

Pentru a cunoaște cu adevărat ceva atât de profund precum ceea ce se întâmplă după moarte, mintea trebuie să apeleze la aceste puteri. Este singurul lucru care ne separă de rishi vedici: ei își foloseau pe deplin puterile subtile. Noi apelăm la ele, într-o măsură mult mai mică. Amânăm călătoria sufletului, până când murim. Cu toate acestea, de puterile noastre subtile este nevoie în fiecare zi – pentru noi înșine și pentru acele relații care ne extind orizonturile.

Trebuie să fii centrat și *conștient de Sinele tău*, astfel încât să nu îi manipulezi pe ceilalți, sau să permiți să fii manipulat.

Bunăvoința de a vedea dincolo de ego-ul tău creează un spațiu deschis, pentru ca relația să se dezvolte.

În loc să-i permiți relației să fluctueze după cum îți dictează starea, *intenționezi* ca ea să devină mai bogată și mai profundă.

Partenerul te copleșește în mod constant cu un val de dorințe, nevoi și opinii (iar tu faci la fel în ceea ce-l privește). Trebuie să *discerni* cât din această influență exterioară este pozitivă pentru tine, dacă este neutră sau categoric negativă. După ce ai dat atenție tuturor acestor aspecte enumerate mai sus, poți să-ți *accepți* pe deplin partenerul, fără ca acest lucru să reprezinte o amenințare la

adresa integrității și dezvoltării tale personale. Acum înlocuiește cuvântul „suflet", cu „relație". Toate lucrurile care fac o relație să meargă, se aplică și sufletului tău. Acele calități vor fi cruciale, dacă viața de apoi te duce în domeniul sufletului, așa cum spune fiecare tradiție spirituală că se întâmplă. Tu și eu ne putem identifica deja cu fiecare experiență care are loc în viața de apoi, pentru că ne sunt familiare. Ele pot spune anumite lucruri despre ziua de mâine – indiferent dacă ziua de mâine va avea loc în lumea materială, sau în cea de după. Voi deveni mult mai conștient de sinele meu, pe măsură ce granița dintre „mine" și „ne-mine" se dizolvă. Sinele va începe să înconjoare mult mai mult din realitate, pe măsură ce granița va dispărea. Mă voi simți liber. Voi deveni mai doritor să mă schimb și să evoluez. Vechile mele credințe vor fi testate și li se va permite schimbarea, dacă va fi nevoie. Mă voi simți curios și fascinat. Voi avea credință în intenția mea de a cunoaște adevărul, orice mi-ar revela acesta. Voi simți că dețin controlul. Voi simți că pot deosebi straturile foarte fine ale naturii. Lumile subtile nu vor mai fi ascunse de mine, pentru că ele sunt deja în interiorul meu. Mă voi simți conectat. Îmi voi accepta propriul adevăr, pe măsură ce acesta se va revela. Acest lucru pune capăt fricii și îndoielii. Mă voi simți împlinit. Am pus accentul pe sentiment pentru că, pentru majoritatea dintre noi, motivația vieții e aceea de a avea sentimentul siguranței, al iubirii, al fericirii și al împlinirii. Ne conectăm la suflet prin intermediul acestor dorințe și suntem motivați să intrăm în tărâmul subtil al sufletului, din același motiv. Pentru unii oameni, această motivație este suficientă, dar majoritatea dintre noi au nevoie de un moment de răscruce, înainte de a ne pune conexiunile subtile la lucru.

„Soțul meu și cu mine aveam probleme", mi-a spus o femeie în jur de 40 de ani. Am să-i dau numele Kate.

„El a promis să lucreze mai puțin și să petreacă mai mult timp cu familia lui, dar acest lucru nu a schimbat lucrurile prea mult. A continuat să dea cu mătura în jurul casei și, în loc să se strecoare

afară ca să bea ceva, a început să se strecoare afară pentru a şi verifica mesajele audio de pe telefon. Pentru liniştea mea sufletească, am acceptat sugestia unei prietene şi am învățat aceeaşi tehnica de meditație pe care o folosea ea."

Kate mi-a povestit că această tehnică presupunea să stai singur, într-o cameră liniştită, de două ori pe zi, pentru 10 până la 20 de minute, repetând o mantră. La început, a adormit, dar profesoara ei a asigurat-o că acesta era un semn pozitiv. Acumulase mult stres, pe care trebuia să-l elimine din corp.

„A doua oară, lucrurile au decurs mai bine. Mintea mea a devenit mai liniştită şi am rămas trează. Respirația a căpătat un ritm încet, constant. Într-o zi, am fost surprinsă când am avut sentimentul că nu mai respir deloc. Încă şi mai surprinsă am fost atunci când am avut impulsul de a mă aşeza pe podea, în poziție de lotus. Nu mersesem niciodată la cursuri de yoga. Trupul meu părea să ştie ceea ce voiam să fac." Toate acestea au făcut-o pe Kate să se simtă bine şi a început să se simtă mai echilibrată în viața de zi cu zi, mai puțin predispusă furiei şi enervării. Lucrurile s-au îmbunătățit considerabil în căsnicia ei.

„Apoi, într-o noapte, pe când adormeam, am observat o strălucire slabă, albastră. Aveam ochii închişi şi, la început, m-am gândit că era o impresie, din pricina luminilor din dormitor. Era genul de lumină pe care o vezi după ce blitzul unui aparat foto te orbeşte. Dar, de data aceasta, era ceva diferit. Albastrul pe care îl vedeam părea magnetic. Nu-mi puteam desprinde atenția de la el. Apoi am deschis ochii în întuneric şi întreaga cameră era învăluită în aceeaşi strălucire albastră, cu sclipiri aurii."

I-am spus lui Kate că aceasta nu era o experiență neobişnuită pentru yoghini. Ea percepea lumina care emana dintr-un nivel subtil al percepției. Am întrebat-o cum simțea această lumină.

„Mă liniştea. Îmi dădea un sentiment de siguranță. Dar, mai mult decât orice, mă fascina. Mă atrăgea şi am simțit că aş fi putut-o

privi la nesfârşit."

„Ceea ce demonstrează", am spus, „că ai fost fascinată de propria ta conştiinţă. Se spune că sufletul se arată simţurilor noastre subtile, sub forma unei străluciri de perlă."

„Este ceva ce ar trebui să încerc să repet?", a întrebat Kate.

„Nu există un mod concret prin care să faci asta", am spus, „de vreme ce experienţa ta a fost spontană. Este ca şi cum ai încerca să repeţi o primă impresie, ori un prim sărut."

Când i-am văzut că devine uşor abătută, am asigurat-o că una dintre capcanele clasice ale căutătorilor spirituali era tentaţia de a repeta o experienţă înaltă. Acţionăm sub acest impuls. Aţi observat şi voi acest lucru? Surpriza unui apus de soare extraordinar, un moment delicat de intimitate, chiar o mâncare excelentă - pe toate tânjim să le repetăm. Dar nu este niciodată la fel, pentru că ceea ce face un moment special nu este apusul de soare, gestul de dragoste sau mâncarea bună. Este trecerea bruscă în lumea subtilă.

I-am povestit lui Kate despre continuumul experienţei care conduce de la fericire, la beatitudine, de la intimitate fizică, la uniune cu sufletul. Şi-a dat voie să parcurgă cu mai multă fluiditate, acest continuum. Meditaţia este o cale prin care ne putem depăşi graniţele. Nu este atât de puternică, încât să ne conducă percepţia într-un nou domeniu. În schimb, este o pătrundere blândă în senzaţii, sentimente şi intuiţii mai subtile - asemenea strălucirii albastre pe care a văzut-o Kate. Am felicitat-o şi i-am promis că vor mai veni şi alte experienţe extraordinare.

Prin intermediul scurtelor noastre călătorii în lumea subtilă, putem anticipa cât de blândă va fi viaţa de după moarte. Acolo, simţim puterea subtilă în mod natural. Pacea şi împlinirea vin prin intermediul comunicării directe cu sufletul. Promisiunea iniţială a acestei cărţi a fost dezvăluirea a trei tipuri de cunoaştere. Până acum, am descris viaţa de după moarte, strict în termeni spirituali. Aceasta reprezintă doar o treime din poveste.

DOUĂ CUVINTE MAGICE

„Priveşte. Vezi asta?", a spus Ramana. Arăta înainte, unde Savitri putea zări un fuior de fum, deasupra copacilor.

„Un foc pentru gătit?", a încercat ea să ghicească.

„Urmează-l şi află. Eu voi rămâne aici până când te întorci."

Ramana s-a aşezat confortabil pe un butuc. Atunci, Savitri a pornit spre fum. Curând, a observat că pomii fuseseră arşi. A văzut case dărâmate şi alte semne ale distrugerii. Ajunsese într-un sat părăsit. Soldaţii dintr-un regat învecinat invadaseră acest loc şi făcuseră una cu pământul toate casele, cu excepţia uneia, care rămăsese neatinsă. Savitri a mers spre uşa unde stătea o femeie bătrână.

„Totul este distrus în jur", a spus Savitri, înclinându-se în faţa ei. „Cum se face că locuinţa dumitale a fost cruţată?"

Bătrâna a răspuns:

„Toţi bărbaţii din satul nostru erau plecaţi la luptă. Când soldaţii au venit cu torţele ca să mă jefuiască şi să dea foc acestei case, le-am spus: *«Veniţi, veniţi, nimeni altcineva nu este destul de curajos încât să intre. Toţi cei dinăuntru au scarlatină. Ajutaţi-mă să am grijă de familia mea bolnavă.»* Auzind acestea, soldaţii s-au speriat atât de tare, încât au refuzat să mai facă vreun pas şi au fugit." Savitri a căutat în sari-ul ei şi a găsit o monedă mică, pe care i-a dat-o bătrânei. Apoi s-a întors în locul în care îl lăsase pe Ramana.

„De ce m-ai trimis acolo?", a întrebat ea.

„Bătrâna femeie a întors din drum o armată cu un singur cuvânt: *scarlatină*. Înțelepții știu că Moartea poate fi întoarsă, spunând doar atât: *Eu sunt*."

„Nu înțeleg."

Apoi, atunci când a privit cerul și a văzut că fuiorul de fum a dispărut, a devenit încă și mai nedumerită.

„Satul acela era doar un simbol", a spus Ramana.

„Pentru necazuri și supărări?"

„Nu. Pentru lipsa permanenței. Ia aminte, Savitri. Nu există permanență în această viață. Posesiunile vin și pleacă, la fel ca și ceilalți oameni. Cumva, reușim să facem față atâtor pierderi. Cum? Agățându-ne de noțiunea că *noi* suntem permanenți, că lumea noastră este veșnică. Dar e un drum greșit. Moartea este lacomă și vrea să distrugă totul, la fel de nejustificat precum o armată care invadează. Doar întinde-ți mâinile spre ea și spune: *Eu sunt*. Moartea se va retrage, pentru că nu există nimic de distrus. *Eu sunt*, elimină orice posesiune, așteptare. Nu are de ce să se agațe. Cu toate acestea, este tot ce ești și tot ce vei avea vreodată nevoie, în această lume sau în cea care va veni." Ramana vorbea autoritar, dar calm, iar acest lucru o ajuta pe Savitri.

„Bătrâna femeie a mințit, atunci când a vorbit de *scarlatină*. Tu trebuie să spui adevărul, atunci când rostești: *Eu sunt*. Cred că ești deja pregătită", a spus apoi Ramana blând.

„Cum pot să-l fac să fie adevărul?", a întrebat Savitri.

„Nu e greu. Când ești fericită, interiorizează-te și simte-l pe cel care trăiește experiența fericirii. Când ești tristă, interiorizează-te și simte-l pe cel care trăiește experiența tristeții. Sunt unul și același. Există un punct mic, nemișcat, care privește totul, care e martor la tot. Alătură-te acelei nemișcări, ori de câte ori poți. Observ-o, în loc să treci pe lângă ea. Familiaritatea este cel mai mare aliat al tău. *Eu sunt* este ființa ta.

Nu există nimic străin în a fi, pur şi simplu. La început, punctul mic şi nemişcat nu va fi o experiență prea vastă, însă poate creşte nelimitat. Atunci când mori şi, în sfârşit, nu mai ai nimic de care să te agăți, *Eu sunt*, va umple întregul univers. Înțelepții au repetat acest adevăr de atâtea ori, în fiecare epocă. Dar nu trebuie să cumperi un adevăr la mâna a doua. Găseşte acest *Eu sunt* în interiorul tău, iar el se va extinde, şi te va umple. Când acest lucru se întâmplă, eşti în siguranță. Ființa ta va fi aceeaşi cu sufletul tău."

ETERNITATEA

Atunci când toate imaginile au dispărut la nivelul subtil, persoana care moare, ajunge la eternitate. Eternitatea este sursa sufletului. Rishi spun că, acum, iluziile au încetat şi începe realitatea. Faptul că nu putem vedea eternitatea acum, în timp ce suntem vii – pentru că se extinde în toate direcțiile în jurul nostru – este o limitare pe care rishi se străduiesc să o depăşească.

Cu cât vederea ta este mai nelimitată, cu atât eşti mai real.

Oricât de mult ne-ar inspira, acest aspect ne dă şi un sentiment de nelinişte, pentru că suntem obişnuiți să trăim în interiorul acestor limite.

„În urmă cu mai mulți ani, am devenit interesată de spiritualitate", mi-a spus o femeie, „dar am detestat toată această vorbărie despre Unicul. Nu îşi găsea ecoul în mine. Ştiam că felul în care fusesem crescută – să cred într-un Dumnezeu asemănător unui bunic ce stă în Rai – mă limita foarte mult. Dar, măcar atâta lucru puteam înțelege! Identitatea nu o pot înțelege." Această reacție mi se pare foarte naturală. La sfârşitul călătoriei, nu există oameni iubiți, nu există o destinație fizică şi nici amintiri din planul material. Până şi expresia budistă „Lumină Clară" este doar o metaforă, de vreme ce eternitatea nu este nici lumină, nici claritate.

Imaginați-vă ce înseamnă acest lucru. Pe măsură ce vă apropiați mai mult de Eternitate, nu veți experimenta viață sau moarte. Nu veți fi bărbați sau femei. O clipă va fi la fel ca un secol, iar *înainte* se va contopi cu *după*. Am ajuns oare într-un loc atât de neinteligibil? Dacă lucrurile ar sta în acest fel, oricum ar fi prea de neînțeles, ca să mai conteze.

Eternitatea ne oferă mai multe şanse decât poate concepe mintea. Atunci când ajungi acolo, eşti liber cu adevărat. Absența imaginilor semnifică faptul că nu mai ai nevoie de imagini. Absența celor dragi înseamnă că nu mai ai nevoie de relații. Te-ai întors la sursă - dar în mod diferit. *Ai experimentat totul.* Creația ți-a arătat totul. Mintea pe care o posedăm poate să se dea înapoi, considerând că acesta trebuie să fie cel mai îngrozitor coşmar. Dar rishi - care au numit acest stadiu, Moksha, sau eliberarea - l-au sărbătorit. Doar sufletul eliberat pot alege *orice*. Nu există niciun salt înainte sau înapoi, iar întregul mecanism al plăcerii şi al durerii se opreşte.

Cum ar fi dacă te-ai simți liber? Neîngrădit? Fără nume? Dacă încerci să aplici orice cuvânt sufletului etern - bun, sfânt, iubitor, adevărat - rishi răspund cu „*netti*", un cuvânt din sanscrită, care înseamnă „nu asta". De fapt, în unele şcoli Vedanta, calea spirituală este numită „*netti, netti*" şi presupune repetarea „nici asta, nici asta", până când, printr-un proces de eliminare, ajungi la esență. Este, de asemenea, ceea ce presupune călătoria de după moarte. Persoana care moare realizează, pas cu pas, că: „*acesta eram eu, dar nu mai sunt*".

Pentru rishi, eternitatea este plăcută, pentru că ei percep zona de dincolo de moarte doar ca o altă stare a conştiinței. Astfel se face că o persoană, care şi-a descris cu multe detalii experiența la limita dintre viață şi moarte, a ajuns foarte aproape de descrierea eternității. Relatarea, acum faimoasă în literatura NDE, vine din partea artistului Mellen-Thomas Benedict, care a murit de o tumoare la creier, în 1982. Faptul că a fost mort pentru o oră şi jumătate, după

care s-a întors la viață, nu este credibil după standardele occidentale. În budismul tibetan, artistul ar putea fi considerat un *delog*, iar experiențele lui sunt la fel de detaliate ca cele descrise de alți *delog*. Voi descrie cazul în detaliu, pentru că această călătorie a lui Benedict, practic, ne furnizează o enciclopedie a vieții de după moarte.

El şi-a dat seama că a ieşit din trup şi că acesta era întins pe pat. Percepția lui a devenit mult mai largă - putea vedea peste, în jurul şi sub casa lui - şi a simțit că era învăluit în întuneric. Însă, curând, o lumină strălucitoare a devenit evidentă. A pornit spre ea, conştient că, dacă intră în lumină, va fi mort.

În acest moment, Benedict a luat o decizie uluitoare. A cerut ca experiența să înceteze - şi s-a întâmplat întocmai. Faptul că a găsit o cale de a controla ceea ce se întâmpla după moarte nu ar surprinde un rishi, dar este un caz aproape unic în literatura NDE. Benedict a cerut oprirea, astfel încât să poată vorbi cu Lumina. Aceasta îşi schimba continuu forma, semănând uneori cu Iisus ori cu Buddha, alteori transformându-se într-un simbol complex, asemeni unei mandala ori unor imagini arhetipale. Lumina i-a spus (sau, pentru a fi precişi, i-a transmis informația minții lui) că unei persoane care moare i se oferă un ciclu de imagini care se potriveşte propriului sistem de valori: creştinii văd imagini creştine, budiştii văd imagini budiste. Fiind un moment-cheie, persoana poate intra in experiență şi o poate modela, aşa cum şi-a dat seama Benedict că face. (Lumina i-a explicat că el era un caz rar: majoritatea oamenilor mergeau mai departe, fără să-şi pună vreo întrebare).

Faptul că Benedict a văzut atât de multe imagini, poate avea legătură cu faptul că, după ce a aflat că suferă de cancer, a studiat religiile şi tradițiile spirituale ale lumii. Apoi, Benedict şi-a dat seama că ceea ce vedea era matricea Marelui Sine, pe care l-a descris ca pe o „mandala a sufletelor umane" - adică, un şablon cosmic al conştiinței. Fiecare persoană, a realizat el, era un Mare Sine, care serveşte ca suprasuflet şi, de asemenea, ca un canal care merge

înapoi la sursă. Aceşti termeni, aproape neschimbaţi, par preluaţi, în întregime, din Vedanta. Acest lucru lasă loc îndoielii, de vreme ce Benedict putea fi puternic influenţat de recenta lectură a scripturilor indiene. Pe de altă parte, din punctul lui de vedere, experienţa a fost, în întregime, spontană şi reală.

Privind matricea sufletelor, Benedict şi-a dat seama că erau toate conectate, că omenirea forma o singură fiinţă. Fiecare dintre noi este un aspect al acestui întreg. A fost atras de matrice, pe care a descris-o ca fiind de o frumuseţe inefabilă. Radia o iubire vindecătoare, generativă, care l-a copleşit. Lumina i-a transmis că matricea sufletelor forma un nivel subtil de energie care cuprindea Pământul şi care menţinea legăturile dintre oameni. Benedict se implicase, vreme de un deceniu, în domeniul dezarmării nucleare şi al ecologiei - chestiuni tulburătoare, care i-au inoculat o doză mare de optimism. Acum era confruntat, spunea el, cu frumuseţea pură a fiecărui suflet uman - iar acest lucru l-a uluit.

A fost surprins în mod deosebit de faptul că niciun suflet nu conţinea răutate, iar lumina l-a informat că sufletele nu pot fi rele, de la origine. La baza tuturor acţiunilor umane se află căutarea iubirii - iar atunci când oamenii ajung să facă fapte rele, cauza este lipsa iubirii. Atunci când Benedict a întrebat dacă acest lucru înseamnă că omenirea poate fi salvată, a auzit un „sunet de trompetă“, însoţit de o lumină spiralată şi i s-a spus să nu uite niciodată răspunsul: fiinţele umane erau deja salvate, oricât de cruntă ar părea situaţia actuală.

Benedict a experimentat extazul profund, atunci când a fost absorbit mai adânc în Lumină, ajungând la un alt tărâm - mai subtil, dar şi mult mai vast. A văzut „un şuvoi uriaş de lumină, vast şi plin, venit din adâncul inimii vieţii“. Când a întrebat ce este, Lumina i-a răspuns că acela era fluviul vieţii şi că poate bea din el, după pofta inimii. Mânat de o curiozitate fără margini, i-a cerut acum Luminii să-i dezvăluie întregul univers, „dincolo de toate ilu-

ziile umane". I s-a spus să pornească pe fluviul vieții – și a făcut întocmai, trecând printr-un tunel și auzind „bubuituri înfundate". Viteza lui a depășit-o pe cea a luminii, atunci când a părăsit sistemul solar. A trecut prin inima galaxiei și a devenit conștient de multiplele lumi și forme de viață. În acest moment, Benedict a făcut o descoperire surprinzătoare – și anume, că ceea ce părea a fi o călătorie prin spațiu era, de fapt, expansiunea propriei conștiințe. Imaginea galaxiilor și a aglomerărilor de stele pe lângă care trecea reprezentau propria-i conștiință, care trecea dincolo de limitele spațiului și ale timpului.

Prin urmare, Benedict descrie cum galaxii întregi au dispărut într-un singur punct, cum toate formele de viață și-au făcut cunoscută prezența și cum a apărut o a doua Lumină, care conținea fiecare vibrație din univers. Potrivit rishilor vedici, acestea sunt vibrații din care se naște creația, ceea ce înseamnă că Benedict a fost martorul operațiunii de conștientizare.

Benedict și-a găsit propriul limbaj pentru acest stadiu, spunând că a fost pus în fața hologramei Universului.

Trecând în cea de-a doua lumină, a avut experiența unei schimbări profunde, spre tăcere și nemișcare totală. Putea încă experimenta, însă și-a dat seama că putea ajunge la infinitate. Se afla într-un spațiu gol – sau în pre-creație, cum l-a numit el – iar conștiința sa era nelimitată. Se afla în contact cu absolutul, ceea ce nu a reprezentat o experiență religioasă, ci una de conștiență fără granițe. El a perceput cum întreaga creație se generează pe sine – fără început sau sfârșit. În locul unui Big Bang – un eveniment singular, care a creat universul – Benedict a perceput milioane de Big Bang-uri care generau constant, noi universuri. De vreme ce el se afla dincolo de timp, acest lucru se petrecea simultan, în toate dimensiunile.

După ce a atins o epifanie cosmică, drumul lui Benedict s-a inversat, pas cu pas, și s-a trezit în patul său de acasă, realizând fără

tăgadă - fiind acum atât de familiarizat cu literatura NDE - că moartea era o iluzie.

Benedict a presupus se va întoarce pe Pământ sub forma unui bebeluş, într-o nouă reîncarnare. Totuşi, când a deschis ochii, a văzut că avea acelaşi trup - cel care fusese mort mai mult de o oră, potrivit asistentei care a fost prezentă (nu a existat aparatură de monitorizare şi nici medic). Asistenta, care plânsese pentru el, l-a asigurat că, după toate semnele, fusese mort. Trupul îi devenise rece şi ţeapăn. Un stetoscop performant a indicat că inima nu mai bătea. (Această afirmaţie este atât de scandaloasă din punct de vedere medical, încât ar putea determina un sceptic să nege întreaga poveste a lui Benedict).

Cu toate că, la început, a fost dezorientat, Benedict s-a simţit mai bine decât se simţise oricând în viaţa sa. A fost nevoie să aştepte trei luni până la următorul examen cerebral. Era foarte neliniştit în privinţa tumorii, dar veştile s-au dovedit a fi excelente. Toate urmele de boală dispăruseră. Oncologul a explicat acest lucru prin remisia spontană - un caz rar, în care tumoarea dispare de la sine. Acest lucru contrazice ideea că remisiile prin intermediul morţii nu există în literatura medicală, iar remisiile unor tumori cerebrale aflate în stadii avansate, din câte ştiu eu, sunt cele mai rare.

Părerea mea este că fiecare punct final reprezintă un punct de început. Pentru Mellen Benedict, conştiinţa pură a devenit sfârşitul unei călătorii fantastice. Pentru rishi, este începutul trăirii în prezent. Unul dintre cele mai originale aspecte ale experienţei lui Benedict este faptul că a ajuns să afle cea mai mare valoare a prezentului: „Oamenii sunt atât de ocupaţi, încercând să devină Dumnezeu, încât ar trebui să-şi dea seama că suntem deja Dumnezeu şi că Dumnezeul devine noi înşine. Iată la ce se rezumă totul."

Sentimentul său că vidul este peste tot, că domeniul invizibil conţine totul, că Dumnezeu a înzestrat fiinţele umane cu toate avantajele posibile, sună foarte adevărat din punct de vedere spiritual.

Călătorind în trei lumi

Un materialist convins ar putea considera imposibilă călătoria în lumi non-fizice - dar, de fapt, călătorim spre alte stări de conștiință, tot timpul. Potrivit părerii rishilor, cu toții trecem prin trei stări de conștiință, care răspund de toate experiențele:

- Conștiința obiectelor fizice.
- Conștiința obiectelor subtile.
- Conștiința în care nu se află nimic altceva - conștiința pură.

În fiecare stare, sufletul arată diferit. În lumea fizică, sufletul este centrat în jurul emoțiilor și idealismului. Asta înseamnă căldura inimii, iubirea, devoțiunea față de Dumnezeu. Ne privim sufletele pentru a ne reaminti că avem o sclipire Divină în noi și, cu toate acestea, nu ne bazăm viața pe acest lucru. Sufletul nu este un far - ci, mai degrabă, un set de felinare stradale.

În lumea subtilă, sufletul este spirit, denotând sfințenie, apropiere de Dumnezeu și libertate față de toate poverile existenței fizice. Sufletul nu mai oferă doar confort. Este binecuvântarea că durerea a fost ascunsă. Sufletul este constant acum. Călăuzirea lui poate fi urmată fără confuzie. Sentimentul primar este magnetic: ființa este atrasă inexorabil înspre Divinitate. În domeniul conștiinței pure, uniunea este completă. Putem vedea că sinele și sufletul sunt același lucru. De vreme ce nu există aici și acolo, sufletul nu are locație. Există peste tot și nicăieri, în același timp. Nu mai experimentezi bunătatea, sfințenia sau puritatea sufletului. Pur și simplu, ești.

După moarte, o persoană experimentează dimensiunea subtilă, în mod automat. Cu toate acestea, pentru rishi, fiecare dimensiune este înconjurată de celelalte. Apariția îngerilor pe Pământ este posibilă, chiar dacă ei sunt desemnați domeniilor subtile, așa cum este șederea profetului Mohamed în rai, pe un cal alb. Fiecare implică o modificare a conștiinței. În același timp, fiecare stare a

conştiinţei are calităţile sale particulare şi este percepută ca propria sa realitate separată.

TREI LUMI: O HARTĂ A ETERNITĂŢII

1. Conştiinţa obiectelor fizice:

Aceasta este lumea lucrurilor concrete, pe care le verificăm prin intermediul celor cinci simţuri. Ea respectă un timp linear. Ne percepem ca pe nişte trupuri fizice, separate în timp şi spaţiu. O viaţă ocupă un număr limitat de ani, între două evenimente absolute - naşterea şi moartea. *Legile* respectate în această dimensiune sunt stricte. Gravitaţia, viteza luminii şi conservarea materiei şi a energiei (care nu pot fi nici create, nici distruse) formează baza oricărei alte legi naturale.

Dacă aceasta este lumea ta primară, ai anumite *puteri* care îţi permit să o explorezi. Acestea includ puterea fizică, hotărârea, raţiunea, expresia emoţională, sexualitatea şi autoritatea personală. Cu cât îţi foloseşti mai mult puterile, cu atât ai mai mult succes. În acelaşi timp, sunt mai multe şanse să te ataşezi de această dimensiune a conştiinţei, percepând-o ca fiind unică. În această lume, *Akasha* seamănă cu un spaţiu fizic, plin cu infinitatea lucrurilor materiale. *Sufletul* pare personal, dar este văzut doar în secvenţe scurte.

2. Conştiinţa obiectelor subtile:

Aceasta este lumea viselor, a imaginaţiei şi a inspiraţiei, în multiplele sale forme. Verificăm această lume prin intermediul intuiţiei, detectând calităţi precum iubirea şi frumuseţea, simţind o prezenţă subtilă înăuntru şi afară, care nu este disponibilă celor cinci simţuri. O viaţă în această dimensiune durează atât cât poate fi imaginată.

Legile lumii subtile sunt fluide. Evenimentele pot avea loc înainte sau înapoi. Structuri invizibile pot persista vreme îndelungată (de exemplu, miturile şi arhetipurile), dar chiar şi atunci, timpul nu le leagă la fel de strict ca în lumea fizică. Gravitația şi viteza luminii nu mai sunt absolute. Dacă aceasta este lumea ta primară, vei avea anumite *puteri*, care îți vor permite să o explorezi. Acestea includ imaginația, memoria, abilitățile artistice, sensibilitatea spirituală, capacitățile de vindecare şi intuiția. Cu cât îți exerciți mai mult aceste puteri, cu atât ai mai mult succes. Cu toate acestea, te poți detaşa de lumea fizică, fără să poți trece prin ea, la fel de bine ca o persoană fără intuiție şi sensibilitate spirituală. Acest lucru te va îngrijora, până când vei descoperi că lumea subtilă este capabilă să te sprijine.

Akasha pare de vis, plină cu amintiri şi imagini, arhetipuri şi zei, spirite şi ființe eterice. *Sufletul* pare o forță călăuzitoare, ce te poartă înapoi la sursă. Îl simți în mod constant.

3. Conştiința pură:

Aceasta este lumea conştiinței care se percepe pe ea însăşi. Nu există obiecte - nici grosiere, nici subtile. Verificăm această lume prin intermediul lui „*Eu sunt*". Existența devine propriul său sfârşit, propria sa recompensă. Ca experiență, conştiința pură începe cu o minte tăcută, şi capătă amploare şi înțeles, pe măsură ce persoana o trăieşte.

Legile acestei lumi se aplică însăşi creației. Semințele fiecărui obiect şi eveniment germinează aici. Există posibilitatea timpului, a spațiului şi lucrurilor fizice. Există, de asemenea, posibilitatea minții, chiar dacă fără gânduri ori imagini. Cu toate că este complet lipsită de orice lucru vizibil, conştiința pură este dornică să dea viață; misticii ne spun că este însărcinată cu Tot Ceea Ce Este.

Dacă aceasta este lumea ta primară, nu ai nevoie de puteri ca să o navighezi. Trecerea timpului şi expansiunea spaţiului sunt evenimente neutre pentru tine. Vin şi pleacă în interiorul fiinţei tale. Asişti ca martor, fără să te ataşezi, cu toate că, dacă vrei, poţi să apelezi la orice calitate - iubire, compasiune, putere, adevăr - şi să ai o experienţă deplină. În această lume, *Akasha* pare necreată. Concepte precum naşterea şi moartea, viaţa şi moartea nu au nicio relevanţă. Există o singură existenţă. *A fi* este o experienţă atotcuprinzătoare. Trebuie Ţinut minte că viaţa de după nu este atât de „după", precum ne-o imaginăm. Toate cele trei dimensiuni ale conştiinţei noastre sunt atotprezente.

Akasha care cuprinde lumea lucrurilor fizice este tridimensională. Ochii noştri pot privi un peisaj, pentru a ne indica unde ne aflăm. *Sus* şi *jos* sunt direcţii fixe, care ne orientează în spaţiu. *Înainte* şi *după* sunt puncte fixe în timp, pentru a ne ajuta să ne orientăm şi să determinăm unde ne aflăm în decursul vieţii noastre.

Akasha care cuprinde lumea obiectelor subtile are limite mult mai vagi. O persoană se poate orienta după coordonatele *sus* şi *jos*, ori *înainte* şi *după*. Cu toate acestea, ele se pot schimba, cât ai clipi, într-un spaţiu al visului, care pluteşte liber. În absenţa dimensiunilor fixe, experienţa este măsurată în termenii intensităţii. Emoţiile sunt acutizate, visele devin mai clare, iar prezenţa îngerilor şi a altor entităţi eterice este simţită în mod direct. Pe măsură ce se capătă experienţă, acest spaţiu devine unul confortabil, aşa cum se este deja pentru artişti, persoane intuitive şi oameni profund spirituali.

Akasha se cuprinde pe ea însăşi - este existenţa pură. Ea dă un sentiment incredibil de siguranţă, pentru că există unitate în tot. Oricare experienţă vine din interior, dintr-un punct din care emanează creaţia, precum o undă energetică sau o floare care se deschide la infinit. *Sufletul* este impersonal. Este *A FI*, la care nu se mai adaugă alte calităţi.

Schimbarea preferințelor voastre

Până acum am folosit metafora călătoriei, pentru a descrie ceea ce se întâmplă în viața de apoi. Majoritatea oamenilor se așteaptă să renunțe la lumea fizică, pentru o lume „mai înaltă". Rishi vedici evidențiază faptul că schimbarea reală este una a preferințelor. Atunci când murim, renunțăm la alegerea „conștiinței obiectelor fizice" și trecem la „conștiința obiectelor subtile". În Vedanta, aceasta înseamnă să mergi în Rai.

O schimbare a preferințelor pare ușoară, din perspectiva rishi. Totuși, ea se dovedește a fi deosebit de dificilă pentru majoritatea oamenilor - estici și vestici, deopotrivă - pentru că lumea fizică este atât de convingătoare. Îndoiala apare atunci când ne gândim la lumea cealaltă, în ciuda faptului că locuim în ea, ori de câte ori visăm. Un exemplu perfect al unor asemenea îndoieli și neliniști ne aduce Hamlet, din piesa lui Shakespeare.

În cel mai renumit monolog al lui Hamlet, „A fi sau a nu fi", personajul se întreabă dacă ar trebui să se sinucidă, când este pus în fața unei nenorociri copleșitoare. Nu reușește să-l ucidă pe uzurpatorul tronului, unchiul său Claudius, așa cum îi ordonă fantoma tatălui său. Este captiv în suferință și afectat de atâtea lucruri - propria-i conștiință, sentimentul lașității și al eșecului, dezgustul față de trădarea sexuală a mamei sale și o adâncă depresie, frizând nebunia. Chiar dacă sinuciderea i-ar curma suferința, Hamlet abordează problema în mod logic, analizând-o așa cum este obișnuită să facă o minte rațională.

... Să mori, să dormi.
Să dormi, poate să visezi! Aici e greul!
Căci în acest somn al morții, ce vise poți visa?
Când am lepădat această cochilie muritoare,
Trebuie să ne acordăm o pauză.

Lăsând deoparte măreția poeziei, Prințul Danemarcei este prins între lumea fizică și cea subtilă, iar el nu reușește să creadă în niciuna. Dar să explicăm problema în limbajul actual: este moartea sfârșitul, sau seamănă cu somnul? Dacă seamănă cu somnul, acest lucru reprezintă sfârșitul problemelor mele, sau voi fi înghițit de coșmaruri? Poate că aceste vise sunt mai rele decât viața, chiar și atunci când viața este plină de durere. Nu pot vorbi cu niciun om întors din morți, așa că nu pot rezolva această problemă. Sunt lăsat pradă îndoielii. Iar îndoiala este suficientă, ca să mă agăț de viață.

Iată ce vrea să spună Vedanta în ceea ce privește schimbarea preferinței? Dacă nu ai succes, vei fi captivul îndoielii. Secretul este că ***tu trebuie să stăpânești puterile lumii subtile, pentru a renunța la lumea fizică.*** Chiar în acest moment, te bazezi pe gândul rațional. Treci de la un eveniment la altul, în mod linear. Puterea ta fizică îți permite să manipulezi obiectele și ești sigur că te poți apăra. Determinarea și forța caracterului te sprijină în îndeplinirea scopurilor pe termen lung. Niciuna dintre aceste puteri nu este relevantă pentru lumea subtilă și, prin urmare, nu furnizează sprijin în viața de după.

Pragul dintre realitatea fizică și cea subtilă te poate dezorienta. Avem deja această experiență, în vise. Într-un vis, poți să ridici o casă de parcă ar fi un fulg, te poți întoarce în timp, sau te poți simți complet neajutorat într-o situație înspăimântare - oricât de mult ai încerca să scapi.

Îndelungata saga a ucenicie lui Carlos Castaneda cu Don Juan, vrăjitorul Yaqui, care a devenit maestrul său spiritual, reprezintă practic o educație, pentru ca acesta să învețe cum să navigheze în lumea subtilă, în care Castaneda se portretizează ca fiind copleșit de neliniști și îndoieli.

Într-un episod, Don Juan ia mâna lui Castaneda și, împreună, sar peste un copac înalt. Când ajung pe pământ, Castaneda se simte rău și este dezorientat, îi vine să vomite (greața, alături de frică,

este senzația care îl domină pe ucenic). Don Juan întreabă: „*Care este diferența dintre a sări peste un copac - așa cum am făcut noi - și a sări peste un copac, într-un vis?*“ Apoi, răspunde tot el: „*În vis poți sări foarte ușor peste un copac, pentru că este un lucru normal în acea lume. Știi că urmează să te trezești și, atunci când o faci, îți dai seama că toate evenimentele din visul tău au fost doar impulsuri neurale ale creierului tău. Nu a existat niciun copac «real». Privești înapoi la întreaga lume a visului și îți pare o iluzie.*“

Motivul pentru care nu poți sări peste un copac, în lumea fizică, este acela că nu îți dai seama că te poți trezi. Un vrăjitor este cineva care s-a trezit din vis, astfel încât, pentru el, a sări peste un copac este ceva natural. Totul se aseamănă cu impulsurile neurale din creier. Nu există un copac „real“. Dar, dacă tu crezi că acest copac este real, trebuie să accepți limitările unei asemenea lumi.

Omul realizează brusc provocarea imensă pe care o presupune alegerea de a se îndepărta de fizic. Oare acest lucru implică posibilitatea de a sări peste copaci? Acesta ar fi un caz extrem, dar totuși, întâlnit (învățăturile catolice și hinduse sunt pline de sfinți care levitează, iar o călugăriță din Egipt a trebuit chiar să fie rugată să coboare de pe prăjina ei, de deasupra copacului). Sunt mai atras de oamenii cărora li se pare greu până și să facă doar câțiva pași. Faptul că atât de mulți dintre noi explorăm misterul vieții de după moarte este mărturia fixațiilor noastre. Cu toate acestea, există momente când ne dăm seama că avem deja puterea de a trece de la un nivel al conștiinței la altul, fără iluzia visului. Dați-mi voie să vă ilustrez.

„În urmă cu 30 de ani, am descoperit un buton în capul meu, care putea schimba realitatea.“ Bărbatul care povestește este Harold; are în jur de 60 de ani și e editor independent, pensionat.

Ne-am întâlnit la o amplă conferință New Age, în urmă cu doi ani. „M-am născut cu un defect congenital al inimii, din pricina că-

ruia a existat riscul să mor tânăr", a continuat Harold. „M-am obişnuit cu acest gând, pe măsură ce creşteam. Dar, după facultate, inima mea bolnavă m-a făcut să ajung la spital, ca prim candidat pentru un pacemaker. Din nefericire, au exista complicaţi - o infecţie şi tot felul de probleme. Într-o noapte, în timpul celei mai nefaste perioade, stăteam pe patul meu de spital. Asistenta a venit să-mi ia temperatura şi a uitat să stingă lumina, atunci când a plecat. Am fost nemulţumit, dar îmi era prea somn, ca să mă ridic din pat. Atunci luminile s-au stins.

La început, nu mi s-a părut ceva neobişnuit, cu toate că aveam comutatorul în dreptul meu şi nu văzusem pe nimeni atingându-l. Câteva secunde mai târziu, luminile s-au aprins. Apoi din nou s-au stins şi s-au aprins. Nu am intrat în panică, dar am rămas nemişcat, privindu-le. Era clar că nimeni nu atingea comutatorul, dar puteam să aud până şi bâzâitul neonului, când se oprea şi pornea. Brusc, am avut cea mai ciudată idee: *Eu o fac*. În acel moment, somnul mi-a zburat. Am avut sentimentul unei clarităţi extraordinare. Ai mai auzit vreodată de aşa ceva? Să stingi şi să aprinzi luminile, cu mintea?"

I-am spus că am auzit de lucruri mult mai stranii. L-am întrebat dacă episodul s-a repetat. „Nu pentru multă vreme. Am să merg cu povestea înainte, la luna trecută. Era o noapte fierbinte de vară, în New York. Avionul meu întârziase patru ore şi clocoteam de nervi. Îmi pierdusem toate legăturile şi aşteptam nerăbdător să-mi sosească bagajele pe banda rulantă. Brusc, mi-a venit în minte următorul gând: *mi-au pierdut bagajele*. Şi chiar aşa s-a întâmplat, toată lumea şi-a luat genţile, numai a mea n-a mai apărut. Aşadar, am mers la biroul pentru bagaje pierdute şi am început să ţip la funcţionara, care de abia îmi dădea atenţie. Căscând, a dat telefon cuiva, ca să vadă dacă bagajele mele au fost uitate. Apoi, pe o voce plictisită, mi-a spus să completez un formular. Nimic neobişnuit până aici."

Pe când era să-și piardă cumpătul, un gând i-a străbătut mintea. *Este la fel de ușor să fii fericit, pe cât este să fii furios. Poți să transformi această situație, într-una pozitivă.*

„Ceea ce am văzut cu ochii minții a fost un buton invizibil. Și am știut că o comutare de buton poate schimba totul. Și așa am și procedat. Funcționara mi-a zâmbit și a spus că va telefona ca să afle ce se întâmplase cu bagajele mele. Adică s-a purtat de parcă nu făcuse deja acest lucru. A dat telefon și apoi mi-a spus că bagajele au fost localizate. Am simțit un ciudat sentiment de împlinire. Apoi, o fată frumoasă, care stătea la rând în spatele meu, a spus că și bagajele ei se pierduseră. Zburase cu același avion. Am gândit: *Ar trebui să-ți primești și tu bagajele.* În secunda următoare, funcționara a spus că s-a găsit o altă geantă lângă a mea. Era a fetei, desigur."

„Și ai făcut legătura dintre acest incident și ceea ce s-a întâmplat la spital, în urmă cu treizeci de ani?", l-am întrebat.

„Tu n-ai fi făcut la fel? După incidentul de la aeroport, am mai folosit butonul de două ori. O dată, ca să obțin un loc într-un avion complet plin, și altădată ca să mi se schimbe camera la un hotel, chiar dacă spuseseră că așa ceva nu se poate."

„Nu se întâmplă asemenea lucruri tot timpul, și fără implicarea puterilor speciale?", am întrebat. Harold a părut uimit. De data asta, era vorba despre altceva. Își dădea seama că el producea totul.

Multe lucruri sunt uluitoare în legătură cu experiența lui. Ea implică o schimbare deliberată de conștiință. A fost ceva special, straniu chiar. L-a făcut pe Harold să se vadă într-o nouă lumină. I-a sporit posibilitățile minții și, cu toate acestea, „pornirea butonului" a părut cu totul normală. În cele din urmă, atunci când experiența s-a încheiat, s-a estompat și a fost practic uitată. Putem spune că Harold a călătorit pe tărâmul akashic? Vedanta ar spune că Harold a experimentat o modificare a conștiinței și că, atunci când aceasta s-a întâmplat, lumea „de afară" s-a schimbat odată cu ea. Așa func-

ționează și trecerea în viața de apoi, prin intermediul unei schimbări interne, care creează un mediu extern diferit.

Este important să înțelegem că domeniul obiectelor fizice, cel al obiectelor subtile și conștiința pură sunt, de fapt, un singur domeniu - *Akasha* - văzut sub trei aspecte. Acest lucru devine evident într-un fenomen precum vindecarea prin credință, care aduce împreună conștiința pură (Dumnezeu), un eveniment subtil (rugăciunea) și corpul fizic. Lumina, atât de des văzută de cei care sunt vindecați, este o energie subtilă, care poate fi, de asemenea, percepută precum o încărcare electrică sau nervoasă în corp, o criză, o încântare sau o amețeală. În cartea ei, ***The Healing Touch of Mary*** (***Atingerea vindecătoare a Mariei***), Cheri Lomonte relatează următoarea poveste:

Dawn J. era o catolică devotată, care, în tinerețe, se rugase să primească o viziune a Fecioarei Maria. La scurt timp după ce a părăsit casa părinților, a avut experiența unei vizite reale. Sentimentele de uimire și smerenie au copleșit-o. Nu se considera demnă să o privească pe Maica Domnului în carne și oase. Dar Dawn a ajuns să simtă că a fost aleasă ca mesager.

La scurt timp după aceea, a fost rugată de un coleg să îl ajute într-o chestiune personală. Colegul era îngrijorat pentru soția sa, care începuse să viziteze o casă din Bronx, unde o statuie a Mariei începuse brusc să emane ulei parfumat. Dawn a acceptat să intervină și a făcut o vizită la acea casă. Când a intrat, a fost întâmpinată de un puternic parfum de trandafiri, iar atunci când i s-a arătat mica statuie din care curgea continuu ulei, a fost convinsă că acesta era un miracol adevărat.

Prin urmare, a făcut mai multe vizite la acea casă, de fiecare dată simțind o prezență Divină în uleiul parfumat. Într-un rând, femeia care locuia în acea casă i-a spus că pereții și mobila au început să emane de asemenea ulei, pe care îl ștergea cu rotocoale de vată. Dawn a primit o pungă cu astfel de rotocoale, pe care să le ia acasă.

Mai târziu, a auzit că bebelușul în vârstă de trei luni al unei prietene era grav bolnav. Avea meningită și fusese internat la terapie intensivă. Dawn a simțit un impuls puternic de a folosi uleiul sfânt, pentru a-l vindeca. Având permisiunea părinților, a intrat în camera de spital și a găsit copilul slăbit și aproape inconștient, așezat în incubator pentru a fi hrănit și tratat. Era o imagine care i-a făcut milă.

Dawn a luat un disc de vată îmbibat în ulei și a șters cu el coloana vertebrală a copilului. A plecat, iar în ziua următoare a fost informată că bebelușul scăpase de pericol. În două zile, a ajuns să doarmă și să se hrănească normal, iar părinții l-au putut lua acasă. Doctorul care s-a ocupat de caz a considerat că această însănătoșire era un miracol. Dawn a atribuit-o atingerii vindecătoare a Mariei.

Desigur că învățămintele catolice sunt pline de mii de asemenea povestiri, dar oare ar trebui să o credem pe aceasta, în mod deosebit? Pentru mine, ea demonstrează că cele trei domenii ale conștiinței nu numai că se suprapun, ci se întrepătrund îndeaproape. Planul fizic este reprezentat de statuie, de ulei și de corpul bebelușului. Domeniul subtil este reprezentat de viziunea Mariei, de credința lui Dawn și de prezența Divină, simțită în ulei. Domeniul conștiinței pure este reprezentat de Divinitatea însăși. Nu ofer această povestire drept fapt clar stabilit. Autoarea, care o repetă, nu a trecut printr-un proces de investigație, pentru a-i dovedi autenticitatea. S-a bazat pe sinceritatea oamenilor care și-au descris propriile experiențe - fără a avea nimic de câștigat din asta. Singurul meu scop aici este să transmit ideea că există un principiu unificator - tărâmul akashic - ce îmbrățișează o gamă largă de fenomene.

Undeva, în *Akasha*, îngerii pot privi în jur, spunând: „acesta este ceva real". Același lucru poate fi perceput de spiritele plecate, marile ființe spirituale și sufletele „care trec dincolo". Tărâmul vieții de după poate fi pe cât de complex dorește cineva, atâta vreme cât ținem minte că, în cele din urmă, zeii, zeițele, sufletele și spiritele devin un singur lucru: conștiință care se creează în ea însăși.

SPRAVIEȚUIREA DUPĂ FURTUNĂ

Savitri avea încredere în Ramana, dar, pe măsură ce orele treceau, a început din nou să-şi pună problema timpului. Trebuia să revină acasă, pentru a da ochii cu Yama, iar mintea ei era obsedată de imaginea trupului vânjos al lui Satyavan, care devenea rece şi inert, după o singură privire a lui Yama. *Aş pierde totul*, se gândea ea.

Ramana s-a întoarse spre Savitri.

„Nu ți-e frică să pierzi totul?"

Părea să îi citească gândurile fără probleme.

„Bineînțeles că îmi este", a răspuns Savitri cu tristețe.

Ramana a arătat în față. Alături de cărare se afla un templu rustic, pe care cineva îl construise din ramurile copacilor. Crengile de pin ale altarului adăposteau o imagine a lui Vishnu. Ştiind că Vishnu era aspectul lui Dumnezeu care susținea viața, femeia a alergat repede înainte, adunând câteva flori sălbatice, pentru a le oferi la altar. *Acesta trebuie să fie un semn*, s-a gândit ea. Ramana a rămas mai în spate, în timp ce Savitri, ținând capul înclinat, îl implora pe Vishnu să o ajute. *Voi face orice*, a spus ea în gând. Când şi-a ridicat privirea, l-a văzut pe Vishnu stând în fața ei. Savitri a fost şocată.

„Vei face orice pentru mine, dacă îl salvez pe soțul tău?", a întrebat el. Cu înflăcărare, Savitri răspuns afirmativ.

„Atunci mergi la râu şi adu-mi să beau apă", a spus Vishnu.

Savitri a făcut întocmai. Nu îl vedea nicăieri pe Ramana, dar şi-a amintit că a trecut pe lângă râu şi ştia că acesta se afla în apropiere. A îngenunchiat lângă râu şi s-a întrebat în ce ar putea căra

apă, când a dat cu ochii de o altă persoană care mergea pe malul râului. Era Satyavan! Plină de fericire, Savitri a alergat spre el, izbucnind în lacrimi. Satyavan a îmbrățișat-o și a întrebat-o ce s-a întâmplat. Printre suspine, Savitri i-a povestit pericolul în care se afla.

„Atunci, nu ne vom mai întoarce acasă deloc", a spus Satyavan. A luat-o cu tandrețe de mână. Au mers de-a lungul râului, până când au zărit un barcagiu lângă mal. Barcagiul i-a salutat cordial, spunând că a fost la pescuit. A arătat o insulă în mijlocul râului.

„Aceea este casa mea", a spus el. Rapid, Satyavan a căzut la o înțelegere cu barcagiul, ca să-i devină ajutor. El și Savitri au fost duși pe insulă, unde au început o viață nouă.

Savitri a devenit foarte fericită, pentru că, după câteva zile, a era limpede că Yama nu le luase urma. Soțul ei a învățat să pescuiască și, împreună, au trăit fericiți pe insulă. Anii au trecut. Au avut doi copii, care au reprezentat bucuria inimii lor. Apoi, într-o noapte, o furtună puternică a ajuns pe insulă. Vântul urla, iar râul a crescut mai mult ca oricând. Până la ivirea zorilor, totul a fost spulberat. Savitri s-a salvat legându-se cu o sfoară de un copac. La răsăritul soarelui, a văzut că Satyavan, casa lor și copiii fuseseră luați de râu.

A reușit să găsească o barcă și a vâslit până la mal. Dar Savitri era atât de întristată, încât tot ce a mai putut să facă a fost să se întindă pe nisip și să jelească. Brusc, a simțit o umbră aplecându-se deasupra ei. A ridicat privirea și l-a văzut pe Stăpânul Vishnu.

„Îți amintești de apa pe care trebuia să mi-o aduci?", a întrebat el. Savitri a privit în jos și a rămas uimită, văzând că era îmbrăcată cu același sari pe care îl avusese în urmă cu mai mulți ani, atunci când Vishnu apăruse pentru prima dată în fața ei. Când s-a aplecat ca să ia niște apă, și-a văzut reflexia în luciul râului: avea chipul din tinerețe.

„Ce s-a întâmplat?", a întrebat ea năucită. Vishnu a răspuns:

„Pentru mine nu există timp, pentru că eu sunt dincolo de moarte. Timpul este tărâmul câștigului și al pierderii. Atunci când

te afli în interiorul timpului, este o iluzie să crezi că poţi preveni pierderea, care este doar un alt cuvânt pentru schimbare."

„Atunci Satyavan ar putea fi încă în viaţă!", a exclamat Savitri. „Poate fi salvat?"

Vishnu începuse deja să dispară. Savitri a încercat să-l prindă, însă mâinile ei nu cuprindeau decât aerul. Când s-a întors, l-a văzut pe Ramana stând în spatele ei, pe cărare.

„Vezi, a spus Ramana, tot ce te temi să nu pierzi este ireal. Moartea nu poate atinge ceea ce este real. Într-un fel, este un dar al Morţii."

„Nu înţeleg", a zis Savitri descurajată.

„Atunci când mori, vei fi forţată să pierzi totul. Cu toate astea, ceva îţi va rămâne. Este vorba despre suflet, care este real. Prin urmare, ar trebui să celebrezi pierderea. Laturile existenţei pot dispărea oricând, dar esenţa va rămâne întotdeauna. Acea esenţă eşti tu."

VIAŢA DINCOLO DE GRANIŢE

Viaţa de după, nu este doar un mister de rezolvat. Este o şansă de a extinde viaţa, dincolo de graniţe. Potrivit celor spuse de rishi, conştienţa începe într-un stadiu neîngrădit al conştiinţei pure, şi apoi coboară, plan după plan, până când atinge lumea fizică. Fiecare nivel se află în voi. La un moment dat, vă puteţi plasa oriunde; alegerea graniţelor - sau a lipsei graniţelor - vă aparţine în totalitate. Prin urmare, călătoriile în rai şi iad sunt evenimente curente, nu posibilităţi îndepărtate. Este un lucru greu de acceptat de mulţi oameni, pentru că îşi doresc un „eu" real, pe care să se poată baza într-o lume instabilă. Dar nu există nicio separaţie între observator şi observat. Fiecare se schimbă, în mod constant.

După moarte, experienţele se îndreaptă spre tărâmul subtil, care prezintă o varietate infinită. Cu toate astea, deja trăim aceste

experiențe în fiecare zi. Iată câteva dintre etichetele pe care le aplicăm călătoriilor noastre în lumea subtilă:

- Vise
- Imaginație
- Mituri
- Arhetipuri
- Apariții Divine
- „Umbra"
- Conştiință colectivă
- Creaturi spirituale (îngeri, demoni, sfinți, bodhisatvas, zeități)
- Viziuni sacre
- Dorințe şi năzuințe
- Inspirație

Undeva, pe această listă, se află tot ceea ce rishi numesc „conştiință plină cu obiecte subtile". Nu vă puteți vedea ca persoană completă, fără să luați în considerație aceste sub-lumi. Sunt destinații în viitor, dar există, de asemenea, aici şi acum. „Umbra" poate fi un termen nefamiliar. Se referă la forțele ascunse care ne influențează dincolo de voința noastră. Sinele-umbră din psihologia lui Jung este o regiune a inconştientului, unde stocăm energiile care devin versiunea noastră a ființelor întunecate, rele, odioase ori duşmănoase. Este greu să ne imaginăm că umbra poate ocupa acelaşi spațiu cu ființele de lumină, care sunt divine şi includ îngerii şi zeitățile. Suntem tentați să alocăm spații separate pentru fiecare, dar nu există diviziuni fizice în domeniul subtil. Prin urmare, nu există bariere între Rai şi Iad, lumină şi umbră. Avem tot timpul acces la întreaga lume subtilă. Dacă aveți imaginație şi visați, puteți lua, de asemenea, contact cu spiritele plecate, cu îngerii sau zeii.

Prin urmare, primul pas pentru oricine doreşte să intre în sub-lumea conştiinței, care include toate tărâmurile vieții de după,

este să renunțe la propriile reguli rigide cu privire la ceea ce este real și ce nu. Multe culturi consideră că bariera dintre viață și moarte este permeabilă. Insistăm să creăm un zid, iar în spatele acestei insistențe se află o teamă nerecunoscută. Punem semnul de egalitate între domeniul subtil și tărâmul morții, ceea ce este departe de adevăr.

„Fiul meu a murit când avea doar 22 de ani", mi-a spus o femeie, recent. „A avut o tumoare la creier, iar eu am fost acasă la el, în ziua în care a murit. Cu mine se aflau sora și soția lui. Moartea lui Tom a fost liniștită, iar în acea seară, noi, cele trei femei, am stat până târziu și am vorbit despre el. Trebuie să fi vorbit până târziu, pentru că am adormit toate, lângă foc. În dimineața următoare, soția lui, foarte emoționată, ne-a spus că Tom a vizitat-o în vis și a asigurat-o că totul este în regulă. Sora lui a spus că a visat același lucru. S-au întors înspre mine și, într-adevăr, am recunoscut că avusesem și eu același vis. Pentru toate trei, prezența lui Tom a fost atât de reală, încât n-a părut un vis. A fost chiar el."

În acest exemplu, se poate vedea o întrepătrundere a mai multor nivele ale lumii subtile: vise, spirite plecate din această lume și conștiință colectivă. În cazul de față, „colectiv" înseamnă o conștiință împărtășită de trei oameni, cu toate că termenul poate fi extins mult mai mult. La urma urmelor, granițele sunt arbitrare.

Einstein, a cărui reputație se bazează pe gândirea rațională, a declarat că germenul teoriei relativității i-a apărut în timp ce visa cu ochii deschiși. Să numim aceasta un vis, o viziune sau o inspirație? Să numim asigurarea pe care Tom a dat-o familiei sale, ca fiind reală ori iluzorie; dătătoare de inspirație sau, pur și simplu, o proiecție a tristeții, care avea nevoie de o cale de scăpare?

Sortarea lumii subtile a fost un proiect pe care rishi vedici și l-au impus. Analizând mai îndeaproape explicațiile lor, putem începe să navigăm la acest nivel al realității, care este cel mai aproape de suflet. Am ajuns la suburbiile nemuririi, ca să zicem așa, care nu sunt tocmai eterne, dar nici limitate în spațiu și timp.

Cele cinci kosha

Experiențele pozitive la limita dintre viață și moarte, budismul tibetan și Cartea Revelațiilor cad de acord asupra unui lucru: atunci când murim, vom fi frumoși. „Corpul auriu" din bardo-ul tibetan și trupul perfect care se va ridica din mormânt la Ziua Judecății sunt, în aceeași măsură, neatinse de îmbătrânire și decădere. Atunci când oamenii sunt vizitați în vise de către cei plecați, aceștia apar, de obicei, mai degrabă în floarea vârstei, în jur de 30 de ani, decât ca fantome fără trup, sau ca niște copii. Fecioara Maria nu a apărut sub forma unei persoane în vârstă, ci a unei femei tinere, frumoase și luminoase. Pe de altă parte, în povestirile despre iad ale celor care au o experiență la limita dintre viață și moarte (mult mai rare decât cele despre plecarea în Lumină), damnații nu arată niciodată tineri și sănătoși. Sunt bătrâni, ofiliți, bolnavi, cu cicatrice, deformați, într-o stare mizerabilă. Viziunile recompensei și ale pedepsei oferă imagini total opuse.

Rishi nu au fost mulțumiți cu asemenea imagini simple, idealizate. Văzând întreaga lume subtilă ca pe o proiecție a conștiinței, s-au concentrat asupra ***kosha*** - sau diviziunile conștiinței pure. ***Kosha*** se traduce prin teacă, strat sau înveliș, dar este cel mai ușor să ne gândim la conștiința pură ca la un punct cu cinci trupuri în jurul său, precum straturile unei cepe. (Putem să gândim și în termenii vibrațiilor, trecând de la cele grosiere la cele mai înalte - așa cum trecem din lumea fizică, în conștiința pură). Cele cinci straturi sunt:

1. Corpul fizic
2. Prana (respirația subtilă sau forța vieții)
3. Mintea
4. Ego-ul și intelectul
5. Corpul beatitudinii

Cele cinci ***kosha***, funcționând la unison, dau naștere Sinelui sau, ca să dăm dovadă de mai multă concretețe, sistemului Sinelui.

Tu şi cu mine suntem multistratificaţi, pentru că suntem inseparabili de cele cinci *kosha* ale noastre. Faptul că fiecare are propriile sale reguli, ne conferă o structură pentru lumea subtilă. Viaţa de după este o călătorie, doar în măsura în care este şi visarea cu ochii deschişi - în ambele cazuri, ne detaşăm atenţia de la o *kosha*, plasând-o asupra alteia. Călătoriile noastre rămân în cadrul sistemului Sinelui.

Kosha sunt împărtăşite de la o generaţie la alta, sau de la o persoană la alta. De exemplu, trăirea unei experienţe care implică un înger sau un spirit plecat este posibilă datorită nenumăratelor generaţii care au ajutat la crearea acelei sub-lumi. Realitatea împărtăşită nu este mistică. Pretindeţi că trupul vostru vă aparţine în totalitate, dar până şi acesta este împărtăşit cu alţii - aerul pe care îl respiraţi astăzi conţine milioane de atomi de oxigen care au fost respiraţi în China, de exemplu, cu doar câteva zile înainte. Absorbiţi ideile pe care le răspândeşte mass media şi, uneori, descoperiţi că momentele voastre de inspiraţie au fost trăite simultan de alţii. (Ca scriitor, sunt familiarizat cu ocaziile în care o idee pentru o carte excelentă ori un scenariu strălucit a fost anticipată de doi sau trei alţi scriitori, la doar câteva zile diferenţă). Aşadar, analogia cu straturile unei cepe se destramă. O *Kosha* nu este o posesie individuală. Este un tărâm dinamic, ce-şi are propriile legi şi experienţe, un tărâm în care putem intra singuri, sau împreună cu ceilalţi.

Annamyaa Kosha (corpul fizic):

Corpul fizic este cel mai separat aspect al sistemului sinelui. La naştere, majoritatea copiilor seamănă din punct de vedere fiziologic. Dar, în jurul vârstei de 70 de ani, niciun trup nu mai seamănă cu altul. Timpul ne-a făcut pe toţi unici. Acest aspect material scoate în evidenţă separarea care există în lume, întrucât oamenii se luptă pentru mâncare, bani, posesiuni şi statut. Vor să-şi promoveze fru-

musețea trupească, să o sporească și să o protejeze de amenințarea rănilor și a morții.

La *acest nivel*, prima conștiință este construcția biologică. Ea operează tăcut, fără voce și organizează numeroasele funcții ale trupului. Cu toate acestea, până și aici - dacă privim ceea ce se întâmplă la nivelul celular - ne dăm seama că granițele sunt trecute ușor de conștiință. Celulele cooperează, comunică, fac schimb de funcții, se autosacrifică, rămân în echilibru, țin cont de mediu, se adaptează la schimbări și știu că vor supraviețui, pentru că fac parte dintr-un întreg mai mare.

Fiecare *Kosha* își dezvăluie, în același timp, atât întregimea, cât și separarea. Dacă percepem *Annamaya Kosha* ca pe lumea fizică, este clar că trupurile noastre sunt izolate unul de altul, ceea ce ne dă iluzia că trebuie să ne luptăm și să ne întrecem. Totuși, această *Kosha* ne aduce mai aproape de întreg, prin cooperare, comunicare, beneficiu reciproc, siguranță fizică în grupurile sociale și dorințe împărtășite pentru mâncare, adăpost, sex și confort fizic.

Pranamyaa Kosha (respirația subtilă sau forța vieții):

Prana înseamnă vitalitate. La nivel individual, *Prana* este respirația care susține viața, legându-ne ritmic de Natură. Inspirăm tot ceea ce este necesar pentru a rămâne în viață, apoi expirăm ceea ce va fi folosit altundeva. În Vest nu există echivalent pentru *Prana*, cu excepția unei tradiții numite vitalism, care se centrează pe „forța vieții“. Orice nume i-ați da, o inteligență subtilă și curgătoare susține corpul fizic. *La acest nivel*, conștiința este forța liant care menține Natura intactă. Oamenii își dau seama că suntem uniți cu toate lucrurile vii. Conștiința nu recunoaște nivele mai înalte ori mai joase ale vieții, ci orchestrează diversitatea, în întregimea ei. Atunci când vă simțiți conectați la formele de viață cuprinse în ecosistem - animale de companie, un copac bătrân și umbros, luna pli-

nă, o furtună - simţiţi valul de vitalitate care menţine unitatea Naturii. Atunci când deveniţi conştienţi de incredibila inteligenţă care ţese fiecare celulă din corp, nu mai puteţi spune: „Eu sunt proprietarul corpului meu". Nu sunteţi proprietarul vieţii şi, cu toate acestea, nu puteţi fi altundeva decât în centrul său. Totuşi, la acest nivel, separarea pare să domine întregul, motiv pentru care oamenii continuă să distrugă ecosistemul, fără să-şi dea seama că distrug o parte a propriului lor sistem.

Această *Kosha ne menţine în separare*, prin intermediul dezechilibrului, al unui ecosistem scindat, al poluării şi al suprapopulării urbane. Această *Kosha ne aduce mai aproape de întregime*, prin intermediul vitalităţii, al înrudirii cu alte fiinţe vii, al echilibrului din ecosistem şi al empatiei.

Manomaya Kosha (mintea):

Calitatea de bază aici este reprezentată de ideile şi gândurile individuale. Ştiţi cine sunteţi, prin ceea ce gândiţi. Acesta este nivelul la care procesaţi datele brute despre lume, pentru a le da înţeles. Mintea include emoţiile, senzaţiile, amintirile şi alte întrebuinţări ale creierului. Rishi au înţeles că mintea este organizată în propriul său corp invizibil - un corp al amintirilor şi credinţelor personale, pe care îl păzim de rău cu aceeaşi forţă cu care ne păzim şi corpurile fizice.

La acest nivel, conştiinţa se găseşte liberă în cosmos, fără graniţe, pentru că mintea poate zbura oriunde şi îşi poate imagina orice. Mintea voastră este liberă să interpreteze lumea oricum doreşte şi, din nefericire, acest aspect implică şi ignoranţa Sinelui. Este imposibil să restricţionezi mintea. Cu toate acestea, mulţi oameni se tem de acest dar al libertăţii. La acest nivel, ne izbim de graniţele credinţelor, fricilor şi prejudecăţilor, pe care noi înşine le-am creat. „Încătuşările născocite de minte", aşa cum le-a descris Blake,

sunt cele care creează separare și represiune, acolo unde nu există nicio nevoie pentru așa ceva.

Mintea este mai degrabă colectivă, decât individuală. Spunem „în mintea mea", ceea ce reprezintă gândurile și amintirile mele unice, dar 90% dintre gândurile noastre sunt preluate din societate și din multiplele sale canale. Multe amintiri sunt împărtășite și până și materialul din care este alcătuit gândul - limbajul - este o creație colectivă. Prin urmare, rishi spun că mintea este prima *Kosha* în care întregul domină separarea.

Această *Kosha* ne aduce *mai aproape de întregime* prin intermediul credințelor împărtășite, al condiționărilor sociale, al religiei, al opiniilor primite și al valorilor comune.

Această *Kosha* ne *menține în separare*, prin intermediul credințelor, politicilor sau religiilor care dezbină, al prejudecăților, al gândirii de tipul „noi contra lor", al naționalismului și al granițelor mentale arbitrare, alcătuite din frică și ură.

Vigyanmaya Kosha (ego-ul):

Acesta este nivelul identității dominate de înțelegerea lui „eu, mine și al meu". Societatea acordă valoare pozitivă cuiva mânat de ego și de dorința de a avea succes - dar, în cercurile spirituale, reputația ego-ului este scăzută. Căutătorii spirituali simt adesea că este datoria lor să „ucidă ego-ul" și să-și controleze impulsurile. Totuși, dacă privim la condiția de „eu", fără prejudicii față de ego, acest nivel al Sinelui dă viață identității, și nu toate lucrurile externe pe care ego-ul ne mână să le urmărim.

Identitatea nu rămâne o tablă goală, prea mult timp. Ea devine acoperită cu atașamente și asocieri, în funcție de elementele cu care alegem să ne identificăm. Zeii ne duc la bun sfârșit dorințele primare, căutările, războaiele și iubirile. Ego-ul ne oferă, de

asemenea, informații despre identitate, despre ceea ce înseamnă să fii om - acel: *nu pot ști cine sunt, fără familie și societate.*

La acest nivel, conștiința este autocentrată, accentul punându-se asupra lui „eu". Nimic nu este mai universal. Totuși, ego-ul ne separă, atunci când dorințele noastre sunt în opoziție cu dorințele altcuiva. Atunci când spunem ego, ne referim de obicei la ego-personalitate, care este plin de dorințe, vise, credințe, plăceri și neplăceri individuale. Vigyan este mai aproape de unitate decât atât. La acest nivel, întregul domină separarea, așa cum se poate vedea din arhetipurile și miturile împărtășite ale lumii.

Această *Kosha* ne *aduce mai aproape de întreg,* prin sentimentul unei omeniri unite, a căutărilor eroice și a explorărilor mitice, precum și nevoia de autorespect, demnitate și valoare interioară.

Această *Kosha* ne *menține în separare,* prin intermediul alienării personale, al anxietătii provocate de separare, al singurătății și al emoțiilor reprimate, care dau naștere rușinii și vinei.

Anandamayi Kosha (corpul beatitudinii):

Pentru rishi, beatitudinea era mai mult decât sentimental extazului. Era vibrația de bază sau murmurul universului - starea originară de la care a pornit întreaga diversitate. Cineva își poate imagina o viață de apoi în care nu mai există trup, unde nu mai este nevoie de respirație, în care mintea nu mai procesează date. Atâta vreme cât există individualitate, trebuie să existe atât sentimentul ego-ului, cât și al beatitudinii. Ego-ul spune: „Acest lucru mi se întâmplă mie". Beatitudinea spune: „Simt sclipirea creației". Pe un plan mai profund, Ananda reprezintă posibilitatea manifestării creației - dar, atâta vreme cât ocupi corpul beatitudinii, beatitudinea este o experiență intensă și dinamică, și nu doar un potențial.

La acest nivel, conștiința este bucuria de a fi. În loc să se concentreze asupra lumii externe, atenția noastră se îndreaptă asupra

prezenței Divine, care a fost descrisă drept o lumină aurie, care inundă fiecare particulă a Naturii. În starea de beatitudine, percepi că această separare este doar un văl fin. În spatele vălului strălucește lumina conștiinței pure. Practicile devoționale care sporesc sentimentul de bucurie al unei persoane, pot ajunge până la nivelul extazului. Dar beatitudinea însăși este departe de sentimentul de fericire sau chiar bucurie - cu toate că, în forma temperată, poate fi experimentată ca ambele. Ea este conexiunea vibratorie care îi permite conștiinței pure să intre în creație.

Această *Kosha* revelează întregimea într-o asemenea măsură - prin intermediul iubirii, al bucurie și al extazului - încât separarea nu mai reprezintă nicio atracție. Se poate spune că *Anandamaya Kosha* este Ființă pură, la care se adaugă atâta individualitate cât să permită cuiva să trăiască în forma fizică și în oricare formă ar fi cea din viața de apoi. Fără această textură fină, te-ai dizolva în Ființă și ai deveni beatitudinea însăși, fără a mai exista cel care trăiește experiența.

Nu este greu să te vezi în mai multe dimensiuni, odată ce Kosha sunt descrise.

Dimensiunea fizică conține acțiune. Trăiești aici, atunci când te percepi ca un trup separat în timp și spațiu.

Dimensiunea pranică te conectează la celelalte lucruri vii. Trăiești aici, atunci când te percepi ca parte a rețelei vieții, o creatură a Naturii.

Dimensiunea mentală organizează realitatea prin intermediul gândului. Trăiești aici, atunci când te percepi ca sumă a gândurilor, dorințelor, năzuințelor, viselor și fricilor tale.

Dimensiunea ego-ului îți definește identitatea unică. Trăiești aici, atunci când te percepi în termenii „eu, mine și al meu".

Dimensiunea beatitudinii conține împlinirea supremă, prin intermediul iubirii și al bucuriei. Trăiești aici, atunci când sim-

ți că te unești cu totul, prin intermediul puterii iubirii, sau atunci când nu ai nicio altă senzație decât extazul.

A face ca aceste trei dimensiuni să ne devină mai familiare nu înseamnă, în mod automat, că ele se unesc. Fiecare *Kosha*, așa cum am văzut, te poate aduce mai aproape de unime, sau îți poate amplifica tendința de a rămâne separat și izolat. Rishi consideră că întregul, unimea reprezintă singura realitate, în comparație cu care, fiecare experiență trăită în separare este un vis. Scopul vieții este de a găsi unitatea, sau Yoga, iar acest lucru poate fi obținut, spun ei, prin concentrarea asupra fiecărei *Kosha*.

Corpul fizic: Yoga folosește posturi fizice (numite Asane) care combină echilibrul, puterea și conștiința trupului, pentru a ne aduce la conștiința fizică.

Corpul pranic: Yoga folosește exerciții de respirație conștiente (Pranayama), pentru a ne aduce la conștiința curgerii *Pranei*.

Corpul mental: Yoga folosește întregul câmp al deosebirilor (Viveka), pentru a ne aduce la conștiința modului în care lucrează mintea. *Manomaya Kosha* este, prin urmare, nivelul evoluției în conștiință, atât pentru tine și pentru mine, cât și pentru ființele umane, ca întreg. Cioplim nișe individuale în conștiința colectivă și, atunci când un val al evoluției străbate omenirea, fiecare dintre noi poate decide să prindă valul sau să-l ignore, să-l îmbrățișeze sau să se apere de el.

Ego-ul: Yoga folosește atenția în toate formele sale, cum ar fi contemplația și meditația (*Gyana*), pentru a aduce o persoană la conștiința aspectului *„eu sunt"*, ce evidențiază toate experiențele.

Corpul beatitudinii: Yoga folosește perioade lungi de tăcere profundă stare (Samadhi), pentru a aduce vibrațiile subtile ale beatitudinii la suprafața minții, determinând o persoană să

conștientizeze faptul că „murmurul" universului este prezent în fiecare experiență.

Am subliniat, pe scurt, contururile stilului de viață pe care îl reprezintă yoga, dar nu ne putem aștepta ca o persoană modernă obișnuită să-și poată schimba brusc și drastic alegerea. Acest lucru face ca aspectul „după" al „vieții de după" să fie prea departe, pentru a fi luat în calcul. Trebuie să creăm mai multă unitate în „acum". Nu s-a intenționat ca Yoga să fie specifică indienilor, sau să aparțină în primul rând vremurilor îndepărtate - dar, din nefericire, așa s-au transmis lucrurile, lăsându-ne în fața unei noi provocări. Cum putem înțelege faptul că trăim în cinci lumi și folosim acest lucru pentru a redefini viața în totalitatea ei?

Acasă în conștiință

Voi și cu mine părem să trăim, în principal, în lumea fizică. Cu toate acestea, conștientizarea a început în conștiința pură și, pe măsură ce am călătorit prin straturile acestei vieți, prin diferite dimensiuni, fiecare dintre ele ne-a dat un nou sentiment al Sinelui. Posedăm un întreg „sistem al Sinelui". Rishi au studiat acest sistem și au ajuns la concluzii diverse:

- Conștiința pură este tot timpul prezentă în toate, indiferent ce lume ocupă, sau ce formă ia.
- Lumea fizică deține conștiință pură în cea mai mică măsură, pentru că e dominată de lucruri fizice și de iluzia separării.
- Cu cât te apropii mai mult de conștiința pură, cu atât aceasta devine mai puternică.
- Schimbarea conștiinței cuiva, la nivelurile subtile, aduce schimbarea simultană a tuturor *Kosha*.

Dacă urmăm aceste principii, putem obține aceeași măiestrie pe care o dețin înțelepții - sau măcar o parte.

Am postat pe Internet câteva opinii asupra acestui subiect, afirmând că a-ţi baza viaţa pe conştiinţă este cea mai bună cale de a stăpâni lumea fizică. Cei care au răspuns au fost însă destul de sceptici. Mulţi au spus: *„Vorbiţi despre conştiinţă cât doriţi, dar noi trebuie să convingem oamenii să se oprească din distrugerea planetei"*. Sau: *„Conştiinţa este bună şi frumoasă, dar tot nu va pune capăt războaielor şi terorismului"*. Sau: *„Succes în folosirea conştiinţei pentru a opri un glonte!"* Cu alte cuvinte, ei puneau *Kosha* fizică pe primul plan, presupunând că lucrurile materiale pot fi influenţate doar prin intermediul acţiunii directe.

Cum poate dovedi cineva că cea mai bună cale de a schimba realitatea este prin intermediul conştiinţei? La nivelul fizic, acţiunea pare separată de conştiinţă. Conceptul budist al inacţiunii pare mistic, până când îţi dai seama că înseamnă „acţiune în conştiinţă".

Acţiunea în conştiinţă ia multe forme. Rezistenţa pasivă a lui Gandhi a fost o formă de inacţiune, care a avut un efect uriaş asupra conştiinţei şi care a pus capăt unei întregi ere istorice. Ideile puternice izvorăsc tot din conştiinţă şi nu există îndoială că au schimbat lumea - de la inventarea democraţiei de către greci, până la teoriile moderne ale relativităţii. Pe măsură ce ne îndreptăm spre *Kosha* mai subtile, *toate acţiunile au loc în conştiinţă.*

Daţi-mi voie să simplific lucrurile, făcând câteva sugestii despre acţiune în fiecare dintre cele cinci *Kosha*:

Annamaya Kosha, corpul fizic: Hrăneşte-ţi şi respectă-ţi corpul. Apreciază-i incredibila inteligenţă interioară. Nu te teme de el şi nu îl murdări cu toxine. Acordă-ţi timpul necesar pentru a fi, cu adevărat, în corpul tău. Ia-l afară şi lasă-l să se joace.

Pranamaya Kosha, corpul vital: Ieşi în natură şi cufundă-te în sentimentul că aceasta este casa ta. Respectă şi hrăneşte ecosistemul. Nu face rău altor creaturi vii. Percepe natura fără frică ori ostilitate. Respectul faţă de viaţă este cheia

Manomaya Kosha, corpul mental: Dezvoltă întrebuințări pozitive pentru minte. Citește și apreciază ceea ce este mai bun în exprimarea umană. Fii conștient că tu ești un întreg și acceptă ideile care susțin întregul, în locul separării. Rezistă în fața gândirii „noi contra lor". Examinează-ți reacțiile automate și credințele preluate de la alții. Găsește orice oportunitate prin care să primești semnale de la sinele tău mai înalt.

Vigyanmaya Kosha, corpul ego-ului: Găsește o viziune. Pleacă într-o explorare. Găsește-ți locul în marea structură a dezvoltării. Caută căi de a evolua personal. Celebrează vasta tradiție a spiritului și a înțelepciunii care unește culturile. Fii cât poți de uman, în toate sensurile, conformându-te maximei *„Lumea este familia mea"*.

Anandamaya Kosha, corpul beatitudinii: Dezvoltă-ți propria practică pentru transcendere și găsirea beatitudinii. Deja cunoști expresia „urmează-ți beatitudinea"; acum, pune-o în practică prin intermediul unui exercițiu „pe unde alfa", precum meditația și relaxarea profundă.

Devotează-te încercării de a afla cum este Samadhi – tăcerea conștiinței profunde.

Percepe-ți propria ființă ca pe un motiv de a fi aici.

GHIZI ŞI MESAGERI

„Am aflat destule?", a întrebat Savitri. Începea să se schimbe - simţea acest lucru. Multe lucruri pe care, cândva, le considerase reale, păreau acum nişte fantome, în timp ce lucrurile cele mai profund reale deveniseră invizibile.

„Aşa cred", a spus Ramana. „Mergi acasă."

„Vrei să vii cu mine?" A scuturat el din cap, zâmbind.

„N-ai vrea să-l sperii de moarte pe Yama."

Lui Savitri i s-a strâns inima.

„Dar cum fac să mă întorc? Nu ştiu unde sunt."

„Sau aşa îţi imaginezi." Ramana a arătat atunci înspre partea cea mai întunecată a pădurii, iar Savitri a văzut nişte luminiţe, care puteau fi licurici, numai că era de abia prânzul. Ramana a arătat din cap spre ei şi a spus:

„Ştiu, crezi că nu voi fi cu tine. Aceasta este o altă dovadă a imaginaţiei tale." Văzându-i ezitarea, Ramana s-a întors.

„Totul va fi aşa cum va fi." Uluită, Savitri şi-a amintit că acestea erau exact cuvintele lui Yama. Ce putea face? A mai zăbovit până când silueta lui Ramana a dispărut în inima pădurii. Apoi s-a îndreptat spre luminile mişcătoare. Deveneau tot mai mari şi îşi dădu seama că vedea un grup de *deva*. (O deva este acelaşi lucru cu un înger, dar poate fi şi un spirit al naturii).

„Cine sunteţi voi?", a întrebat ea. „Sunteţi deva ale copacilor?"

În India, deva pătrundeau în fiecare nivel al naturii, pentru a-l impregna cu viaţă. În loc să răspundă, luminile se îndepărtară

Savitri avu sentimentul că acestea se temeau de ea. Cu o voce blândă, le-a rugat să se întoarcă. Una dintre lumini a spus:

„De ce am face asta, când tot ce vrei tu este să ne omori?“ Vocea nu se afla în afara minții lui Savitri, ci în interior. Savitri era șocată.

„Să vă omor? N-aș face niciodată așa ceva.“ Lumina a răspuns:

„O faci chiar acum. Noi suntem deva care ți-am fost desemnate ție și uite cât suntem de plăpânde.“

„Spuneți-mi cum am făcut asta, pentru că, dacă am avut vreodată nevoie de voi, acesta este momentul.“ Lumina a răspuns:

„Ești plină de tristeți secrete. Te neliniștește moartea. Nu gândești nimic despre noi și nu ne-ai chemat niciodată. Iată cum încerci să ne omori.“ Savitri nu s-a gândit niciodată la deva în acest fel, nu-și imaginase că acestea au nevoie de atenție. Dar acum, fiecare menționare a morții îi purta mintea înapoi spre fricile ei și, când se întâmpla acest lucru, luminile deveneau tot mai mici și mai palide.

Savitri exclamă repede:

„Așteptați! Nu mă lăsați să vă omor.“ Luminile au răspuns:

„Nu poți să ne omori. Noi suntem nemuritoare. Pericolul nu e că ne poți face rău, ci că poți rupe legătura noastră cu tine. Avem nevoie de iubirea și de atenția ta, iar, în schimb, noi te vom ajuta.“

„Cum?“

„Prin inspirație. Noi aducem mesaje. Te putem lăsa să ne vezi, așa cum se întâmplă acum, iar acest lucru te va ajuta să-ți vezi locul în planul Divin.“

„Este scris în planul Divin, ca Satyavan să moară?“, a întrebat Savitri. Pentru câteva clipe, deva se apropiaseră de ea, dar acum se împrăștiară și se îndepărtară. Savitri a inspirat adânc, cerând speranță și curaj. Luminile s-au apropiat precaute.

„Planul Divin este însăși viața. El include toate creaturile,

puse în locul potrivit. Locul potrivit pentru oameni este în primul rând în eternitate și, în al doilea rând, aici, pe Pământ. Moartea, asemenea pauzei dintre două respirații, e felul în care treci dintr-o casă în alta."

Savitri a simțit imediat un val de recunoștință, care a adus luminile încă și mai aproape. Ele au început să strălucească puternic, luminând calea. Atunci Savitri și-a dat seama că nu se rătăcise. De fapt, casa ei era aproape. Cu pași hotărâți și condusă de luminițe, s-a îndreptat spre ea.

CUM SĂ CREEZI UN ÎNGER

Trasarea liniei dintre real și ireal ignoră felul în care funcționează conștiința. Dacă îmi spui: „Am un înger păzitor", pot interpreta această afirmație prin intermediul mai multor stări ale conștiinței. Ea poate însemna:

- Îmi imaginez că am un înger păzitor.

- Religia mea mă învață că am un înger păzitor în Rai.

- Am citit cu mult interes despre mitologia îngerilor și ideea care mă atrage cel mai mult este cea a îngerului păzitor.

- Îmi văd îngerul păzitor și am experiența prezenței lui.

- A avea un înger păzitor este dorința mea cea mai mare.

- Odată, mi-am văzut îngerul păzitor într-un vis.

Anumite stadii ale conștiinței - precum visele și imaginația - sunt larg acceptate în societatea noastră, dar se apropie de alte stări pe care oamenii moderni le leagă adesea de superstiție, cum ar fi să vezi spiritele celor plecați, ori să ai viziuni sfinte. Cu toate acestea, am întâlnit prea mulți oameni care îmi spun cu seriozitate că, în timpul meditației, le-au apărut sfinți, sau că au fost vizitați de guru, de arhanghelul Mihail, de Iisus, de Buddha, de vechi lama tibetani sau de încarnări ale lor înșiși. Nimeni nu a negat acest lucru.

Alte culturi au preferat să navigheze prin dimensiunea subtilă, mai mult decât o facem noi. Tendința noastră este de a elimina aceasta din lumea fizică şi de a lua decizii arbitrare, după cum urmează:

- *Oamenii care văd îngeri cu siguranță că își imaginează.*
- *Visele sunt iluzorii, astfel că fiecare alt fenomen subtil este, de asemenea, o iluzie.*
- *Dacă vezi sau auzi ceva care nu este fizic, trebuie să fie vorba despre o halucinație.*
- *A vedea un zeu sau un înger este acelaşi lucru cu a vedea un OZN. Ambele sunt experiențe din afara normalului.*
- *Viziunile sacre sunt rezultatul bolilor precum epilepsia ori schizofrenia paranoidă.*

A crea în conştiință este cel mai mare dar al nostru - iar ceea ce creăm, continuă să evolueze. Dacă eşti deschis rolului tău de creator, obții mult mai multă libertate. Geneza nu trebuie să fie un eveniment îndepărtat, care pune Universul în mişcare. Poate fi un eveniment constant, care se reînnoieşte în fiecare moment.

O mare lucrare de artă poate începe într-un vis, într-o viziune, sau într-un moment de inspirație. Se plămădeşte în zonele invizibile ale imaginației, apoi artistul începe să-i dea formă în lut sau pe o pânză. *Mona Lisa* a avut nevoie de un public, iar acel public trebuia să considere că pictura era importantă. Pictura trebuia să îi inspire pe privitori prin frumusețea sa - şi aşa s-a şi întâmplat, dobândind faimă, alături de apreciere şi înțelegere. Cuvântul „înger" ar putea fi un înlocuitor pentru *„Mona Lisa"*, fără a aduce vreo schimbare majoră. Fiind o operă de artă, un produs făcut de om, *Mona Lisa* nu ne-a făcut să fim sceptici - dar, de vreme ce nu ne putem percepe ca fiind creatori de îngeri, ne e greu să acceptăm procesul. Prin urmare, următorul pas este să-l analizăm în detaliu.

Proiecția

Mecanismul prin care îngerii sunt creați este numit proiecție. În psihologie, tindem să folosim acest termen cu sens peiorativ, ca sinonim pentru atașarea unei stări subiective, unui obiect din afara noastră. În loc să fie capabili să-și accepte propriile emoții negative, de exemplu, oamenii le proiectează frecvent asupra altora. Analizați următoarele replici frecvente:

> *Nu cred că mă mai iubești.* Proiectezi doar. Te iubesc.
> *E un zgomot afară. Sunt sigur că este un hoț.* Tu crezi că fiecare zgomot reprezintă ceva periculos. Proiectezi doar.
> *Dacă merg la petrecere săptămâna viitoare, fără să pierd cinci kilograme, toată lumea va crede că sunt dezgustătoare.* Nu mai proiecta. Arăți bine.

Proiecția poate deveni complicată. O societate care se simte în pericol, poate proiecta fantezii nebunești. Fundamentaliștii musulmani proiectează asupra Vestului atributele de *corupt, lipsit de sfințenie și decadent*, în timp ce fundamentaliștii creștini proiectează asupra Islamului caracteristicile *barbar, fanatic și lipsit de Dumnezeu.* Proiecția are „succes", atunci când nu mai putem vedea realitatea, dar am creat o versiune falsă, bazată pe frică, ostilitate, neliniște sau nesiguranță - orice emoție pentru care refuzăm să ne asumăm responsabilitatea. De asemenea, proiecția poate fi pozitivă - așa cum se întâmplă atunci când un îndrăgostit nu vede decât perfecțiunea în obiectul iubirii sale, chiar dacă, pentru prieteni și familie, persoana iubită rămâne doar o persoană oarecare, alcătuită din carne și oase.

Rishi vedici spun că proiecția a fost un mecanism prin care conștiința a creat realitatea. Suntem toți familiarizați cu noțiunea, pentru că industria filmului depinde, în întregime, de proiecție. La Hollywood, un star este un actor care a depășit bariera dintre reali-

tate și proiecție. Atunci când Tom Cruise se oprește pentru a ajuta un motociclist să schimbe un cauciuc, sau când Jennifer Anniston are o întâlnire, vestea face înconjurul lumii. De ce? Pentru că starurile sunt proiectate într-o dimensiune supra-umană. Cele mai mici gesturi ale lor sunt semnificative, într-un mod care trece dincolo de rațiune. Dacă tu sau eu ajutăm pe cineva să schimbe un cauciuc, gestul nu reprezintă o ispravă eroică. Dacă o tânără are o întâlnire cu cineva, Zeița Iubirii nu și-a făcut apariția în lume. Proiecția este rețeta prin care un om este transformat în supraom – iar naturalul, în supranatural. Iată câteva dintre ingrediente:

- *Simbolismul:* Proiecția noastră trebuie să susțină ceva mai profund și mai semnificativ.
- *Dorința:* Proiecția noastră trebuie să îndeplinească o dorință sau o nevoie care nu pot fi îndeplinite direct.
- *Fantezia:* Proiecția noastră trebuie să opereze pe tărâmul în care constrângerile fizice nu sunt stăpâne.
- *Mitul și arhetipul:* Proiecția noastră trebuie să aibă sens universal.
- *Idealismul:* Proiecția noastră trebuie să ne conecteze la valori mai înalte.

Aceste cerințe pot fi îndeplinite doar în conștiința creatorului. Un pompier care salvează un copil dintr-o clădire în flăcări nu este un erou. Este doar un bărbat într-un costum neinflamabil, care intră în flăcări, pentru că așa îi cere slujba sa. Eroismul este creat prin proiectarea ingredientelor necesare:

Pompierul *simbolizează* un tată protectiv.

El îndeplinește *dorința noastră* de a fi salvați din incendiu.

În *fantezie,* el este mai puternic decât focul. El îl înfrânge în lupta lui personală. Se încadrează în *mitul* marelui luptător și al prințului care salvează prințesa tristă. Îl *idealizăm* ca pe un bărbat eroic. Pompierii nu au doar o slujbă, ci se ridică la înălțimea ide-

alurilor noastre cele mai altruiste. Fără proiecție, nu i-am percepe pe pompieri așa cum o facem - și nici ei nu s-ar vedea astfel. Este un bun exemplu al felului în care întâi creăm proiecția și apoi luăm parte la ea. Societatea este în mod constant prinsă în ridicarea și căderea proiecțiilor. Vedetele din lumea sportului, care iau droguri, devin eroi decăzuți. Soldații din război coboară în iad. Actrițele din filme sunt zeițe, până când se află de următoarea lor aventură extramaritală, care le transformă în distrugătoare de familii. Oamenii pe care îi privim cu admirație au învățat cum să manipuleze simbolurile, fanteziile, idealurile și miturile. Se întâmplă la fel și în cazul celor mai de succes produse de pe piață. Totuși, aceste exemple superficiale ale proiecției ascund o putere profundă în interiorul nostru, al tuturor. Întreaga noastră cultură a fost construită pe baza proiecției și, în acest moment, tu și cu mine continuăm acest proces.

Proiecția creează înțelesul. De sine stătătoare, evenimentele sunt lipsite de sens, până când le acordăm noi o valoare. Gândiți-vă câte decese vedem la buletinele de știri de la televizor. Unora nu le simțim sensul, pentru că par atât de îndepărtate. Dar dacă o persoană înseamnă ceva pentru noi, totul se schimbă. Anumite expresii - „copilul cuiva“, „victimă a cancerului“, „un soldat care și-a iubit țara“ - ne determină să proiectăm un sens pozitiv. Alte expresii - „insurgent“, „deținut evadat“, „membru al unei bande“ - își găsesc înțelesul în partea negativă. Poate fi vorba despre aceeași moarte, de vreme ce fiecare este copilul cuiva. Reacționăm la informație (care vine, adesea, cu un sens deja atribuit) atât de repede, încât pierdem din vedere *Pozitivul*, înțelesurile se diminuează și devenim confuzi în privința puterilor pe care le exercităm în calitate de creatori.

Tot ce este real la un nivel al conștiinței, este ireal la un altul.

Dacă doriți să creați un înger, trebuie să-l proiectați. Dar, pentru a face acest lucru, trebuie să vă aflați într-o stare a conștiinței care acceptă îngerii ca fiind reali. În India există o anumită regiune numită *Devaloka,* în care sălășluiesc îngerii, dar nu este același lucru cu raiul. Devaloka poate fi asemănată cu raiul - un loc în nori, unde plutesc ființe eterice - dar este înțeles că toate *loka* sau alte lumi sunt nivele ale conștiinței. Prin urmare, îngerii fac parte din întregul sistem al sinelui.

Rishi ne spun că proiecția afectează toate *kosha*. În timp ce creăm înțeles în lumea materială, schimbăm toate nivelurile conștiinței și, prin urmare, fiecare nivel al creației. Înțelesul nu este niciodată izolat. Face parte din râul vieții, care curge din conștiința pură. Îngerii există, pentru că au fost proiectați în conștiință. Așa cum, pentru un film este nevoie de o imagine, de un proiector și de un privitor, așa se întâmplă și în cazul îngerilor (sau a orice aparține oricărei creații din conștiință).

În termenii Vedanta, sunt implicate trei elemente:

Privitorul sau observatorul este *rishi.*
Procesul proiecției este *devata.*
Obiectul proiectat este *chhandas.*

Într-un cinematograf, audiența este rishi, proiectorul este devata, iar imaginile de pe ecran sunt chhadas. Nu este atât de important să ne amintim termenii, dar străbunii înțelepți vorbesc despre o regulă universală a conștiinței, numită *trei în unu*. Dacă deții oricare dintre aceste roluri - privitor, privit sau procesul de a privi - le deții pe toate. Aceste cuvinte, care sună atât de modest, au puterea de a revoluționa lumea.

Dacă doar priviți lumea, aceasta are putere asupra voastră, pentru că sunteți pasivi, iar lumea acționează în toate privințele asupra voastră. Dacă sunteți doar un proces - treceți printr-un divorț, șofați pentru a ajunge la muncă, gătiți un fel de mâncare -

sunteți ceva mai aproape de putere, dar procesul are propriul său moment de accelerare şi vă poate copleşi, asemenea unui marinar prins într-o furtună pe mare. Dacă sunteți obiectul văzut - un om bogat, o femeie frumoasă, un predicator, un criminal - aceste etichete obiective vă acordă statut şi sens, dar vă predați altora, celor care pun etichetele şi le atribuie oamenilor. Doar în unitatea celor trei roluri, obținem puterea completă de creatori.

La nivelul sufletului, cele trei roluri sunt cuprinse în unitate. Iată de ce Dumnezeu este Creatorul şi creația Sa, în acelaşi timp. Odată ce El îşi proiectează creația în afară, unitatea se transformă în diversitate. Acesta este echivalentul Vedanta al Big Bang-ului. Atunci când creatorul începe să se privească pe el însuşi, se instalează imediat o stare de trei-în-unu. Un observator (rishi) priveşte un obiect (chhandas), prin intermediul procesului de observare (devata). De îndată ce acestea trei se unesc, întregul univers se uneşte cu ele; materia şi antimateria răspândite de Big Bang sunt doar o fațetă a unui mecanism invizibil, în care, deodată, creatorul vede ceea ce este posibil - şi prin aceasta, posibilul devine realitate, într-o varietate infinită. Nu ar trebui să fim surprinşi că întregul Univers conține doar 4% materie vizibilă şi energie, restul de 96% constând în aşa-numita „materie întunecată", a cărei funcție pare să fie menținerea unității universului, într-un mod misterios. „Creatorul" nu trebuie să fie o persoană, ci poate include tărâmul invizibil din care tot ceea ce e vizibil este organizat şi menținut.

Starea trei-în-unu nu ar conta, dacă nu ar afecta realitatea de zi cu zi - dar o face. A vedea este suficient pentru a crea. „Efectul de observator", aşa cum este numit în fizică, literalmente creează materia. Este nevoie de un observator care să transforme starea energiei invizibile a unui electron, într-o anumită particulă, localizată în timp şi spațiu. Înainte ca efectul de observator să aibă loc, nu există niciun electron. Există doar posibilitatea acestuia. Ochii noştri nu îl pot detecta, dar suntem cufundați într-o mare a posibilităților. Fiecare

electron care ar putea să existe vreodată este aici - chiar acum. Culegem electroni din marea posibilităților, pur şi simplu privind.

Într-un fel, rishi vedici au înțeles acest fapt uluitor. De ce? Pentru că au privit procesul la prima mână - nu cu electroni, ci cu răsăritul şi apusul evenimentelor - proces atât de fluid, încât, pentru ei, n-a reprezentat mai mult decât un vis.

Oare acest lucru este credibil cu adevărat? Cel mai ciudat aspect al efectului de observator este acela că, atunci când vezi un singur electron, toți ceilalți electroni sunt afectați. Acest lucru are sens numai într-un univers în care nu există electroni singuri, ci doar o rețea vastă şi atotcuprinzătoare de sarcini, poziții, mişcări de spin şi puncte - ceea ce este exact viziunea asupra căreia converge fizica teoretică. Înțelepții vedici s-au autonumit rishi deoarece, pentru ei, totul se întoarce la observator, la privitor.

A vedea reprezintă actul creativ suprem.

Efectul Devata

Misterul creației se află în spațiul dintre observator sau rishi şi cel observat. Ştim cu toții că vedem tot felul de lucruri şi că, prin urmare, acestea există. Dar Vedanta spune că trebuie luat în considerare un al treilea element - procesul observării. Îngerii există în acest spațiu. Ei sunt predecesorii conştiinței şi, prin urmare, ca să folosim un termen biblic, sunt servitorii lui Dumnezeu. Devanta - termenul sanskrit pentru acest proces - îşi are rădăcinile în *Deva,* care înseamnă înger. *Deva* sunt mai mult decât mesageri; sunt agenți ai creației. Ei duc la îndeplinire poruncile creatorului şi, de vreme ce creatorul nu face decât să observe, *deva* reprezintă aspectul activ al observației, care este ascuns. Ar fi drept să spunem că tot ceea ce am atribuit proiecției aparține efectului devata - abilitatea conştiinței de a transforma impulsurile invizibile, în realitate fizică. Putem fi chiar mai concreți decât atât: efectul devata

reglează fiecare nivel al realității, motiv pentru care înșiși îngerii apar în toate *kosha*.

În *dimensiunea fizică,* îngerii apar ca vizitatori și ghizi. Ei aduc mesaje de la Dumnezeu, sau oferă ajutor în clipe de criză.

În *dimensiunea vitală,* îngerii sprijină natura, insuflând viață în creație. Ei servesc drept constructori ai formei și oferă fiecărei ființe vii, conexiunea esențială la Natură.

În *dimensiunea mentală,* îngerii apar în viziuni și vise. Ei întrupează mintea lui Dumnezeu și o conectează la a noastră.

În *dimensiunea ego-ului,* îngerii servesc drept ghizi și paznici.

În *dimensiunea beatitudinii,* îngerii Îl înconjoară pe Dumnezeu și Îl preamăresc în mod constant. Ei întrupează bucuria, în cel mai exaltată stare a ei.

Toate cele cinci nivele împărtășesc nevoia de comunicare. Aceasta înseamnă că impulsul creativ trebuie să curgă dintr-un nivel, în următorul. Îngerii sunt, de fapt, simboluri pentru felul în care informația este răspândită și organizată. Realitatea dincolo de simbol este efectul devata.

Dați-mi voie să vă ofer un exemplu concret a ceea ce ne-ar putea apropia mai mult de înțelegerea acestei realități ascunse.

Cunosc o femeie care își câștigă existența de pe urma îngerilor. Numele ei este Lily și și-a dat seama pentru prima dată de prezența îngerilor, la o petrecere aniversară, pe când avea trei sau patru ani. „Mama mea a stins luminile ca să pot sufla în lumânările de pe tort. Am privit în jur și am văzut niște oameni care stăteau într-un colț al camerei. Nu se aflau acolo, când luminile erau aprinse. Am arătat înspre ei, dar am descoperit că nimeni altcineva nu îi vedea. Îmi aduc aminte că m-au făcut să mă simt foarte fericită."

Prima întâlnire a lui Lily a fost mai mult una fizică. După ce mama ei a descurajat-o să vadă „oameni" care nu există, aceștia au

dispărut repede. Totuşi, Lily era conştientă încă de prezența lor şi, pe măsură ce a crescut, a învățat să se adapteze la această prezență. În cele din urmă, „tipii", aşa cum i-a numit ea, au devenit imagini pe care le putea vedea, atunci când închidea ochii şi voci pe care le auzea, atunci când punea întrebări.

„Nu erau voci constante", mi-a spus ea. „Nu le-am considerat niciodată halucinații. Trebuia să le chem în mod conştient şi, când o făceam, simțeam o stare de confort, o înțelepciune care mă călăuzea. Ştiu că majoritatea oamenilor nu intră în contact cu proprii ghizi, dar eu îi pot vedea şi pe ai lor. Cu toții avem ghizi."

Această capacitate - despre care rishi ar spune că aparține lumii „conştiinței în care se află obiectele subtile" - a tot apărut şi a dispărut în viața lui Lily. În mare parte, părea să depindă de locul în care se găsea. Imediat după colegiu, a avut un scurt mariaj, cu un bărbat care a descurajat-o să-i mai contacteze pe „tipi". După divorț, Lily a avut, vreme de 15 ani, o slujbă de manager de departament, care nu a necesitat prea multă călăuzire interioară. Dar, în cele din urmă, a ajuns să se gândească la chestiunea vindecării.

„Tipii mi-au spus că aş putea să vindec oamenii la nivel emoțional şi că ei mă vor ajuta. La început, am fost neliniştită, dar am tot observat cât de dureros este pentru mulți oameni, atunci când sunt puşi față în față cu vechile lor răni. Tipii mi-au spus că nu trebuie să fie aşa. Aveau să-mi arate cum să mut energiile captive, care reprezentau durere şi traume. Am învățat să fac asta, fără ca persoana să simtă vreun stres. Acest lucru mi-a lăsat o impresie puternică."

Când a ajuns la vârsta de 40 de ani, Lily a început să se ocupe cu multă seriozitate de vindecări. A început cu prietenii, cărora le putea vorbi deschis despre „tipi". Pe măsură ce munca a devenit tot mai asiduă, a început să folosească expresia, „ghizi superiori şi îngeri", care se potrivea cu ceea ce vedea ea.

„Sunt o persoană convențională în multe privințe. Atunci când nu mă acordez cu nivelul în care îmi desfăşor activitatea, viața

mea este totalmente obişnuită. Mi-au trebuit ani buni ca să îi percep pe aceşti tipi drept îngeri, dar apoi mi l-au arătat pe Arhanghelul Mihail. Am adus aici prezenţa lui Christos, ca să mă ajute. Le spun oamenilor că sunt conectaţi energetic la Dumnezeu.

Totul a devenit natural acum, pentru că pot vedea toate lucrurile despre care vorbesc."

Dincolo de graniţele realităţii - cele asupra cărora cădem de acord în general - oamenii precum Lily există şi au existat întotdeauna. Lily ne duce într-un punct critic al investigaţiei noastre. Nu contează că încercăm să aflăm dacă îngerii sunt reali sau nu, dacă ei se află aici, pe Pământ - sau departe, în Rai. Propria noastră conştiinţă reglează ceea ce este real şi ireal. Păşim în propria noastră proiecţie. Dacă această proiecţie constă doar din obiecte fizice, şi exclude obiectele subtile, nu înseamnă că nu este o creaţie proprie. Tu şi cu mine existăm nu doar ca observatori, observaţi ori proces al observaţiei - ci ca toate aceste trei aspecte la un loc. A nega acest lucru înseamnă a nega propria noastră plenitudine şi puterea care ne este dată la naştere, ca drept al nostru.

„Am diferite moduri de a vedea oamenii", spune Lily. „Îi văd fizic - dar chiar şi atunci le simt energia. Atunci când merg în interior, văd această energie ca pe un câmp de lumină în jurul lor. Aceasta este realitatea de bază, dar, dacă solicit acest lucru, pot să le văd şi îngerii şi alte fiinţe eterice. Unele dintre acestea sunt negative. Au fost atrase de persoanele cu credinţe negative. Pot vedea oamenii, aşa cum au fost în alte vieţi şi, într-o anumită măsură, pot să-i văd în viitor. Totul este foarte fluid, dar în întregime accesibil".

În urmă cu 20 de ani, nu cunoşteam pe nimeni ca Lily. Acum am cunoscut mulţi oameni asemănători. Fiecare a învăţat să ignore graniţa pe care societatea o impune între un nivel al vieţii şi altul. La nivelul sufletului, suntem liberi să facem ceea ce dorim cu potenţialul care ne este dat. Raiul şi Iadul nu sunt absolute. Acestea s-au schimbat de-a lungul istoriei, pe măsură ce imaginaţia omului s-a

schimbat. Oamenii moderni nu mai trec râul Styx în barca lui Charon, nici nu navighează împreună cu zeii egipteni, în lumea lor de umbre de sub ape. Asemenea oricărui alt lucru, viața de după continuă să evolueze. Acest proiect creativ al nostru datează de milenii și continuă până astăzi.

Ce rol jucați în viața *voastră* de după? Atunci când muriți, cât din ceea ce se întâmplă va reprezenta alegerea voastră și cât va rămâne la latitudinea forțelor exterioare? Lily are un răspuns clar la această întrebare. Ea și „tipii" vor lucra împreună, fără să fie întrerupți de moartea fizică. În acest fel, Lily face, în mod conștient, ceea ce facem cu toții, în mod inconștient. Grație efectului devata, noi *suntem* procesul creației. Prin noi, zeii, îngerii și sufletele încep, dar și încetează să existe. Lily spune: „Atunci când am început să lucrez în acest domeniu, vocabularul îmi era în mare parte creștin, pentru că m-am simțit foarte apropiată de Iisus, încă de la început. Apoi am început să am experiența prezenței lui Iisus Christos, fără a avea o anumită imagine în minte. Am descoperit că exista un nume esoteric pentru Christosul universal, care este Sananda, iar tipii mi-au spus că îl pot folosi, atunci când vreau să iau legătura cu Christosul cosmic. Acum, până și acesta a devenit mai abstract, asemenea unui câmp de lumină plină de compasiune." Am întrebat-o pe Lily ce urmează pentru ea.

„Aceasta este marea întrebare, nu-i așa? La un anumit nivel, știu că nu am neapărat nevoie de tipi. Ei sunt doar aspecte ale sinelui meu. Dacă aș dori, aș putea să mă întreb pe mine însămi ce trebuie să fac și să mă bazez pe propriile mele abilități. Acesta este pasul următor." Dacă ea știe că toată puterea îi aparține, am întrebat-o ce anume o oprește să facă următorul pas, chiar acum?

„Obișnuința, poate o frică reziduală pe care încă n-am rezolvat-o. Trebuie să ții minte că tipii au fost cu mine întreaga mea viață. Îmi imaginez că voi rămâne legată de ei, până când mă voi simți destul de la altgul meu, încât să fiu pe cont propriu."

Cu toții ne aflăm într-un anumit stadiu al acceptării responsabilității pentru participarea la creație. Zeii și zeițele, îngerii și ființele eterice există pentru că au fost atrase de materialul brut al conștiinței. Atelierul în care are loc această creație este ***Akasha***, tărâmul conștiinței. Artizanii responsabili sunt cei cu destulă conștiință pentru a duce treaba la bun sfârșit.

Aș dori să vă propun ceva: chiar dacă nu vă simțiți competenți pentru a crea un zeu, puteți măcar să învățați să creați un înger.

Am intervievat odată un bărbat care avea capacități vindecătoare cu totul remarcabile, dar era foarte modest. Mi-a spus:

„Aș putea să te învăț să faci același lucru, în câteva zile." Când i-am răspuns că mă îndoiesc de așa ceva, a spus:

„De fapt, este foarte simplu. Munca grea constă în eliminarea convingerii că *nu poți* să vindeci."

Acest lucru este valabil pentru aproape orice. Ne petrecem toată viața proiectând un vis, pășind în el și crezând că visul este real. Percepeți-vă ca un om care face toate cele trei lucruri și, brusc, lumea îngerilor va deveni la fel de reală ca și lumea lucrurilor solide.

12

VISUL CONTINUĂ

Cum se încheie povestea lui Savitri? Soarele se ascundea deja în spatele copacilor, în timp ce ea se întorcea în fugă la cabană. Privind pe fereastra din faţă, l-a văzut pe Yama care stătea încă în praf – numai că, acum, umbrele lungi ale pinilor îl acopereau. Savitri şi-a luat inima în dinţi, a spus o ultimă rugăciune şi a intrat ca să dea ochii cu el.

Şi apoi? Într-o altă versiune, Savitri s-a întrecut pe sine, primindu-l cu multă mândrie pe Yama. Stăpânul Morţii a fost atât de încântat, încât i-a promis o favoare. Savitri a cerut favoarea vieţii, lucru care l-a nedumerit pe Yama.

„Dar eşti deja în viaţă", a constat el. Savitri a insistat însă, iar Yama i-a făcut promisiunea. Savitri s-a ridicat în picioare şi a spus:

„Mi-ai dat viaţa, dar eu nu pot trăi fără Satyavan". În acest moment, Moartea a fost învinsă de isteţimea femeii şi a trebuit să-l graţieze pe soţul acesteia.

Dar nu toată lumea este mulţumită de o şmecherie atât de simplă. Vă pot spune ceea ce cred eu. Savitri şi-a învins toate temerile şi, astfel, a ieşit şi a dansat pentru Yama. A dansat atât de frumos încât, atunci când a terminat, în timp ce îşi odihnea capul în poala lui, a şoptit, aşa cum îşi vorbesc iubiţii:

„Timpul nu este suficient pentru a satisface dorinţa pe care o nutresc pentru tine". La acestea, Yama, încântat, a răspuns:

„Dar avem o eternitate împreună". Savitri a scuturat din cap: „Dacă eşti atotputernic, mai adaugă o secundă eternităţii, astfel încât să te iubesc mai mult decât a iubit vreodată altcineva. E tot ce-ţi cer."

Lui Yama nu i se oferise niciun fel de iubire până atunci – cu atât mai puțin din partea unei tinere femei care avea toate motivele să se teamă de el. Așa că i-a acordat lui Savitri încă o secundă și, astfel, a fost învins.

Cum?

O secundă pentru zei este o sută de ani pentru muritori. În acea secundă, Satyavan s-a întors acasă și a îmbrățișat-o pe Savitri. Au intrat în casa lor și au trăit ca înainte. Au avut copii și au îmbătrânit împreună. Cu timpul, tatăl lui Savitri, regele, s-a domolit și i-a primit pe amândoi în palatul său. La bătrânețe, Savitri s-a întrebat dacă nu a cerut prea mult timp, pentru că a supraviețuit mult după ce Satyavan a părăsit această lume. Și-a petrecut ultimii ani în meditație și a devenit iluminată, astfel încât, atunci când secunda s-a terminat, Yama a fost uimit să afle că Savitri nu îl păcălise, până la urmă. Chiar îl iubea – așa cum cineva iubește deplinătatea vieții, și nu doar un singur aspect al acesteia.

Acest final este frumos și consolator. Aș dori să fie citit atunci când voi fi pe moarte. În spiritul lui Savitri, am scris deja această notă, pe care o voi lăsa familiei, ca să o citească.

Orice-ar fi, nu plângeți pentru mine. Sunt bine și voi continua să vă iubesc, indiferent ce s-ar întâmpla. Acesta este drumul pe care trebuie să îl parcurg.

Din când în când, privesc pentru câteva clipe, aceste cuvinte. Cumva, asemenea lui Savitri, nu am câștigat nimic mai mult decât o secundă în plus, în această existență. Va fi suficient.

REÎNCARNAREA

A crea un înger nu este realizarea supremă a conștiinței. Dar a crea o viață nouă din nimic, este. Această abilitate este cunoscută sub numele de reîncarnare. Noțiunea populară, conform căreia sufletul se îmbracă într-o nouă personalitate pentru a fi renăscut,

este o aproximare a procesului. Într-o cultură precum cea a Indiei, unde reîncarnarea are un fundament solid, oamenii vor să știe de ce s-au născut cu anumite tendințe karmice și există anumite grupuri din societate - astrologii, preoții, filozofii, guru - pentru a explica procesul prin care Karma se atașează de un suflet și dă naștere unei noi vieți, pline de experiențe.

Majoritatea oamenilor sunt conștienți că Tibetanii se așteaptă ca Dalai Lama al lor să se reîncarneze într-un bebeluș, care să ofere semne despre propria-i identitate. Acești copii sunt aproape întotdeauna născuți în Tibet, dar există cazuri în care pot apărea în Europa. De exemplu, în urmă cu un deceniu, căutarea marelui lama i-a condus pe investigatorii tibetani până la o familie din Spania. În India, marile figuri religioase sunt adesea legate de predecesori iluștri; discipolii lui Mahatma Gandhi au făcut legătura dintre acesta și marii guru din trecut. Cine poate spune care potrivire este validă? Subiectul devine foarte complicat.

Există triburi de băștinași din America de Nord, în care se pot naște cinci sau șase copii care își amintesc foarte clar că au avut aceeași mamă, într-o viață anterioară. Există cazuri similare în Japonia, unde unii copii își amintesc experiențe identice dintr-o viață trecută, în cel de Al Doilea Război Mondial, sub forma sufletului unui soldat, fragmentat în mai multe bucăți, fiecare dintre ele renăscându-se acum separat. Experții în „regresia sufletului", care trec o persoană dintr-o viață în alta, susțin că amintirile se amestecă și devin absorbite. Astfel, un personaj măreț, precum Cleopatra sau Napoleon, afectează amintirile unei întregi societăți, iar oamenii din viețile următoare își aduc aminte că au fost Napoleon - când, de fapt, au fost, pur și simplu, doar afectați de acesta.

Oamenii pot deveni fascinați de jocul „Cine am fost eu într-o viață anterioară?", sau chiar „Nu cumva te-am întâlnit într-o viață anterioară?" Dar am cunoscut și persoane care își acoperă urechile, atunci când aud cuvântul „reîncarnare", deranjați de noțiunea con-

form căreia s-ar putea renaşte în corpul unui porc ori al unui câine. De asemenea, reîncarnarea ofensează teologia creştină, dar acordă răscumpărare. Greşelile pot fi corectate. Vieţi întregi pot fi răscumpărate, nu în rai, ci într-un corp nou şi repetând aceleaşi evenimente care au produs, pentru prima dată, eşecul, păcatul sau lipsa împlinirii. Fără reîncarnare, am putea avea ideea greşită că universul este condus de moarte. În câteva milisecunde de la Big Bang, 96% din materia şi energia emanate de acel vid au revenit în el însuşi. Partea încă rămasă pendulează înspre şi dinspre existenţă, însă cu atâta rapiditate, încât materia pare solidă şi permanentă. De fapt, tot ceea ce este solid, este tranzitoriu. Fiecare particulă existentă oscilează înspre şi dinspre vid, dând iluzia solidităţii, pentru că simţurile noastre nu sunt destul de rapide, încât să surprindă vibraţia. Noua particulă care apare nu este niciodată la fel ca cea care a dispărut – ceea ce reprezintă modul în care natura manageriază timpul, locaţia, încărcătura electrică, orientarea şi alte proprietăţi de bază, care necesită stabilitate şi schimbare, în mod simultan.

Acest lucru este adevărat şi pentru tine, şi pentru mine. Existăm ca un produs fluid al schimbării şi stabilităţii. Creierul nostru arată la fel de la o clipă la alta, însă activitatea neuronală nu este niciodată aceeaşi – un creier este la fel ca un râu şi nimeni nu poate intra în acelaşi loc de două ori. ADN-ul se reîncarnează atunci când genele unuia dintre părinţi se despart în jumătate, într-un act de suicid creativ, pentru a se uni cu genele celuilalt părinte. Faptul că ADN-ul se poate replica nu implică moartea celulei-mamă, ci material genetic nou – care înseamnă carne nouă, iar cuvântul-rădăcină al încarnării înseamnă carne, provenind din termenul latin *carneus.*

Oamenii au sentimente ambigue în privinţa faptului că suntem făcuţi din carne. Ne asemănăm cu mamiferele, dar lucrurile se complică, atunci când luăm în considerare dimensiunea spiritului. Văzând cum carnea îmbătrâneşte şi se descompune, cum ne trădează, îmbolnăvindu-se, oamenii ar putea să nu devină prea fericiţi

la gândul unui nou corp după moarte - pentru unii dintre noi, o dată este suficient. Cu siguranță, Creştinismul adoptă această poziție, raționamentul său constând în coruperea cărnii de către păcat. Prin urmare, e mult mai bine să fii sub formă de suflet după moarte, decât să treci printr-un proces de reciclare, ce te va aduce într-un nou corp.

Estul a mers pe ideea reîncarnării şi există mai multe motive pentru aceasta. Dacă universul se recreează constant, noi am fi singurul său aspect neimplicat - ceea ce este lipsit de sens. Iar dacă eu mă pot întoarce într-un trup nou, pot să-mi împlinesc dorințele şi ambițiile care mi-au fost zădărnicite în această viață - gând care consolează. Încă şi mai multă consolare aduce posibilitatea întâlnirii cu cei dragi pe care i-am pierdut (sau nu i-am avut niciodată, dacă iubirea mea nu a fost împărtăşită). Reîncarnarea oferă speranță pentru avansarea socială: un sclav în această viață s-ar putea întoarce ca rege, în următoarea. În cele din urmă, sistemul cosmic al naşterii şi renaşterii are în spate un impuls revoluționar: pas cu pas, fiecare suflet se ridică tot mai sus, în ascensiunea sa către Dumnezeu.

Poate că nu este o chestiune de credință. Poate că este doar o chestiune de alegere. Conştiința este utilă. O modificăm conform dorințelor noastre. De ce să nu alegem reîncarnarea? Decât să fie cuvântul de final, negarea reîncarnării de către Creştinism ar putea fi o alegere colectivă, pur şi simplu. După luarea în considerare a tuturor factorilor relevanți, un vast sector al omenirii spune: *„Nu vreau să mă întorc în acest loc“*, în timp ce altul spune: *„Eu vreau“*.

Alegerea întoarcerii

Rishi au transformat fiecare aspect al vieții de apoi, într-o alegere. Ceea ce alegi devine real - ceea ce nu alegi devine ireal. Dar aceasta sună derutant. Până la urmă, există sau nu reîncarnare? Psihologii pentru copii ştiu că există o perioadă critică - de

obicei între pruncie şi vârsta de 8-10 ani – când unii copii par să-şi amintească vieţile anterioare. Într-un exemplu recent, larg mediatizat, un băiat a devenit obsedat de avioanele de luptă din cel de al Doilea Război Mondial. A dorit să le vadă, le-a făcut poze şi, când a răsfoit o carte despre crunta luptă aeriană de la Iwo Jima, în războiul din Pacific, şi-a anunţat părinţii că a murit atunci.

Uimiţi de convingerea absolută a băiatului, părinţii au presupus că era un exerciţiu de imaginaţie, până când băiatul a întrecut limitele şi a început să ofere nume şi date. Şi-a amintit propriul său nume şi momentul în care o mitralieră japoneză l-a doborât. Părinţii săi au făcut cercetări şi au descoperit că, într-adevăr, un pilot american cu acel nume fusese doborât în modul descris de băiat; supravieţuitorii din Forţele Aeriene au confirmat detaliile povestite de băiat.

Asemenea evenimente sunt mai des întâlnite în India, unde credinţa generală în reîncarnare înlătură şocul iniţial şi neîncrederea care ar putea determina oamenii să păstreze asemenea întâmplări pentru ei înşişi. Se poate citi la rubrica de ştiri despre copii care cer să fie duşi într-un sat apropiat, despre care îşi aduc aminte că a fost ultimul lor cămin. Odată dus acolo, se întâmplă ca un asemenea copil să se întâlnească cu rude, sau chiar cu foştii săi părinţi. Psihologii ne informează că acest puternic interes pentru reîncarnările anterioare este temporar. După vârsta de zece ani, aceste amintiri pălesc şi îşi pierd calitatea obsesivă. Este ca şi cum unor suflete le-ar trebui ceva timp ca să se adapteze la noul rol, în timp şi spaţiu.

Cel mai detaliat studiu al unor asemenea copii îi aparţine lui Ian Stevenson*, de la Universitatea din Virginia. Lucrând cu peste 220 de copii care îşi amintesc foarte clar vieţile trecute, Stevenson a descoperit că cele mai uluitoare sunt cazurile în care caracteristicile fizice sunt purtate dintr-o viaţă în alta. Există 14 exemple de copii care îşi aduc aminte că au fost împuşcaţi într-o viaţă ante-

rioară și ale căror corpuri prezintă cicatrice asemănătoare intrării și ieșirii unui glonț. Un copil născut în Turcia, aproape din momentul în care a început să vorbească, avea amintiri vii despre un criminal notoriu, care fusese încolțit de poliție și preferase să se sinucidă, în loc să fie prins. Criminalul se împușcase sub bărbie, iar acest copil avea o cicatrice rotundă, exact în același loc. Stevenson a fost curios să vadă dacă există un semn de ieșire a glonțului și, când a cercetat părul copilului, a descoperit o cicatrice rotundă, în vârful capului.

Copiii care își amintesc vieți trecute prezintă o similitudine marcată a comportamentului, potrivit lui Carol Bowman, o altă cercetătoare din domeniu. Aceștia vorbesc despre viețile lor trecute de foarte devreme, de la vârsta de doi ani și, de obicei, sunt foarte pragmatici în privința morții. Pot fi înspăimântați de anumite aspecte asociate cu moartea violentă, dar, de obicei, nu sunt afectați la nivel emoțional. Adesea par mici adulți, atunci când vorbesc, și au amintiri foarte detaliate. Pot face comentarii surprinzătoare, precum următoarele, raportate lui Ian Stevenson de diferiți copii:

„Tu nu ești mămica mea/tăticul meu."
„Am altă mămică/alt tătic."
„Asta s-a întâmplat înainte să fiu în burtica mamei."
„Am o soție/un soț/copii."
„Obișnuiam să... (conduc un camion/locuiesc în alt oraș etc.)."
„Am murit... (într-un accident de mașină/după ce am căzut...)"
„Îmi aduc aminte că... (locuiam în casa cealaltă/eram tatăl tău)."

Asemenea copii vorbesc foarte deschis despre viața de după. Aproximativ jumătate dintre cei 220 de copii studiați de Stevenson au spus că nu au mers direct în rai, ci au fost nevoiți să aștepte întâi în alt loc, ceea ce corespunde fazei „de trecere dincolo". Ei declară

* cartea VIAȚĂ ÎNAINTE DE VIAȚĂ, publicată de Editura For You
„Când eram mare... (aveam ochii albaștri/aveam o mașină etc.)."

că au luat decizii despre următoarea viață, atunci când au ajuns în Rai, și-au ales o nouă familie și noi provocări. Așa cum a spus o fată, „nu este ușor în Rai, trebuie să muncești acolo".

Pentru că sunt adesea foarte mici, copiii care vorbesc despre vieți trecute sunt dovezi concludente că reîncarnarea nu este doar un artefact cultural. Există, de asemenea, chestiunea convingătoare a convergenței: toate cele trei categorii de martori - copii care își amintesc viețile trecute, persoane care au trăit un NDE și persoane care au experimentat o decorporalizare - cad de acord asupra vieții de după. Experiențele în afara corpului sunt mult mai des întâlnite decât presupunem noi și câțiva oameni i-au instruit în asemenea măsură, încât aceștia au devenit „turiști astrali".

P. M. H. Atwater* este unul dintre numeroșii cercetători ai cărui subiecți relatează adesea experiențe prin care ajung pe tărâmul akashic, inclusiv în acele domenii pe care le asociem cu moartea. Ceea ce văd ei corespunde experiențelor la limita dintre viață și moarte și amintirilor pe care copiii le au despre o viață trecută. O copilă le-a spus părinților ei că Dumnezeu nu vorbește în cuvinte sau într-o limbă precum engleza ori spaniola. Acest lucru corespunde credințelor esoterice, conform cărora comunicarea în planurile astrale se realizează prin telepatie. Oamenii ce revin din NDE spun, de asemenea, că ceea ce au auzit sau au aflat nu le-a fost transmis prin intermediul limbajului, ci prin intuiție spontană sau revelație.

Sunt oare acești copii excepționali pentru că își amintesc o viață trecută, sau suntem noi, ceilalți, anormali, pentru că nu ne amintim cine am fost? Cred că niciunul dintre răspunsuri nu este corect. Funcția memoriei este strâns legată de emoțiile puternice. Puțini oameni își aduc aminte ce au mâncat la cină, într-o zi de marți din luna trecută, dar dacă acea cină a fost ocazia pentru a cere în căsătorie persoana iubită, va fi ținută minte ani buni. În mod

* cartea COPIII CEI NOI ȘI EXPERIENȚE ÎN PREAJMA MORȚII, publicată de Editura For You

similar, acești copii par să-și aducă aminte că au fost smulși din fosta lor viață, iar această amintire puternic negativă rămâne dincolo de granițele morții. Dr. Stevenson își amintește de un copil, născut cu mai multe puncte roșii pe piept, care își amintea rănile provocate de o armă de vânătoare.

Însă, pe de altă parte, ar fi o experiență searbădă din punct de vedere emoțional, dacă ne-am aminti tot ce ni s-a întâmplat. Neurologul rus Alexander Luria a avut un asemenea pacient, un jurnalist pe care l-a numit S., și care își amintea totul. Putea sta într-o sală de conferințe aglomerată, după care își amintea fiecare cuvânt rostit de fiecare persoană din cameră. Dar S. era nul din punct de vedere emoțional și îi lipsea abilitatea de a înțelege poezia, simbolurile și metaforele - pentru el, fiecare eveniment era un fapt ad litteram, înregistrat pe o bandă mentală. (Atunci când Luria l-a întrebat dacă părerea de rău cântărea vreodată greu pe umerii lui, S. a răspuns, pur și simplu, că părerea de rău nu cântărește nimic).

Memoria este ștearsă în multe feluri, unul dintre cele mai întâlnite fiind amnezia retrogradă. Observăm acest fenomen în cazul victimelor accidentelor de mașină și ale războiului. O persoană care își pierde cunoștința după ce este izbită de o mașină sau rănită de glonț, își poate aminti totul până în momentul impactului - dar nu și după. După ce se trezește în spital și se întreabă *„Ce s-a întâmplat cu mine?"*, pacientul sau soldatul încearcă să umple golul temporal, spunând: ***Dacă sunt într-un spital și am brațul rupt, trebuie să fi fost lovit de o mașină.***

Reîncarnarea creează un gol similar în memorie, cu excepția rarelor cazuri în care amintirile sunt purtate dintr-o viață în următoarea. În spațiul dintre o viață și alta, identitatea capătă o nouă formă. Cumva, ne schimbăm complet și, în același timp, continuăm să rămânem aceiași. Viața de după este un fel de cameră a transformării. Într-o zi rece de toamnă, dacă te plimbi pe afară, poți găsi o crisalidă agățată de o ramură. Crisalida a fost cândva o omidă și, în

timp, se va reîncarna în fluture. În stadiul său de crisalidă, insecta este o substanță organică vâscoasă, lipsită de formă. Omida se topeşte şi se transformă, în acelaşi timp. Vechea sa identitate fizică este eliminată în întregime. Toate insectele care trec de la stadiul de larvă, la stadiul de adult, procedează în mod similar şi, aşa cum o omidă nu seamănă câtuşi de puțin cu un fluture, nimfa unei libelule dintr-un eleşteu nu seamănă câtuşi de puțin cu stadiul său final, după cum nici o larvă nu seamănă cu o muscă.

Pentru aceste insecte, reîncarnarea este un salt creativ, care nu implică alegeri conştiente, de vreme ce informația codificată în genele insectei produce aceeaşi transformare, iar şi iar, fără variații. Generații de fluturi-monarh sunt clone ale fluturelui original, din urmă cu milioane de ani. ADN-ul uman, totuşi, produce unicitate, iar unicitatea în structura fizică este doar începutul. Ieşim din camera de transformare nu doar unici - aşa cum un cimpanzeu şi un câine diferă unul de celălalt - dar şi complet liberi să ne creăm din interior, folosind dorințe, speranțe, vise, credințe şi aspirații, toate fiind unelte disponibile în conştiință. Conform rishi, conştiința guvernează această întreagă maşinărie, iar reîncarnarea însăşi este doar o variație, diferența făcându-se în funcție de timp şi loc. Rishi considerau că reîncarnarea este un salt creativ ce recombină karma veche, binele şi răul într-o combinație unică. Noua viață şi cea veche sunt unite, în mod inexorabil, prin milioane de legături karmice. Totuşi, în mare parte, persoana renăscută simte că este un om cu totul nou. Într-un fel, este ca şi cum ai sta la restaurant şi ți s-ar spune că eşti liber să iei orice se află în meniu. În cazul în care karma este inexorabilă, alegerea pare lipsită de sens.

Aici intervine saltul creativ, potrivit celor spuse de rishi. Gândiți-vă la acest aspect, ca la banii din bancă: puteți avea doar 500 de dolari, dar sunteți liberi să îi cheltuiți oricum doriți. În termeni karmici, cauza duce la efect şi, atâta vreme cât acest lanț rezistă, evenimentul A va produce evenimentul B. Un univers fără

cauză și efect ar fi haotic. Dacă scapi o minge, gravitația o face să cadă înspre pământ, iar acest rezultat este atât de demn de încredere, încât poate fi redus la o certitudine. În cazul în care Karma ar fi tot o certitudine, nu ar mai fi nevoie de reîncarnare, pentru că balanța karmică de la sfârșitul vieții ar fi la fel de demnă de încredere ca și coconul ce produce fluturi monarh dintr-o larvă – nu fluturi de un fel într-o primăvară și de alt fel, în următoarea.

Totuși, Karma nu este predictibilă. Oamenii execută tot felul de acțiuni și strâng rezultate diferite din semințele semănate. Este întristătoare ideea că faptele rele rămân nepedepsite, iar virtutea este trecută cu vederea, că lucruri rele li se întâmplă tot timpul oamenilor buni. Rishi vedici nu au pus acest fapt pe seama capriciilor Providenței. Karma este imprevizibilă, au spus ei, din același motiv pentru care conștiința este imprevizibilă.

Creativitatea este înnăscută.
Nesiguranța permite noilor forme să-și facă apariția.
Necunoscutul conține posibilități nelimitate, din care doar o parte apar în lumea cunoscută.
Natura înseamnă schimbare și stabilitate, în același timp.

Acestea sunt tezele de bază ale Karmei și cel mai fascinant lucru este acela că suntem ținuți laolaltă nu prin mecanisme predictibile, ci printr-un angajament profund față de nesiguranța și salturile creative ce rezultă de aici.

Reîncarnarea este felul în care conștiința devine nouă, chiar dacă folosește materiale care nu pot fi niciodată create ori distruse. Aceasta este minunea a ce se întâmplă. Schimbarea infinită și stabilitatea infinită coexistă – acesta este misterul pe care trebuie să îl rezolvăm, înainte ca reîncarnarea să poată fi înțeleasă.

Karma creierului

Karma se poate dovedi a fi cheia înțelegerii creierului. Neurologii sunt uimiți în fața a ceea ce ei numesc „efectul de legătură",

o forță misterioasă, care pune laolaltă diferite zone ale creierului. Recentele evoluții în domeniul scanării creierului demonstrează că este nevoie ca mai multe regiuni ale creierului să coopereze pentru un gând, un sentiment sau o senzație. Să spunem că intri într-o cameră, îți recunoști mama și o întrebi dacă își amintește rețeta tortului pe care l-a făcut pentru cea de-a zecea aniversare a ta. Creierul tău nu sare dintr-o zonă ce recunoaște cine este ea, în alta care dorește să adreseze o întrebare și apoi în alta, care își amintește aniversările trecute. Întregul creier atribuie aceste sarcini diferitelor zone, în același timp, iar misterul este felul în care se întâmplă acest lucru.

Dacă ar fi avut creierul un sistem asemănător apelării rapide a telefonului, trimițând mesaje dintr-un loc în altul, efectul de legătură ar fi fost înlocuit de o serie de gânduri secvențiale. Dar neuronii acționează simultan. Punctul A și punctul B se aprind în același timp, fără să lase vreun interval pentru un semnal înainte-înapoi. Mai mult, creierul este capabil de combinații infinite, care au puțină sau nicio legătură una cu alta.

Astfel, fiecare gând este o activitate a întregului creier. Chiar dacă printr-o tomografie se poate vizualiza întregul grup de neuroni din creier, unde un gând criminal poate apărea într-o minte de ucigaș și un gând bun într-o minte de sfânt, întregul creier este cel care face diferența dintre un criminal și un sfânt. Este nevoie de întregul creier pentru a supraveghea toată activitatea care coordonează o sută de miliarde de neuroni independenți, asigurându-se că sunt cu toții implicați. Dacă eu doresc să duc la îndeplinire o faptă bună, creierul meu îmi furnizează un gând simplu, precum: „Ar trebui să donez bani victimelor acestui dezastru". Acest gând unic îi solicită creierului meu următoarele acțiuni:

Un simț moral al binelui și al răului;
Amintiri ale felului în care te simți atunci când ești o victimă neajutorată;

Empatie cu oamenii care suferă;
Sentimentul compasiunii;
Un simț al datoriei față de societate.

Aceste elemente legate unele de altele se află în diferite părți ale creierului și necesită tipare unice de activitate. În același timp, la un nivel mai profund, creierul meu trebuie să rămână conștient de următoarele aspecte: cine sunt, care este istoria faptelor mele bune și rele, vina mea inconștientă, cunoașterea unor modele de comportament care au făcut, de asemenea, fapte bune etc. Ceea ce e cu adevărat uimitor este felul în care creierul meu știe să amestece toate aceste ingrediente, instantaneu. Nu activează o amintire sau o simțire greșită. Nu uită cine sunt și nici nu furnizează gânduri ciudate care să-mi distragă atenția, decât dacă sunt bolnav mintal - caz în care nu ar mai exista nicio limită. În incapacitatea mea de a recunoaște că propriile gânduri îmi aparțin, aș putea crede că Dumnezeu este cel care îmi ordonă să donez bani victimelor dezastrului.

Sunt conștient doar de un singur gând, dar creierul meu face mult mai multe în sprijinul acestuia. (Neurologii estimează că o persoană este conștientă de aproximativ 2000 de biți de informații pe minut, care sunt procesate de creier. Sună impresionant, dar, în afara conștiinței noastre, creierul procesează, de fapt, 400 de miliarde de biți de informații pe minut. În mod miraculos, creierul rămâne în control și filtrează toate gândurile, păstrându-le doar pe cele de care avem nevoie pentru a rămâne în lume și a ne urma cursul gândurilor și dorințelor).

Am intrat în detalii aici pentru că, dacă e nevoie de întregul creier pentru a produce un gând, este, de asemenea, nevoie de întregul univers pentru a efectua o singură acțiune. Asemenea unui neuron, electronii și atomii par să fie independenți. Totuși, o schimbare în orientarea electronilor într-un capăt al universului va fi oglindită, instantaneu și fără a trimite semnale, de un electron-pereche, aflat la miliarde de ani lumină depărtare. Așadar, „efectul

de legătură" este cosmic - dar şi personal. El există „aici" şi „acolo". Rezultatul net este ceea ce *tu* eşti într-o activitate a întregului Univers, o intuiţie care pare abstractă - dar, la fel cum un singur gând îi cere creierului să execute un număr uriaş de calcule nevăzute, la fel, Karma efectuează calcule nevăzute pentru a te produce pe tine.

După cum putem dovedi acum, schimbarea şi stabilitatea coexistă în creier; fără acestea două, el nu ar putea opera. Atunci când îţi aminteşti o veche aniversare, o poţi numi gândul „meu", dar nu simţi nicio conexiune personală cu sinapsele şi dendritele, ori cu furtuna de semnale care trec prin ele. Celulele creierului funcţionează prin mijloace, în întregime predictibile, care implică schimburi de sarcini electrice între atomi de sodiu şi potasiu şi oscilaţii simple între impulsuri electrice pozitive şi negative. Cumva, această stabilitate mecanică produce forme libere, creative şi imprevizibile ale gândului.

Rishi susţineau acelaşi lucru despre Karmă. Ea este infinit flexibilă şi infinit inflexibilă, în funcţie de felul în care o percepi. Forţele karmice sunt libere să te remodeleze, fără să-ţi dai seama. Ele fac tot timpul acest lucru, de vreme ce niciunul dintre noi nu are habar de felul în care creierul nostru trece de la gândul A, la gândul B. Neurologia este martorul acestui eveniment, dar acest aspect e departe de cunoaşterea lui *cum* şi a lui *de ce.* Doi oameni pot auzi cuvântul „măr", iar creierele lor vor prezenta acelaşi model de activitate.

Acest model, chiar dacă perfect structurat, nu are o valoare predictivă, astfel încât să ne comunice care va fi cuvântul următor, pronunţat de fiecare persoană - evenimentul B poate fi orice cuvânt, sunet sau gest, ori poate fi doar tăcere. Acest aspect ne determină să ne întrebăm în ce măsură ne alegem viaţa următoare. Nu este util să vorbim, pur şi simplu, despre flexibilitatea şi inflexibilitatea simultană a Karmei. De fapt, coexistenţa acestor elemente opuse este un paradox şi, dacă nu îl rezolvăm, nu avem control

asupra vieții următoare. Suntem doar prinși în rețeaua unei mașinării care poate produce orice rezultat, după propriile capricii.

Din această viață, în următoarea

Nu avem control asupra vieții următoare, din același motiv pentru care nu avem control asupra acesteia. Nu avem încă destulă conștiință. Zonele de ignoranță ale potențialului nostru sunt prea mari și, tot ce susțin aceste zone se transformă în inconștient. În budismul tibetan, o viață este conectată puternic la alta. Atunci când moare un lama, se așteaptă să fie găsită reîncarnarea sa. Sunt lăsate semne care fac legătura între cele două reîncarnări. La întoarcere, copilul își va recunoaște vechea identitate, iar adulții din jurul său pot determina, fără niciun dubiu, că lanțul identității nu a fost rupt.

Este același lucru cu a spune că tibetanii nu ajung în aceste zone, atunci când mor. Continuitatea este păstrată. Faimoasa *Carte Tibetană a Morților* elaborează fiecare detaliu al morții conștiente, în credința că o persoană care moare ar trebui să rămână cât se poate de conectată la fluxul neîntrerupt al conștiinței. Pentru un cititor vestic, textul este amețitor. El descrie atât de multe gradații ale conștiinței, atâtea posibile destinații în Bardo, încât ar fi nevoie de practică budistă întreaga viață pentru a asimila toate posibilitățile. De fapt, tocmai asta este ideea, pentru că tibetanii nu vor să iasă în afara sistemului credinței lor. Acesta definește identitatea lor și locul în care se plasează pe drumul spre eliberarea supremă.

Acesta este un exemplu de alegere concretă, față de care un vestic este un jucător nesabuit de poker. În general, noi nu încercăm să perseverăm în ceea ce privește conștiința noastră și, cu toate că putem nutri dorința de a ne întoarce la o viață asemănătoare cu cea pe care am părăsit-o, este la fel de probabil să tânjim după ceva complet nou. Oricum, adesea, noi nu presupunem că dorințele noastre contează. Chestiunea Raiului și a Iadului se va rezol-

va de la sine, ceea ce, în mod ironic, înseamnă că vesticii sunt mai resemnați în privința Karmei, decât majoritatea oamenilor din est, care țin tot timpul în minte noțiunea conform căreia, Karma urmează o persoană dintr-o viață în alta. Pentru ei, orice acțiune din această viață reverberează în următoarea, iar evenimente aparent întâmplătoare din prezent își au rădăcinile în decizii pe care le-am luat în trecut.

Acest lucru înseamnă că există mai multe căi de a percepe Karma. Vă puteți alege propriul nivel de conștiință. Karma unește evenimentele, dar acesta nu este același lucru cu a fi conectat. În est, acest aspect este pierdut din vedere, iar oamenii presupun adesea că faptele rele sunt precum infracțiunile, prevăzute cu pedepse bine stabilite, în timp ce faptele bune aduc recompense fixe. Oricât ar părea de logic, acest mod de gândire neagă libertatea alegerii.

„Pe vremuri credeam că am fost transformat de către karmă, într-un soi de păpușă", mi-a spus cândva un prieten. „Când am făcut milioane de alegeri în trecut, fiecare cu propria-i consecință, cum aș putea să mă eliberez de ele? Fiecare alegere proastă mă poartă într-o direcție, fiecare alegere bună, în alta. Soarta ține sforile."

„Cum te-ai eliberat de acest mod de gândire?", l-am întrebat.

„N-am putut s-o fac", mi-a răspuns el. „Dar, într-o zi, mi-am dat seama de un lucru. Ce contează dacă sunt o păpușă? Nu pot simți sforile. Nu pot vedea pe nimeni care le manipulează. Aș putea foarte bine să cred că fiecare decizie îmi aparține în totalitate. Poate că sunt păpușa sorții – dar ce contează, de vreme ce eu nu îmi dau seama de diferență?"

Este greu să contrazici un asemenea pragmatism. Abia mai târziu m-am gândit la greșelile acestei concepții. În cazul în care Karma este precum lucrarea invizibilă a creierului, nu o putem ignora, doar pentru că este nevăzută. Creierul nostru produce tot felul de gânduri îngrijorătoare și deformate. Ele pot produce dezechilibru și ne pot arunca în depresie sau chiar nebunie. Sunt cauza

percepțiilor false și a halucinațiilor - ca să nu mai vorbim de invalidități, care pot fi tratabile. Mai concret, ceea ce spunem și facem aduce modificări asupra creierului. Legătura neuronală este influențată de experiență, astfel încât creierul cuiva care a suferit o experiență îngrozitoare, de exemplu, devine diferit față de cel al cuiva care nu a avut o asemenea experiență.

Să aplicăm acest lucru în cazul reîncarnării. În momentul morții, aspectul vizibil și cel invizibil al karmei se amestecă. Versiunea standard relatată în India este următoarea: atunci când mori, îți părăsești corpul, dar rămâi conștient de cine ești. Poți continua să vezi camera în care ai murit. Pentru o vreme, deții senzația că ai un trup fizic (prin tradiție, corpurile rămân, un timp, neatinse în ideea că o persoană care moare continuă să simtă orice se întâmplă cu ea).

Apoi, asemenea unui om care se îneacă, și își vede întreaga viață trecându-i prin fața ochilor, karma se derulează precum un fir care se desfășoară dintr-un ghem, iar evenimentele din această viață trec prin fața ochilor minții. Ai experiența tuturor evenimentelor semnificative, începând cu momentul nașterii - numai că, de această dată, cu o intensitate și o claritate care îți arată exact ce a însemnat fiecare în parte. Binele și răul sunt, de asemenea, revelate, fără scuze ori explicații. Devii responsabil pentru tot ceea ce ai făcut.

Pe măsură ce sunt făcute aceste judecăți - care sunt toate autojudecăți, și nu edicte Divine - te regăsești în regiuni din *Akasha*, cunoscute sub numele de *Loka*, lumi ce reflectă genul de recompensă ori de pedeapsă pe care îl merită acțiunile tale. Un suflet singur nu este atribuit unei Loka pentru totdeauna, ci rămâne acolo doar atâta timp cât dictează Karma. În timpul acestei treceri, care cuprinde întotdeauna lumile plăcerii și ale durerii, înveți despre tine însuți și ajungi la propriile concluzii. Nicio forță externă nu îți spune ce a însemnat viața ta, sau cum să procedezi în pasul următor. Poți suferi teribil într-o Loka, pentru o perioadă ce poate părea o eternitate - sau poți pleca imediat. Timpul este subiectiv și ceea

ce experimentezi cu adevărat este propria ta conştiinţă, care îşi rezolvă delictele şi conflictele. *De ce sunt aici? Ce anume mă face să sufăr? Merit să sufăr? Există o cale de ieşire?*

Oamenii care nu sunt conectaţi la ei înşişi vor fi la fel de nedumeriţi în viaţa de după, ca şi în prezent. Pentru ei, cauza şi efectul nu sunt clare. Sentimentul că sunt înstrăinaţi, singuri, victimizaţi, în voia sortii, lipsiţi de control sau abuzaţi de către autorităţi sunt copleşitoare. În această ceaţă a confuziei, ei nu-şi pot asuma responsabilitatea pentru propriile lor motivaţii şi dorinţe, iar viaţa de după îi poate speria ori zăpăci.

Totuşi, din perspectiva sufletului, a fi deconectat este o iluzie, - şi, oricât de mult ar dura, persoana se pregăteşte, în cele din urmă, să părăsească regiunea Loka. Înţelegerea, simbolizată prin lumină, începe să-şi facă apariţia. În această claritate, îţi dai seama că *„eu sunt"* reprezintă elementul de bază. Nu te mai identifici cu a fi o anumită persoană. Acum te identifici cu a fi conştient - şi ceea ce umple această imagine sunt posibilităţi noi. Karma pe care ai adus-o în ultima viaţă a fost epuizată şi noi seminţe karmice sunt gata să apară.

Toate acestea îţi intră gradat în minte. Pentru o lungă perioadă de timp (vorbind subiectiv), experimentezi starea de beatitudine sau Ananda; ai obţinut existenţa pură, care aduce propria-i recompensă, indiferent de karmă, bună sau rea. Te găseşti într-un gol asemănător celui dintre două gânduri, numai că, de data aceasta, eşti conştient de nenumăratele posibilităţi dintre care să alegi.

Cum îţi alegi următoarea viaţă? Este acelaşi proces prin care îţi alegi următorul gând. Facem acest lucru tot timpul. Cu toate acestea, nu ştim cum o facem. Următorul gând izvorăşte din spaţiul gol, din necunoscutul pur.

Vei fi martor la ce se întâmplă şi, pe măsură ce visul unei noi identităţi începe să te învăluie, intri în următoarea viaţă, predându-te complet acţiunilor trecute, despre care încă nu ştii mai nimic.

Dar putem avea un rol mai activ în felul în care ne reîncarnăm. În spațiul gol, atunci când fiecare posibilitate ne confruntă, alegerea se află printre aceste posibilități. Ritualurile complexe din *Cartea Tibetană a morților* nu au menirea de a duce o persoană amabilă, într-un Rai plăcut și o viață de după, mai bună. Ele sunt desemnate să transforme în realitate libertatea de alegere, de a aduce persoana în spațiul gol, într-o stare de conștiință completă, astfel încât karma să fie modelată, controlată - sau chiar, în întregime, rezolvată.

Eliberează-te

Cum va fi să te găsești în spațiul gol? Mi-ar plăcea să răspund la această întrebare, din experiență proprie. În urmă cu un an, eram într-un avion și mă aflam într-o stare de profundă tulburare. În timpul unei scurte escale în Midwest, m-am trezit că nu am nimic de citit. Am privit standul cu reviste din aeroport, dar nimic nu mi-a captat atenția. Când m-am urcat din nou în avion, intenționând să-mi petrec timpul scriind, am descoperit că laptopul fusese pus într-un geamantan. Ceva - soarta, circumstanțele, neatenția - mă lăsaseră singur, vreme de patru ore.

Fără avertisment ori permisiune, o voce mentală subtilă a început să mă ghideze. Mi-a oferit o imagine a felului în care lucrează mintea mea, atunci când nu există nimic să o distragă. Ceea ce am văzut a fost foarte simplu. Există un gând în minte, apoi un altul și altul, și tot așa. Aceste gânduri pot fi intense, sau pot trece neobservate. Pot fi puternice sau slabe, semnificative ori întâmplătoare, frivole ori serioase. Vocea călăuzitoare mi-a arătat aceste lucruri, în câteva secunde.

Care este calea potrivită de a fi în legătură cu mintea ta?, a întrebat vocea. Ar trebui să faci întotdeauna ce îți dictează ea? Bineînțeles că nu, pentru că avem tot felul de gânduri care sunt irelevante ori fantastice. Ar trebui să le ignorăm? Din nou, nu, pentru că

mintea ne dă toate dorințele pe baza cărora ne construim viața. Dacă percepem lucrurile astfel, ***nu există o singură cale de a fi în legătură cu mintea.*** Nu puteți lua o poziție care să fie întotdeauna potrivită. Atunci când oamenii decid, în mod arbitrar, să fie optimiști, pot calcula greșit, atunci când vine vorba despre crize serioase, fapte rele, războaie, conflicte personale etc. Dacă decid în mod arbitrar să fie pesimiști, pot pierde o mulțime de oportunități pentru a trăi stări de bucurie, împlinire, speranță și credință.

Ghidul meu mental mi-a arătat acest lucru și am fost intrigat. S-ar părea că a fi spiritual este o poziție care funcționează, cu toate că există situații în care până și a fi spiritual, tolerant, iubitor, care acceptă, și detașat de materialism, nu funcționează câtuși de puțin. Un părinte nu poate accepta și iubi, pur și simplu, un copil dependent de cocaină, de exemplu. Este nevoie de o intervenție activă. O mie de alte exemple îmi vin în minte. Iubirea nu învinge chinul. Toleranța nu oprește excesele fanaticilor. O persoană trebuie să găsească o cale flexibilă până la infinit, pentru a fi în legătură cu mintea. Altminteri, ceva se pierde. Cel mai prețios cadou al minții – propria-i libertate totală – este sursa creativității noastre.

Apoi, ghidul meu mental mi-a spus să privesc lumea. Nu este la fel ca mintea? Același imprevizibil domină și, prin urmare, nu poți lua o atitudine fixă față de lume, care să funcționeze. Oamenii care sunt optimiști înnăscuți cu privire la viitor sunt la fel de miopi ca și oamenii care sunt pesimiști înnăscuți. Mai faceți un pas înainte. Karma este, de asemenea, imprevizibilă și nici ea nu poate fi abordată într-un singur sens. A te lupta cu propria-ți karmă este la fel de frustrant ca și a o accepta.

În acel moment, soarele apusese, iar interiorul avionului era gol și întunecat. Am putut vedea ultima dungă de albastru și portocaliu întinzându-se la orizont. Ghidul meu mental nu era ceva întâmplător, sau un vis cu ochii deschiși. Mi-am dat seama că, multă vreme, îmi dorisem să știu *cum funcționează totul.* Răspunsul

este că mintea, lumea și Karma sunt același lucru - oglinzi perfecte, una a celeilalte. Complexitatea lor este imposibil de cuprins. Conexiunile lor infinite nu pot fi niciodată localizate și, chiar dacă acest lucru ar fi posibil, următoarea ticăire a ceasului ar aduce un nou și infinit set de posibilități.

Această conștientizare este, pentru mine, cea mai mare apropiere de spațiul gol în care este aleasă o nouă viață. Spațiul gol este revelația pură a libertății și, atunci când vezi că ești complet liber, alegerile se schimbă. Unele suflete vor să rămână în întregime detașate. Ele aleg *Moksha* sau eliberarea de corpul fizic, iar karma îndeplinește acest lucru. Alte suflete preamăresc Moksha, dar doresc să se bucure de aceasta, posedând un corp. Ele aleg să se reîncarneze cu o conștiință de sine totală - și le putem numi, iluminate. Noi, ceilalți, ne încadrăm altundeva, sub aceste două culmi ale continuumului. Adorăm să fim liberi, dar, de asemenea, dorim experiențe noi. Așa că lăsăm Karma să țeasă o nouă poveste pentru noi. Păstrăm o parte din conștiința de sine și sacrificăm o altă parte. Acceptăm să devenim amnezici în privința lui *„eu sunt"* în schimbul dramei de a fi o altă persoană, cu plăceri și neplăceri, provocări și oportunități.

Noua viață în care ne îmbrăcăm va conține cantitatea sa unică de conectări și deconectări. Nu este calea perfectă de a ne raporta la minte, Karmă și lume. Calea perfectă este libertatea. Dar, în calea noastră imperfectă, devenim parte a unui mister. Ne deschidem ochii la acest fascinant joc de lumini și întuneric - și, din nou, lumea fizică devine realitatea noastră. Ne întoarcem la o credință conform căreia moartea este ceva înfricoșător, lupta este necesară, plăcerea merită urmată și durerea trebuie evitată. Uităm cunoștințele pe care le au sufletele noastre, sau pe care le-am avut pe când eram în spațiul gol. Păstrăm doar o parte din adevăr, astfel încât să avem ceva la care să năzuim. Am sentimentul că păstrăm și o canti-

tate de părere de rău pentru decizia pe care am luat-o - aceea de a lăsa adevărul în urmă.

Totuşi, jumătatea noastră de adevăr are o singură virtute. Atâta vreme cât credem în el, sufletul nu va renunţa niciodată să ne înveţe restul. Pentru acest scop, visul continuă.

Partea a 2-a

Puterea dovezilor

Până în acest secol, povara dovezilor în chestiunile spirituale rămânea în seama scepticilor. Religia avea o asemenea putere asupra imaginației umane, încât, pentru culturi întregi - mă gândesc acum la anticii egipteni și creștinii medievali - lumea materială a fost mult mai puțin reală decât cea a zeilor, ori a lui Dumnezeu. Majoritatea oamenilor moderni nu pot înțelege această concepție asupra lumii, pentru că suntem la fel de cufundați în materialism, pe cât erau ei de idealiști - în credința că natura începe în tărâmurile subtile ale spiritului. În idealism, Pământul este o lume inferioară, în timp ce Raiul este o lume superioară. Astfel, tot ce ține de viața pământeană - aspectul fizic, poftele, pornirile sexuale, bolile, suferința și îmbătrânirea - este mai departe de Divin decât Raiul.

Știința nu a schimbat această percepție, prin faptul că a dezaprobat-o. Idealismul a fost, pur și simplu, scos din circuit de o nouă concepție asupra lumii - materialismul - care era mai practică. A adus tehnologie și confortul derivat din acesta, explicând multe fenomene pe care religia a preferat să le privească drept mistere cunoscute doar lui Dumnezeu. Asemenea oricărei concepții despre lume, cea veche și-a depășit granițele, atunci când a pretins, de exemplu, că bolile erau pedepsele lui Dumnezeu pentru condamnarea păcătoșilor. Atunci când virușii au fost descoperiți, această explicație a devenit fără sens și, în cele din urmă, irațională. Dar, prin același raționament, și noua concepție despre lume avea să-și depășească granițele - așa cum s-a și întâmplat, atunci când știința a pretins că, fără dovezi fizice, putem anula toate noțiunile despre Dumnezeu, îngeri, fantome, spirit, suflet și viața de după. Așa cum religia nu are nicio competență în fizică și chimie, știința nu are nicio competență în chestiunile spirituale.

Puterea dovezilor și-a schimbat ponderea, iar acum credinciosul este cel care trebuie să dovedească existența lui Dumnezeu și a sufletului. Pentru mulți oameni, triumful materialismului este

complet, astfel încât până şi a dovedi *de ce* ar trebui să ne pese de Dumnezeu şi de suflet este o mare provocare.

Dacă scepticismul presupune învârtirea în cercuri, în cultura populară, puterea dovezilor încă rezidă în a dovedi că viața de după *nu* există. Sondaje importante au demonstrat că 90% dintre oameni cred în Rai şi aproape la fel de mulți consideră că vor merge acolo. Credința în Iad suferă un declin sever, până la 75%, şi doar 68% cred în diavol. Aceasta îi lasă pe mulți oameni într-un impas, determinându-i să-şi împartă supunerea între credință - atunci când este vorba despre spiritualitate - şi ştiință, atunci când este vorba despre lumea materială. Însuşi Sir Isaac Newton a fost un creştin devotat, care s-a luptat întreaga viață cu schisma pe care a văzut-o între ştiință şi metafizică.

Totuşi, mai există o cale. În această carte, am încercat să prezint o perspectivă asupra vieții de după, bazată pe conştiință, iar chestiunile privitoare la conştiință pot fi stabilite, măcar în parte, prin intermediul ştiinței. Dovada pe care o căutăm nu e constituită din fotografii ale unor fenomene supranaturale (acestea există deja din abundență, dar nu conduc decât la încă şi mai mult scepticism). Cea mai utilă dovadă ar fi cea care să sprijine majoritatea afirmațiilor care stau la baza Vedanta. Principala asertiune este aceea că realitatea este creată din conştiință. Vom avea dovada dorită, dacă putem răspunde la următoarele întrebări:

- *Este Akasha, reală?*
- *Mintea se extinde dincolo de creier?*
- *Este universul, conştient?*
- *Are conştiința o bază, în afara timpului şi a spațiului?*
- *Pot credințele noastre să modeleze realitatea?*

Acestea sunt întrebări fundamentale, pe care ştiința le-a luat în calcul, chiar dacă puțini cercetători au avut în minte viața de după, atunci când şi-au făcut descoperirile. Este drept să spunem că fizica nu şi-a dorit niciodată să dovedească faptul că universul ar fi

conştient de sine. Dar atât de multe mistere rămân nerezolvate dacă universul *nu este* conştient de sine, încât teoriile extremiste încep să includă acea idee, cândva de neconceput.

Analizarea misterelor nerezolvate este, de fapt, cea mai mare speranță a noastră, întrucât doar acele lucruri pe care ştiința nu le-a explicat, oferă spațiu unei gândiri complet noi. În prezent, neurologia nu ştie cum funcționează memoria, cum celulele creierului transformă date brute, în gânduri complexe, ori unde este localizată identitatea noastră. Dacă am cunoaşte aceste lucruri, nu ar mai fi nevoie să speculăm despre „mintea extinsă" - noțiunea că gândirea poate avea loc în afara creierului.

Din fericire sau nu, ne aflăm în fața multor enigme care lasă loc rishilor vedici şi profundei lor înțelegeri a conştiinței. La granița multor mistere se află răspunsul unui singur mister.

ESTE AKASHA REALĂ?

Utilizarea cuvântului „Akasha“ a zăbovit la granițele fizicii, vreme de cel puțin un secol. Motivul este acela că vechile și, acum considerate, demodatele credințe refuză să moară - credința că spațiul gol nu este deloc gol. Akasha, cuvântul sanskrit pentru spațiu, are un echivalent în limba engleză: eterul. Până în urmă cu vreo câteva generații, dacă ai fi mers la școală și ai fi întrebat ce anume umple spațiul infinit dintre sfere, ți s-ar fi spus, indiferent dacă în Grecia antică, în Franța medievală sau la Harvard, în vremea lui Abraham Lincoln, că golul pur nu este posibil. Un eter invizibil, care nu poate fi văzut ori măsurat, îi permite luminii să călătorească printre stele, așa cum apa le permite valurilor să se propage, atunci când se aruncă o piatră într-un lac. Fără un mediu prin care să treacă, undele de lumină nu au cum să călătorească din punctul A, în punctul B.

Eterul a suferit o lovitură în anii 1880, atunci când doi oameni de știință americani, Albert Michelson și Edward Morley, au dovedit că lumina călătorește cu aceeași viteză, indiferent în ce direcție se mișcă. Acest aspect a fost important, pentru că așa-numitul „vânt eteric“ - despre care se considera că poartă energia prin univers - ar fi făcut-o să meargă mai încet în sus, decât în jos. Atunci când Michelson și Morley au dovedit că acest lucru nu este valabil, până și Einstein s-a convins că spațiul era un vid fără activitate - o idee de asemenea greșită, din câte s-a dovedit. Fizicienii cred astăzi că spațiul este plin de activitate, sub forma unor fluctu-

ații invizibile în câmpul cuantic. Aceste așa-zise fluctuații virtuale sunt responsabile pentru materie și energie, precum și pentru distorsiunile din timp și spațiu. Astfel, în mod curios, combătuta noțiune de eter a fost readusă la viață, în mod indirect.

Pentru a descoperi de unde vin materia și energia, fizica a ajuns într-un câmp universal, care cuprinde nu doar ceea ce observăm, ci tot ceea ce poate exista. Pentru fizica modernă, este ușor să faci lumea materială să dispară în nimic, dar acest lucru este profund tulburător - aproape la fel de tulburător precum dispariția unei persoane dragi. Iată cum funcționează dispariția unei pietre, a unui copac, a unei planete sau a unei galaxii:

Mai întâi, piatra, copacul ori planeta a dispărut din vedere, atunci când oamenii de știință și-au dat seama că materia solidă este constituită din atomi care nu pot fi detectați cu ochiul liber. Apoi, atomii au dispărut, atunci când s-a descoperit că sunt constituiți din energie - simple vibrații în vid. În cele din urmă, energia a dispărut, atunci când s-a descoperit că vibrațiile sunt stimulări temporare într-un câmp, iar acel câmp nu vibrează, ci menține un „punct zero" plan, constant.

Teoretic, pentru a ajunge la punctul zero în natură, trebuie să se reducă un spațiu la zero absolut - și, imediat, totul va înceta să vibreze. Cu toate acestea, punctul zero există aici și acum - el furnizează punctul de plecare de la care ia naștere tot ce există în univers. De vreme ce materia și energia apar continuu și apoi dispar înapoi în vid, punctul zero servește drept nod între existență și nimic. Newton a stabilit că materia și energia nu pot fi distruse, dar pot oscila în acest mod obscur, la nivel subatomic, de vreme ce totalul materiei și energiei nu este modificat.

Domeniul punctului zero

Nu ar fi atât de deranjant dacă această dispariție ar fi menită să survină doar la moartea cosmosului, peste miliarde de ani, prin

reducerea la zero absolut. De asemenea, nu ar fi atât de deranjant dacă materia s-ar prăbuşi în vid, doar la nivel teoretic. Totuşi, lucrurile nu stau aşa. Materia şi energia ***trebuie*** să dispară. Dacă ar rămâne stabile, aşa cum par pietrele, copacii sau planetele, s-ar instala haosul. Materia ar exista numai sub forma unor atomi care plutesc aleatoriu în spațiul interstelar. Fragmente rezultate în urma Big Bang-ului ar zbura la milioane de kilometri pe oră, fără a avea vreo legătură între ele. Nu ar exista nici forme, nici evoluție, nici organizare - cu alte cuvinte, nici universul aşa cum îl cunoaştem. Cel mult, gravitatea ar putea atrage mari grupări de materie, însă gravitatea îndeplineşte, de asemenea, o funcție de undă, care fluctuează în jurul punctului zero.

Faptul că haosul nu domină în totalitate rămâne un uriaş mister, care poate fi rezolvat doar de Akasha. Aici, nevoile fizicii şi ale rishilor vedici încep să conveargă în moduri surprinzătoare. Rishi au fost concentrați pe conştiință, ca principiu universal. Dar, pentru a avea un univers care gândeşte, aveau nevoie să explice cum funcționează mintea cosmică, felul în care rămâne compactă şi se organizează în gânduri. Dacă „tărâmul minții" ar fi în întregime stabil, ar fi o zonă moartă sau, cel mult, ar fi umplut cu un bâzâit constant, lipsit de sens. De asemenea, fizica are nevoie să ştie felul în care universul rămâne compact şi se organizează în forme coerente. Altminteri, globul de foc, imposibil de înțeles, apărut în clipa Big Bang- ului, s-ar fi dispersat, aşa cum dinamita se autodistruge, fără a se obosi să creeze forme, de-a lungul acestui proces.

Fizica a fost atrasă, pas cu pas, spre vid, pentru că nimic din lumea vizibilă nu putea explica ceea ce era de explicat. Punctul zero a devenit un „câmp al câmpurilor" atotcuprinzător, care include toate particulele văzute sau virtuale din univers. S-a calculat că punctul zero conține mai multă energie - de la 10 până la puterea 40 - decât universul vizibil, adică unu urmat de 40 de zerouri. Vidul s-a dovedit a fi un schimb clocotitor de energie, nu doar între

protoni şi electroni, ci în fiecare eveniment cuantic posibil. Brusc, nevăzutul a devenit, în mod incredibil, mult mai puternic decât văzutul. Dar în ce fel seamănă „câmpul câmpurilor" cu mintea – aspectul pe care l-au căutat rishi?

Gândirea, operaţiunea de bază a minţii, organizează realitatea, astfel încât aceasta să capete sens. Universul face acest lucru la nivel fizic. El formează sisteme complexe. ADN-ul este un exemplu, dar genele nu au creat viaţa, doar prin alinierea atomilor simpli, de-a lungul unei duble elice. Există spaţii între fiecare parte genetică, iar această secvenţialitate este extrem de importantă. O amibă diferă de o fiinţă umană în secvenţialitatea carbonului, a oxigenului şi a azotului de-a lungul genelor, şi nu în atomi. Faptul că spaţiile goale dintre materialele genetice sunt atât de importante ne aduce înapoi la vid, unde *ceva* aranjează elementele aleatorii, astfel încât să capete sens.

Odată o formă creată, trebuie păstrată în amintire, pentru a rămâne integrală. Universul îşi aminteşte ce a creat şi amestecă această creaţie, cu sistemele mai vechi. Ecosistemul Pământului este un bun exemplu. Formele de viaţă relaţionează constant între ele, într-un echilibru extraordinar. Oxigenul emanat de plante în timpul fotosintezei, de exemplu, ar otrăvi întreaga atmosferă, ucigând toată vegetaţia care are nevoie de bioxid de carbon, dacă nu ar exista evoluţia animalelor, care consumă oxigen şi întorc bioxidul de carbon înapoi la plante. Acest echilibru extrem de complex poate fi depistat ca avându-şi originea în vid, unde fiecare fluctuaţie din energia vitală este trecută mai departe şi absorbită de o altă particulă virtuală, care are nevoie de energie. (Aşa cum a spus un scriitor cunoscut, e ca şi cum cosmosul ar trece un bănuţ de la o particulă la alta, aşa că, permanent, o particulă are un ban în minus, iar alta are unul în plus. Principiul de bază este simplu, dar, atunci când trilioane de schimburi energetice sunt implicate în fiecare secundă, aşa cum se întâmplă cu viaţa pe Pământ, incredibila capaci-

tate de a ține o formă separată de celălaltă, și totuși, într-o relație dinamică, e amețitoare).

Există și alte lucruri pe care mintea le poate face și care sunt paralele în univers. Mintea poate reține două evenimente separate în timp - iată cum se face că recunoaștem astăzi un chip pe care l-am văzut în urmă cu mulți ani, de exemplu. În mod similar, universul reține orice dublet de electroni. Aceștia vor rămâne împreună tot timpul, chiar de călătoresc la milioane de ani lumină depărtare unul de celălalt. În mod ciudat, dacă unul dintre electronii dubletului își schimbă poziția sau orientarea, geamănul său se va schimba simultan, fără să i se trimită un semnal care să călătorească prin spațiu. Câmpul Punctului Zero comunică fără să țină seama de timp, distanță ori viteza luminii.

Simplul fapt că folosim un cuvânt precum „comunicare“ arată cât de greu este să nu vezi paralele între mintea noastră și natura „de afară“ - ceea ce ne aduce într-o cursă periculoasă. Mintea și materia oferă două moduri de a descrie același lucru, dar ele nu sunt, în esență, exact la fel. Dacă cineva ar putea demonstra că universul are o memorie, de exemplu, aceasta nu ar dovedi și că are o minte. A-ți aminti un chip este un act mental. Capacitatea a doi electroni de a-și potrivi unul altuia orientarea, de la distanțe mari în spațiu, este o un fapt material. Aceeași capcană funcționează și invers. Dacă am putea calcula fiecare vibrație a arcușului unui violonist, atunci când cântă o sonată de Beethoven, acest lucru nu ar explica muzica ori frumusețea ei. Acestea sunt fenomene mentale, nu materiale. Tot ce putem face este să trasăm paralele între două modele - într-un efort de a le plasa într-o singură realitate.

Am vorbit de parcă universul ar fi conștient de ceea ce face, atunci când ADN-ul creează o amibă, de exemplu, în locul unui cimpanzeu sau al unui om. Acest lucru presupune conștiință de sine din partea moleculelor, iar aceasta, la rândul ei, îi cere Câmpului Punctului Zero să acționeze precum o minte, atunci când organi-

zează fiecare fluctuație posibilă din cosmos. Indiferent cât de aproape trasează cineva paralelele, această premiză nu poate fi dovedită - sau negată - deoarece întrucât Câmpul Punctului Zero, conține totul, el ne conține și pe noi. Nu putem ieși în afara lui, așa că ne aflăm în aceeași poziție în care se află un pește care încearcă să arate că oceanul este ud. În afara cazului în care peștele sare afară din ocean, apa este peste tot. Nu există contrast și, prin urmare, niciun spațiu uscat care să arate că spațiul ud este posibil.

Nu putem dovedi că universul are o minte, pentru că noi nu suntem lipsiți de minte. Invers, atunci când declarăm că atomii și moleculele nu posedă minte, facem o afirmație mentală. Nimeni nu a experimentat vreodată starea de a fi în afara minții. Prin urmare, nu avem pe ce anume să ne bazăm în această privință. Rishi vedici au avut norocul că au început creazând în realitatea conștiinței și nu au avut nevoie de dovezi. Fizica nu susține că această conștiință este un dat. A vorbi despre un univers conștient de sine înseamnă a te plasa la granița gândirii speculative în fizică. Dar pentru scopul nostru, în căutarea probelor vieții de după moarte, este vital să demonstrăm atotprezența conștiinței, pentru că, altminteri, nu am avea un loc în care să mergem după moarte - și care *să nu fie* conștiință.

Mintea mai presus de materie

Dar dacă mintea noastră ar putea altera câmpul cuantic? Atunci am avea o legătură între două modele - minte și materie. O asemenea legătură este furnizată de Helmut Schmidt, un cercetător care lucrează pentru laboratorul aerospațial Boeing, din Seattle. Începând de la mijlocul anilor '60, Schmidt a construit mașini care puteau emite semnale aleatorii, cu scopul de a vedea dacă oameni obișnuiți pot afecta aceste semnale, fără să folosească altceva decât propria lor minte. Primul aparat a detectat scăderea de la izotopul radioactiv stronțiu-90. Fiecare electron care a fost eliberat a aprins

un bec roșu, albastru, galben sau verde. Schmidt le-a cerut unor oameni obișnuiți să prevadă, prin apăsarea unui buton, care bec va fi următorul aprins.

La început, niciunul nu a depășit media, adică 25%, în alegerea uneia dintre cele patru lumini. Apoi, lui Schmidt i-a venit ideea de a folosi mediumi drept subiecți, iar primele sale rezultate au fost încurajatoare: mediumii au ghicit lumina corectă în 27% dintre cazuri. Dar el nu a știut că este o chestiune de clarviziune - a vedea o acțiune, înainte ca aceasta să aibă loc - sau ceva mai activ, care schimbă, de fapt, tiparul aleatoriu de electroni care sunt emiși.

Așadar, Schmidt a construit o a doua mașină, care a generat doar două semnale - să le numim plus și minus. A fost instalat un cerc de lumini și, de fiecare dată când era generat un plus sau un minus, se aprindea un bec. Dacă două plusuri erau generate în mod consecutiv, luminile se aprindeau în sensul acelor de ceasornic. Două minusuri produceau aprinderea în sensul contrar acelor de ceasornic. Lăsată în voie, mașina genera un număr egal de plusuri și minusuri. Ceea ce Schmidt a dorit de la subiecții săi a fost ca aceștia să determine aprinderea luminilor, numai în sensul acelor de ceasornic. În cele din urmă, a găsit doi subiecți care au dat dovadă de un succes remarcabil. Unul a reușit să aprindă luminile în sensul acelor de ceasornic în 52,5% din cazuri. O creștere de 2,5% peste medie nu sună extraordinar, dar Schmidt a calculat că existau șanse de doar zece milioane la 1, ca acest lucru să aibă loc din întâmplare. Celălalt subiect a dovedit același succes, dar în mod ciudat, eforturile sale de a determina luminile să se aprindă în sensul acelor de ceasornic a produs rezultatul opus: acestea s-au aprins doar în sensul contrar acelor de ceasornic. Experimente ulterioare, cu subiecți noi, au ridicat rata succesului la 54%, cu toate că a persistat bizara anomalie a luminilor pornind în direcția opusă. (Nu s-a găsit până acum o explicație pentru acest lucru). Schmidt a demonstrat că un observator poate schimba activitatea în câmpul cuantic,

folosind numai mintea - ceea ce vine în sprijinul ideii că, la un nivel profund, mintea şi materia sunt una.

Afirmaţia rishilor, cum că suntem puternic fixaţi în tărâmul akashic pare mai credibilă - ceea ce face, de asemenea, mai credibilă ideea că nu părăsim tărâmul, atunci când murim: dacă s-ar întâmpla astfel, am fi singurii din natură care nu fac parte din câmp.

Inspirat de rezultatele lui Schmidt, un profesor de la Princeton, pe nume Robert Jahn, a efectuat nişte probe mult mai sofisticate, utilizând o maşină care poate genera zero-uri şi unu-uri de cinci ori pe secundă. În experimentele de la Princeton, fiecare participant a trecut prin trei tipuri de teste. La început, a dorit ca maşina să producă mai multe cifre de 1 decât de zero, apoi mai mulţi de zero decât de 1 şi, în cele din urmă, a încercat să nu influenţeze maşina deloc. Fiecare test a fost repetat, până când s-au obţinut între 500.000 şi un milion de rezultate, un număr uluitor care, într-o singură zi, a depăşit toate probele anterioare ale lui Schmidt şi ale tuturor celorlalţi parapsihologi de dinaintea sa.

După 12 ani de studii, s-a descoperit că, aproximativ două treimi dintre oamenii obişnuiţi pot influenţa rezultatele unei maşini, spre deosebire de studiul lui Schmidt. Aceşti oameni obişnuiţi, asemenea mediumilor, pot determina schimbări materiale, evocând mai multe cifre de zero decât de 1 şi mai multe cifre de 1 decât de zero, în aproximativ 51 până la 52% din timp. Marja poate părea foarte mică, dar se dovedeşte a sfida coincidenţele, cu o rată de un miliard la unu. Soliditatea rezultatului este extraordinară, pentru că aleatoriul este baza fizicii cuantice, a evoluţiei darwiniene şi a multor altor domenii. (O duzină de studii ulterioare au produs rezultate în marja de 51-52%).

Dacă acceptăm ideea că mintea noastră este impregnată în câmpul cuantic şi îl poate schimba, noi unde ne situăm? Putem influenţa câmpul într-o mică măsură - nu mai mult decât o simplă coincidenţă, ca atunci când te gândeşti la numele unui prieten şi, în

secunda următoare, respectivul prieten îți dă telefon - sau, la cealaltă extremă, poate că ceea ce numim realitate se manifestă prin intermediul conştiinței, scoasă din câmp prin intenție. După examinarea în amănunt a acestui studiu, în excelenta ei carte, *The Field (Câmpul),* Lynne Mc Taggart a observat posibilitatea unei revoluții complete în teoria conştiinței: „La cel mai profund nivel", studiile «Princeton» sugerează, de asemenea, că realitatea este creată de fiecare dintre noi, ***doar prin propria noastră atenție.*** La cel mai coborât nivel al minții şi materiei, fiecare dintre noi creează lumea."

Jahn şi colegii săi au rămas însă la nivel pur tehnic. Au fost derutați de rezultatele lor, întrebându-se, în condițiile în care oamenii obişnuiți pot influența o maşină, ce parte a complicatei maşinării afectează aceştia. Ar trebui să spunem că mintea schimbă, de fapt, ritmul la care sunt emişi electronii? La fel de importantă este următoarea întrebare: „Şi ce dacă?" Dacă o persoană obişnuită poate determina o maşină să genereze mai multe cifre de zero decât de 1, acest lucru chiar influențează marile probleme ale ştiinței? De fapt, influența este chiar profundă.

Oare Akasha explică totul?

Akasha poate fi interpretată drept câmpul prin care operează mintea. Ervin Laszlo, un proeminent autor care a scris despre ştiință şi conştiință, a făcut un pas îndrăzneț, introducând Akasha drept răspunsul unificator pentru tot. După 40 de ani de cercetări ale teoriilor inovatoare din filosofie, biologie, cibernetică şi fizică, Laszlo s-a trezit că adoptă vechea şi discreditata idee pe care am discutat-o mai devreme: eterul. Einstein dovedise că lumina, spre deosebire de valurile unui lac, nu are nevoie de un mediu prin care să călătorească. Atunci când un foton porneşte din punctul A spre punctul B, călătoria poate fi realizată prin actul de estompare discutat anterior: primul foton încetează să existe, îşi schimbă locația

undeva, în realitatea virtuală (Câmpul Punctului Zero) şi reapare intact într-o a doua locaţie. Nu încetineşte din cauza fricţiunii, ca în cazul unei pietre ce alunecă pe luciul apei. Mai mult, în secunda în care dispare, fotonul îi poate „vorbi" oricărui alt foton din univers, coordonându-şi activitatea în fiecare formă a creaţiei.

Ofer acest scenariu fără vocabular tehnic, pentru a descrie de ce fizica a eliminat ideea eterului - pur şi simplu, nu a fost nevoie de acesta în calculele cuantice, vreme de mai bine de o jumătate de secol, timp în care fizica a făcut un progres uriaş.

Atunci, potrivit lui Laszlo şi a celorlalţi analişti de sistem, fizica s-a izbit de un zid. Nu putea explica *felul în care* universul reuşea să se coordoneze cu atâta precizie. Atunci când materia şi energia dispar în realitatea virtuală - aşa cum se întâmplă de mii de ori pe secundă - lucrurile se întâmplă nevăzute, într-un mod straniu. Timpul se reglează. Obiectele din spaţiu îşi comunică poziţiile, iar materia aparent aleatorie păstrează legătura cu acestea. Big Bang-ul, care a conţinut atât de multă energie într-un spaţiu de milioane de ori mai mic decât un atom din care miliarde de galaxii reprezintă doar 4%, a avut loc într-o nişă foarte îngustă de posibilităţi. Dacă universul care se expandează, mişcându-se cu o viteză de milioane de kilometri pe minut, ar fi deviat cu o fracţiune de secundă, formarea stelelor şi a galaxiilor ar fi fost imposibilă, pentru că momentumul exploziei ar fi depăşit capacitatea gravitaţiei, cea mai slabă forţă din natură, de a o opri. Doar cel mai delicat act de echilibrare a menţinut atât de strânse forţele de respingere şi de atracţie, încât acestea să poată dansa împreună, în loc să se distrugă reciproc.

Laszlo susţine că aleatoriul nu este câtuşi de puţin o explicaţie elocventă pentru o asemenea precizie. (În experimentele de la Princeton, oricine se bazează pe întâmplare are dreptate o dată la un miliard de ori). Ceva organizat cu atâta precizie necesită un principiu care să-i menţină integritatea şi un mediu care să transporte informaţia de la un capăt al creaţiei, la celălalt.

Vechea noțiune a eterului nu este suficientă, dar Akasha este.

În cartea sa din 2004, *Science and the Akashic Field (Știința și tărâmul akashic),* Laszlo explică faptul că Akasha este necesară nu ca mediu pentru lumina vizibilă, ci ca mediu pentru lumina *invizibilă* - și energia invizibilă, în general. Gândiți-vă la o coardă prinsă, la un capăt, cu un cui de un perete. Pe măsură ce coarda se învârtește - ceea ce reprezintă energia vibrației - urmați coarda tot mai aproape de zid. Acum, fiecare fibră vibrează într-o marjă tot mai mică, până când atingeți capătul de care este prinsă coarda. Acest punct nu se mișcă deloc. Este punctul zero, începutul și sfârșitul energiei. Totuși, zero nu este satisfăcător, de vreme ce calculele cuantice au demonstrat că spațiul gol este deja ocupat cu infinite cantități de energie virtuală, mai multe pe centimetru pătrat decât în interiorul unei stele.

Așadar, gândi-vă din nou la punctul unde coarda întâlnește peretele. Dacă puneți un stetoscop supersensibil pe perete, vedeți că vibrația coardei scutură întregul perete și, în schimb, peretele înapoiază o parte dintre aceste vibrații. Potrivit lui Laszlo, și acest lucru se întâmplă la punctul zero. Fiecare vibrație trimite semnale prin câmp - și, în schimb, câmpul trimite semnale înapoi. S-a dovedit că Universul se monitorizează constant, coordonându-și cumva fiecare vibrație ce are loc oriunde în domeniul vizibil sau invizibil.

Imaginați-vă doi fotoni care plutesc în vastitatea spațiului interstelar. Întâmplarea face să se ciocnească și să se îndepărteze. S-a întâmplat ceva diferit de situația în care două granule de nisip se ating, atunci când un val ajunge pe plajă? Da, spune Laszlo: ele schimbă informație și încep să relaționeze unul cu celălalt. Teoria sistemelor, redată pe scurt de Laszlo, îl ajută să explice această interacțiune. Atunci când două particule se ating, ele poartă informație - și, când se întâlnesc, își „vorbesc": *Iată cât de repede merg, cât cântăresc, unde am fost și încotro mă îndrept.*

Această conversație nu are loc într-un loc izolat. Câmpul ascultă și, auzind ceea ce se întâmplă, stochează informația ca referință, de vreme ce are nevoie de fiecare în parte, pentru a menține cosmosul în mișcare. „Bit"-ul este un termen tehnic, folosit în teoria informației și care se referă la o unitate matematică unică - fie zero, fie unu - prin care poate fi exprimat orice tip de informație. Atunci când două particule se separă, și viitorul lor este schimbat, datorită informației pe care tocmai au schimbat-o.

Acest schimb amintește de posibilitatea ca acești fotoni *să știe ce fac.* Gânditorii mai speculativi, inclusiv Laszlo, nu pot susține conștiința câmpului. Laszlo vorbește, în schimb, despre „rădăcinile conștiinței". Din punctul de vedere al unui fizician, atomii nu au nevoie să gândească - și, cu atât mai puțin, să fie vii. Ei se întâlnesc, interacționează și se separă. Dacă au loc lucruri complicate, acestea pot fi misterioase, invizibile și îngrozitor de greu de calculat, fiind nevoie de mai multă putere de calcul decât toate computerele din lume, la un loc. Totuși, atâta vreme cât numerele explică felul în care se comportă materia, nu este nevoie să introducem în ecuație ceva străin, precum conștiința.

Toate bune și frumoase, dar excluderea minții nu este utilă, de vreme ce te excluzi pe tine însuți. Imaginează-ți că cineva ar dori să înțeleagă regulile fotbalului american și ar avea o casetă video fără sonor, care să i le prezinte. Și fără cunoașterea jocului, ar fi încă posibil să privești destule meciuri și să ajungi la o imagine concludentă despre ceea ce se întâmplă. Tot ce trebuie să observi este felul în care zboară mingea și cum jucătorii se lovesc sau nu între ei. De fiecare dată când coordonatorul de joc este doborât în timp ce ține mingea în mâini, de exemplu, ambele echipe se aliniază și încep un nou joc. După ce vede acest lucru întâmplându-se de mai multe ori, un om de știință trage concluzia că jucătorul trebuie fie să arunce mingea, fie să alerge cu ea.

Totuşi, ar fi imposibil să înțelegi jocul, dacă presupui că jucătorii sunt obiecte inerte, lipsite de minte. Ei sunt prea coordonați, formează prea multe structuri complexe, repetă şi îşi amintesc aceste structuri, iar tabela de marcaj are sens - cineva câştigă, cineva pierde. Mai mult, ar fi o greşeală să vă începeți cercetarea, spunând că fotbalul *ipso facto* nu se poate baza pe existența minții ori a conştiinței. Ați rămâne cu concluzii foarte greşite, dacă ați insista că, indiferent ce prezintă caseta video, fotbalul american nu poate fi un joc, ci trebuie că e o coliziune întâmplătoare de obiecte.

În încercarea de a înțelege activitatea aparent întâmplătoare în câmpul cuantic, am ajuns să observăm că există sincronizare, coordonare, memorie, schimb de informații şi autointeracțiune incredibile. Dar care este scopul tuturor acțiunilor? Efectul de observator furnizează conexiunea lipsă. Efectul de observator este legat de unul dintre elementele de bază ale fizicii cuantice, numit „complementaritate", conform căruia nu este posibil să ştii totul despre un eveniment cuantic. Atunci când un observator priveşte sau măsoară un electron, ceea ce se observă este limitat. Evenimentul total există doar ca potențial. Fiecare secțiune are o probabilitate de a apărea oriunde în univers. Este un eveniment nonlocal, fără vreo componentă vizibilă.

Acest aspect se schimbă, atunci când un observator îşi face apariția. Doar sub observație, un electron sare din realitatea virtuală, în universul vizibil şi, de îndată ce observatorul încetează să mai privească, se întoarce din nou în câmp. Erwin Schrödinger, marele fizician german, a inventat ecuația Schrödinger, una dintre teoriile cuantice de bază, care calculează cu precizie care sunt probabilitățile - şi, cu toate acestea, noțiunea că un electron se află peste tot, până când un observator îl cheamă în existență într-o locație concretă, sfidează logica. Pentru acei cititori care nu au citit despre pisica lui Schrödinger - un faimos paradox care provine din efectul de observator, iat-o:

O pisică este plasată într-o cutie închisă cu un dispozitiv ucigaş în interior. Dispozitivul va elibera gaz otrăvitor pe bază de cianuri, dacă este declanşat, iar declanşatorul este o materie radioactivă. Dacă materia radioactivă eliberează un singur electron, este suficient pentru declanşarea dispozitivului şi eliberarea otrăvii, ceea ce va ucide pisica.

Iată paradoxul: potrivit fizicii cuantice, un electron nu are o realitate vizibilă, până când este observat. El ocupă o „superpoziție", ceea ce înseamnă că se poate afla în mai multe locuri în acelaşi timp (aspect care a fost verificat, în mod experimental, cu particulele subatomice, care chiar ocupă mai multe poziții, simultan). Aflându-se într-o cutie închisă, pisica se află în afara câmpului de observație. Ar putea fi moartă sau vie, sau, potrivit teoriei cuantice, ambele. Doar atunci când cutia va fi deschisă şi observatorul va determina situația, vom şti care este starea asupra căreia s-a decis: viață sau moarte. Până atunci, ambele coexistă.

Mulți fizicieni au evitat paradoxul pisicii care este vie şi moartă în acelaşi timp, arătând că ceea ce este adevărat la nivel micro, nu este adevărat la nivel macro: superpoziția se aplică în cazul electronilor, nu a lucrurilor obişnuite, precum pisicile. Dar, de vreme ce efectul de observator este prezent în experimentele Schmidt şi Princeton, apare următoarea întrebare: unde alterează atenția observatorului câmpul cuantic şi lumea materială, în acelaşi timp? Greutatea paradoxului o conferă faptul că nu poți cunoaşte niciun rezultat în lumea cuantică, până când nu o observi (cu alte cuvinte, este imposibil să ştii dacă pisica lui Schrodinger este vie sau moartă, până când nu priveşti, iar privirea este cea care *o face* să fie una sau alta).

Akasha rezolvă această problemă, afirmând că la fiecare eveniment se participă, la un anumit nivel. Toți observatorii se află în interiorul tărâmului akashic şi, indiferent ce fac ei, determină întregul câmp să răspundă. Prin urmare, nu falsificăm universul,

pentru a descrie că se comportă precum noi înșine. De fapt, prin univers ne cunoaștem pe noi înșine - și viceversa. Tărâmul akashic oferă materiei și energiei un loc în care să meargă atunci când dispare, iar acest loc este la fel de plin de semnificații, ca și locul în care memoria merge, atunci când nu o folosim. Rishi vedici și-au dat seama că între timp și eternitate trebuie să existe o legătură, iar concluzia lor a fost că timpul este o iluzie, în timp ce eternitatea este reală. Acest lucru ne îndreaptă atenția asupra celor cinci simțuri, care trebuie să opereze de parcă timpul ar fi real, de vreme ce fiecare eveniment la care participăm are loc în spațiu-timp. Rishi declară că moartea ne permite să vedem realitatea eternă în mod clar și să participăm la ea din plin. În viziunea lui Laszlo, tărâmul akashic execută același lucru pentru întreaga materie, energie și informație. Interacțiunile lor în universul vizibil sunt reflexii ale unor relații invizibile mult mai importante, care au loc în culise.

Iată o analogie. Imaginează-ți că ești un om de știință care a fost desemnat să măsoare minusculele explozii de lumină care au loc într-un câmp - în acest caz, ecranul unui televizor. Aceste explozii au loc la nivel atomic, așa că, pe măsură ce te apropii tot mai mult, ești confruntat cu milioane de fotoni care emană aleatoriu. Ai descrie ecranul televizorului ca pe un câmp supus unor stimuli aleatorii, așa cum un fizician ar descrie câmpul electromagnetic. Pe măsură ce te îndepărtezi, însă, petele de roșu, verde și albastru încep să se grupeze, să pară organizate. Dacă mergi mai departe, în cele din urmă începi să observi forme vagi. Te simți ca un astronom care folosește un radiotelescop, pentru a determina dacă zgomotul de fond al cosmosului conține structuri. Structurile sunt matematice și este nevoie de inteligență, pentru a folosi un cod matematic.

Așa că începi să găsești o explicație matematică pentru ceea ce vezi pe ecranul televizorului. Dacă te îndepărtezi și mai mult, vezi, în final, că structurile luminoase sunt, de fapt, imagini ale vieții umane și că fotonii aleatorii au un scop. Acest lucru este destul

de uimitor, astfel încât să îți regândești întreaga teorie. Ar trebui să presupui că întâmplarea este o iluzie care ascunde o realitate mai adâncă - adică imaginea. Doar conștiința poate explica motivul pentru care sunt emise luminile roșii, verzi și albastre.

Ne aflăm într-un punct în care multe explicații, bazate pe întâmplare, nu mai sunt satisfăcătoare și trebuie adusă o schimbare, pentru a da o explicație mai conștientă. De ce se aprind fotonii într-un televizor? Pentru că se transformă într-o imagine. De ce se aprind fotonii în cosmos? Din același motiv. Precedând cu secole bune fizica cuantică, rishi vedici au spus că timpul și spațiul sunt proiecții pe un ecran al conștiinței - ecranul Akasha. Cu alte cuvinte, atunci când te-ai trezit în această dimineață, ai mers la muncă și ți-ai petrecut ziua la birou, *nimic nu s-a întâmplat cu adevărat* conform experienței tale. Timpul nu a trecut și nici nu te-ai mișcat prin spațiu.

Această concluzie sfidează bunul simț, dar este în întregime acceptată de fizică. Dați-mi voie să vă explic. Dacă visezi să zbori la Paris și să te plimbi pe străzi, nimic de acest gen nu se întâmplă. Nu numai că nu ai plecat, fizic, nicăieri, dar creierul tău nici măcar nu a înregistrat imagini care să corespundă Parisului. Visul a rezultat din activitatea creierului, care poate fi redusă la fragmente de informație: mici comutatoare electrice au fost fie pornite, fie oprite, polaritățile anumitor molecule au fost fie pozitive, fie negative. Întregul tău vis și tot ce se află în el este doar un joc alcătuit din 0 sau 1.

Același lucru este valabil în cazul oamenilor care se uită la televizor. Dar casa este, de fapt, o imagine plată pe un ecran, iar mișcările oamenilor sunt doar substanțe fosforescente care se aprind și se sting. Din nou, jocul cu 0 și 1. Nimic nu se mișcă pe ecranul unui televizor. Atunci când cineva pare să alerge spre stânga, este vorba doar despre o structură de semnale care se aprind în partea stângă și se sting în partea dreaptă - la fel ca luminile din pomul de Crăciun, care dau impresia că se mișcă în mod circular, când, de

fapt, tot ce se întâmplă este că șirul de lumini pornește și se oprește în structuri care îl fac să pară că are loc o mișcare.

Vă mișcați în timp și spațiu în același mod așa cum o fac și Pământul pe orbita lui și stelele în cer. Impulsurile cuantice pornesc și se sting, iar o schimbare de poziție are loc, pentru că energia se amplifică în stânga sau în dreapta locului în care a avut loc ultima amplificare. În realitate, niciun quark sau foton nu își schimbă poziția în spațiu-timp. Dar nu ajungem la același lucru? Dacă un obiect pare să se miște - de ce să nu spunem că se mișcă? De fapt, nu putem. Pământul pare să se miște în jurul Soarelui. Totuși, dacă lucrurile ar fi așa, în cele din urmă, el s-ar apropia în spirală de Soare și ar fi distrus. De fapt, chiar dacă Pământul întâlnește fricțiune în orbita sa - sub forma prafului interstelar și a vântului solar - planeta noastră nu se apropie niciodată de Soare și nici nu încetinește. Asta, deoarece fiecare atom al Pământului iese din raza privirii noastre și se întoarce cu aceeași energie și aceeași masă pe care le-a avut întotdeauna. Punctul zero, se pare, proiectează Pământul la fel de sigur cum un ecran de televizor își proiectează imaginile. (Un sceptic ar întreba cum se schimbă ceva, în condițiile în care Câmpul Punctului Zero reumple constant universul vizibil. Aceasta este o ghicitoare, dar răspunsul poate fi găsit în doi factori: distrugerea înceată a protonilor, proces care durează miliarde de ani și expandarea universului, care poartă dispersia de energie sau entropia, la fel cum căldura originară a Big Bang-ului se disipează. Dar până la introducerea acestor doi factori în teoria cuantică, mai este drum lung).

Cum se pot aplica toate acestea în viața de după? Puneți-vă o întrebare simplă. Atunci când vă uitați la televizor, ce este mai real, imaginea pe care o vedeți, ori stația care emite semnalul? În mod similar, spune Laszlo, Câmpul Punctului Zero - Akasha - este mai real decât universul vizibil. Akasha organizează și coordonează toate proiectele pe care le numim timp, spațiu, materie și energie.

Dacă acest lucru este corect, atunci am stabilit o bază pentru o mulțime de aserțiuni-cheie din Vedanta:

> Lumea materială este proiectată dintr-o sursă nonmaterială.
> Lumea invizibilă se află pe primul loc. Aceasta conține semințele timpului și ale spațiului.
> Realitatea crește, cu cât se apropie mai mult de sursă.

Ca să vorbim în termeni obișnuiți, nu trebuie să ne temem că moartea este un act de dispariție, pentru că viața a fost întotdeauna un astfel de act. Ceea ce apreciem cel mai mult la noi înșine - capacitatea noastră de a gândi și de a simți - nu fost obținut datorită intrării în lumea fizică. Ea a fost proiectată în lumea fizică dintr-o sursă, Câmpul Punctului Zero, care este rădăcina conștiinței, și se întinde pe miliarde de ani în trecut și înainte, în viitorul previzibil. Departe de a fi o viziune religioasă, acest model explică universul mai bine decât oricare altul și ne dă ceea ce solicită atât rishi, cât și fizicienii moderni: un pod între minte și materie.

A GÂNDI DINCOLO DE CREIER

Dacă mor şi informaţia din creierul meu supravieţuieşte, oare acest lucru înseamnă că şi eu voi supravieţui? Supravieţuirea înseamnă să rămâi intact la un anumit nivel - minte, personalitate, memorie sau suflet - care păstrează „eu-l". Un materialist consideră că, atunci când creierul moare, la fel se întâmplă şi cu persoana. Din fericire, în ultimele două decenii, nişte experimente ingenioase au adus speranţa că mintea se extinde dincolo de creier şi că aceste calităţi pe care tu şi cu mine le apreciem - precum iubirea şi adevărul - pot fi permanent integrate în câmp.

Cu cât vom demonstra mai concret că acest câmp este inteligent, cu atât mai credibil va fi faptul că inteligenţa noastră poate supravieţui după moarte. O cale de a demonstra acest lucru, chiar dacă pare ciudată, se pare că dă roade: telepatia animală. Mulţi posesori de animale atestă capacitatea unui câine sau a unei pisici de a şti ce gândeşte stăpânul lor. Cu câteva minute înainte de a fi scos la plimbare, un câine devine bucuros şi agitat. În ziua în care pisica trebuie dusă la veterinar, aceasta dispare şi nu mai este de găsit nicăieri. Aceste observaţii întâmplătoare l-au determinat pe ingeniosul cercetător britanic Rupert Sheldrake, un biolog ajuns astăzi gânditor speculativ, să efectueze studii controlate pentru a afla dacă pisicile şi câinii pot, într-adevăr, să citească ceea ce gândesc stăpânii lor. Un studiu a fost foarte simplu: Sheldrake a sunat 65 de veterinari din zona Londrei şi i-a întrebat dacă este ceva obişnuit ca proprietarii de pisici să anuleze programările, pentru că animalele lor dispar în ziua respectivă. 64 de veterinari au răspuns că acest

lucru se întâmplă foarte des, iar al 65-lea a afirmat că a renunțat să mai facă programări pentru pisici, pentru că prea multe nu puteau fi localizate, atunci când trebuiau să fie consultate.

Sheldrake s-a hotărât să efectueze un experiment, folosind câini. Faptul că un câine devine agitat atunci când se apropie timpul să fie scos la plimbare nu e mare lucru, dacă aceasta se întâmplă la aceeași oră în fiecare zi, sau dacă animalul observă că stăpânul se pregătește să iasă. Prin urmare, Sheldrake a plasat câini în clădiri aflate în spații deschise, complet izolați de stăpânii lor. A cerut apoi proprietarului, în momente alese la întâmplare, să se gândească la o plimbare cu animalul, cu cinci minute înainte de a merge să-l ia. Între timp, câinele a fost filmat în locația izolată. Sheldrake a descoperit că, atunci când proprietarii au început să se gândească la plimbare, mai mult de o jumătate dintre câini au alergat spre ușă, dând din coadă, învârtindu-se nerăbdători și păstrând acest comportament, până la apariția stăpânilor. Niciun câine nu a avut acest comportament, atunci când proprietarii nu s-au gândit la plimbare.

Acest aspect dă de gândit, prin faptul că legătura dintre un animal de companie și proprietarul său creează o conexiune subtilă, la nivel mental. Sondajele arată că aproximativ 60% dintre americani cred că au avut o experiență telepatică, așa că acest rezultat nu este tocmai uluitor. După ce și-a notat rezultatele experienței cu animalele telepate, Sheldrake a primit un e-mail de la o femeie din New York, care i-a spus că papagalul ei gri african nu numai că îi citește gândurile, ci îi și răspunde prin vorbe. Femeia și soțul ei pot sta în altă cameră, feriți de privirea păsării, al cărui nume este N'kisi și, dacă lor le este foame, se întâmplă ca N'kisi să spună: „Vrei ceva bun". Dacă proprietara și soțul ei se gândesc să iasă, N'kisi spune: „Trebuie să plecați, ne vedem mai târziu'.

Foarte intrigat, Sheldrake a contactat-o pe proprietară, o artistă pe nume Aimee Morgana. Situația peste care a dat a fost remarcabilă. Papagalii gri africani sunt printre păsările cele mai

talentate din punct de vedere lingvistic, iar N'kisi avea un vocabular uriaș, de peste 700 de cuvinte. Încă și mai remarcabil este faptul că le folosea ca în vorbirea umană, acolo unde era nevoie, nu la întâmplare. Dacă vedea ceva roșu, spunea „roșu", iar dacă obiectul avea altă culoare, numea respectiva culoare. Dar Aimee avea niște povești încă mai uluitoare pentru Sheldrake. Pe când se uita la televizor la un film cu Jackie Chan, în timpul unei scene în care Chan stătea pe o bârnă, N'kisi a spus: „Să nu cazi", deși colivia lui era aflată în spatele televizorului și nu avea cum să vadă imaginile. Când pe ecran a apărut o reclamă la un automobil, N'kisi a spus: „Aceasta este mașina mea". Altădată, Aimee citea dintr-o carte următoarea frază: „Cu cât este mai neagră mura, cu atât e sucul mai dulce", când din camera alăturată s-a auzit pasărea: „Culoarea este negru".

Sheldrake a dorit propria confirmare. La prima sa vizită, Aimee i-a oferit câteva mostre de telepatie din partea lui N'kisi: a privit imaginea unei fete într-o revistă și, cu o claritate remarcabilă, papagalul a rostit din camera învecinată: „Aceea este o fată". Următorul pas a fost un experiment formal. Dacă N'kisi înțelegea cuvintele și era telepat, puteau fi testate aceste două calități împreună? Sheldrake a propus ca Aimee să se uite la imagini care corespundeau unor cuvinte pe care papagalul le știa deja. Ea avea să stea într-o cameră, în timp ce N'kisi rămânea izolat în alta. Pasărea avea două minute pentru a rosti un „cuvânt-cheie" care se potrivea cu imaginea. Dacă papagalul spunea cuvântul în această marjă de timp, experimentul era considerat reușit. Dacă nu spunea cuvântul, sau dacă îl spunea după încheierea celor două minute, experimentul era considerat ratat.

Pentru a asigura neutralitatea, cineva de lângă Aimee alegea atât imaginile, cât și cuvintele-cheie care se potriveau fiecăreia. (Acest lucru s-a dovedit a fi nedrept pentru pasăre, de vreme ce persoana neutră a ales cuvinte precum televizor, pe care N'kisi îl pronunțase doar o dată sau de două ori înainte; pasărea nu numai că

nu a rostit aceste cuvinte la timpul potrivit, dar nu le-a rostit deloc). După ce experimentele au fost încheiate, casetele cu ceea ce rostise N'kisi au fost ascultate de trei judecători, care au transcris ceea ce au auzit. Dacă N'kisi nu rostea foarte clar cuvântul şi nu era transcris de toţi cei trei judecători, experimentul nu conta. Rezultatele au depăşit nivelul obişnuit de înţelegere. De exemplu, când Aimee a privit o imagine care înfăţişa oameni sumar îmbrăcaţi pe o plajă, N'kisi a mormăit o vreme, apoi toţi cei trei judecători l-au auzit spunând: „Uită-te la corpul meu gol şi frumos". Nu a rostit alte cuvinte-cheie irelevante. Între cuvintele corecte, pasărea a fluierat şi a şuierat doar. Atunci când Aimee s-a uitat la o imagine cu cineva care vorbeşte la telefon, N'kisi a spus: „Ce faci la telefon?" Poate că cel mai intrigant răspuns a venit atunci când Aimee s-a concentrat asupra unei imagini cu flori. În loc să rostească, pur şi simplu, cuvântul „floare", N'kisi a spus: „Asta e o poză cu flori".

Care a fost rezultatul final? Din 71 de teste, N'kisi a ghicit în 23 de situaţii, comparativ cu 7,4 situaţii, cum ar fi fost de aşteptat dacă rezultatele ar fi fost aleatorii. Sheldrake a subliniat că acesta este un rezultat semnificativ, cu atât mai mult cu cât N'kisi nu a ştiut că este testat şi a rostit adesea cuvântul-cheie, după ce timpul alocat s-a încheiat. Într-un mic apartament din Manhattan, aceste probe au fost adăugate numărului crescând de dovezi că mintea nu este doar proprietatea oamenilor şi că, de fapt, aceasta poate exista în afara creierului. Comunicarea dintre tărâmul animalelor şi oameni poate părea ciudată, însă animalele de companie nu pot trişa şi nu au motive să-şi dovedească abilităţile speciale. Rishi vedici au afirmat, cu mult timp în urmă, că întregul univers este inteligent, pentru că este pătruns de conştiinţă. Să vedem cât de clar putem pune această teorie, în termenii moderni.

Pe tărâmul minţii

Mintea a rămas o ghicitoare metafizică timp de secole, pentru că se află în lumea fizică, precum o fantomă. Dar aceasta este o

perspectivă occidentală, bazată pe inclinația noastră pentru lucrurile solide, tangibile. Insistăm că sursa minții este creierul, pentru că acesta este un obiect vizibil – ceea ce este ca și cum ai spune că un radio trebuie să fie sursa muzicii, pentru că este un obiect vizibil, din care iese muzica. Rishi vedici au adoptat perspectiva opusă, insistând că obiectele vizibile nu pot fi sursa minții, de vreme ce planul fizic este cea mai puțin conștientă dintre lumi. Activitatea creierului în timpul gândului poate părea un element semnificativ, dar un radio este activ în timpul unei transmisiuni și nu există niciun dubiu că N'kisi (ca să nu mai vorbim de oamenii telepați) a recepționat un gând transmis.

Prejudecățile noastre de occidentali în privința invizibilului nu sunt ușor de învins. Se va dovedi că mintea există în afara creierului, doar dacă lasă un fel de amprentă, un semn vizibil, care este la fel de convingător precum imaginile cu rezonanță magnetică, ce furnizează dovezi concrete ale activității neuronale. O asemenea dovadă este informația asupra căreia ne-am oprit mai devreme. Dacă informația pătrunde în întregul câmp cuantic, ea poate crea o punte între minte și materie, în termeni mai acceptabili unui materialist. Niciunui om de știință nu îi este greu să creadă că materia și energia nu pot fi create și nici distruse, iar latura neconvențională a fizicii se luptă cu noțiunea că informația nu poate fi nici creată și nici distrusă.

Ceea ce vedem în univers se află în transformare constantă. Atomii de heliu alimentează soarele și trimit spre Pământ căldură care este transformată, prin fotosinteză, în plante și alte forme de viață. Se poate spune foarte ușor că viața este alcătuită din schimbul de informație dintre atomii soarelui și atomii Pământului. (Energia este informație, în sensul că toate încărcăturile chimice ori electrice pot fi exprimate ca plus ori minus, pozitive sau negative, zero sau unu). Atunci, nu contează că trupul tău nu seamănă câtuși de puțin cu o stea luminoasă. Ambele fac parte din același

câmp informațional, care este supus, în interiorul său, transformărilor nesfârșite.

Sau, așa cum spune Krishna, în Bhagavad-Gita: „Întorcându-mă asupra mea, creez din nou și din nou".

Potrivit lui Amit Goswami, un proeminent fizician, care scrie în special despre universul conștiinței de sine, creativitatea este doar un alt chip al transformării. „Universul pune întotdeauna vin nou în sticle vechi, sau vin nou în sticle noi." Aceleași grupuri de energie, conținând aceeași informație, sunt amestecate la nesfârșit în Câmpul Punctului Zero. Goswami consideră că reîncarnarea realizează același lucru. Identitățile trec prin câmpul informațional, schimbând datele cu noi identități ce par un nou „eu", dar care sunt, de fapt, transmutări de indestructibili zero și unu, prinse în lungi lanțuri de idei și experiențe.

Chiar în acest moment, voi reprezentați un maldăr de informații stocate în minte și trup. Aveți amintiri unice. Celulele voastre au trecut prin schimbări chimice, pe care nu le-a trăit nimeni altcineva în lume. Atunci când muriți, nimic din această informație nu va dispărea, pentru că așa ceva nu se poate. Nu există un loc în care să dispară plus și minus, pozitiv și negativ, de vreme ce câmpul nu conține *decât* informație. Prin urmare, singura lor alternativă este să se recombine. Cum se întâmplă acest lucru?

Răspunsul se află în rădăcina informației, care este „forma". Ocupăm un „univers in-format", potrivit lui Ervin Laszlo, care înșiră atomii de-a lungul helixului dublu al ADN-ului și biți de informație în formă fizică, așa cum înșiră aceeași informație în formă nonfizică, sub formă de idei. Aceasta ne aduce cu un pas mai aproape de tulburătoarea noțiune că întregul univers este mintea lui Dumnezeu, adică un câmp dinamic, ce cuprinde informații infinite care trec prin transformări infinite. Dar nu putem face acest pas, dacă nu știm cum supraviețuiesc ideile mici - ca să nu mai vorbim de cele cosmice.

Rishi ne-au învățat că ideile supraviețuiesc în tărâmul akashic, sub formă de amintiri. Voi și cum mine accesăm constant memoria akashică, atunci când presupunem că ne accesăm creierele. În cercurile esoterice, memoria akashică funcționează pentru a ne da informații despre spirite plecate și vieți trecute. În psihologia lui Jung, aceeași amintire reprezintă culturi care au aceleași mituri și arhetipuri. Venus și Marte sunt invizibile și, cu toate acestea, există și sunt vii. Akasha își amintește fiecare zeu creat de oameni și fiecare bătălie, poveste de dragoste și căutare. Dăm de ele tot timpul, pe măsură ce istoria omenirii continuă de la o epocă la alta.

Creierul are un centru al memoriei localizabil, dar mintea nu este limitată la creier. Gândiți-vă la o experiență profund semnificativă din viața voastră – un prim sărut, sau ultima oară când v-ați văzut bunicul. Acea amintire este urma unui eveniment, rămasă în timp și spațiu. Experiența poate fi încă activată în creierul vostru, ceea ce înseamnă că milioane de molecule, care pot pluti aleatoriu prin neuronii voștri, *știu* că trebuie să rămână împreună pentru ca amintirea voastră să continue, an după an, fără să se estompeze. Cum pot moleculele să știe acest lucru, de vreme ce nu sunt inteligente? Baza fizică a memoriei, cel puțin în acest moment, le este complet necunoscută neurologilor, așa că nu putem decât să facem speculații.

Într-un fel sau altul, primul vostru sărut are o viață de după. Aceasta nu este fizică, pentru că nu există absolut nicio diferență între hidrogenul, oxigenul, azotul și carbonul dintr-un neuron și aceleași elemente dintr-un copac, o frunză moartă sau solul descompus. Neuronii nu sunt nemuritori. Ei mor, așa cum moare și restul organismului – iar atomii intră și ies din ei, în fiecare secundă.

Atunci, cum îi este transferată o amintire unui atom nou, sau unui neuron nou, când vine vremea ca cel vechi să dispară? Niciun proces fizic nu a fost identificat pentru această acțiune, așa că este posibil ca memoria să persiste la un nivel nonfizic. Neurologii ar

apăra din răsputeri ideea contrară, anume că mintea porneşte exclusiv din creier, şi folosesc tomografiile şi imaginile cu rezonanţă magnetică, pentru a-şi argumenta punctul de vedere. Dar aceste imagini sunt doar hărţi. Ele prezintă terenul creierului, ca fiind străbătut de o idee sau o emoţie şi nu demonstrează că mintea *este* creierul, mai mult decât o urmă de picior în nisip demonstrează că este aceeaşi cu piciorul. Imaginaţi-vă că puteţi localiza fiecare vibraţie din capetele micilor nervuri care străbat urechea internă. Desenate pe o diagramă, ar reprezenta un grafic extrem de complicat, pentru fiecare cuvânt şi fiecare frază auzite de ureche - dar acest grafic este doar o diagramă a unui cuvânt, şi nu teritoriul însuşi. O propoziţie puternică precum „Te iubesc" reprezintă mai mult decât harta vibraţiilor sale şi nici măcar o diagramă perfectă nu poate conţine puterea, sensul, semnificaţia şi intenţia atotcuprinzătoare.

Pentru a te gândi la cuvântul „rinocer" şi a vedea imaginea mentală a acestui animal, milioane de celule ale creierului trebuie să acţioneze simultan. (Vom lăsa deoparte dificila întrebare: „de ce ai ales cuvântul «rinocer», dintre toate cuvintele pe care le puteai alege?", de vreme ce această alegere se poate baza pe raţiune, emoţie, nonsens ori asocieri particulare din memorie. Un computer poate fi învăţat să selecteze orice cuvânt dat, însă nu are motive speciale să facă astfel. Tu ai.)

Neuronii implicaţi în alegerea cuvântului corect pentru un tigru nu aleargă prin alfabet, până când dau de litera „T", nu formulează silabele una câte una şi nici nu caută fotografii cu animale, pentru a-i ataşa cuvântului corect, imaginea potrivită. În schimb, diferitele activităţi ale creierului se produc în mod corect şi simultan. Creierul acţionează precum un câmp, coordonând diferite evenimente în acelaşi timp, numai că noi ştim: creierul nu este un câmp propriu-zis. Este ceva alcătuit din elemente chimice, aparent lipsite de viaţă.

Acul unei busole se mişcă, pentru că reacționează la câmpul magnetic al Pământului. Dar dacă acelaşi lucru ar fi valabil şi în cazul creierului? Dacă tărâmul minții trimite semnale, şi miliarde de celule se aranjează în structuri, pentru a răspunde la ceea ce spune câmpul? O echipă de oameni de ştiință inventivi au propus exact acest lucru. Henry Stapp, un fizician teoretician din Berkeley, Jeffrey Schwartz, un neuropsihiatru de la UCLA şi Mario Beauregard, un psiholog de la Universitatea din Montreal, au studiat, pentru a formula o teorie funcțională despre „mintea cuantică", ce ar putea revoluționa felul în care mintea şi creierul relaționează între ele. În centrul teoriei lor se află „neuroplasticitatea", noțiunea că celulele creierului sunt deschise schimbării, reacționând în mod flexibil în fața dorinței şi intenției.

Pentru început, să spunem că ei recunosc explicația ştiințifică uzuală, conform căreia „mintea este ceea ce face creierul", dar există multe scăpări într-o asemenea explicație, după cum am văzut. Ei propun, prin urmare, că exact opusul este adevărat. Mintea este controlorul creierului. În opinia lor, mintea este ca un nor de electroni, care înconjoară nucleul unui atom. Până la apariția unui observator, electronii nu au identitate fizică în lume. Există doar norul amorf. În acelaşi fel, imaginați-vă că există un nor de posibilități deschis creierului în fiecare moment (plin de cuvinte, amintiri, idei şi imagini posibile, din care poate alege). Atunci când mintea dă un semnal, una dintre aceste posibilități se desprinde şi devine un gând în creier, la fel cum un val de energie se reduce la un electron. La fel cum câmpul cuantic generează particule reale din cele virtuale, mintea generează activitatea reală a creierului, din activitatea virtuală.

Ceea ce face ca această reversie să fie importantă este faptul că se potriveşte faptelor. Neurologii au verificat că o simplă intenție sau o dorință afectează creierul. Victimele atacurilor de cord, de exemplu, se pot strădui, cu ajutorul unui terapeut, să-şi folosească

doar mâna dreaptă, dacă paralizia le-a afectat acea parte a corpului. Luptându-se zi de zi, pot determina, în mod gradat, vindecarea părților afectate ale creierului. Rezultate similare au fost descoperite în cazul îmbătrânirii. Oamenii în vârstă, care au început să arate semnele demenței senile, precum pierderea memoriei, își pot încetini și chiar opri simptomele, exersându-și creierul (un producător de software a creat „gimnastica pentru creier", un program care arată ca un joc video, dar, de fapt, constă în exerciții care întăresc anumite părți ale creierului). Copiii născuți cu tremur paralitic și-au recăpătat recent sănătatea membrelor prin terapii similare, în care brațul sănătos, de exemplu, a fost imobilizat într-o fașă, forțând copilul să folosească brațul paralizat. Cu timpul, creierul s-a vindecat singur. A dat dovadă de neuroplasticitate.

Plasarea minții înaintea creierului poate avea multe consecințe pe termen lung, în terapiile medicale. De exemplu, pacienții care suferă de sindromul obsesiv-compulsiv sunt tratați, de obicei, cu medicamente psihotrope, precum Prozac. Situația se îmbunătățește, iar dovezile fizice pentru aceasta pot fi găsite în tomografii. Părțile creierului care funcționează prost în sindromul obsesiv-compulsiv devin aproape normale, în urma utilizării medicamentului. Dar pacienții cu sindrom obsesiv-compulsiv caută câteodată ușurarea în discuțiile terapeutice. Acești pacienți își îmbunătățesc adesea starea, însă abia recent creierul lor a fost examinat cu ajutorul imaginilor cu rezonanță magnetică și al tomografiilor cu emisie pozitronică, iar ceea ce s-a descoperit este uluitor: aceleași regiuni deteriorate care s-au normalizat cu Prozac s-au normalizat și cu ajutorul discuțiilor terapeutice. (Jeffrey Schwartz este expert în sindromul obsesiv- compulsiv și, în parte, și-a bazat noua teorie pe aceste tomografii).

Cu alte cuvinte, procesul mental al reflecției și al perspicacității a schimbat celulele creierelor pacienților. Este exact ceea ce s-a preconizat prin noua teorie a minții cuantice. În general, doar pro-

bele fizice ar putea schimba mințile oamenilor, dar răspunsul a existat tot timpul. Dacă o persoană pierde brusc pe cineva drag, sau este concediat de la slujba sa, intervine adesea o depresie severă. Aceasta își are rădăcinile în creșterea anormală a nivelului serotoninei din creier. Acest dezechilibru este ceea ce antidepresivele sunt create să corecteze. Totuși, atunci când cineva pierde o persoană dragă sau este concediat, nu e clar că dezechilibrul chimic este produs de veștile proaste? A reacționa la veștile proaste este un eveniment mental. Într-adevăr, întreaga lume pe care o umplem cu alte lumi și cu gânduri, creează infinite schimbări ale creierului, în noi toți, în fiecare moment.

Dacă mintea este prioritară creierului, atunci ce-ar fi dacă mintea ne-ar aparține tuturor? Eu pot spune „creierul meu", dar nu pot spune „câmpul meu cuantic". Există dovezi tot mai multe că, într-adevăr, împărțim același câmp al minții. Acest aspect ar sprijini ideea existenței raiurilor și a iadurilor, Bardo și memoria akashică, care se extind mult mai departe de creier. Pentru început, trebuie să examinăm genul de idei pe care oamenii le împărtășesc în cadrul unui grup. Creierul îmi aparține „mie", dar, dacă ideile ne aparțin „nouă", atunci facem cu toții parte dintr-un câmp, care este câteodată foarte misterios.

Creierul dincolo de granițe

Creierul uman procesează doar o parte din informațiile care îi sunt disponibile. După unele estimări, creierul primește șase miliarde de biți de informații pe secundă (cum ar fi vibrații sonore, fotoni, raze X și radiații gamma, câmp electrostatic și diferite semnale chimice și electrice dinspre mediul apropiat), un flux care este prins în șuvoiul experienței pe care o observăm și la care răspundem. Dar ceea ce observăm nu este același lucru cu ceea ce știm. De exemplu, așa-zișii „savanți idioți" pot calcula instantaneu șiruri

lungi de numere, pot spune în ce zi a săptămânii cade o dată din viitor, îşi amintesc fiecare detaliu din trecutul lor şi învaţă limbi dificile, cu o uşurinţă incredibilă. (Un savant a învăţat finlandeza, araba şi mandarina la o vârstă fragedă şi, doar mai târziu, cei care se ocupau de el şi-au dat seama că ţinea cărţile invers). Adesea, asemenea savanţi nu au nici cele mai elementare noţiuni din alte domenii. Un anumit gen de savant poate face muzică sau poate picta cu o uşurinţă extraordinară, dar nu poate calcula restul primit în urma unei achiziţii, sau nu îşi poate încheia şireturile de la pantofi, fără ajutor.

Atunci când abilităţi artistice similare au început să apară într-un procent mic la oameni normali, care sufereau de tumori craniene sau alte afecţiuni neurologice, cercetătorii au analizat creierul savanţilor şi au descoperit că şi ei prezentau anormalii craniene, în special în lobul temporal drept. Din cunoştinţele mele, explicaţiile actuale pentru „sindromul savant" se centrează acum asupra unor asemenea anormalii fizice. Astfel, se pare că, atunci când sistemul de filtrare al creierului este deteriorat, realitatea se extinde în anumite zone şi se contractă în altele. Brusc, tot felul de capacităţi pot depăşi nivelul normal. Joseph Chilton Pearce, un specialist în dezvoltarea copiilor, scrie despre sindromul savantului în cartea sa, *Biologia Transcendenţei*. El formulează câteva idei surprinzătoare. Prima este aceea că majoritatea copiilor cu sindromul savantului nu acţionează din proprie iniţiativă, ci răspund atunci când li se cere. A doua este că nu sunt interesaţi, în mod special, de zonele mai ample ale abilităţii lor extraordinare. Dacă întrebi un savant în ce zi a săptămânii va cădea data de 12 martie 2163, este ca şi cum ai vorbi cu o maşină. Copilul se interiorizează pentru câteva secunde, apoi vine cu răspunsul, dar poate să fie foarte puţin interesat de matematică.

Noi filtrăm informaţia din motive întemeiate - este nevoie de o experienţă redusă pentru a forma un sine, o persoană separa-

tă, cu diverse credințe, scopuri, amintiri, plăceri și neplăceri. Respingem, în mod deliberat, o mare parte a informațiilor, dar un creier afectat este expus tuturor informațiilor, fiind incapabil să selecteze și să filtreze. Pearce este în mod deosebit intrigat de felul în care un „savant al automobilelor" poate să arunce o privire într-o parcare și să spună marca, modelul și anul fiecărei mașini, fără a fi în stare să citească. De unde știe aceste lucruri, dacă nu citește reviste în care apar ultimele modele – inclusiv cele europene, cărora nu li se face reclamă în Statele Unite? Este ca și cum acești copii savanți accesează mintea câmpului posibilităților.

Geniul este o altă cale de a accesa câmpul aflat dincolo de abilitățile normale. Geniile muzicale, precum Mozart, pot vedea, cu ochii minții, toate notele unei simfonii. Un asemenea geniu, care s-a înscris acum în programul Juilliard pentru compozitori, a reușit să comute între patru canale de muzică în mintea sa, încă din fragedă copilărie. Atunci când i s-a cerut să scrie o nouă sonată pentru vioară, pur și simplu a comutat pe cel mai potrivit canal și a scris după dictare. O linie directă la câmpul informațional pare posibilă și, astfel, ne apropiem mai mult de următoarea posibilitate: creierul este receptorul minții, nu creatorul acesteia.

Acest aspect este important pentru viața de apoi, pentru că, în moarte, nu avem creier, dar dorim cu adevărat să ne păstrăm mintea. Dacă înțelepții vedici au dreptate, creierul uman ne conectează la conștiința infinită. Faptul că respingem atât de mult din câmpul minții nu înseamnă că suntem nevoiți să facem acest lucru. Aborigenii nu au acces la matematici superioare, la raționamente științifice sau la armonii muzicale avansate, dar dacă un copil ar fi luat dintr-un trib din Noua Guinee și ar fi plasat într-un mediu în care să poată învăța cum se cuvine, creierul său conține potențialul pentru toate aceste abilități. Într-adevăr, doar în acest deceniu, anumite triburi se deplasează din junglele Noii Guinee în orașele înconjurătoare și fac astfel tranziția de la o cultură care nu a des-

coperit niciodată prelucrarea metalelelor, la una în care pot conduce o maşină.

De ce nu avem mai mult acces, noi înşine, la câmpul minţii? De fapt, avem. Creierul se adaptează la câmp, după dorinţă. Dacă intenţionaţi să învăţaţi ideogramele chinezeşti, care sunt în număr de mii, îl puteţi folosi voi înşivă şi, în mod gradat, un sistem de trăsături de condei fără sens, se va transforma într-o zonă a cunoaşterii plină de înţeles. Odată stăpânit, limbajul chinezesc devine o parte din voi. Devine o a doua natură şi puteţi începe să-l folosiţi în scopuri creative. În esenţă, aţi accesat câmpul minţii şi aţi acţionat asupra propriei voastre evoluţii. Aţi efectuat un salt aproape la fel de semnificativ ca cel făcut de omul din Paleolitic, atunci când a descoperit că sunetele fără înţeles, pot fi transformate în limbajul vorbit.

Inteligenţa şi sensul nu se află doar „înăuntru“, ca o creaţie subiectivă a creierului - sau „afară“, ca obiect de sine stătător. Interacţiunea prin care creierul crecază sens reprezintă şi felul în care creează lumea - şi pe sine însuşi. Toate aceste procese aparţin, de fapt, unui singur proces - sinele care „creează o curbă înapoi înspre el însuşi, pentru a crea din nou şi din nou“, aşa cum spune Krishna, deoarece câmpul este un creator înnăscut. El a format creierul uman, care e atât de receptiv, încât a făcut următorul salt şi a învăţat să creeze, de unul singur, noi gânduri, abilităţi şi amintiri. Creierele noastre încă duc la bun sfârşit întreaga activitate a cosmosului, dar se întâmplă să pretindem că „eu gândesc“, atunci când ar fi la fel de adevărat să spunem astfel: „câmpul minţii gândeşte prin mine“.

Memele şi comportamentul credinţelor

Mai există un tip de filtrare care ne limitează percepţia asupra câmpului total. Acest aspect este legat de crearea credinţelor şi apoi de acceptarea lor ca reale. O credinţă este o idee la care ţinem. Este informaţie concentrată, adunată din câmpul minţii. De exem-

plu, dacă tu crezi că Dumnezeu este bun, că femeile sunt misterioase sau că moartea este nedreaptă, ai avut parte de o porție generoasă de experiențe și ai redus-o la o concluzie. Concluzia poate fi corectă, sau greșită. Acest lucru nu este important, pentru moment. Credințele evoluează și ne țin laolaltă, ca societate. Asemenea credințe împărtășite ne oferă un nou indiciu despre felul în care mintea ar putea exista în afara corpului.

Purtăm în minte o uriașă bază de date, cu informații pe care le considerăm fundamentale. Aceasta păstrează tot ceea ce este important și ce credem noi că este adevărat despre lume și locul nostru în ea. Este viziunea noastră despre lume. Depindem de ea ca să supraviețuim - fie și pentru o scurtă perioadă de timp.

De exemplu, a învăța să citești expresiile celorlalți pentru aprobare sau o posibilă amenințare, reprezintă o abilitate crucială pentru supraviețuire. Unii cercetători percep credințele ca pe niște „gene virtuale", care evoluează și devin caracteristici fixe ale creierului. Aceste gene mentale au fost numite *„meme"* de către savantul britanic Richard Dawkins, care a fondat astfel un nou câmp, ce s-a proliferat considerabil.

O memă este adesea comparată cu un virus care se răspândește de la o persoană la alta, până când întreaga societate devine infectată. Nu ar fi în beneficiul speciei noastre să ne infectăm cu orice. Dacă am fi deschiși tuturor ideilor noi, nu am fi capabili să ne menținem o privire coerentă asupra lumii. Imaginați-vă că vă schimbați opinia despre sexul opus, de exemplu, de fiecare dată când întâlniți o nouă persoană. Pentru a evolua, oamenii trebuie să se asigure că acceptă doar meme „bune" - idei care promovează o imagine coerentă și demnă de încredere despre lume - și că resping memele „rele", ideile care mișcă mintea în direcția opusă.

Faptul elementar că putem detecta comportamentul credințelor, la fel cum putem detecta răspândirea gripei aviare, ne furnizează încă un alt indiciu despre existența câmpului minții, precum și

înțelegerea naturii acestuia: el este dinamic, împărtășit, puternic și în plină evoluție. Este capabil să ne „infecteze" cu credințe bune sau rele, fără ca individul să treacă, de fapt, prin vreo experiență. Asemenea societăți se luptă și mor, apărând un Dumnezeu pe care puțini l-au experimentat personal. Nietzsche a prefigurat memele, când a spus că o idee greșită „se dezvoltă de la o generație la alta, doar pentru că oamenii cred în ea, până când aceasta devine, gradat, o parte și apoi un întreg. Ceea ce, la început, a fost aparență devine, în final, aproape în mod invariabil, esență - și acționează ca atare".

Crearea unei viziuni asupra lumii

Rishii vedici au spus că orice experimentăm în tărâmul akashic a fost creat de propria noastră conștiință. Memele oferă dovada acestui lucru, ca mijloace de a crea impresia asupra lumii în care credem după aceea. Pot exista multe motivații pentru a ne adapta singuri la noi idei, dar, atunci când două viziuni despre lume se ciocnesc - așa cum se întâmplă în cazul culturii vestice și al Islamului radical - presiunea de a ne adapta la o viziune sau la alta este inevitabilă. Se spune că propria noastră supraviețuire depinde de aceasta. (Îmi amintesc un interviu de la CNN cu un politician creștin de dreapta din Indiana, care a spus: „Atâta vreme cât liberalii și ateii ne detestă, nu vom dispărea niciodată".

Esența unei viziuni despre lume este aceea că te convinge asupra realității. Doi oameni cu viziuni diferite despre lume pot vedea același lucru și, cu toate acestea, pot oferi interpretări complet divergente, pentru că niciun fapt sau eveniment nu este perceput în esența lui. Mergând pe stradă, pot trece pe lângă o femeie fardată cu ruj roșu, puternic. Respirația îi miroase ușor a vin, de la prânzul luat la restaurant. Nu poartă pălărie. În viziunea mea despre lume, niciunul dintre aceste fapte nu atrage vreo emoție sau judecată, așa că aceasta este o întâlnire neutră, pe care de abia o înregistrez. Prin urmare, puteți presupune că nimic nu s-a întâmplat în creierul meu.

Totuşi, aşa cum demonstrează teoria memelor, o mulțime de lucruri au avut loc în mod tacit. Imaginea acestei femei a intrat în creierul meu sub forma unor date brute, prin nervul optic, dar nu am putut să o „văd" cu adevărat, până când informația a trecut prin viziunea pe care o am asupra lumii. Imaginați-vă o serie de filtre marcate „memorie", „credințe", „asocieri" şi „judecăți". Fiecare filtru alterează datele brute, într-un fel invizibil şi instantaneu.

Dacă o altă persoană, cu o viziune diferită asupra lumii, întâlneşte aceeaşi femeie, ar „vedea"-o prin propriile filtre. Dacă s-ar întâmpla să fie un musulman tradiționalist, sau o persoană din perioada victoriană, ori un călugăr din Evul mediu, toate trăsăturile inofensive care au pătruns în creierul meu - rujul, mirosul de alcool, absența pălăriei - ar putea crea o reacție violentă asupra creierului lor, generând stres în cantități considerabile.

O viziune despre lume furnizează drumuri fixe pentru comportament - aspect care, din nefericire, e periculos în marea majoritate a timpului. Trăsături precum rasismul şi războiul persistă ca reflexe automate. Din punct de vedere anatomic, se consideră că sistemul nervos uman este împărțit în două: sistemul nervos somatic şi sistemul nervos autonom. Toate informațiile din organism, de care suntem conştienți, provin din sistemul nervos somatic; toate informațiile de care nu suntem conştienți provin din sistemul nervos autonom. Memele ocupă un generos spațiu median, un tărâm al umbrelor. Atunci când nu îți poți scoate un cântec din minte - un exemplu clasic de comportament al memelor - eşti în întregime conştient de melodie, dar nu ştii de ce nu poți scăpa de ea.

Acest aspect este exact ceea ce Bhagavad-Gita explică prin efectul karmei. Poți fi în întregime conştient că ai o anumită trăsătură - de exemplu, eşti zgârcit, iritabil, uşor de flatat sau îți dai importanță - dar nu poți explica de ce această trăsătură se ține de tine, oricât de mult ți-ar displăcea.

Viziunile despre lume sunt construite din simboluri care servesc unei nevoi. Să luăm drept exemplu o entitate fermecătoare, cum ar fi Prințesa Diana. Pentru ca ea să existe în mintea voastră și să persiste mai mult de câteva clipe, trebuie ca personajul să aibă o semnificație pentru voi. Cu alte cuvinte, ea este un semn pentru ceva ce recunoașteți și, aș adăuga, ceva ce apreciați și doriți. La o scară mai mare, Prințesa Diana a simbolizat frumusețea, inocența, vulnerabilitatea, maternitatea, prestigiul, sexualitatea și chiar mai mult. Asemenea tuturor simbolurilor mărețe, partea sa negativă a fost, de asemenea, puternic simbolică. În diferite stadii, ea a reprezentat incapacitatea, boala, vulnerabilitatea socială, dependența, naivitatea, imoralitatea, infidelitatea și masochismul.

Orice nume le-am da, credințele sunt calea prin care conferim sens experienței. Ele transformă sensul în cărămida de bază a realității. În măsura în care suntem creatori ai realității, folosim aceste cărămizi simbolice, drept material brut. Găsesc această teorie a câmpului de meme extrem de interesantă, pentru că, printre acei oameni de știință care nu pot digera noțiunea conștiinței inerente, noțiunea paralelă a memelor câștigă o credibilitate considerabilă. Se închide un gol.

Rishi vedici aveau propriul lor model pentru ceea ce se întâmplă în câmpul minții. Formele gândurilor care ne cuprind sunt *samskara*, impresii create în sistemul nervos, de către experiențele trecute. Un copil speriat din cauză că mama lui l-a uitat într-un magazin ar putea purta după el acea impresie - sau samskara - pe viață. Asemenea impresii nu trebuie să fie neapărat negative - un prim sărut formează, de obicei, o Samskara durabilă. Conceptul de Samskara merge dincolo de meme, pentru că se aplică tuturor experiențelor mentale. Fie că sunt senzații, dorințe sau idei, impresiile pot merge profund în câmp, până la suflet. Acestea constituie calitățile sinelui, care dau fiecăruia dintre noi o identitate pe care o recunoaștem drept „eu".

Samskara pot fi eliminate sau schimbate doar prin afectarea nivelului drept al minții. O schimbare la cel mai subtil nivel este cea mai puternică. J. Krishnamurti a explicat foarte frumos, atunci când a spus că „cea mai înaltă formă de inteligență umană este să te observi pe tine însuți, fără să te judeci". Adică, dacă te poți detașa de felul în care se comportă credințele tale, de felul în care diferite energii ale dorinței și repulsiei te manipulează, de felul în care „conștiința stocată" a memoriei te face să vezi lumea, poți să fii martor al câmpului însuși. Aceasta este iluminarea adevărată. În multe tradiții spirituale, precum budismul, cheia pare să fie liniștea, detașarea de dialogul intern, al cărui șuvoi de idei și impulsuri vin din trecut. Starea de martor ne permite să vedem și să înțelegem cu o inteligență ce este contextuală, cultivată, holistică, fără o orientare spre câștig sau pierdere. Acest lucru ne dă șansa de a experimenta câmpul minții - sau ceea ce numim „a avea o minte deschisă".

Putem deschide mintea?

În cele din urmă, moartea ne va purta pe fiecare dintre noi în câmpul minții, pe care îl vom experimenta în mod direct. Cu toate acestea, credințele noastre, fiind conștiință stocată, ne vor urma. A avea o minte deschisă are influență directă asupra cantității de bagaje pe care o avem de cărat. Îmi amintesc de o întrebare adresată de Krishnamurti. Atunci când cineva a comentat că este bine să ai mintea deschisă, el a întrebat: „Există așa ceva precum mintea deschisă?" A fost un răspuns capcană tipic, dar, dacă mintea este influențată de meme sau samskaras, nu poate fi deschisă, din pricina credințelor la mâna a doua, a opiniilor, judecăților și a altor „viruși" mentali. Iar atunci când mintea se curăță de toate acestea, dispare, pur și simplu? Sau există vreun soi de experiență nouă, aflată în întregime dincolo de tărâmul credințelor înrădăcinate și al impresiilor karmice?

Cea mai profundă dintre contradicții este aceea că, pentru a atinge iluminarea, care este eliberată de impresii din trecut, nu ai

altă alegere decât să-ți folosești creierul, iar creierul este afundat în obiceiul său de a filtra, de a alege, a prefera, a respinge etc. Krishnamurti a enunțat acest lucru într-un mod foarte elegant, întrebând: „Poate o minte fragmentată să experimenteze, vreodată, întregul?" Răspunsul este că nu poate, dar cu toții suntem echipați doar cu o minte fragmentată - o minte creată din meme și samskara.

A susține că ai o minte deschisă, în timp ce a altcuiva este închisă, sau a pretinde că experimentezi realitatea, în locul iluziei pare o afirmație rezonabilă, dar în termenii lui Krishnamurti - care sunt Vedanta pură - este imposibil să faci lucruri precum „încercarea de a fi mai deschis" ori „încercarea de a deveni mai real". Pur și simplu, te lupți cu propriul tău Sine divizat.

Așadar, care este calea de a ieși din acest paradox? Există o cale de a aborda această problemă spinoasă a deschiderii minții.

- Trebuie să știi că urmează să te identifici cu viziunea ta despre lume, în fiecare stadiu al dezvoltării personale.
- Acceptă faptul că aceste identificări sunt tranzitorii, temporare și provizorii. Nu vei fi niciodată tu însuți cu adevărat, înainte să atingi unitatea.
- Fii dispus să-ți schimbi identitatea în fiecare zi. Ia o atitudine flexibilă. Nu apăra un „eu" despre care știi deja că este doar temporar.
- Îngăduie-ți să observi fără să judeci, pentru a înlocui ideile înrădăcinate spre care te îndrepți în mod automat.
- Atunci când ai impulsul de a te lupta, folosește-l ca pe un semnal imediat de a renunța. Deschide un spațiu pentru un nou răspuns, care să se formuleze de la sine.
- Atunci când nu poți renunța, iartă-te și mergi mai departe.
- Folosește fiecare ocazie să-ți spui că toate punctele de vedere sunt valide, fiecare experiență este valoroasă, fiecare înțelegere este un moment de libertate.

Aceşti paşi cultivă o minte deschisă, expunându-te la însuşi câmpul minții, fiind martor fără să judeci. Ei te vor orienta înspre posibilitatea de a te redefini continuu. Cu alte cuvinte, dedică-te transformării, mai degrabă decât să aperi status quo-ul. Acum eşti gata să descompui imaginea pe care o ai despre lume. Eşti gata să renunți la o miză într-o lume limitată de îngustele hotare ale lui ***eu, mie şi al meu***. Viziunea despre lumea apărată de ego, pe care doreşti să o demontezi, este organizată în trei straturi:

1. Energie; 2. Credință; 3. Structură

Aceste trei straturi se aplică atât întregului, cât şi părților. Sunt în mod inevitabil intercalate, pentru că însuşi câmpul le conține: energia, în forma celor trei forțe de bază din natură; credința, sub forma informației şi structura în forma ei proprie. Aceasta înseamnă că un copac sau un nor nu reprezintă nimic altceva decât energie, informație şi structură. Personalitatea ta este compusă din aceleaşi trei elemente, aşa cum este fiecare experiență din viziunea ta despre lume. Dacă poți face față energiei, credinței şi structurii, transformarea pe care o vei stăpâni se va extinde peste tot.

Energia: Acesta este reziduul experienței deținute de ego. Fiecare experiență are propriul şablon de energie, care este reflectat în creier, sub forma memoriei, a emoției, a senzației etc. Atunci când te decizi să îți aminteşti ceva din copilărie, ce anume îți vine în minte? Imagini vizuale, nume şi chipuri, tot felul de emoții, detalii fizice, asocieri, senzații variate. Toate acestea există la nivelul energiei. Aceasta înseamnă că, în cazul în care câmpul electromagnetic nu vibrează într-un anumit fel, anumite experiențe nu pot exista. Nu voi comenta dacă, pentru a-şi aminti copilăria, creierul foloseşte energie, pentru că aceasta este o întrebare deschisă. Creierul este, în mod cert, o maşină electrochimică, dar are rădăcini cuantice care merg dincolo de câmpul electromagnetic.

Această energie este clarificată în multe feluri: prin intermediul viselor, al percepției, al imaginației, al eliberării emoționale, al

amintirilor profunde, al confesiunii, al rugăciunii, al ispăşirii, al meditaţiei, al iubirii etc.

Credinţele: Credinţa ne poartă spre un nivel mai subtil al minţii. Credinţele permit o experienţă, dar interzic o alta. Ele sunt precum judecătorii - hotărăsc dacă o experienţă este pozitivă sau negativă, corectă sau greşită, dezirabilă sau indezirabilă.

Universul dansează continuu cu credinţele voastre. Ceea ce crezi este întărit de ceea ce experimentezi - dar ceea ce experimentezi este deasemenea modificat de ceea crezi.

Oricine s-a luptat cu întrebarea „Mă iubeşte?", cunoaşte sentimentul dat de lucrurile mici, precum o privire, un cuvânt oarecare sau un apel telefonic la care nu s-a răspuns - lucruri care pot confirma sau distruge credinţa că este iubit.

Credinţele sunt clarificate prin conştientizarea calităţii lor de a persista. Credinţele nu sunt statice; ele rezultă din comportament. Aşa că, atunci când îţi analizezi propriul comportament, îţi observi credinţele în acţiune. Dacă un om de culoare, fără casă, vă cere ajutorul într-o noapte, iar voi nu răspundeţi şi vă continuaţi drumul, luaţi în considerare toate credinţele active: „Negru înseamnă pericol, noaptea e plină de pericole, în străini nu poţi avea încredere, orice răspund devin implicat, oamenii săraci sunt leneşi ori nebuni ori slabi, a mă asocia cu ei înseamnă a deveni ca ei, într-o zi". Atunci când încetezi să-ţi aperi comportamentul credinţelor, acestea devin mai puţin persistente. Îţi recâştigi libertatea de a gândi şi crezi într-o cale nouă.

Structura: Structura este fundaţia personalităţii. Ea include viziunea ta despre viaţă, motivul pentru care te afli aici, cele mai înalte scopuri, viziunea ta despre existenţa fizică şi atitudinea faţă de plăcere şi durere. Aceste aspecte profunde sunt trecute cu vederea, pentru că oamenii sunt copleşiţi şi mult prea convinşi de propriile credinţe şi energii. Doar după ce începi să-ţi eliberezi energia şi credinţele, poţi să analizezi întrebarea: „De ce?", care se

află la baza participării tale în Maya, sau înfățișarea exterioară. De ce ești viu? Care este scopul tău general? Căror valori înalte ți-ai încredințat loialitatea? Acestea sunt întrebări structurale și, atunci când le poți vedea clar, răspunsurile vin de la sine.

Structura e la fel de clară ca energia și nu poate fi provocată, așa cum se întâmplă cu credințele. Structura este vehiculul tău pentru această viață. Este vasul pe care îl folosești ca să traversezi oceanul spațiului și al timpului. Fără ea, nu ai avea nicio identitate; ai fi un nor de energie, fără un centru.

Tot ce poți face cu structura ta este să fii „martorul" ei. În acel moment, reduci „eu-l" la primele sale principii.

Altfel spus, te afli în pragul unde omul își întâlnește sufletul. Acesta este un moment de recunoaștere, extrem de eliberator.

Atunci când construiești o nouă structură în minte - de exemplu, te decizi să-ți percepi viața în termeni spirituali, sau să înveți cum să devii un părinte bun, după ce se naște un copil, sau să înlocuiești perspectiva de victimă, cu perspectiva unei persoane care deține controlul - alegi să evoluezi. Profiți de anumite calități subtile, care aparțin structurilor mentale, așa cum au fost revelate de către rishi:

1. Ele organizează energia, astfel încât să servească celui mai înalt scop.
2. Ele conectează această viață, la experiența universală.
3. Ele te deschid în fața sinelui superior și a transmisiilor sale.
4. Ele te expun forței evoluției.

În măsura în care lucrezi asupra celor trei niveluri - energie, credință și structură - te conectezi la câmp în mod direct și conștient, mod prin care se obține mintea deschisă.

Te cunoști ca întreg, odată pentru totdeauna.

15

MECANICA CREAȚIEI

Oricât ne-am strădui să explicăm, ceea ce se întâmplă atunci când murim rămâne un miracol. Ne mutăm dintr-o lume în alta, renunțăm la vechea identitate, pentru trăi experiența lui „eu sunt“, identitatea sufletului, și combinăm ingredientele într-o viață unică, trăită în viitorul nostru trup. Știința sprijină afirmația conform căreia câmpul este capabil de salturi creative și transformări nesfârșite. Un atom de hidrogen, dacă și-ar putea spune propria poveste, ar simți că un miracol a avut loc, atunci când se leagă cu oxigenul, pentru a forma apa. Vechea sa identitate era gazoasă, cea nouă este lichidă. Vechea sa lume se afla în atmosferă, cea nouă este în oceane, râuri și nori. Dar dacă această moleculă de apă s-ar întâmpla să devină parte integrantă a creierului uman? Oare oxigenul ar avea, brusc, experiența conștiinței?

Această întrebare este cea finală – cel mai misterios salt pe care trebuie să-l explicăm. Oxigenul, asemenea oricărui alt atom din creier, participă la procesul prin care conștiința curge prin fiecare neuron. Totuși, a spune că oxigenul este conștiință ar fi deja prea mult. Prin urmare, cum s-a strecurat conștiința undeva între atomii de oxigen și cortexul cerebral? Așa cum am argumentat deja, răspunsul nu se află în creier. Creierul este un obiect inert, format din compuși organici. Acești compuși sunt alcătuiți din molecule și atomi. Atomii sunt formați din particule subatomice, constituite din valuri de energie, care își au sursa într-un câmp invizibil.

Luând aceşti paşi unul câte unul, mai mult *ne îndepărtăm* de conştiinţă, decât ne apropiem. Creierul este conştient, dar nu putem spune acelaşi lucru despre valurile de energie, chiar dacă, în cele din urmă, creierul nu este nimic altceva decât energie. Pentru a rezolva această enigmă, materialiştii au argumentat că nu există realitate propriu-zisă în creier. Este doar o păcăleală a creierului. Înseamnă oare acest lucru că, dacă am putea coborî memoria completă a unei persoane într-un supercomputer, am putea obţine viaţa de după moarte? Oare Sinele viu ar continua să pară intact, experimentând lumea exact ca înainte, dar din interiorul unui computer?

Acesta este un exemplu perfect al felului în care putem fi victimizaţi de propriile noastre explicaţii. Conştienţa nu poate fi găsită în informaţie. Faptul că un miliard de zero şi de unu se încarcă într-un computer nu îl va face pe acesta conştient, decât dacă *fiecare* zero şi unu este deja conştient – ceea ce ne conduce la concluzia absurdă că numerele scrise în cărţile de matematică se gândesc la ele însele. Nu putem să explicăm conştiinţa, la niciun nivel al naturii, fără să dăm peste aceeaşi contradicţie. Aşadar, trebuie să renunţăm la explicaţiile ştiinţifice – sau este ştiinţa pregătită pentru percepţii care o vor forţa să explice natura, într-un mod diferit?

Salturi creative

O caracteristică pe care o admirăm la noi înşine este abilitatea de a crea ceva nou. Şi chiar putem, credeţi-mă.

Această aparenţă a vieţii pe Pământ a depins de abilitatea bruscă a unei molecule, ADN-ul, de a se replica. Nicio moleculă nu a mai făcut acest lucru, înainte. Putem explica în întregime evoluţia universului, în termenii unor asemenea salturi creative, sau „însuşiri care ies în evidenţă". Înainte ca oxigenul şi hidrogenul să descopere cum să devină apă, cosmosul a trebuit să creeze atomii, care nu erau prezenţi în momentul Big Bang-ului – iar atomii au tre-

buit să se grupeze în gaze, solide, metale, molecule organice şi aşa mai departe. Niciunul dintre aceste evenimente nu a fost o simplă combinaţie, precum turnarea zahărului în apă. Zahărul ar putea dispărea, dar, dacă faci ca apa să se evapore, observi că zahărul a rămas intact. În apa dulce nu există nicio proprietate care nu a fost deja prezentă în cele două componente, atunci când erau separate.

O însuşire care iese în evidenţă este un salt creativ, care produce ceva, din nimic. În termeni spirituali, ciclul naşterii şi al renaşterii este un atelier pentru salturile creative ale sufletului. Naturalul şi supranaturalul nu fac lucruri diferite, dar sunt implicate în transformare, la niveluri diferite. În momentul morţii, ingredientele vechiului tău corp şi vechea ta identitate dispar. ADN-ul tău şi tot ce a creat el regresează la simplele lor părţi componente. Amintirile tale se dizolvă, reducându-se la informaţie brută. Niciunul dintre aceste materiale brute nu este recombinat, pur şi simplu, pentru a produce o persoană uşor modificată. Data viitoare, materialul tău brut va apărea într-un nou corp, capabil de a crea noi amintiri. Un salt creativ a avut loc, iar persoana care îşi face apariţia va fi nouă. Nu obţii un suflet nou – pentru că sufletul nu are conţinut. Nu este vorba despre „tine", ci despre centrul în jurul căruia „tu" fuzionezi, continuu. Este punctul tău zero.

Mi s-a amintit recent cât de ciudată este această transformare. Cunosc un cuplu din Italia, care a suferit o tragedie teribilă în urmă cu doi ani, când fiul lor adolescent, Enrico, a murit. Se îmbătase împreună cu nişte prieteni şi unul dintre ei a început să se joace cu pistolul tatălui său. Arma s-a declanşat, iar Enrico a fost ucis. Familia lui a fost distrusă, cu atât mai mult cu cât s-a sugerat, dar nu s-a dovedit niciodată, că fiul lor s-a sinucis, jucând ruleta rusească.

La o săptămână după ce a murit, mama a intrat în dormitorul său. A avut impulsul de a se ruga pentru fiul ei şi, când a îngenunchiat lângă pat, a auzit un zgomot. O maşinuţă teleghidată a lui Enrico tocmai căzuse de pe raft, fără niciun motiv concret. A înce-

put să alerge pe podea, iar femeia a scos bateriile jucăriei. Mașina a continuat să meargă. Acest fenomen ciudat a durat trei zile. La eveniment a participat întreaga familie, iar sora mai mare a lui Enrico, cea de care acesta se simțise cel mai apropiat, a insistat că fratele ei mișca mașina. I-a adresat întrebări, așa cum ar face cineva cu o tablă Ouija, iar mașina se mișca în stânga sau în dreapta, pentru a semnala răspunsul pozitiv ori negativ.

Câteva luni mai târziu, tatăl lui Enrico s-a întâmplat să fie în India și a mers la un *jyotishi,* sau astrolog. Anumiți *jyotishi* nu îți citesc astrograma, ci consultă diagrame scrise cu multe secole în urmă, care se aplică persoanei care vine pentru consultație. (Această decizie se ia în funcție de momentul în care apare persoana și de potrivirea anumitor date personale, cu diagrama astrologului). Acest lucru a fost adevărat în cazul prietenului meu, căruia i s-a spus următoarea poveste: în viața sa anterioară, a trăit pe coasta de vest a Indiei. Își dorea cu disperare să aibă un fiu, dar, din nefericire, soția lui era sterilă. Cuplul a adoptat un băiețel, când, ca prin minune, soția lui a rămas însărcinată și a adus pe lume un băiat. După nașterea fiului biologic, tatăl a început să-l ignore pe băiatul adoptat și să abuzeze de el. Chinuit astfel, băiatul s-a sinucis, exact la aceeași vârstă ca Enrico. Astrologul i-a spus prietenului meu că există o legătură. Fostul fiu a renăscut ca Enrico și s-a sinucis din nou, pentru a-i arăta tatălui cum este să pierzi un fiu real. Firește, prietenul meu a fost șocat să audă acest lucru. Dar, când ne-am întâlnit, câteva luni mai târziu, a spus că, in cele din urmă, s-a împăcat cu gândul morții tragice a lui Enrico și a înțeles karma care stătea la baza acesteia.

Nu am idee câți cititori vor lua în derâdere această poveste și câți o vor considera ciudată, dar posibil adevărată. Pentru mine, întâmplarea spune mult despre felul misterios în care viața și moartea se întrepătrund. Sunt două aspecte ale aceluiași act creativ. Creierul nostru este setat să opereze în timp și spațiu. Nu suntem mar-

tori ai mecanicii creației, în afara acestui cadru. Dar viața pe care o experimentezi acum, cea care a precedat-o și cea care va urma nu apar din senin. Ele au apărut în cadrul unei conștiințe continue, evolutive - tu însuți. Există un spațiu între vieți, pe care nu îl putem observa. Cu toate acestea, sufletul tău ține cont de tine, atunci când intri în acest spațiu și reapari din el. Conștiința nu-și pierde propria urmă. Punctul zero al sufletului este la fel de capabil să coreleze evenimente de-a lungul timpului și spațiului, pe cât este și Câmpul Punctului Zero.

În această poveste, tatăl și fiul au rămas uniți peste acest spațiu dintre naștere și moarte. S-au recunoscut în mod inconștient, au dus la îndeplinire un scop comun și au ars karma împreună - toate aceste aspecte au sfidat moartea. În același timp, corpurile lor fizice, amintirile personale și simțul identității au fost trecătoare - ele nu au supraviețuit morții. Natura este constituită din aceleași relații încâlcite. Atomii de oxigen închiși într-o moleculă de apă sau în creier sunt, în continuare, aceiași, dar au învățat să acționeze într-un mod cu totul nou, făcând să pară că fiecare atom separat a dispărut - cu alte cuvinte, a murit. Este de subliniat faptul că, dacă știința nu poate explica apariția apei din uscat, nu poate explica apariția conștiinței în creier. Salturile cu adevărat creative sunt întotdeauna inexplicabile și, prin urmare, miraculoase.

Sursa a tot și toate

Ceea ce ar trebui știința să facă este să pună miracolul la microscop, pentru a se apropia de sursa creației. Există vagi urme fizice care trebuie urmate la cel mai subtil nivel. Se știe de mult timp că atât creierul, cât și corpul, ca întreg, sunt înconjurate de un câmp electromagnetic foarte slab. Cu emulsia fotografică potrivită, strălucirea acestui câmp poate fi văzută. Impulsul electric foarte mic, eliberat de neuroni, este, de asemenea, măsurabil. Dacă starea de

conştiință creează un câmp energetic, poate un câmp energetic să creeze conştiință? Am crede că, de vreme ce creierul depinde de semnalele electrice, ar fi afectat de amestecul creat de radio, televiziune, microunde şi alte emisii electromagnetice care ne înconjoară. Aparent, lucrurile nu stau astfel, iar cercetătorii au mers atât de departe, încât au izolat subiecți în cuşti Faraday, care blochează întreaga energie electromagnetică, fără să altereze capacitatea de a vedea la distanță, sau alte fenomene psihice. Cazul de „vedere la distanță“ intrigă în mod deosebit, pentru că în acest domeniu au fost date foarte multe exemple credibile.

Multe experimente au fost conduse în stare de clarviziune, dar un caz notabil a avut loc la Stanford University, unde oamenii de ştiință au creat o maşină numită SQUID (superconducting quantum interference device), adică un dispozitiv pentru interferențele cuantice superconductoare. Este suficient pentru noi să ştim că acest dispozitiv, care măsoară activitatea particulelor subatomice, în special quark-uri, este foarte bine apărat de toate forțele magnetice exterioare. Acest scut începe cu straturi de cupru şi aluminiu, dar, pentru a se asigura că nicio forță exterioară nu poate afecta mecanismul, metale exotice înconjoară centrul.

În 1972, un dispozitiv SQUID a fost instalat în demisolul unui laborator din Stanford, fără ca aparent să facă altceva decât să detecteze aceeaşi curbă sinusoidală, pe hârtie milimetrică. Această curbă reprezenta câmpul magnetic constant al Pământului; dacă un quark trecea prin câmp, maşina înregistra schimbările în diagrama desenată. Un tânăr fizician, expert în laser, pe nume Hal Puthoff (devenit, mai târziu, un notabil teoretician în domeniul cuanticii), a hotărât că, pe lângă utilizarea sa principală, SQUID putea reprezenta un test perfect pentru puterile psihice. Foarte puține persoane, inclusiv oamenii de ştiință de la Sanford, cunoşteau măruntaiele acestei maşini.

O scrisoare pe care Puthoff a scris-o, în căutarea unui fizician care să accepte provocarea, a atras un răspuns din partea lui Ingo Swann, un artist din New York, ce poseda capacități psihice deosebite. Swann a fost adus cu avionul din California, fără să i se spună în prealabil despre test sau despre SQUID. Când a văzut-o pentru prima dată, a părut să dea puțin înapoi. Dar a acceptat să „privească" în interiorul mașinii și, făcând acest lucru, curba S care apărea pe hârtie și-a schimbat forma – ceva ce nu se întâmplase niciodată înainte – pentru a reveni la funcționarea normală, de îndată ce Swann a încetat să-i mai acorde atenție.

Uimit, Puthoff l-a rugat să repete acțiunea, așa că, vreme de 45 de secunde, Swann s-a concentrat asupra interiorului mașinii și, în exact aceeași perioadă de timp, dispozitivul a desenat o nouă structură, un palier în loc de urcușuri și coborâșuri. Swann a trasat apoi o schiță a ceea ce a observat la mașinărie și, când aceasta a fost verificată de un expert, s-a constatat că schița corespundea perfect construcției propriu-zise. Swann a răspuns vag, atunci când a fost întrebat cum a schimbat impulsul magnetic pe care mașina a fost construită să îl măsoare. S-a dovedit că, dacă se gândea pur și simplu la SQUID, fără să încerce să aducă vreo schimbare, dispozitivul de înregistrare prezenta alterări în câmpul magnetic înconjurător.

Oamenii care sunt sceptici în privința abilităților psihice ignoră nenumărate studii ce demonstrează că gândul obișnuit poate influența lumea. Acest lucru este deosebit de important, dacă lumea este un câmp. Odată, am luat parte la un experiment controlat, în care un subiect aflat într-o cameră izolată (emițătorul) privea intermitent o imagine, în timp ce eu (receptorul) apăsam un buton, ori de câte ori simțeam că se întâmplă acest lucru. Acuratețea mea, ca a multor oameni, a fost cu mult peste medie. (Biologul britanic Rupert Sheldrake, care a încercat mai mult decât oricine să explice cum mintea se extinde dincolo de corp; a efectuat niște experimente similare. A testat, de exemplu, dacă putem simți cu adevărat,

atunci când cineva ne privește din spate. Aceste experimente au dat, de asemenea, rezultate cu mult peste medie.)

Într-o lungă serie de experimente, în anii '60, un expert al FBI, pe nume Cleve Backster, a conectat plante la aparate poligraf, știind că detectoarele funcționează prin măsurarea schimbărilor de umiditate de pe suprafața pielii. Iată ce a relatat despre ce s-a întâmplat:

„Apoi, la momentul 13'15" din grafic, mi-am imaginat că dau foc frunzei pe care o testam. Nu am rostit acest lucru, nu am atins planta, nu am atins echipamentul. Singurul element nou care putea reprezenta un stimul pentru plantă a fost imaginea mentală. Planta parcă a înnebunit. Acul a sărit în partea superioară a diagramei."

Această primă și uluitoare observație, datând din februarie 1966, a condus la o serie de experimente ulterioare, în care Backster a măsurat reacțiile la fumul de țigară, la gândurile negative și la emoțiile puternice. S-a dovedit că plantele de casă înregistrează ceea ce simt oamenii din jurul lor. Poate că cea mai remarcabilă descoperire a fost aceea când, folosind două plante, Backster a agresat-o pe una dintre ele care se afla într-o încăpere diferită, iar prima plantă a înregistrat aceeași turbulență în activitatea electrică, de parcă ar fi fost, la rândul ei, vătămată. Acul poligrafului a sărit, chiar dacă cele două plante nu aveau nicio conexiune fizică – și a continuat să sară, chiar și atunci când plantele au fost despărțite printr-o distanță mai mare. Nu putem să nu amintim diversele studii în care gemeni identici simt de la distanță ceea ce se întâmplă cu frații lor. Un anumit geamăn a știut imediat când fratele său a fost electrocutat, după ce a urcat pe un stâlp telefonic. Bărbatul a mărturisit că a simțit el însuși durerea. Reprezintă gemenii perechi unite prin aceeași complementaritate care leagă electronii în spațiu?

A emite ideea conform căreia conștiința este un câmp, creează doar iluzia dovezii. Nimeni nu a depus mărturie pentru spațiul

gol şi, fără acesta, conştiinţa rămâne în întregime misterioasă. De fapt, la fel se întâmplă şi în cazul câmpurilor. Spaţiul gol se află între evenimente şi se conţine doar pe sine. Cu toate acestea, toate par să-şi facă apariţia de aici. Atunci când analizăm ADN-ul, geneticienii ne spun că viaţa nu apare din aminoacizii înşiraţi pe helixul dublu, ci din spaţiile dintre aceştia. Respectivele spaţii sunt puţin înţelese, dar joacă un rol misterios în ordinea genelor. (Ordinea reprezintă diferenţa – singura diferenţă – dintre doi oameni sau două specii. În termeni fizici, ADN-ul gorilelor şi al oamenilor diferă cu mai puţin de 1%. Spaţiile dintre materia vizibilă ajută la crearea unei prăpăstii de netrecut între noi. În acest spaţiu trebuie revelată sursa conştiinţei.

Sat Chit Ananda

Rishi vedici au urmărit mintea până la sursă şi au declarat că trei calităţi primordiale au reprezentat baza existenţei: *Sat Chit Ananda*. Acestea sunt, de obicei, traduse ca o frază unică, „eterna conştiinţă a beatitudinii", sau, individual, ca Sat (existenţă, adevăr, realitate) Chit (minte, conştiinţă) Ananda (beatitudine). Dar aceste definiţii nu ne ajută prea mult, de vreme ce presupun o înţelegere a ceea ce dorim să exprimăm prin cuvintele realitate, adevăr, beatitudine şi existenţă. Aceste aspecte sunt departe de a fi clarificate. Dacă spui „Am avut o stare de beatitudine când am fost în Aruba, de Crăciun. Mi-a schimbat întreaga realitate", cuvintele tale au sens în viaţa de zi cu zi, dar nu descriu Sat Chit Ananda.

Dacă desluşim înţelesul dat de rishi, observăm că aceştia se refereau la o experienţă a sursei, care poate fi sintetizată după cum urmează: fiecare gând pe care îl ai, la fel ca şi fiecare obiect pe care îl vezi în lume, este o vibraţie a universului – termenul sanskrit este *„Shubda"*. Shubda creează lumina, sunetul, atingerea, gustul şi toate celelalte calităţi. În vis, poţi să vezi, să auzi, să guşti şi să

miroși, dar aceste vibrații sunt mai subtile. Nu sunt la fel cu cele din realitatea concretă. Atunci când mergem dincolo de calitățile subtile ale minții, Shubda devine atât de firavă, încât mintea îți pierde toată experiența unei realități exterioare, până și urmele memoriei. În cele din urmă, se experimentează doar pe sine și nu mai există câtuși de puțin vibrații. Ai ajuns la sursă.

Pragul sursei este tăcerea. Dar trebuie să pășești peste prag, în camera în care se naște realitatea. Acolo descoperi că materialele brute sunt făcute din trei elemente. Creația răsare din existență (Sat), conștiință (Chit) și din potențialul ca vibrațiile să-și facă apariția (Ananda). Acestea trei sunt cele mai reale lucruri din univers, pentru că orice altceva am numi real, provine din ele.

Experiența sursei – o stare care începe dincolo de tăcere – este cea pe care rishi vedici au considerat-o câmpul tuturor câmpurilor – ceea ce fizicienii numesc starea primară, sau starea de vacuum. Deși conține toate pâlpâirile de energie ale Universului, starea de vacuum încă exclude Sat Chit Ananda. Nu are minte și nici beatitudine. Nu poate fi experimentată în mod subiectiv. Eliminând acești factori, fizica elimină fizicianul, care pretinde că nu face parte din câmp. John Wheeler, un eminent fizician de la Princeton, a arătat, cu zeci de ani în urmă, această inadvertență: pe măsură ce creăm modele ale universului, acționăm precum cineva care stă cu nasul lipit de vitrina unei brutării și privește, din afară, toate exponatele. Dar nu există nicio fereastră care să îl separe pe observator, de univers. Noi nu suntem câtuși de puțin în afara lui.

Sugestia lui Wheeler că trebuie să găsim o știință care combină subiectivitatea și obiectivitatea a fost în puține cazuri urmată, pentru că știința este de o obiectivitate încăpățânată și își permite să fie așa, atunci când efectuează experimente izolate. Totuși, până la urmă, există o limită care nu poate fi trecută – și noi ne aflăm foarte aproape de ea. Un om poate petrece o viață întreagă studiind teoria cuantică pentru a aborda limita cunoașterii, dar acest lu-

cru poate garanta numai că va deveni atât de specializat, încât s-a îndepărtat şi mai mult de problema globală. Putem face faţă limitei cunoaşterii, într-o problemă simplă precum rugăciunea.

Până acum, publicul a devenit conştient de faptul că cercetările asupra rugăciunii au demonstrat că aceasta funcţionează. Într-un experiment tipic, voluntarilor, de obicei alcătuiţi în grupuri de enoriaşi, li se cere să se roage pentru oameni bolnavi în spital. Aceştia nu vizitează persoana şi, cel mai adesea, li se dă mai degrabă un număr, decât un nume. Rugăciunea nu este specifică. Li se cere, pur şi simplu, să se roage pentru ca ei să primească ajutorul lui Dumnezeu. Rezultatele unor asemenea experimente au fost uimitor de pozitive. În cel mai cunoscut studiu, efectuat la Universitatea Duke din Carolina de Nord, pacienţii pentru care oamenii s-au rugat şi-au revenit mai repede şi cu mai puţine efecte secundare, decât cei pentru care nu s-a rugat nimeni.

Iată încă o demonstraţie că suntem cu toţii conectaţi la acelaşi câmp al conştiinţei. Proprietăţile câmpului operează aici şi acum:

- Câmpul lucrează ca un întreg.
- El corelează instantaneu evenimente îndepărtate.
- Îşi aminteşte toate evenimentele.
- Există dincolo de timp şi spaţiu.
- Creează, în întregime, în interiorul său.
- Creaţia sa creşte şi se extinde într-o direcţie evoluţionară.
- Este conştient.

Rishi vedici au început cu aceste calităţi, drept primul lor principiu. În acest sens, sunt mai înţelepţi decât noi, care nu acceptăm conştiinţa, decât dacă suntem forţaţi de limitele unei dificile probleme ştiinţifice. Câmpul conştiinţei este anterior oricărui eveniment din natură, datorită spaţiului gol care există între fiecare electron, fiecare gând, fiecare moment din timp. Spaţiul este punc-

tul de referință, liniștea din inima creației, unde universul corelează toate evenimentele.

Rishi au mers în acest spațiu și au descoperit starea primară a existenței. Pentru că există peste tot, starea primară poate fi înțeleasă din orice direcție. În această carte, noi am înțeles-o din punctul de vedere al vieții de după. Oare a dovedit știința că rishi aveau dreptate? Eu cred că cel mult – și aceasta înseamnă foarte mult – putem spune că știința și rishi sunt compatibili. Ei provin din lumi diferite, dar au aproape aceeași viziune. Știința este încă împovărată de materialismul spiritual – credința că orice explicație pentru Dumnezeu, suflet sau viața de după este validă, numai dacă materia conține secretul. Este ca și cum am spune că nu putem înțelege jazz-ul, până când nu facem diagrama atomilor din trompeta lui Louis Armstrong.

În sfârșit, o carte despre viața de apoi nu ne poate împăca, în totalitate, cu ideea inevitabilității morții. Poate doar să fie o călăuză care să ne ajute să ne găsim singuri confortul personal. Tu și cu mine suntem oameni unici și, prin urmare, foarte diferiți. Eu m-aș putea consola cu o viziune a eternității care îți este străină sau chiar te înspăimântă. Aș putea să-mi jelesc trupul îmbătrânit mai mult decât o faci tu – sau mai puțin. Cu siguranță că avem propria noastră viziune despre Dumnezeu. Cu toate acestea, suntem legați în câmpul conștiinței și acționăm la fel acolo.

Trebuie să ne dăm seama de următorul aspect: conștiința operează ca un întreg. Fiecare gând pe care îl ai contribuie, în mod pozitiv sau negativ, la câmp. Asemenea mediumilor, care pot modifica câmpul magnetic din jurul unui dispozitiv cuantic – sau a oamenilor obișnuiți, care pot determina un generator de numere să-și schimbe rezultatul, atenția ta este suficientă pentru a aduce modificări în câmp – iar acest efect este multiplicat de milioane de ori, de către omenire în totalitatea ei.

Trebuie să vedem că suntem cu toții legați la aceeași realitate. Izolarea a fost eliminată în toate domeniile - de la ecologie, la Internet. Trebuie să ne amintim sursa comună. Spiritul uman este degradat, atunci când ne limităm la intervalul unei vieți și la îngrădirea unui corp fizic. Suntem minte și spirit înainte de toate, iar acest aspect plasează casa noastră dincolo de stele.

Geneza este un proces constant, care se reînnoiește la nesfârșit. A ști că, într-o bună zi, mă voi întoarce către câmp pentru a-mi găsi sursa, reprezintă pentru mine o sursă de incomensurabilă încredere în scopul vieții. La fel de înflăcărat ca orice credincios devotat, am credință în această viziune. Credința mea este reînnoită, ori de câte ori am un moment în care sunt în poziție de martor, în care pot atinge liniștea propriei mele ființe. Atunci îmi pierd toate temerile în fața morții. Într-adevăr, ating moartea chiar acum - și o fac foarte bucuros.

Tagore a relevat în mod emoționant acest lucru:

Când m-am născut și am văzut lumina,
nu am fost un străin în această lume.
Ceva enigmatic, fără contur și fără cuvinte
a apărut sub forma mamei mele.

Așa că, atunci când voi muri,
același necunoscut va apărea din nou,
la fel de cunoscut mie.
Și, pentru că iubesc această viață,
voi iubi și moartea la fel.

Fără moarte, nu poate exista momentul prezent, pentru că ultimul moment trebuie să moară, pentru a face acest lucru posibil.

Nu poate exista iubire prezentă, pentru că ultima emoție trebuie să moară, pentru a face acest lucru posibil.

Nu poate exista viață prezentă, pentru că vechile celule din corpul meu trebuie să moară, pentru a face acest lucru posibil.

Acesta este miracolul creației, care, în fiecare secundă, este un singur lucru: viața şi moartea, unite în acelaşi dans etern. Ar fi o catastrofă să excludem moartea din dans. Ar însemna o garanție că Universul nu are şansă la reînnoire.

Din fericire, creația nu a fost programată astfel. Trăim într-un univers re-creat la nesfârşit – iar acest lucru ar trebui să reprezinte o bucurie. De cealaltă parte a temerilor şi îndoielilor noastre, cele mai profunde rugăciuni pe care le facem nu ar trebui să fie pentru viață, pentru că o avem din abundență. Ar trebui să ne rugăm să conducem dansul cosmic, pentru că, atunci, îngerii şi zeii înşişi vor avea pe cineva pe care să-l urmeze.

EPILOG

MAHA SAMADHI

Musonul au coborât dinspre munte, peste noapte. Ramana l-a auzit în somn, ca pe nişte tunete izbind surd în acoperiş, sau ca pe bubuitul zeilor. Era destul de puternic încât să-l neliniştească, dar nu suficient cât să-l trezească în întregime. Îi trecea prin minte să închidă fereastra de lângă patul său. Şi-a amintit de gaura din acoperiş, sub care trebuia să fie aşezată o găleată, în care să se strângă apa. Totuşi, dintr-un motiv sa altul, nu simţea ploaia curgând şi nici nu auzea vreun strop căzând.

Ciudat, s-a gândit el şi a adormit.

Tunetul a continuat, oră după oră. Prea multe ore. Ramana a deschis ochii, privind fereastra şi locul de sub gaura din acoperiş. Ambele erau uscate. Unde era apa? De ce se auzeau încă tunete.

Apoi şi-a dat seama. *Zeii* bubuiau. Moartea venise ca musonul, perioada din an pe care o iubea cel mai mult Ramana. Nu era surprins că încă îşi simţea corpul sau că încăperea era intactă. Bătrânul său maestru, care murise în urmă cu 60 de ani, îi povestise cum urmau să se întâmple lucrurile. Şaizeci de ani? Să fie corect? Brusc, Ramana nu-şi putea aminti propria-i vârstă. Avea 75 sau 80 de ani? Această confuzie a declanşat o schimbare. Începea să-şi simtă corpul mai uşor, ca şi cum vârsta ar fi început să scadă. Nu, nu era vorba despre asta. Se ridica. Întreaga cameră se ridica, de fapt, şi tunetul începea să se stingă.

Ramana s-a întrebat dacă era pe cale să dispară, dar lumea îl scutise de probleme, dispărând ea însăşi întâi. Nu crezuse nicioda-

tă prea mult în lume, așa că acest lucru nu îl surprinsese. Pentru un ultim moment, se găsea încă în pat, privind pe geam la cerul care, din albastru, devenise de un alb blând. Apoi totul s-a făcut alb și camera a dispărut. Privind în jos, a observat că și trupul lui dispăruse. Se desprinsese atât de ușor, încât își aminti ceva ce îi spusese maestrul său: „Corpul este ca un veșmânt. Pentru cei iluminați, moartea este ca și cum ai da veșmântul jos. Pentru cei neiluminați, este ca și cum ai smulge un vestmânt care este cusut de trup".

Ce urma să dispară în continuare și cât de ușor avea să fie? Atunci Ramana a devenit conștient că încă putea să-și pună întrebări în gând – așadar, mintea nu îl părăsise. S-a văzut la vârsta de 12 ani, atunci când și-a întâlnit maestrul pentru prima dată. Maestrul locuia în adăpostul din pădure, care devenise al său după moartea lui. Bătrânul, stând în poziție de lotus și acoperit cu o piele de cerb, uzată, îi spusese:

„Vrei să înveți de la mine?" Băiatul încuviințase din cap. „Vrei pentru că părinții tăi consideră că ar fi un lucru bun?" Băiatul încuviințase din nou. Atunci, maestrul le-a făcut semn părinților să iasă din cameră. Rămânând singuri, maestrul a spus: „Vino la mine, atunci când este dorința ta, și nu a părinților tăi".

„De ce?" a întrebat Ramana. „Părinții îmi vor doar binele."

„Nu e suficient", a răspuns maestrul. „Nu poți să fii cu mine și să rămâi ca și oamenii obișnuiți. Oamenilor obișnuiți le trebuie sprijinul familiei, altfel mor de singurătate. Au nevoie de sprijinul societății, altfel nu au nici prieteni, nici soț ori soție. Au nevoie de sprijinul corpului lor, altfel mor de foame. Și, mai ales, au nevoie de sprijinul minții lor, altfel înnebunesc."

„Nu înțeleg de ce îmi spui mie acest lucru."

„Pentru că, dacă îți pierzi familia, prietenii, corpul și mintea – și trebuie să le lași pe toate – nu vreau să mori. Vreau să fii liber."

Copilul nu s-a întors vreme de zece ani și, chiar și atunci, maestrul a râs și i-a spus că s-a grăbit.

„După ceea ce ți-am spus, majoritatea oamenilor nu s-ar mai fi întors niciodată." În timpul perioadei sale ca discipol, lui Ramana învățătura i s-a părut dificilă. Adesea se împiedica, dar nu a căzut. Tot ceea ce prevestea maestrul său se împlinea. Stadiu după stadiu, a venit vremea ca discipolul să nu mai aibă nevoie de sprijinul rudelor sale - dar aceasta nu era o pierdere, pentru că acum îi privea cu multă compasiune. Nu avea nevoie de sprijinul societății - dar aceasta nu era o pierdere, pentru că se percepea ca parte a întregii omeniri. Nu avea nevoie de sprijinul corpului său fizic - dar aceasta nu era o pierdere, pentru că organismul își vedea mai bine de treabă, de când încetase să-și mai facă griji pentru el. Singurul lucru la care Ramana nu a renunțat niciodată a fost sprijinul minții sale.

„Aaa, te temi că, fără o minte, vei muri", a spus maestrul său, răbdător. Ramana a adoptat aceeași atitudine răbdătoare. A învățat să meargă în interior, în samadhi, pentru a experimenta tăcerea și, peste ani, aceasta a devenit casa lui, un loc eliberat de activitatea constantă a minții. În ziua în care maestrul său a murit, Ramana a îngenunchiat lângă patul său și a plâns.

„Așadar, îți imaginezi că te părăsesc", a șoptit maestrul. „Mintea încă te ține sub vraja sa." A spus aceste lucruri cu afecțiune, nu cu reproș, iar acest lucru l-a consolat pe Ramana.

O oră mai târziu, maestrul său a plecat în cea mai adâncă dintre toate tăcerile, *maha samadhi.*

Ramana nu a știut cât timp i-a luat să-și amintească toate aceste lucruri, acum, că și el murise. A privit în jur. Nu era nimeni care să-l întâmpine, nici familie, nici măcar maestrul său. Pentru o secundă, a simțit un fior de frică și, odată cu acesta, puterea de a gândi. Ramana nici nu a apucat să spună în gând: *„Iată mintea mea"*. S-a strecurat fără efort acolo unde nu mai era nevoie de minte. Dacă a observat ceva anume, aceea a fost estomparea luminii. Albul nu îl mai înconjura, dar până și această percepție a durat doar o secundă, pentru că nu exista nici întuneric. Atunci când

mintea a dispărut, a luat cu ea lumina şi întunericul, precum şi cele cinci simțuri.

Acum era învăluit în tăcere, pe care a perceput-o ca pe o uşurare indescriptibilă. Asemenea hoților în noapte, lumi întregi doreau să intre în el şi să ia câte ceva. Dar nu puteau decât să-l atingă uşor, precum atinge fulgul o stâncă. Acum era impenetrabil, imuabil, masiv ca eternitatea. Nu exista niciun univers şi niciun Dumnezeu, nicio prezență Divină, nicio iubire.

Aceste lucruri erau reale. Inspirase o dată şi le experimentase pe toate. Poate că o singură respirație dura zece mii de vieți, sau se putea ca lucrurile să stea tocmai invers. Poate că zece mii de vieți reprezentaseră o respirație.

A rămas aşa, în pântecul eternității, pentru o vreme. Apoi Ramana a simțit o altă respirație, care îi cerea să se întoarcă. Se întorcea la viață. Nu pentru că voia să trăiască pe Pământ. Respirația era propria-i motivație. Ceva destul de vag s-a întors împreună cu aceasta - Dumnezeu, iubire, o prezență vie. Sentimentul i-a dat fiori. A existat o fracțiune de secundă în care a putut alege să nu se întoarcă. Pacea eternă este la fel de posibilă ca şi o altă viață.

De abia atunci şi-a dat seama că era liber, în sfârşit. Viața de om putea fi din nou a lui, numai că, acum, avea şi pacea eternă - le avea pe amândouă. Ramana a zâmbit, dacă se poate vorbi despre zâmbet în cosmos. Respirația i-a devenit mai puternică. S-a relaxat şi a lăsat-o să-l poarte înapoi pe Pământ. O respirație, apoi o alta, tot mai puternică, până când a devenit ca musonul ce coboară din munte sau ca bubuitul zeilor. Nu putea vedea în ce familie se născuse, dar Ramana îşi cunoştea noul scop: acela de a le arăta acestor oameni visători, pe care îi iubea atât de mult, cum să se trezească.

SFÂRŞIT

NOTE DE LECTURĂ

Nu va exista niciodată o carte definitivă despre viața de după și cred că acesta este un lucru bun, pentru că nicio carte nu îi va putea convinge vreodată pe cei sceptici, după cum nu îi va putea consola pe toți cei care și-au pus întrebări cu privire la viața de după moarte. Ceea ce ar putea alunga teama și îndoiala societății este valul de dovezi ce se prefigurează. Mai jos, am enumerat fiecare carte și fiecare website care m-au ajutat să scriu această carte. Ele constituie un munte de dovezi că viața continuă după moarte. Încă mai important, fiecare este un simptom al conștiinței care se înalță. Moartea a fost, pentru prea multă vreme, un subiect misterios. Cea mai mare speranță a mea este să arunc puțină lumină asupra acelui întuneric, dar nu aș fi putut face acest lucru, fără nenumărații oameni care au încercat să aducă aceeași lumină.

Capitolul 1

Am intrat într-o nouă eră a cercetării, unde Internetul a devenit la fel de valoros precum cărțile de referință standard. În afară de căutarea oricărui subiect general (de exemplu, fantome, experiențe la limita dintre viață și moarte, rai) pe www.google.com, se poate căuta și pe enciclopedia online www.wikipedia.com, care se extinde continuu. Singurul neajuns al referințelor de pe Internet este că au tendința de a copleși prin număr, dar uneori se întâmplă să fie superficiale în conținut. Cea mai mare calitate a referințelor online este aceea că, dintr-o simplă apăsare de buton, cititorul poate aprofunda orice temă, mai mult decât a făcut-o autorul.

Eu doar am trecut în revistă schimbările fizice cauzate de moarte. Sherwin B. Nuland a câștigat un Premiu Național pentru Carte (National Book Award) pentru acest subiect, cu lucrarea *Cum murim: Reflecții despre capitolul final al vieții - How We Die: Reflection on Life's Final Chapter* (Knopf, 1994). Nuland, doctor senior la Yale, a intrat în detaliile clinice ale procesului morții, analizând, printre altele, bolile de inimă,

cancerul, Alzheimer și SIDA, în explorarea unicității pe care o prezintă moartea fiecărui om, la fel ca și viața acestuia.

Experiențele spirituale produc, de asemenea, schimbări fizice, la fel de reale - dacă sunteți materialiști - ca și schimbările cauzate de moarte. O carte cunoscută care dezbate acest subiect este *Puterea Minții - Mindpower,* de Nora Coxhead (Penguin, 1976), care evidențiază rezultatele cercetărilor din domeniul percepției extrasenzoriale și alte zone ale parapsihologiei. Pentru un studiu contemporan asupra felului în care descoperirile actuale despre activitatea creierului uman ne schimbă perspectiva asupra conștiinței, mi-am îndreptat atenția asupra cărții *Biologia Transcendenței: O schiță a spiritului uman - The Biology of Transcendence: A Blueprint for the Human Spirit* (Park Street Press, 2002) a lui Joseph Chilton Pearce, o carte generoasă și vastă. Pearce scrie pentru cititorul obișnuit și presară elementele de neurologie, cu anecdote care dau de gândit.

Am încercat să utilizez cât mai puțini termeni tehnici posibil, atunci când am discutat despre vastul sistem filosofic Vedanta. Cititorii care doresc să cerceteze sursa, ar trebui să înceapă cu *Yoga Vasishtha concisă - The Concise Yoga Vasishtha* (State University of New York Press, 1984), tradusă clar și concis de Swami Venkatesananda. Această lucrare excelentă descrie educația lui Rama, o încarnare în formă umană a lui Dumnezeu, la picioarele unui rishi nemuritor, Vasishtha, care îi vorbește tânărului său învățăcel despre toate învățăturile vedantice asupra morții, reîncarnării și proiectării lumilor dinspre Sine. Am ținut alături această carte, ani întregi.

NOTĂ: pag. 30 - Încercările moderne de a cântări sufletul în momentul morții sunt discutate online pe adresa

http://www.snopes.com/religion/soulweight.asp.

Capitolul 2

Povestea *delog*-ului tibetan Dawa Drolma este relatată de către fiul ei, Chagdud Tulku, în introducerea la cartea acesteia, *Delog: Călătoria în tărâmurile de dincolo de moarte - Delog: Journey into Realms Beyond Death* (Pdma Publishing, 1995). Aceasta este cea mai bună introducere în experiențele personale ale Bardo, pe care am putut-o găsi. Lu-

crarea clasică despre moarte și trecerea dincolo în tradiția tibetană este faimoasa *Carte tibetană a morților - Tibetan Book of the Dead.* Ea poate șoca mulți vestici prin detaliatele și exoticele ritualuri budiste, care sunt produsul multor secole de practică religioasă. Mai accesibilă este lucrarea lui Sogyal Rimpoche, *Carte tibetană a vieții și a morții - The Tibetan Book of Living and Dying* (HarperSanFrancisco, 1993), care se ocupă de asupra același domeniu.

Experiențele la limita dintre viață și moarte (NDE) au fost introduse publicului în anii '70, prin mai multe best seller-uri, unul dintre acestea fiind arhicunoscutul *Viața după moarte - Life After Death* al lui Raymond Moody (Mockingbird Books, 1975), o carte ușor de citit, ce păstrează încântarea unui doctor care tocmai a descoperit un fenomen remarcabil. De atunci, literatura asupra experiențelor la limita dintre viață și moarte s-a extins enorm. O mare parte dintre materiale sunt descrise și actualizate pe site-ul www.near-death.com. Acest site oferă detalii ale unora dintre cele mai importante și cunoscute experiențe, dar aprofundează aproape fiecare aspecta al morții și al vieții de după.

Experiențele la limita dintre viață și moarte în cazul copiilor sunt deosebit de fascinante, pentru că se consideră că aceștia sunt martori inocenți, fără idei preconcepute. Dintre numeroasele cărți ce abordează acest subiect, m-am oprit asupra lucrării unui alt medic, Melvin Morse, *Mai aproape de lumină: Cum să înveți din experiențele la limita dintre viață și moarte ale copiilor - Closer to the Light: Learning from the Near-Death Experiences of Children* (Ivy Books, 1990). Dr. Morse a scris mai multe lucrări asupra acestui domeniu. O altă scriitoare notabilă este P.M.H. Artwater, cu cartea citată și *Dincolo de lumină: Misterele și revelațiile experiențelor la limita dintre viață și moarte - Beyond the Light: The Mysteries and Revelations of Near-Death Experiences* (Avon Books, 1994). Pilonul unor asemenea cărți, care sunt cu zecile, îl reprezintă poveștile reale de viață, relatate de către cei care s-au întors din moarte clinică.

Cel mai bun studiu clinic asupra NDE a fost condus, în Olanda, de către dr. Pin van Lommel. El este bine descris în cartea lui Mary Roach, *Năluca: Știința confruntă viața de după - Spook: Science Tackles the Afterlife* (W.W. Norton, 1995), lucrare scrsă din perspective unui jurnalist

uluit. O relatare încă și mai detaliată, făcută însă la rece, poate fi găsită pe adresa: www.odemagazine.com/article.php?aIDs4207&lsen.

NOTE:

pag.14 Procentajul americanilor care spun operatorilor de sondare a opiniei publice că au avut o experiență la limita dintre viață și moarte sunt citați într-un articol online, „Interpretări religioase ale experiențelor la limita dintre viață și moarte" - "Religious Interpretations of Near-Death Experiences", de David San Filippo:

http://www.lutz-sanfilippo. com/library/counseling/lsfnde.html.

Lucrarea de doctorat conține, de asemenea, multe alte referințe academice la fenomenul NDE.

pag. 41 Povestea delog-ului istoric Lingza Chokyi se află la

http://www.inference.phy.cam.ac.uk/ mackay/info-theory/ course.html

pag. 45 „Știința nu se referă la cunoașterea minții lui Dumnezeu..." este un citat din „La ce s-a gândit Dumnezeu? Știința nu poate spune" Lingza Chokyi"What Was God Thinking? Science Can't Tell", cartea lui Eric Connell (*Time*, 14 noiembrie 2005, p.100).

pag. 46 „În acel moment, oamenii aceștia nu sunt doar conștienți..." nu se referă este un citat dintr-un interviu online cu Van Lommel la http://www.odemagazine.com/article.php?aIDs4207&lsen.

Relatarea femeii oarbe care a fost capabilă să vadă în timpul unei experiențe la limita dintre viață și moarte este făcută online la http://www.near-death.com/experiences/evidence03.html. Raportul original a venit de la dr. Kenneth Ring, vreme îndelungată avocat al fenomenului NDE. Printre cărțile sale, multe fiind best seller-uri, se află și *Lecțiile Luminii: Ce putem învăța din experiențele la limita dintre viață și moarte - Lessons from the Light: What We Can Learn from the Near-Death Experience* (Moment Point Press, 2000).

Capitolul 3

Credința religioasă este un subiect amplu, dar pentru o schiță a orientării religioase în America modernă, am consultat un sondaj relevant, *Ce urmează în spiritualitatea americană: Găsirea lui Dumnezeu în secolul al XXI-lea - The Next American Spirituality: Finding God in*

the Twenty-First Century, al lui George Gallup Jr. (Cook Communications, 2000). Organizația Gallup se dedică documentării credințelor actuale ale fiecărei religii din lume, lucru necesar în special în lumea islamică, unde informațiile demne de încredere au fost rare, chiar și în ultimii ani. Puteți să vă formați propria opinie, căutând pe Google fraze precum „prezența la biserică" - "church attendance" sau „cred că vor ajunge în rai" - "believe they will go to heaven".

NOTĂ:

Cifrele privitoare la prezența la biserică în Statele Unite provin dintr-un articol online: http://www.religioustolerance.org/rel_rate.htm.

Capitolul 4

Nu m-am bazat pe o carte anume în privința concepției creștine asupra Raiului, dar, pentru răspunsurile teologice oficiale, am consultat *Enciclopedia Catolică - The Catholic Encyclopedia,* care „își propune să ofere cititorilor săi informații complete și oficiale despre întregul ciclu al intereselor, acțiunilor și doctrinei catolice". Pagina de start a enciclopediei este http://www.newadvent.org/cathen/. Nu am explorat desișul credințelor contrastante, izvorâte din teologia protestantă, cu toate că au existat, ca întotdeauna, o mulțime de articole utile, în Wikipedia. Pentru oricine dorește să cerceteze spațiul religios pe Internet, cea mai ușoară cale de a începe este să introducă întrebări precum „Unde este raiul?" - "Where is heaven?" sau „Cum este raiul? " - "How is heaven?". Puteți cerceta online credințele diferitelor grupuri religioase la

http://www.religioustolerance.org/heav_hel.htm.

Nestatorniciile Dumnezeului din Vechiul Testament, cu multiplele Sale fețe și schimbări de atitudine, sunt prezentate în amănunt în cartea lui Jack Miles, *Dumnezeu: O Biografie - God: A Biography* (Vintage1996). Cartea este nonreligioasă, tratând Vechiul Testament ca pe un material-sursă din viața unei persoane fascinante, ipocrite, cu spirit de negustor, care se întâmplă să fie Dumnezeu.

Când argumentez că Iisus seamănă adesea cu un rishi vedic, am în minte Cartea lui Toma și celelalte evanghelii gnostice. Istoria fascinantă a felului în care aceste scrieri creștine de început au fost descoperite, în mod accidental, de un păstor egiptean în 1945 și reprimarea lor ulte-

rioară de către Biserică, este relatată cel mai bine de către Elaine Pagels, în *Evangheliile gnostice - The Gnostic Gospels* (Vintage, 1989). Cartea sa este una dintre acele lucrări excepționale despre religie, care influențează puternic opinia publică și s-a prezentat sub forma revelației că, la începuturile creștinismului, tradiția mistică autentică oferea femeilor status deplin. A relatat, de asemenea, o alternativă la povestea lui Hristos, care nu se încheia cu suferință și cu moartea pe cruce.

Pentru oricine dorește să citească fiecare cuvânt atribuit lui Hristos în orice evanghelie, oficială sau neoficială, o sursă neprețuită o constituie cartea lui Ricky Alan Mayotte, *Iisus în întregimea sa - The Complete Jesus* (Steerforth Press, 1997), care e aranjată pe subiecte precum Poruncile, Parabolele, Iisus vorbind despre El Însuși etc.

Capitolul 5

Unul dintre subiectele majore pe care le reliefez de-a lungul acestei cărți este acela că viața de după încă evoluează - și așa și trebuie să se întâmple, de vreme ce viața ca întreg evoluează continuu. Este adevărat și în privința iadului, așa cum l-a descris Alice K. Turner în *Istoria iadului - The History of Hell* (Harvest, 1995), un studio accesibil efectuat de o jurnalistă pe cont propriu. Studii similare, atât asupra raiului, cât și asupra iadului, au apărut în mod regulat, dar o referință profundă o constituie *Originea Satanei - The Origin of Satan* (Vintage, 1996) a lui Elaine Pagels. Prin abordarea ei, Pagels încearcă să dea de urma Satanei, nu ca personaj real, ci ca un concept ale cărui baze pot fi găsite în antropologie, psihologie și analiză literară. O abordare atât de profound umană m-a impresionat, pentru că demonstrează în detaliu și cu multă claritate felul în care diavolul poate fi considerat propria noastră creație.

O abordare similară a subiectului Iisus Hristos a fost explicată cu îndrăzneală, în termeni mistici, de către Timothy Freke și Peter Gandy, în *Iisus și zeița pierdută: Învățăturile secrete ale creștinilor originari - Jesus and the Lost Goddess: The Secret Teachings of the Original Christians* (Harmonz Books, 2001), care îl plasează pe Iisus în contextual lumii antice și al credinței în Zeiță. Aici, încercarea este de a explica felul în care primii creștini l-au folosit pe Iisus în scopul arhetipal de a îndeplini mitul Dumnezeului-ca-om, care există în fiecare cultură străveche.

Capitolul 6

Akasha este cea mai subtilă ditre cele cinci Mahabhuta – cele cinci elemente din care s-a constituit creația (celelalte fiind pământul, aerul, focul şi apa).

Cititorii care doresc să studieze sistemul Mahabhuta pot începe online la adresa http:// www.ignca.nic.in/ps_04012.htm. Pentru credințele tradiționale indiene în Akasha şi felul în care acestea influențează spiritualitatea occidentală, vedeți discuția online de la http://www. saragrahi.org/ Există, desigur, numeroase cărți populare despre fantome şi comunicarea cu morții.

Năluca lui Mary Roach oferă un studiu concis asupra acestor subiecte, relatat cu skepticism şi amuzament – punct de vedere care vă va atrage sau vă va deranja pe loc. Printre cărțile populare ale unor mediumi, citite de milioane de oameni, se află *Rai şi Pământ - Heaven and Earth,* a lui James Van Praagh ăEditura FOR YOU 2008î şi *Nu-ți lua rămas-bun de la ei - Don't Kiss them Good-Bye* (Fireside, 2005) de Allison DuBois. Fenomenul comunicării mediumnice a fost cercetat la nivel academic de către psihiatrul Gary Schwartz, în ale cărui experimente m-am implicat personal (vezi pag. 204).

Aceeaşi cercetare a îndreptat-o pe Allison DuBois spre lumină şi a rezultat într-o serie TV pe NBC, aşa cum povestesc Gary E. Schwartz şi William L. Simon în *Adevărul despre Mediumi - The Truth About Mediums* (Hampton Roads Publishing, 2005). Schwartz oferă o relatare detaliată asupra cercetării sale academice şi a descoperirilor din domeniu în *Experimentele din viața de după: Dovezi ştiințifice remarcabile despre viața de după moarte - The Afterlife Experiments: Breakthrough Scientific Evidence of Life After Death* (Atria, 2003), pentru care am scris introducerea.

Capitolul 7

Cititorii care sunt interesați de perspectiva istorică a vieții de după se pot apleca asupra unui studiu precum cel al editorului Harold Coward, *Viața după moarte în religiile lumii - Life After Death in World Religions* (Orbis, 1997), care cuprinde eseuri scrise de diverşi experți despre fiecare credință în parte.

Am oferit propria-mi sinteză, bazându-mă pe o lucrare clasică a lui Hustom Smith, ***Religiile lumii: Marile noastre tradiții ale înțelepciunii - The World's Religions: Our Great Wisdom Traditions*** (HarperSanFrancisco, 1991), care încă reprezintă un model de dreptate și toleranță ecumenică, la care se adaugă eleganța stilului și părerile deosebit de valoroase. Dacă există o carte pe care ar trebui să o citească orice persoană care își începe incursiunea în studiul religiei, aceasta este.

NOTĂ:

pag. 101 „Nu există salvare pentru cei din afara bisericii..." este un citat dintr-un interviu de presă cu Mel Gibson, citat online la http://www.msnbc. msn.com/id/4224452/.

Capitolul 8

Subiectul materialismului spiritual este incredibil de important, pentru că atât de mulți oameni, în special din Occident, sunt mânați de nevoile ego-ului lor, chiar și atunci când este vorba despre spiritualitate. Devenim spirituali pentru a obține lucruri din lume, pe care, altminteri, nu le-am putea obține prin muncă și luptă și, astfel, transformăm munca și lupta în proces spiritual. Cartea care m-a pus pe gânduri a fost cea a lui Chogyam Trumgpa, *Analiză a materialismului spiritual - Cutting Through Spiritual Materialism* (Shambhala, 2002), care este relatată dintr-o perspectivă budistă, dar pentru publicul occidental.

Capitolul 9

Se înțelege de la sine că eternitatea este indescriptibilă, dar rishi vedici s-au simțit bine trăind într-o conștiință nelimitată. Prin urmare, descrierile lor sunt cele mai demne de încredere pe care le avem în tradițiile înțelepciunii lumii. Ajută să avem pe cineva care continuă să aibă experiențe similare. L-aș numi pe Nisargadatta Maharaj, un umil fermier indian, care a devenit un guru renumit în Bombay, după iluminare. Cartea sa, *Eu sunt acela - I Am That* (Acorn Press, 1990), este una dintre cele mai pure mărturii spirituale pe care le avem în timpurile moderne. Nu numai că nu este deloc întinată de vreo urmă a jocului guru care se joacă în India de secole, dar Sri Nisargadatta pare să fie martorul unei stări de conștiință extrem de extinse, în întregime comparabilă cu cea a

anticilor rishi. Aceasta este o altă carte pe care am ținut-o la căpătâiul meu vreme de ani întregi.

NOTE:

pag. 116 Relatarea mea despre călătoria lui Mellen-Thomas Benedict în viața de după provine de pe adresa
http://www.near-death.com/experiences/reincarnation04.html.

pag. 128 Povestea lui Dawn, femeia care a vindecat cu ajutorul uleiului miraculos, este relatată de Cheri Lomonte în *Atingerea vindecătoare a Fecioarei Maria - The Healing Touch of Mary* (Divine Impressions, 2005), care conține zeci de relatări similare.

Capitolul 10

Cititorii interesați în teoriile conștiinței se găsesc în fața unui număr amețitor de opțiuni și, în contextul științei, aproape toate aceste alegeri provin din sfera materialismului. Cu alte cuvinte, acestea susțin că mintea provine din materie. De vreme ce sunt în dezacord cu această presupunere, recomand cărți cu inima îndoită, chiar și un studiu reușit, ca cel al lui Susan Blackmore, *Conștiința: O introducere - Consciousness: An Introduction* (Oxford University Press, 2004), care acoperă cu multă conștiinciozitate o sumedenie de întrebări filosofice ridicate de teoriile curente. Cei mai lăudați autori din domeniu par a fi scepticii, care consideră că moarte este, de fapt, o iluzie creată de activitatea neurală și modul învechit de gândire despre creier. A se vedea cartea lui Daniel Dennett, *Conștiința explicată - Consciousness Explained* (Black Bay Books, 1992), care își argumentează în mod agresiv ideea conform căreia conștiința este un fenomen materialist și nimic mai mult. Prin urmare, conștiința umană ar putea fi (și, într-o bună zi, va fi) copiată de un computer.

Pentru o discuție pluralistă, mai deschisă, citiți cartea lui Susan Blackmore, *Conversații despre conștiință: Ce gândesc cele mai înțelepte minți despre creier, liberul arbitru și ce înseamnă să fii om - Conversations on Consciousness: What the Best Minds Think About the Brain, Free Will, and What It Means to Be Human* (Oxford University Press, 2006), în care 21 de gânditori discută, în interviuri conversaționale, despre întreaga problemă a relației dintre minte și creier. În cele din urmă, pentru o perspectivă mai degrabă neurologică, am citit fasci-

nantele speculații ale lui Humberto R. Maturana și Francisco J. Varela din *Copacul cunoașterii: Rădăcinile biologice ale înțelegerii umane - The Tree of Knowledge: The Biological Roots of Human Understanding* (Shambhala, 1998), care propune o teorie atotcuprinzătoare care urmează evoluția minții, pornind de la compușii organici. Rămâne la latitudinea fiecărui cititor în parte să decidă dacă Vedanta, a cărei proprie teorie integrată are ca început conștiința, în locul compușilor chimici, face față scepticismului modern, așa cum am susținut. Discuția celor cinci Kosha este propria mea sinteză a ideilor vedice tradiționale. Aceste idei sunt ușor de explorat online, pe site-uri precum.

http://swamij.com/koshas.htm

Capitolul 11

Literatura despre îngeri este vastă, dar am descoperit că ceea ce doream să spun nu implica multiplele studii istorice care descriu felul în care îngerii apar în diversele religii ale lumii.

Cu toate acestea, există multe relatări fascinante despre oameni care au învățat să coopereze cu deva - agenții creativi ce reprezintă varianta indiană a îngerilor. Toate acestea sunt cărți New Age, care au ca centru Findhorn, o comunitate scoțiană faimoasă, care susținea, printre alte lucruri remarcabile, că folosește deva pentru a cultiva cereale pe pământ sterp. Vezi cartea lui Dorothy MacLean, *Să auzi îngerii cântând: O odisee a co-creației cu ajutorul tărâmului devic - To Hear the Angels Sing: An Odyssey of Co- Creation with the Devic Kingdom* (Lindisfarne Books, 1994) și cea a lui MacHaelle Small Wright, *Să te porți ca și cum Dumnezeul din toate ar conta - Behaving as if the God in All Life Mattered* (Perelandra, 1997), pentru două povești emoționante ale unor femei care și-au dat seama, deodată, că pot vorbi cu deva și îi pot folosi pentru a-și manifesta dorințele. Ambele cărți se află la polul opus scepticismului și materialismului.

NOTE: Sudiul Helsinki asupra bolilor cardiace este discutat pe larg online. Observațiile mele în această privință sunt sprijinite, de exemplu, la adresa

http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m3225/is_n3_v49/ai_14930030.

Pentru un articol popular despre efectul placebo sporit, a se vedea http://www.sciencedaily. com/releases/2006/02/060206233120.htm.

Capitolul 12

Literatura despre reîncarnare este vastă, de vreme ce apare în orice religie şi mişcare spirituală. Sursa principală a credinţei populare în reîncarnare o reprezintă probabil teosofia – o mişcare ce s-a dezvoltat din spiritualismul secolului al XIX-lea, dar a inclus, de asemenea, o gamă largă de idei din India. Vedeţi cartea lui James S. Perkins, *Experienţa reîncarnării – Experiencing Reincarnation* (Theosophical Publishing House, 1997), pentru o introducere accesibilă. Pentru mine, a fost fascinant să descopăr cum multe noţiuni spirituale pe care mi le-am însuşit în copilărie, acasă, au fost adoptate de teosofi şi de curentul New Age, în general.

Pentru dovada ştiinţifică a reîncarnării, îi sunt recunoscător unui articol excelent, „Moartea, renaşterea şi tot ce se află între: O explorare ştiinţifică şi filosofică" - „Death, Rebirth, and Everything in Between: A Scientific and Philosophical Exploration", de Carter Phipps, în jurnalul *Ce este iluminarea? – What Is Enlightenment?* (numărul 32, pp. 60-90, martie-mai 2006). Adresa web este http://www.wie.org/, unde abonaţii pot citi întregul articol.

Acest aspect m-a condus la o importantă cercetare efectuată de psihiatrul Ian Stevenson, de la Universitatea din Virginia, asupra copiilor care susţin că îşi amintesc vieţile trecute. Site-ul său este http://www.healthsystem.virginia.edu/internet/personalitystudies/. Acelaşi subiect este tratat intr-o carte nepreţuită a lui Carol Bowman, *Vieţile trecute ale copiilor: Felul în care amintirile vieţilor trecute vă influenţează copiii – Children's Past Lives: How Past Life Memories Affect Your Child* (Bantam, 1998), în care o mamă descoperă că frica iraţională de zgomote puternice şi incendii pe care o manifestă copiii săi se tratează prin regresia în viaţa trecută şi ajunge, astfel, să exploreze în profunzime acest domeniu. Un site dedicat regresiei copiilor în vieţile lor anterioare este http://www.childpastlives.org/.

NOTE: pag. 159 Am aflat despre băiatul care și-a amintit că a murit într-o bătălie din cel de-Al Doilea Război Mondial, dintr-un jurnal de știri al ABC News:

http:// www.reversespins.com/proofofreincarnation.html

pag. 162 și următoarele Povestirile despre copii care își amintesc viețile trecute, majoritatea derivate din baza de date a lui Ian Stevenson, sunt povestite în Phipps, pp. 63-70.

pag. 162-163 Citatele raportate de părinții copiilor provin de pe site-ul lui Ian Stevenson, http:// www.healthsystem.virginia.edu/internet/personalitystudies/. Sursa cercetării decorporalizărilor, efectuată la Institutul Monroe, poate fi studiată la

http:// www.monroeinstitute.org/. Un alt articol util, care face legătura dintre experiența decorporalizării și cea la limita dintre viață și moarte, poate fi găsit online la

http://www.paradigm-sys.com/cttart/sci-docs/ ctt97-ssooo.html.

Capitolul 13

Începusem deja să citesc despre Akasha, înainte să descopăr lucrarea lui Ervin Laszlo, *Știința și tărâmul akashic: O teorie integrală a totului - Science and the Akashic Field: An Integral Theory of Everything* (Inner Traditions, 2004), cel mai răspândit argument pentru încorporarea conștiinței și științei.

De vreme ce tema mea a fost viața de după, nu am putut să includ multe mistere din domenii variate - de la teoria cuantică avansată, cosmologie și biologie până la neuroștiință - care, potrivit lui Laszlo, nu vor fi niciodată rezolvate, dacă nu este luată în calcul și conștiința. Cititorii care doresc să investigheze aceste enigme ar trebui să înceapă de aici.

Laszlo discută despre Câmpul Punctului Zero, dar există o carte ușor de citit, dedicată acestui subiect. Este vorba despre lucrarea lui Lynne McTaggart, *Câmpul: Căutarea forței secrete a universului - The Field: The Quest for the Secret Force of the Universe* (Harper Perennial, 2002), care descrie multe experiențe și prezintă povestiri detaliate despre diverse descoperiri, spre deosebire de metoda lui Laszlo, care se bazează pe sublinierea și cercetarea teoriilor importante, printr-un număr cât mai mic de relatări.

NOTE:

pag. 186 Experimentele lui Helmut Schmidt, făcute de echipa Jahn din Princeton, sunt relatate în cartea lui McTaggart, *Câmpul,*

pag. 188 „La cel mai profound nivel..." McTaggart, *Câmpul,*

pag. 192 O prezentare accesibilă a paradoxului cunoscut ca pisica lui Schrodinger poate fi găsit online - a se vedea http://whatis.techtarget.com/definition/0,,sid gci341236,00.htlm.

Capitolul 14

Speculațiile actuale despre „mintea extinsă" - posibilitatea existenței inteligenței în afara creierului - acoperă o mare parte a științei. O excelentă privire de ansamblu este oferită în Partea 2 a *Câmpului* lui McTaggart, pp. 99-179, relatată din perspectiva teoriei câmpului din fizică. Pentru cercetări la fața locului și asertiuni profunde, cea mai bună sursă o constituie Rupert Sheldrake, care a făcut impresie cu lucrarea sa extraordinară despre evoluție, *Prezența trecutului: Rezonanța morfică și obiceiurile naturii - The Presence of the Past: Morphic Resonance and the Habits of Nature* (Park Street Press, 1995), în care face speculații strălucite asupra felului în care a evoluat și continuă să evolueze viața, prin propria-i inteligență autointeractivă.

Neinfluențat de revolta pe care teoria sa nonmaterialistă o produce în rândul darwiniștilor, Sheldrake i-a provocat să replicheze propriile sale experimente. Cercetările sale asupra papagalului telepat și a altor animale cu abilități neobișnuite sunt descrise în *Setimentul că ești privit: Și alte Puteri Inexplicabile ale Minții Umane - The Sense of Being Stared At: And Other Unexplained Powers of the Human Mind* (Three Rivers Press, 2004) și *Șapte Experimente care ar puta schimba lumea: Un ghid practic despre știința revoluționară - Seven Experiments That Could Change the World: A Do-It-Yourself Guide to Revolutionary Science* (Park Street Press, 2002). Lucrările sale au avut un impact uriaș asupra mea și nu îmi pot imagina o persoană cu mintea deschisă, care să nu fie profund interesată.

Doar am schițat câmpul teoriei informației, care este fascinant, dar încă nu suficient de extins pentru a acoperi un subiect atât de concret, precum viața de după. Introducerea pe care am făcut-o acestui su-

biect provine din cartea lui Han Christian von Baeyer, *Informația: Noul limbaj al științei - Information: The New Language of Science* (Weidenfeld and Nicholson, 2003), ușor de citit și lipsită de termeni din matematicile superioare.

Sindromul savantului a devenit un fenomen publicat pe scară largă. Primul meu contact cu acest fenomen l-a reprezentat cartea lui Oliver Sacks, *Omul care își confunda soția cu o pălărie: Și alte povestiri clinice - The Man Who Mistook His Wife for a Hat: And Other Clinical Tales* (Touchstone, 1998), ce prezintă relatările unui neurolog care a cunoscut copii autiști cu abilități extraordinare. Interesul manifestat de Sacks pentru oamenii care folosesc o altă parte a creierului decât cea uzitată în mod obișnuit nu a condus la speculații spirituale. Joseph Chilton Pearce face însă acest lucru în *Sfârșitul evoluției: A pretinde întregul potențial al inteligenței noastre - Evolution's End: Claiming the Full Potential of Our Intelligence* (HarperCollins, 1992). Primul capitol, vast, dedicat sindromului savantului, face legătura cu un câmp nonmaterial al inteligenței, peste care dăm cu toții. Un articol online despre sindromul savantului și geniu, „Cheia către geniu", poate fi găsit la

http://www.wired.com/ wired/archive/11.12/genius pr.html.

Memele m-au contrariat în urma citirii unui articol online. Internetul este plin de discuții despre aceste „gene mentale". Pentru o definiție a memelor, vezi http://www.intelegen.com/meme/meme.htm. Evoluționistul Richard Dawkins, care a inventat termenul, discută despre acest în *Gena egoistă - The Selfish Gene* (Oxford University Press, 1990). Chiar dacă sunt fascinat de teoria mimetică nu înseamnă că sunt de acord cu ea. Pentru exemple de meme, vezi:

http://memetics.chielens.net/examples.html.

NOTE:

pag. 198 O povestire completă despre N'kisi, papagalul telepat, o oferă Sheldrake în *Sentimentul că ești privit*, pp. 24-27; analiza statistică a rezultatelor cercetării se află la pp. 300-05.

pag 201 Afirmația lui Amit Goswami, „Universul pune întotdeauna vin nou în sticle vechi...", este un citat dintr-o conversație personală. Povestea remarcabilă a unui muzician savant pe nume Rex poate fi găsită

online la http://whatis.techtarget.com/definition/0,,sid9_gci341236,00.html Istoria „automobilului savant" este prezentată în lucrarea lui Pearce, *Biologia transcendenȚei*, p. 82.

pag. 207 Povestea copilului genial care s-a înscris la Juilliard a fost relatată la CBS News şi poate fi găsită online la http://www.cbsnews.com/stories/2004/11/24/60minutes/main657713.shtml.

Capitolul 15

Subiectul apariției unui nou fenomen în natură este discutat, pe Wikipedia. Vezi http://en.wikipedia.org/wiki/Emergence. Am beneficiat, de asemenea, enorm de pe urma fizicianului Amit Goswami, care a scris extensiv despre salturile creative din natură - a se vedea *Universul conştient de sine - The Self-Aware Universe* (Tarcher, 1995). Una dintre cele mai îndrăznețe încercări de a combina lumea fizică şi spiritualitatea poate fi găsit în lucrara lui Ervin Laszlo, *Ştiința şi revitalizarea cosmosului: Apariția viziunii integrale asupra realității - Science and the Reenchantment of the Cosmos: The Rise of the Integral Vision of Reality* (Inner Traditions, 2006). Ambii autori sunt oameni de ştiință ce refuză să accepte schisma dintre perspectiva ştiințifică şi cea spirituală asupra lumii.

Vederea la distanță, termenul preferat acum pentru ceea ce era trecut la rubrica de clarviziune, începe să-şi facă tot mai mult apariția. Cititorii pot naviga pe un site dedicat, http://www.farsight.org/, ce conține o sumedenie de informații despre acest cubiect. Există, de asemenea, o carte recentă, foarte populară, *Vederea la distanță: Ştiința şi teoria percepției nonfizice - Remote Viewing: The Science and Theory of Nonphysical Perception* (Farsight Press, 2005). Un veteran al programului militar secret privind vederea la distanță, Project Stargate, a scris despre propriile experiențe, subliniind felul în care oricine poate deprinde această abilitate, dacă dă sovadă de destulă autodisciplină şi dedicație. Vezi Joseph McMoneagle, *Secretele vederii la distanță: Manual - Remote Viewing Secrets: A Handbook* (Hampton Roads, 2000).

NOTE: pag 222 Povestea mediumului care putea vedea în interiorul SQUID provine din *Câmpul* lui McTaggart, pp. 142-46.

p. 224 Experimentul privind vederea la distanță la care am participat a fost condus de Marilyn Schlitz, director de cercetare la Notetic Sciences Institute.

A se vedea pagina http://www.noetic.org/. Acest site conduce spre o sumedenie de materiale, referitoare la fiecare aspect al științei, spiritualității și paranormalului. După cunoștințele mele, acesta este cel mai extins institut din domeniu, iar munca oamenilor de aici a reprezentat o sursă de inspirație pentru mine, vreme de 20 de ani. Un articol despre absența legăturii dintre telefoanele mobile și cancer poate fi găsit online la http://www.newscientist.com/article.ns?idşdn8609.

pag 224 *„Apoi, la momentul 13'15" din grafic ...*" este un citat dintr-un interviu online cu Cleve Backster, în care acesta discută și despre uluitoarele sale cercetări asupra telepatiei plantelor – http://www.derrickjensen.org/backster.html. Speculații lui Herms Romijn despre electromagnetismul creierului sunt discutate online la http://www.iands.org/research/vanLommel/vanLommel6.php.

Toate poemele lui Tagore provind din cartea lui Deepak Chopra, *pe malurile eternității: Poemele lui Tagore despre nemurire și dincolo de aceasta – On the Shores of Eternity: Poems from Tagore on Immortality and Beyond* (Harmony, 1999).

CUPRINS